शास्त्रसंदेशमाला

२६

मुनि विनयरक्षितविजयजी म.सा.

શાસ્ત્રસંદેશમાલા - ૨૬

કાર્મગ્રન્થિકાણિ-લોકપ્રકાશીયાનિ-ચર્ચા-વ્યાકરણશાસ્ત્રનિકરાઃ

ભાગ-૨૬

: સંપાદક - સંકલન :

પ.પૂ.આચાર્યદેવ શ્રીમદ્

વિજય રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા. ના

સામ્રાજ્યવર્તી

પૂ.આ.શ્રી બોધિરત્નસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના

શિષ્યરત્ન

પૂ.મુ.શ્રી વિનયરક્ષિતવિજયજી મ.સા.

પ્રકાશક-પ્રાપ્તિ સ્થાન

શાસ્ત્રસંદેશ

C/o અસલ, ૩, મણિભદ્ર એપાર્ટમેન્ટ,

આરાધના ભવન માર્ગ, સુભાષચોક, ગોપીપુરા-સુરત-૧

• શાસ્ત્રસંદેશમાલા-૨૬

• કાર્મગ્રન્થિકાણિ-લોકપ્રકાશીયાનિ-ચર્ચા-
વ્યાકરણશાસ્ત્રનિકરાઃ

• પ્રથમ આવૃત્તિ : વિ.સં. ૨૦૭૮,
મૌન એકાદશી,
તા. ૧૪-૧૨-૨૦૨૧

॥ પ્રમાર્જના - શુદ્ધિ ॥

પૂ.પં.શ્રી શ્રુતતિલકવિજયજીગણી

પૂ.મુ.શ્રી હિતરક્ષિતવિજયજી મ.સા.

• ટાઈપ સેટીંગ : શ્રી સાંઈ કોમ્પ્યુટર્સ-નિતિનભાઈ, અમદાવાદ.

• મુદ્રક : બાલારામ ઓફસેટ, દૂધેશ્વર, અમદાવાદ.

વિશેષ નોંધ : શાસ્ત્રસંદેશમાલાના ૧ થી ૨૬ ભાગનું સંપૂર્ણ પ્રકાશન જ્ઞાનદ્રવ્યમાંથી કરવામાં આવેલ છે. તેની નોંધ લેવા વિનંતી.

આભાર...!

અનુમોદનીય...!

અનુકરણીય...!

શાસ્ત્રસંદેશમાલાના

ભાગ ૨૯ના પ્રકાશનનો

સંપૂર્ણ લાભ

શ્રી જિનાજ્ઞા આરાધક
શ્વે.મૂ.જૈન સંઘ

મંડોર ક્લાસીક એપાર્ટમેન્ટ,
૫૦, જવાહરનગર ગોરેગાંવ

તરફથી શ્રી સંઘના જ્ઞાનદ્રવ્યની નિધિમાંથી
લેવામાં આવેલ છે. તેની અમો હાર્દિક
અનુમોદના કરીએ છીએ...!
શ્રી સંઘ તથા ટ્રસ્ટીગણના અમો આભારી છીએ...!

-શાસ્ત્રસંદેશ

પ્રકાશકીય...!

પ્રભુ મહાવીરની પાટ પરંપરામાં થઈ ગયેલા પૂર્વના પુણ્યવંતા મહાપુરુષોએ ભૂતકાળમાં ઘણા જ પ્રકરણ ગ્રંથોની રચના કરેલ. તેમાંથી અમોએ પૂર્વે શાસ્ત્રસંદેશમાલા ભાગ ૧ થી ૨૦ કે જેમાં ૭૦,૦૦૦ શ્લોક પ્રમાણ તે પછી ભાગ ૨૧ થી ૨૪ જેમાં ૧૮,૦૦૦ શ્લોક પ્રમાણ અને આજે ભાગ ૨૫, ૨૬ કે જેમાં ૬૦૦૦ શ્લોક પ્રમાણ સાહિત્યનો સમાવેશ કરી તે શ્રી સંઘ સમક્ષ મૂકી રહ્યા છીએ.

આજ સુધીમાં શાસ્ત્રસંદેશમાલા ભાગ ૧ થી ૨૬ કે જેમાં ૬૨૬ પ્રકરણ ગ્રંથોના લગભગ ૯૪,૦૦૦ હજાર શ્લોક પ્રમાણ સાહિત્ય કે જે પૂર્વના પૂર્વાચાર્યો - પુણ્યાત્માઓએ રચના કરેલ તે શ્રી ચર્તુવિધ સંઘ સમક્ષ મૂકવા અમો ભાગ્યશાળી બન્યા છીએ તેનો અમને આનંદ છે.

આ સાથે શાસ્ત્રસંદેશમાલા ભાગ ૧ થી ૨૦ અને અકારાદિ સંપુટના ચાર ભાગ (જેમાં ૬૨૬ ગ્રંથોના ૧,૭૭,૦૦૦ શ્લોકોની અકારાદિ છે.) જે ઉપલબ્ધ ન હોતા તે પણ દ્વિતીય આવૃત્તિ રૂપે આજે શ્રી સંઘને ઉપલબ્ધ બનશે.

તે સાથે પૂર્વેના પુણ્યાત્માઓએ પ્રભુજીની ભાવભક્તિ માટે રચેલા ૨૨૦૦ થી અધિક સ્તોત્રો અને ૨૦૦૦થી અધિક સ્તુતિઓના જોડા પણ સ્તોત્ર સંદેશમાલા ભાગ ૧ થી ૨૦ રૂપે બહાર પાડી રહ્યા છીએ. તે ૨૦ ભાગમાં લગભગ ૩૮,૦૦૦ શ્લોક પ્રમાણ સાહિત્યનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે.

આજ સુધીમાં અલગ અલગ પ્રકાશકો દ્વારા બહાર પડેલ ૬૨૬ પ્રકરણો + ૨૨૦૦ સ્તોત્રો + ૨૦૦૦ સ્તુતિઓને એકત્ર કરી તેનું સંપાદન-સંકલન કરી આપ્યું તે માટે અમો પૂજ્યશ્રીના આભારી છીએ અને તે આજે ટોટલ ૨૬ + ૨૦ = ૪૬ ભાગમાં ઉપલબ્ધ બની રહ્યું છે.

શાસ્ત્રસંદેશ દ્વારા ટોટલ ૫૧ પુસ્તકો પ્રકાશિત થયેલ છે. તેમાં ૨૪ પુસ્તકો તો દ્વિતીય આવૃત્તિ રૂપે છે. તે દરેકમાં અલગ અલગ સંઘોએ પોતાના જ્ઞાન દ્રવ્યનો વ્યય કરેલ છે તે માટે અમો તેઓશ્રીના આભારી છીએ.

ટાઈપ સેટીંગ શ્રી સાંઈ કોમ્પ્યુટર્સવાળા નિતિનભાઈ તથા પ્રીન્ટીંગ બાઈન્ડીંગનું કાર્ય બાલારામ ઓફસેટવાળા રીતેશભાઈએ વિશેષ ખંત-કાળજીપૂર્વક કરી આપેલ છે.

-શાસ્ત્રસંદેશ

अनुक्रमणिका

क्र.नं.	प्रकरण नाम	कर्ता	पेज न.
१	कर्मप्रकृति	पू.आ. श्री नेमिचन्द्राचार्य	१
२	सप्ततिका-टिप्पनकम्	श्रीमद्रामदेवगणि	१६
३	श्रीलघुकर्मविपाकः		७५
४	जीवसरूव-चउवीसिया		८१
५	जीवविचारस्तवनम्	पू.आ. श्री धर्मघोषसूरि	८३
६	मनःस्थिरीकरणप्रकरणम्	पू.आ. श्री महेन्द्रसूरि	८८
७	प्रकृतिबन्धविचारः	पू.आ. श्री महेन्द्रसिंहसूरि	१०४
८	आयुः सङ्ग्रहः	पू.आ. श्री महेन्द्रसिंहसूरि	१०९
९	श्रीनव्यलघुक्षेत्रसमासः	पू.आ. श्री सोमतिलकसूरि	११६
१०	कालवियारसयं	पू.आ. श्री मुनिचन्द्रसूरि	१५२
११	कालचक्रकुलकम्	पू.आ. श्री जिनप्रभसूरि	१६२
१२	चन्द्रसूर्यमण्डलविचारः	पू.आ. श्री मुनिचन्द्रसूरि	१६६
१३	बोटिकोच्चाटनं वादस्थानकम्		१६८
१४	बोटिकनिराकरणम्		१७४
१५	तेवट्ठिसिलगापुरिसवियारो	(श्रीकल्याणविजयशिष्य)	१८५
१६	सम्बन्धपरीक्षा	पू.मु.श्री धर्मकीर्ति वि.	१९०
१७	प्रश्नावलिः	पू.आ.श्री मुनिचन्द्रसूरि	१९३
१८	सन्देहसमुच्चयः	पू.आ. श्री ज्ञानकलशसूरि	१९६
१९	गणरत्नमहोदधिः	पू.आ. श्री वर्धमानसूरि	२४५
२०	हैमनाममालाशिलोञ्छः	पू.आ. श्री जिनदेवसूरि	२९८
२१	लिङ्गानुशासनम्	पू.आ. श्री बुद्धिसागरसूरि	३११
२२	श्रीस्यादिशब्दसमुच्चयः	पू.आ. श्री अमरचन्द्रसूरि	३१६
२३	गुणकित्त्व-षोडशिका	पू. उपा. श्री मतिकीर्तिविजयजी	३२२
२४	सिद्धमातृका	पू.आ.श्री.सिद्धसेनदिवाकर	३२४

संपूर्ण श्लोक संख्या - ३३७०

संपूर्ण पृष्ठ संख्या - ६+३४२+१२

पू.आ.श्री नेमिचन्द्रसूरिविरचिता

॥ कर्मप्रकृति ॥

पणमिय सिरसा णेमिं गुणरयणविहूसणं महावीरं ।
सम्मत्तरयणणिलयं पयडिसमुक्कित्तणं वोच्छं ॥ १

पयडी सील सहावो जीवंगाणं अणाइसंबंधो ।
कणयोवले मलं वा ताणत्थित्तं सयं सिद्धं ॥ २

देहोदएण सहिओ जीवो आहरदि कम्म-णोकम्मं ।
पडिसमयं सव्वंगं तत्तायसपिंडओ व्व जलं ॥ ३

सिद्धाणंतिमभागं अभव्वसिद्धादणंतगुणमेव ।
समयपबद्धं बंधदि जोगवसादो दु विसरित्थं ॥ ४

जीरदि समयपबद्धं पओगदो णेगसमयबद्धं वा ।
गुणहाणीण दिवड्ढं समयपबद्धं हवे सत्तं ॥ ५

कम्मत्तणेण इक्कं दव्वं भावो त्ति होइ दुविहं खु ।
पुग्गलपिंडो दव्वं तस्सत्ती भावकम्मं तु ॥ ६

तं पुण अट्ठविहं वा अडदालसयं असंखलोगं वा ।
ताणं पुण घादि त्ति अघादि त्ति य होंति सण्णाओ ॥ ७

णाणस्स दंसणस्स य आवरणं वेयणीय मोहणियं ।
आउग णामं गोदंतरायमिदि अट्ठ पयडीओ ॥ ८

आवरण मोह विग्घं घादी जीवगुणघादणत्तादो ।
आउग णामं गोदं वेयणियं तह अघादि त्ति ॥ ९

केवलणाणं दंसणमणंतविरियं च खइयसम्मं च ।
खइयगुणे मदियादी खओवसमिए य घादी दु ॥ १०

कम्मकयमोहवड्ढियसंसारम्हि य अणादिजुत्तम्हि ।
जीवस्स अवट्ठाणं करेदि आऊ हलिव्व णरं ॥ ११

गदि आदि जीवभेदं देहादी पोग्गलाण भेयं च ।
गदि-अंतरपरिणमणं करेदि णामं अणेयविहं ॥ १२

संताणकमेणागयजीवायरणस्स गोदमिदि-सण्णा ।
उच्चं णीचं चरणं उच्चं णीचं हवे गोदं ॥ १३

अक्खाणं अणुभवणं वेयणियं सुहसरूवयं सादं ।
दुक्खसरूवमसादं तं वेदयदीदि वेयणीयं ॥ १४

अत्थं देक्खिय जाणदि पच्छा सद्दहदि सत्तभंगीहिं ।
इदिं दंसणं च णाणं सम्मत्तं हुंति जीवगुणा ॥ १५

सिय अत्थि णत्थि उभयं अव्वत्तव्वं पुणो वि तत्तिदयं ।
दव्वं खु सत्तभंगं आदेसवसेण संभवदि ॥ १६

अब्भरिहिदादु पुव्वं णाणं तत्तो दु दंसणं होदि ।
सम्मत्तमदो विरियं जीवाजीवगदमिदि चरिमे ॥ १७

घादीवि अघादिं वा णिस्सेसं घादणे असक्कादो ।
णामतियणिमित्तादो विग्घं पठिदं अघादिचरिमम्हि ॥ १८

आउबलेण अवट्ठिदि भवस्स इदि णाममाउपुव्वं तु ।
भवमस्सिय णीचुच्चं इदि गोदं णामपुव्वं तु ॥ १९

घादिं व वेयणीयं मोहस्स बलेण घाददे जीवं ।
इदि घादीणं मज्झे मोहस्सादिम्हि पठिदं तु ॥ २०

णाणस्स दंसणस्स य आवरणं वेयणीय मोहणियं ।
आउग णाणं गोदंतरायमिदि पठिदमिदि सिद्धं ॥ २१

जीवपएसेक्केक्के कम्मपएसा हु अंतपरिहीणा ।
होंति घणणिविडभूओ संबंधो होइ णायव्वो ॥ २२

अत्थि अणाईभूओ बंधो जीवस्स विविहकम्मेण ।
तस्सोदएण जायइ भावो पुण राय-दोसमओ ॥ २३

भावेण तेण पुणरवि अण्णे बहुपुग्गला हु लग्गंति ।
जह तुप्पियगत्तस्स य णिविडा रेणुव्व लग्गंति ॥ २४

एक्कसमएण बद्धं कम्मं जीवेण सत्तभेएहिं ।
परिणमइ आउकम्मं बंधं भूयाउ (भुत्ताउ) सेसेण ॥ २५

सो बंधो चउभेओ णायव्वो होदि सुत्तणिद्दिट्ठो ।
पयडि-ट्ठिदि-अणुभाग-पएसबंधो पुरा कहियो ॥ २६

पड-पडिहारसिमज्जा-हडि-चित्त-कुलाल-भंडयारीणं ।
जह एदेसिं भावा तहविह कम्मा मुणेयव्वा ॥ २७

णाणावरणं कम्मं पंचविहं होइ सुत्तणिद्दिट्ठं ।
जह पडिमोवरि खित्तं कप्पडयं छादयं होइ ॥ २८

दंसण-आवरणं पुण जह पडिहारो हु णिवदुवारम्हि ।
तं णवविहं पउत्तं फुडत्थवाईहि सुत्तम्हि ॥ २९

महुलित्तखग्गसरिसं दुविहं पुण होइ वेयणीयं तु ।
सायासायविभिण्णं सुह-दुक्खं देइ जीवस्स ॥ ३०

मोहेइ मोहणीयं जह मयिरा अहव कोद्दवा पुरिसं ।
तं अडवीसविभिण्णं णायव्वं जिणुवदेसेण ॥ ३१

आऊ चउप्पयारं णारय-तिरिच्छ-मणुय-सुरगइगं ।
हडिखित्त पुरिससरिसं जीवे भवधारणसमत्थं ॥ ३२

चित्तपडं व विचित्तं णाणाणामे णिवत्तणं णामं ।
तेयाणवदी गणियं गइ-जाइ-सरीर-आईयं ॥ ३३

गोदं कुलालसरिसं णीचुच्चकुले सुपायणे दच्छं ।
घडरंजणाइकरणे कुंभायारो जहा णिउणो ॥ ३४

जह भंडयारि पुरिसो धणं णिवारेइ राइणा दिण्णं ।
तह अंतरायपणगं णिवारयं होइ लद्धीणं ॥ ३५

पंच णव दोण्णि अट्ठावीसं चउरो कमेण तेणवदी ।
तेउत्तरं सयं वा दुग पणगं उत्तरा होंति ॥ ३६

अहिमुहणियमियबोहणमाभिणिबोहियमणिंदि-इंदियजं ।
बहुआदि-ओग्गहादिय-कयछत्तीसतिसयभेयं ॥ ३७

अत्थादो अत्थंतरमुवलंभं तं भणंति सुदणाणं ।
आभिणिबोहियपुव्वं णियमेणिह सद्दजप्पमुहं ॥ ३८

अवधीयदि त्ति ओही सीमाणाणेत्ति वण्णियं समये ।
भव-गुणपच्चयविहियं जमोहिणाणेत्ति णं बिंति ॥ ३९

चिंतियमचिंतियं वा अद्धं चिंतियमणेयभेयगयं ।
मणपज्जवं ति वुच्चइ जं जाणइ तं खु णरलोए ॥ ४०

संपुण्णं तु समग्गं केवलमसवत्त सव्वभावगयं ।
लोयालोयवितिमिरं केवलणाणं मुणेयव्वं ॥ ४१

मदि-सुद-ओही-मणपज्जव-केवलणाण-आवरणमेवं ।
पंचवियप्पं णाणावरणीयं जाण जिणभणियं ॥ ४२

जं सामण्णं गहणं भावाणं णेव कट्टुमायारं ।
अविसेसिदूण अट्ठे दंसणमिदि भण्णए समये ॥ ४३

चक्खूण जं पयासइ दीसइ तं चक्खुदंसणं विंति ।
सेसिंदियप्पयासो णायव्वो सो अचक्खु त्ति ॥ ४४

परमाणुआदिआइं अंतिमखंधं ति मुत्तिदव्वाइं ।
तं ओहिदंसणं पुण जं पस्सइ ताइं पच्चक्खं ॥ ४५

बहुविह-बहुप्पयारा उज्जोवा परिमियम्मि खेत्तम्मि ।
लोयालोयवितिमिरो जो केवलदंसणुज्जोवो ॥ ४६

चक्खु-अचक्खू-ओही-केवलआलोयणाणमावरणं ।
एत्तो पभणिस्सामो पण णिद्दा दंसणावरणं ॥ ४७

अह थीणगिद्धि णिद्दाणिद्दा य तहेव पयलपयला य ।
णिद्दा पयला एवं णवभेयं दंसणावरणं ॥ ४८

थीणुदएणुट्ठविदे सोवदि कम्मं करेदि जंपदि वा ।
णिद्दाणिद्दुदएण य ण दिट्ठिमुग्घाडिदुं सक्को ॥ ४९

पयलापयलुदएण य वहेदि लाला चलंति अंगाइं ।
णिद्दुदए गच्छंतो ठाइ पुणो वइसदि पडेदि ॥ ५०

पयलुदएण य जीवो ईसुम्मीलिय सुवेदि सुत्तो वि ।
ईसं ईसं जाणदि मुहुं मुहुं सोवदे मंदं ॥ ५१

दुविहं खु वेयणीयं सादमसादं च वेयणीयमिदि ।
पुण दुवियप्पं मोहं दंसण-चारित्तमोहमिदि ॥ ५२

बंधादेगं मिच्छं उदयं सत्तं पडुच्च तिविहं खु ।
दंसणमोहं मिच्छं मिस्सं सम्मत्तमिदि जाणे ॥ ५३

जंतेण कोद्दवं वा पढमुवसमसम्मभावजंतेण ।
मिच्छादव्वं तु तिधा असंखगुणहीणदव्वकमा ॥ ५४

दुविहं चरित्तमोहं कसायवेयणीय णोकसायमिदि ।
पढमं सोलवियप्पं विदियं णवभेयमुद्दिट्ठं ॥ ५५

अणमप्पच्चक्खाणं पच्चक्खाणं तहेव संजलणं ।
कोहो माणो माया लोहो सोलस कसायेदे ॥ ५६

सिल-पुढविभेद-धूली-जलराइसमाणओ हवे कोहो ।
णारयतिरियणरामरगईसु उप्पायओ कमसो ॥ ५७

सिल-अट्ठि-कट्ठ-वेत्ते णियभेएणणुहरंतओ माणो ।
णारयतिरियणरामरगईसु उप्पायओ कमसो ॥ ५८

वेणुवमूलोरब्भयसिंगे गोमुत्तए य खोरुप्पे ।
सरिसी माया णारयतिरियणरामरगईसु खिवदि जियं ॥ ५९

किमिराय-चक्क-तणुमल-हरिद्दराएण सरिसओ लोहो ।
णारयतिरिक्खमाणुसदेवेसुप्पायओ कमसो ॥ ६०

सम्मत्त-देस-सयलचरित्त-जहखादचरणपरिणामे ।
घादंति वा कसाया चउ-सोल असंखलोगमिदा ॥ ६१

हस्स रदि अरदि सोयं भयं जुगुंछा य इत्थि-पुंवेयं ।
संढं वेयं च तहा णव एदे णोकसाया य ॥ ६२

छादयदि सयं दोसे णयदो छाददि परं पि दोसेण ।
छादणसीला जम्हा तम्हा सा वण्णिदा इत्थी ॥ ६३

पुरुगुणभोगे सेदे करेदि लोयम्हि पुरुगुणं कम्मं ।
पुरु उत्तमो य जम्हा तम्हा सो वण्णिदो पुरिसो ॥ ६४

णेवित्थी णेव पुमं णउंसवो उहयलिंगवदिरित्तो ।
इट्ठावग्गिसमाणयवेयणगरुओ कलुसचित्तो ॥ ६५

णारयतिरियणरामर आउगमिदि चउविहो हवे आऊ ।
णामं वादालीसं पिंडापिंडप्पभेएण ॥ ६६

णेरइय-तिरिय-माणुस-देवगइ त्ति य हवे गई चदुधा ।
इगि-वि-ति-चउ-पंचक्खा जाई पंचप्पयारेदे ॥ ६७

ओरालिय-वेगुव्विय-आहारय-तेज-कम्मणसरीरं ।
इदि पंचसरीरा खलु ताण वियप्पं वियाणाहि ॥ ६८

तेजाकम्मेहिं तिए तेजाकम्मेण कम्मणा कम्मं ।
कयसंजोगे चदुचदुचदुदुगएक्कं च पयडीओ ॥ ६९

पंच य सरीरबंधणणामं ओराल तह य वेउव्वं ।
आहार तेज कम्मण सरीरबंधण सुणाममिदि ॥ ७०

पंचं संघादणामं ओरालिय तह य जाण वेउव्वं ।
आहार तेज कम्मण सरीरसंघादणाममिदि ॥ ७१

समचउरस णिग्गोहं सादी कुज्जं च वामणं हुंडं ।
संठाणं छब्भेयं इदि णिद्दिट्ठं जिणागमे जाण ॥ ७२

ओरालिय वेगुव्विय आहारय अंगुवंगमिदि भणिदं ।
अंगोवंगं तिविहं परमागमकुसलसाहूहिं ॥ ७३

णलया बाहू य तहा णियंब पुट्ठी उरो य सीसो य ।
अट्ठेव दु अंगाइं देहे सेसा उवंगाइं ॥ ७४

दुविहं विहायणामं पसत्थ-अपसत्थगमणमिदि णियमा ।
वज्जरिसहणारायं वज्जंणाराय णारायं ॥ ७५

तह अद्धं णारायं कीलिय संपत्तपुव्व सेवट्टं ।
इति संहडणं छव्विहमणाइणिहणारिसे भणिदं ॥ ७६

जस्स कम्मस्स उदए वज्जमयं अट्ठि रिसह णारायं ।
तं संहडणं भणियं वज्जरिसहणारायणाममिदि ॥ ७७

जस्सुदए वज्जमयं अट्ठी णारायमेव सामण्णं ।
रिसहो तस्संहडणं णामेण य वज्जणारायं ॥ ७८

जस्सुदए वज्जमया हड्डा वो वज्जरहिदणारायं ।
रिसहो तं भणियव्वं णारायसरीरसंहडणं ॥ ७९

वज्जविसेसणरहिदा अट्ठीओ अद्धविद्धणारायं ।
जस्सुदए तं भणियं णामेण य अद्धणारायं ॥ ८०

जस्स कम्मस्स उदए अवज्जहड्डाइं खीलियाइं व ।
दिढबंधाणि हवंति हु तं कीलियणामसंहडणं ॥ ८१

जस्स कम्मस्स उदए अण्णोण्णमसंपत्तहड्डसंधीओ ।
णरसिर-बंधाणि हवे तं खु असंपत्तसेवट्टं ॥ ८२

सेवट्टेण य गम्मइ आदीदो चदुसु कप्पजुगलो त्ति ।
तत्तो दुजुगलजुगले कीलियणारायणद्धोत्ति ॥ ८३

गेविज्जाणुदिसाणुत्तरवासीसु जंति ते णियमा ।
तिदुगेगे संहडणे णारायणमादिगे कमसो ॥ ८४

सण्णी छस्संहडणो वच्चइ मेघं तदो परं चावि ।
सेवट्टादीरहिदो पण-पण-चदुरेगसंहडणो ॥ ८५

घम्मा वंसा मेघा अंजण रिट्ठा तहेव अणिवज्झा ।
छट्ठी मघवी पुढवी सत्तमिया माघवी णाम ॥ ८६

मिच्छापुव्वदुगादिसु सगचदुपणठाणगेसु णियमेण ।
पढमादियाइ छत्तिगि ओघादेसे विसेसदो णेया ॥ ८७

वियलचउक्के छट्ठं पढमं तु असंखआउजीवेसु ।
चउत्थे पंचम छट्ठे कमसो विय छत्तिगेक्कसंहडणी ॥ ८८

सव्वविदेहेसु तहा विज्जाहर-मिलिच्छमणुय-तिरिएसु ।
छस्संहडणा भणिया णगिंदपरदो य तिरिएसु ॥ ८९

अंतिमतिगसंहडणस्सुदओ पुण कम्मभूमिमहिलाणं ।
आदिमतियसंहडणं णत्थि त्ति जिणेहिं णिद्दिट्ठं ॥ ९०

पंच य वण्णा सेदं पीदं हरिदरुणकिण्णवण्णमिदि ।
गंधं दुविहं लोए सुगंध-दुग्गंधमिदि जाणे ॥ ९१

तित्तं कडुय कसायं अंबिल महुरामिदि पंच रसणामं ।
मउगं कक्कस गुरु लघु सीदुण्हं णिद्ध रुक्खमिदि ॥ ९२

फासं अट्ठवियप्पं चत्तारि आणुपुव्वि अणुकमसो ।
णिरयाणू तिरियाणू णराणु देवाणुपुव्वि त्ति ॥ ९३

एदा चउदस पिंडा पयडीओ वण्णिदा समासेण ।
एत्तो अपिंडपयडी अडवीसं वण्णइस्सामि ॥ ९४

अगुरुलहुग उवघादं परघादं च जाण उस्सासं ।
आदावं उज्जोवं छप्पयडी अगुरुछक्कमिदि ॥ ९५

मूलुण्हपहा अग्गी आदावो होदि उण्हसहियपहा ।
आइच्चे तेरिच्छे उण्हूणपहा हु उज्जोवो ॥ ९६

तस थावरं च बादर सुहुमं पज्जत्त तह अपज्जत्तं ।
पत्तेयसरीरं पुण साहारणसरीर थिरमथिरं ॥ ९७

सुह असुह सुहग दुब्भग सुस्सर दुस्सर तहेव णायव्वा ।
आदिज्जमणादिज्जं जस अजसकित्ति णिमिण तित्थयरं ॥९८

तस बादर पज्जत्तं पत्तेयसरीर थिर सुहं सुभगं ।
सुस्सर आदिज्जं पुण जसकित्ति निमिण तित्थयरं ॥ ९९

थावर सुहुममपज्जत्तं साहारणसरीरमथिरं च ।
असुहं दुब्भग दुस्सर णादिज्जं अजसकित्ति त्ति ॥ १००

इदि णामप्पयडीओ तेणवदी, उच्चणीचमिदि दुविहं ।
गोदं कम्मं भणिदं पंचविहं अंतरायं तु ॥ १०१

तह दाण लाह भोगुवभोगा विरिय अंतरायमिदि णेयं ।
इदि सव्वुत्तरपयडी अडदालसयप्पमा होंति ॥ १०२

देहे अविणाभावी बंधण संघाद इदि अबंधुदया ।
वण्णचउक्केऽभिण्णे गहिदे चत्तारि बंधुदये ॥ १०३

वण्ण-रस-गंध-फासा चउ चउ इगि सत्त सम्ममिच्छत्तं ।
होंति अबंधा बंधण पण पण संघाद सम्मत्तं ॥ १०४

पंच णव दोण्णि छव्वीसमवि य चउरो कमेण सत्तट्ठी ।
दोण्णि य पंच य भणिया एदाओ बंधपयडीओ ॥ १०५

पंच णव दोण्णि अट्ठावीसं चउरो कमेण सत्तट्ठी ।
दोण्णि य पंच य भणिया एदाओ उदयपयडीओ ॥ १०६

भेदे छादालसयं इदरे बंधे हवंति वीससयं ।
भेदे सव्वे उदये बावीससयं अभेदम्हि ॥ १०७

पंच णव दोण्णि अट्ठावीसं चउरो कमेण तेणवदी ।
दोण्णि य पंच य भणिया एदाओ सत्तपयडीओ ॥ १०८

केवलणाणावरणं दंसणछक्कं कसायबारसयं ।
मिच्छं च सव्वघादी सम्मामिच्छं अबंधम्हि ॥ १०९

णाणावरणचउक्कं तिदंसणं सम्मगं च संजलणं ।
णव णोकसाय विग्घं छव्वीसा देसघादीओ ॥ ११०

सादं तिण्णेवाऊ उच्चं सुर-णरदुगं च पंचिंदी ।
देहा बंधण संघादंगोवंगाइं वण्णचऊ ॥ १११

समचउर वज्जरिसहं उवघादूणगुरुछक्क सग्गमणं ।
तसबारसट्ठसट्ठी बादालमभेददो सत्था ॥ ११२

घादी णीचमसादं णिरयाऊ णिरिय-तिरियदुग जादी ।
संठाण-संहदीणं चदु पण पणगं च वण्णचऊ ॥ ११३

उवघादमसग्गमणं थावरदसयं च अप्पसत्था हु ।
बंधुदयं पडि भेदे अडणवदि सयं दु चदुरसीदिदरे ॥ ११४

पढमादिया कसाया सम्मत्तं देस-सयलचारित्तं ।
जहखादं घादंति य गुणणामा होंति सेसावि ॥ ११५

अंतोमुहुत्तपक्खं छम्मासं संखऽसंखऽणंतभवं ।
संजलणमादियाणं वासणकालो दु णियमेण ॥ ११६

देहादी फासंता पण्णासा णिमिण तावजुगलं च ।
थिर-सुह-पत्तेयदुगं अगुरुतियं पोग्गलविवाई ॥ ११७

आऊणि भवविवाई खेत्तविवाई य आणुपुव्वीओ ।
अट्ठत्तरि अवसेसा जीवविवाई मुणेयव्वा ॥ ११८

वेयणीय गोद घादीणेकावण्णं तु णामपयडीणं ।
सत्तावीसं चेदे अट्ठत्तरि जीवविवाईओ ॥ ११९

तित्थयरं उस्सासं बादर पज्जत्त सुस्सरादेज्जं ।
जस–तस–विहाय–सुभगदु चउगइ पण जाइ सगवीसं ॥ १२०

गदि जादी उस्सासं विहायगदि–तसतियाण जुगलं च ।
सुभगादी चउजुगलं तित्थयरं चेदि सगवीसं ॥ १२१

तीसं कोडाकोडी तिघादि–तदिएसु वीस णामदुगे ।
सत्तरि मोहे सुद्धं उवही आउस्स तेत्तीसं ॥ १२२

दुक्ख–तिघादीणोघं सादित्थी–मणुदुगे तदद्धं तु ।
सत्तरि दंसणमोहे चरित्तमोहे य चत्तालं ॥ १२३

संठाण–संहदीणं चरिमस्सोघं दुहीणमादि त्ति ।
अट्ठारस कोडिकोडी वियलाणं सुहुमतिण्हं च ॥ १२४

अरदी सोगे संढे तिरिक्ख–भय–णिरय–तेजुरालदुगे ।
वेगुव्वादावदुगे णीचे तस–वण्ण–अगुरुतिचउक्के ॥ १२५

इगि–पंचिंदिय–थावर–णिमिणासग्गमण–अथिरछक्काणं ।
वीसं कोडाकोडी सागरणामाणमुक्कस्सं ॥ १२६

हस्स रदि उच्च पुरिसे थिरछक्के सत्थगमणदेवदुगे ।
तस्सद्धमंतकोडाकोडी आहार–तित्थयरे ॥ १२७

सुर–णिरयाऊणोघं णर–तिरियाऊण तिण्णि पल्लाणि ।
उक्कस्सट्ठिदिबंधो सण्णीपज्जत्तगे जोगे ॥ १२८

सव्वट्ठिदीणमुक्कस्सओ दु उक्कस्ससंकिलेसेण ।
विवरीदेण जहण्णो आउगतिगवज्जियाणं तु ॥ १२९

सव्वुक्कस्सट्ठिदीणं मिच्छाइट्ठी दु बंधगो भणिदो ।
आहारं तित्थयरं देवाउं वा विमोत्तूणं ॥ १३०

देवाउगं पमत्तो आहारयमप्पमत्तविरदो दु ।
तित्थयरं च मणुस्सो अविरदसम्मो समज्जेइ ॥ १३१

णर-तिरिया सेसाऊ वेगुव्वियछक्क वियल-सुहुमतियं ।
सुर-णिरया ओरालिय-तिरियदुगुज्जोव-संपत्तं ॥ १३२

देवा पुण एइंदिय आदावं थावरं च सेसाणं ।
उक्कस्ससंकिलिट्ठा चदुगदिआ ईसिमज्झिमया ॥ १३३

बारस य वेयणीए णामागोदे य अट्ठ य मुहुत्ता ।
भिण्णमुहुत्तं तु ठिदी जहण्णयं सेसपंचण्हं ॥ १३४

लोहस्स सुहुमसत्तरसाणमोघं दुगेक्कदलमासं ।
कोहतिए पुरिसस्स य अट्ठ य वासा जहण्णठिदी ॥ १३५

तित्थाहाराणंतोकोडाकोडी जहण्णठिदिबंधो ।
खवगे सग-सगबंधच्छेदणकाले हवे णियमा ॥ १३६

भिण्णमुहुत्तो णर-तिरियाऊणं वासदससहस्साणि ।
सुर-णिरयआउगाणं जहण्णओ होइ ठिदिबंधो ॥ १३७

सेसाणं पज्जत्तो बादर एइंदिओ विसुद्धो य ।
बंधदि सव्वजहण्णं सग-सगउक्कस्सपडिभागे ॥ १३८

एयं पणकदि पण्णं सयं सहस्सं च मिच्छवरबंधो ।
इगि-विगलाणं बंधो अवरं पल्लासंखूण संखूणं ॥ १३९

सुहपयडीण विसोही तिव्वो असुहाण संकिलेसेण ।
विवरीदेण जहण्णो अणुभागो सव्वपयडीणं ॥ १४०

सत्ती य लता-दारू-अट्ठी-सेलोवमा हु घादीणं ।
दारुअणंतिमभागो त्ति देसघादी तदो सव्वं ॥ १४१

देसो त्ति हवे सम्मं तत्तो दारु-अणंतिमे मिस्सं ।
सेसा अणंतभागा अट्ठि-सिलाफड्डया मिच्छे ॥ १४२

गुडखंडसक्करामियसरिसा सत्था हु णिंब-कंजीरा ।
विस-हालाहलसरिसा असत्था हु अघादिपडिभागा ॥ १४३

पडिणीगमंतराए उवघादे तप्पदोस-णिण्हवणे ।
आवरणदुगं बंधदि भूयो अच्चासणाए वि ॥ १४४

भूदाणुकंप-वदजोगजुत्तो खंतिदाण गुरुभत्तो ।
बंधदि भूयो सादं विवरीदो बंधदे इदरं ॥ १४५

दुक्ख-वह-सोग-तावाकंदण परिदेवणं च अप्पठियं ।
अण्णट्ठियमुभयट्ठियमिदि वा बंधो असादस्स ॥ १४६

अरहंत-सिद्ध चेदिय-तव-गुरु-सुद-धम्म-संघपडिणीगो ।
बंधदि दंसणमोहं अणंतसंसारिओ जेण ॥ १४७

तिव्वकसाओ बहुमोहपरिणदो रायदोससंतत्तो ।
बंधदि चरित्तमोहं दुविहं पि चरित्तगुणघादी ॥ १४८

मिच्छो हु महारंभो णिस्सीलो तिव्वलोहसंजुत्तो ।
णिरयाउगं णिबंधदि पावमई रुद्दपरिणामो ॥ १४९

उम्मग्गदेसगो मग्गणासगो गूढहिययमाइल्लो ।
सढसीलो य ससल्लो तिरियाउं बंधदे जीवो ॥ १५०

पयडीए तणुकसाओ दाणरदी सील-संयमविहीणो ।
मज्झिमगुणेहि जुत्तो मणुयाऊ बंधदे जीवो ॥ १५१

अणुवद-महव्वदेहि य बालतवाकामणिज्जराए य ।
देवाउगं णिबंधइ सम्माइट्ठी य जो जीवो ॥ १५२

मण-वयण-कायवक्को माइल्लो गारवेहिं पडिबद्धो ।
असुहं बंधदि णामं तप्पडिवक्खेहिं सुहणामं ॥ १५३

दंसणविसुद्धि विणए संपण्णत्तं च तह य सीलवदे ।
अणदीचारोऽभिक्खं णाणुवजोगं च संवेगो ॥ १५४

सत्तीदो चाग-तवा साहुसमाही तहेव णायव्वा ।
विज्जावच्चं किरिया अरहंताइरियबहुसुदे भत्ती ॥ १५५

पवयण परमा भत्ती आवस्सयकिरियअपरिहाणी य ।
मग्गपहावणयं खलु पवयणवच्छल्लमिदि जाणे ॥ १५६

एदेहिं पसत्थेहिं सोलसभावेहिं केवलीमूले ।
तित्थयरणामकम्मं बंधदि सो कम्मभूमिजो मणुसो ॥ १५७

तित्थयरसत्तकम्मा तदियभवे तब्भवे हु सिज्झेदि ।
खाइयसम्मत्तो पुण उक्कस्सेण दु चउत्थभवे ॥ १५८

अरहंतादिसु भत्तो सुत्तरुई पढणमाण गुणपेही ।
बंधदि उच्चागोदं विवरीओ बंधदे इदरं ॥ १५९

पर-अप्पाणं णिंदा पसंसणं णीचगोदबंधस्स ।
सदसदगुणाणमुच्छादणमुब्भावणमिदि होदि ॥ १६०

पाणवधादिसु रदो जिणपूजा-मोक्खमग्गविग्घयरो ।
अज्जेइ अंतरायं ण लहइ जं इच्छियं जेण ॥ १६१

पू.मु. श्रीमद् रामदेवगणिविरचितम्

॥ सप्ततिका-टिप्पनकम् ॥

सिद्धपएहिँ महत्थं बंधोदयसंतपगडिठाणाणं ।
वोच्छं सुण संखेवं निस्संदं दिट्ठिवायस्स । ॥ सू. १

कइ बंधंतो वेयइ कइ कइ वा पगडिठाणकम्मंसा ।
मूलुत्तरपयडीसुं भंगविगप्पा उ बोद्धव्वा ॥ सू. २

सुगइगमसरलसरणिं, वीरं नमिऊण मोहतमतरणिं ।
सत्तरिए टिप्पेमी, किंची चुन्नीउ अणुसरिउं ॥ १

संखेवा भंगाणं, सुमरणहेउ तह पगडिठाणाणं ।
पत्तेयं पगडीणं, नामग्गाहं च काहामि ॥ २

आउसमं अट्ठ भवे, आउविहूणा य सत्त बंधम्मि ।
मोहणियाऽऽउविणा छ उ, एगो वेयणियबंधो उ ॥ ३

अट्ठुदओ बहुयाणं, मोहं मोत्तूण केसि सत्तुदओ ।
घाइविहूणा चउरो, तह सत्ताए वि तियठाणा ॥ ४

सामन्ना जीव गुणा, पत्तेयं मूलपयडिविसओ उ ।
नियनियभंगेहि समं, सुत्तऽणुसाराउ तं च इमं ॥ ५

अट्ठविह-सत्त-छब्बंधएसु अट्ठेव उदय संताइं ।
एगविहे तिविगप्पो, एगविगप्पो अबंधम्मि ॥ सू. ३

सत्तऽट्ठ सत्त सत्त य, चउरो चउरो य उदयसंतंसा ।
एगविहबंधगे इह, तह य अबंधम्मि चउ चउरो ॥ ६

सत्तऽट्ठबंध अट्ठुदयसंत तेरससु जीवठाणेसु ।
एगम्मि पंच भंगा दो भंगा होंति केवलिणो ॥ सू. ४

अडसत्तछेगबंधा, उदए संते य पढमतिसु अट्ठ ।
एगम्मि सत्त अट्ठ य, तह सत्त य सत्त उदयंसा ॥ ७

अट्ठसु एगविगप्पो, छस्सु उ गुणसन्निएसु दुविगप्पो ।
पत्तेयं पत्तेयं, बंधोदय-संतकम्माणं ॥ सू. ५

मिस्सअपुव्वा बायर, सगबंधा छच्च बंधए सुहमो ।
उवसंताई एगं, अबंधगोऽजोगि एगेगं ॥ ८

मिच्छासासणअविरय-देसपमत्तअपमत्तया चेव ।
सत्तऽट्ठबंधगा इह, उदया संता य पुण एए ॥ ९

जा सुहुमो ता अट्ठ उ, उदए संते य होंति पयडीओ ।
सत्तऽड उवसंते खीणि सत्त चत्तारि सेसेसु ॥ १०

मूलपयडीसु भणिया बंधोदयसंतठाणसविगप्पा ।
उत्तरपयडीसु तहा ते च्चिय पयडेमि पत्तेयं ॥ ११

बंधोदयसंतंसा, नाणावरणंतराइए पंच ।
बंधोवरमे वि तहा, उदयंसा होंति पंचेव ॥ सू. ६

नाणावरणं मइसुयओहिमणोनाणकेवलावरणा ।
विग्घं दाणे लाभे, भोगुवभोगे य विरिए य ॥ १२

नाणंतरायबंधो, सुहुमे संतुदय खीणचरिमम्मि ।
वोच्छिन्ना य कमेणं, दो दो भंगा उ दोण्हं पि ॥ १३

बंधस्स य संतस्स य, पगइट्ठाणाणि तिन्नि तुल्लाइं ।
उदयट्ठाणाइँ दुवे, चउ पणगं दंसणावरणे ॥ सू. ७

नयणेयरोहि-केवल-दंसणआवरणयं भवे चउहा ।
निद्दा-पयलाहि छहा, निद्दाइ दुरुत्त थीणद्धी ॥ १४

नव छच्चउहा बंधे, तह संता पंच चउर उदयम्मि ।
सामण्णमिणं बीए, भंगा पुण होंति एक्कारा ॥ १५

बीयावरणे नव बंधएसु चउ पंच उदय नव संता ।
छच्चउबंधे चेवं, चउ बंधुदए छलंसा य ॥ सू. ८

उवरयबंधे चउ पण, नवंस चउरुदय छच्च चउ संता ।
वेयणिया-ऽऽउय-गोए, विभज्ज मोहं परं वोच्छं ॥ सू. ९

नव छ च्चउविहबंधे, उदए चउ पंच संत नव छसु वि ।
चउबंधुदए संता, छच्चेव य होंति खवगस्स ॥ १६

बंधोवरमे चउ पंच उदय नव संत होंति उवसंते ।
खीणे उदयचउक्कम्मि छ च्च चत्तारि संताओ ॥ १७

गोयम्मि सत्त भंगा, अट्ठ य भंगा भवंति वेयणिए ।
पण नव नव पण भंगा, आउचउक्के वि कमसो उ ॥ प्र. १

नीयं बंधं नीयस्स उदय नीयस्स चेव संताओ ।
अनिलाऽनलजीवाणं इयरेसु अणंतरुव्वट्टे ॥ १८

अनला-ऽनिलजीवाणं एगो इय एसु केसिं चि ।
उव्वालियउच्चागोए तेउवाऊण णीयमिह संतं ।
इयरेसु च उव्वट्टे पज्जत्ती जा न पूरेइ ॥ १९

नीउच्चं बंधुदए, विगप्प चत्तारि दोहि संतेहिं ।
बंधोवरमे उच्चस्स उदय दो-एक्कसंताओ ॥ २०

सायाऽसाये दोसुं, चउभंगा बंध-उदइ दु दु संता ।
बंधोवरमे चउरो, संता दुसु दोन्नि दुसु एगं ॥ २१

एगो अ बंधपुव्वे, बंधे बंधुत्तरे य चउ चउरो ।
नरतिरियाणं आउयचउक्कबंधुदय-संतेहिं ॥ २२

सुर-नरयाणं पण पण, बंधे बंधुत्तरे य दो दुन्नि ।
जम्हा न तेसिँ बंधो, सुर-निरयाऊण संभवइ ॥ २३

बावीस एक्कवीसा, सत्तरसा तेरसेव नव पंच ।
चउतिगदुगं च एक्कं, बंध ट्ठाणाणि मोहस्स ॥ सू. १०

मिच्छं कसायसोलस, भय कुच्छा तिण्ह वेयमन्नयरं ।
हास-रइ इयरजुयलं च बंधपयडी य बावीसं ॥ २४

इगवीसा मिच्छविणा, नपुबंधविणा उ सासणे बंधे ।
अणरहिया सत्तरस न बंधि थिइं तुरिअठाणम्मि ॥ २५

बियसंपरायऊणा, तेरस तह तइयऊण नव बंधे ।
भय-कुच्छ-जुगलचाए, पण बंधे बायरे ठाणे ॥ २६

तह पुरिस-कोह-ऽहंकार-माय-लोभस्स बंधवोच्छेए ।
चउ-ति-दुग-एगबंधे, कमेण मोहस्स दस ठाणा ॥ २७

एगं च दो य चउरो, एत्तो एगाहिया दसुक्कोसा ।
ओहेण मोहणिज्जे, उदयट्ठाणाणि नव होंति ॥ सू. ११

एगयरसंपरायं, वेयजुयं दोण्णि जुयलजुयचउरो ।
पच्चक्खाणेगयरे, छूढे पंचेव पयडीओ ॥ २८

छ बिइय एगयरेणं, छूढे सत्त य दुगुं छि भय अट्ठ ।
अणि नव मिच्छे दसगं, सामन्नेणं तु नव उदया ॥ २९

अट्ठग–सत्तग–छ–च्चउ–तिग दुग एगाहिया भवे वीसा ।
तेरस बारेक्कारस, एतो पंचाइएक्कूणा ॥ सू. १२

संतस्स पयडिठाणाणि ताणि मोहस्स होंति पन्नरस ।
बंधोदय संते पुण, भंगविगप्पे बहू जाण ॥ सू. १३

नव नोकसाय सोलस, कसाय दंसणतिगं ति अडवीसा ।
सम्मत्तुव्वलणेणं, मिच्छे मीसे य सगवीसा ॥ ३०

छव्वीसा पुण दुविहा, मीसुव्वलणे अणाइमिच्छत्ते ।
सम्म द्दिट्ठुऽडवीसा, अण क्खए होइ चउवीसा ॥ ३१

मिच्छे मीसे सम्मे, खीणे ति–दुवीस एक्कवीसा य ।
अट्ठकसाए तेरस, नपुक्खए होइ बारसगं ॥ ३२

थीवेयि खीणिगारस, हासाई पंच चउ पुरिसखीणे ।
कोहे माणे माया, लोभे खीणे य कमसो उ ॥ ३३

तिग दुग एग असंतं, मोहे पन्नरस संतठाणाणि ।
बंधोदयसंवेहे भंगविगप्पे बहू जाण ॥ ३४

बंधंसुदए पडुच्चा, जइवि पुणो मोहविवरणं वुत्तं ।
तह वि य सुहगुणणत्थं सुहसुमरणहेउ एगत्थ ॥ ३५

छब्बावीसे चउ इगवीसे सत्तरसतेरसे दो दो ।
नवबंधए उ दोन्नि उ, एक्केक्क मओ परं भंगा ॥ सू. १४

वेय जुयलेहि चरिया, भंगा छच्चेव चउर नपुऊणा ।
जुयलेहि चउसु दो दो, सेसा एक्केक्क संभविया ॥ ३६

मिच्छाइ पमत्तंता जुयलगया वेयभंग उट्ठंति ।
वुच्छिन्नअरइसोगा पमत्ति उवरिं तु एगेगो ॥ ३७

दस बावीसे नव इगवीसे सत्ताइ उदयठाणाणि ।
छाई नव सत्तरसे तेरे पंचाइ अट्ठेव ॥ सू. १५

चत्तारि आइ नवबंधएसु उक्कोस सत्त उदयंसा ।
पंचविहबंधए पुण, उदओ दोण्हं मुणेयव्वो ॥ सू. १६

एत्तो चउबंधाई, एक्केक्कुदया हवंति सव्वे वि ।
बंधोवरमे वि तहा, उदयाभावे वि वा होज्जा ॥ सू. १७

मिच्छ-तिकसाय-वेयं, जुयलन्नयरेण सत्तगं तत्थ ।
वेयतिग-चउकसाए, जुयलन्नयरेण चउवीसा ॥ ३८

वेएसु चउकसाया, कोहाइकमेण उदयओ होंति ।
एक्केक्कम्मि चउचउरो, तिग-चउगुणिया उ बारसगं ॥ ३९

ते हास-रईउदए, अरई-सोगपरियत्तउदए वा ।
दो मिलिया चउवीसं, उदयगया मोहणीयस्स ॥ ४०

सत्तोदयम्मि एगा, अण-भय-कुच्छाण एगयरखेवे ।
अट्ठुदओ तिन्नि तहिं, दुगसंजोगम्मि तह नवए ॥ ४१

तिगपक्खेव दसेगा, चउसु वि उदएसु अट्ठ चउवीसा ।
मिच्छे सासणमीसे तिगतिग भयकुच्छदुगेहि चउचउरो ॥ ४२

तिगपक्खेव दसेगा चउसु वि उदएसु अट्ठचउवीसा ।
मिच्छम्मि गुणट्ठाणे सेसगुणाणं च एस कमो ॥ ४३

तिगतिग उदयट्ठाणा सासणमिस्से य सत्तअडनवगं ।
एगदुगएगकमसो चउरो चउरो च पत्तेअं ॥ ४४

छलउदयम्मी एगा भय-कुच्छा-सम्मखेवएगयरे ।
सत्तोदयम्मि तिन्नि उ, दुग-तिगपक्खेव मिच्छसमा ॥ ४५

पत्तेय अट्ठ अट्ठ उ अविरय-देसे पमत्त-अपमत्ते ।
अप्पुव्वे पुण चउरो, सव्वे बावन्नमिच्छाई ॥ ४६

अणउदयरहियमिच्छो कम्मि जिए कित्तियं च से कालं ।
आह-तदुवलगसम्मदिट्ठिस्स मिच्छुदयआवलियकालं ॥ ४७

चउवीससंतकम्मी, मिच्छत्तगओ अणंतिणो बंधे ।
मुत्तु अबाहाकालं तदु उवरिं निक्खिवे दलियं ॥ ४८

कहणंतबंधिउदओ आवलियाउवरि वुच्चए एवं ।
सव्वं पडिग्गहंते अन्नकसायाण संकमणे ॥ ४९

जं पढमसमयदलियं, संकंतं तं च आवलियउवरिं ।
उदयंसे आगच्छइ, तम्मी से अट्ठउदओ उ ॥ ५०

अन्नं च तम्मि समए, उदीरणोवट्टणागयं दलियं ।
उदयम्मि खिवइ जीवो, अणंतिणो तेण आवलिआ ॥ ५१

तं चेव सत्तगं भय-दुगुंच्छ-अणसहिय अट्ठनवदसगं ।
इत्थं चउवीसा होंति तिन्नि तन्नेग जहसंखं ॥ ५२
चउवीसा पुव्वकमा कमेण उदएण जहसंखं ।

पुव्वुत्तसत्तगा मिच्छफेडणे खेवणे यऽणंताणं ।
सत्त य सासाणे तह-ऽड नव य भयकुच्छपक्खेवे ॥ ५३

वेयतिकसायमीसं, जुयलन्नयरेण सत्त मीसम्मि ।
भयकुच्छाणन्नयरे, एगदुगेणं च अट्ठ नव ॥ ५४

तिगसंपराय वेयं जुयलन्नयरेण छच्च पयडीओ ।
भयकुच्छसम्मखेवे अविरयसत्तऽट्ठ नव होंति ॥ ५५

अजउदयठाणचउरो (व्व) देसविरए य सव्वविरए य ।
नवरं कसायहाणी एक्केक्कं जाण जहसंखं ॥ ५६

इगसंपरायवेयं जुयलन्नयरेण चउरउदओ उ ।
अप्पुव्वे भयकुच्छा एगदुगेणं च पण छक्कं ॥ ५७

इगवेयइगकसाए उदओ दोण्हं तु बायरकसाए ।
एक्कुदय वेयखीणे बायरसुहुमाण दोण्हं पि ॥ ५८

उदया इच्चाइ पए भणिया उवसंति तिन्नि संताओ ।
अडचउवीसउवसमे इगवीसं खंडसेढीए ॥ ५९

बावन्नं चउवीसा गुणठाण पडुच्च इत्थ उट्ठविया ।
बंधुदए पुण चत्ता सामन्न पडुच्च उट्ठंते ॥ ६०

एक्कगछक्केक्कारस दस सत्तचउक्कइक्कगं चेव ।
एए चउवीसगया बारदुगिक्कम्मि एक्कारा ॥ सू. १८

एगो दसोदओ नवुदयचउर तह अड पंच सग छक्कं ।
छत्तिग पण दुग चउएग हुन्ति उदएसु ठाणाइं ॥ ६१

दसगम्मि एग तिग पढमनवगि सेसेसु नवसु एगेगं ।
पढमे अट्ठगि तिन्नि उ दुग दुग तिग एग चउवीसा ॥ ६२

तिसु सत्तगेसु एगेग तिन्नि तिन्नी उ छट्ठुए एगा ।
सव्वुदए चउवीसा, तह एग तिगं तिगं छदुगे ॥ ६३

पणउदइ एग बीयम्मि, तिन्नि चउरोदयम्मि एगा उ ।
बार दुगोदयभंगा एक्कोदय होंति एक्कारा ॥ ६४

इय मोहरायसेन्ने चालीसकुडंब वग्ग किल भिच्चा ।
वग्गे वग्गे य तहा चउवीसकुडुंबिया अत्थि ॥ ६५

तेहि य जगडिज्जंतं सव्वजगं कलकलेइ अणवरयं ।
मोत्तुमपमत्तसिद्धा इय एवं मोहिया जीवा ॥ ६६

उदयपया य कुडुंबी माणुससंखा य इत्थ किल विंदा ।
सूरा य पयइभेया इयरि असंखा मुणेयव्वा ॥ ६७

नवतेसीयसएहिं उदयविगप्पेहिँ मोहिया जीवा ।
उणहत्तरि सीयाला पयविंदसएहिँ विन्नेया ॥ सू. १९

चत्ता चउवीसाणं चउवीसगुणा य होंति नवसट्ठा ।
तेवीसभंग मिलिया तेसीया नवसया होंति ॥ ६८

वेयतियचउकसाए अन्नयरुदएण भंगबारसगं ।
पणबंधे दुगउदओ चउबंधाईउ एक्कुदया ॥ ६९

चउबंधे चउभंगा तिगभंगाईण भंगया छक्कं ।
उवरयबंधे एगो एक्कुदएक्कारभंगाओ ॥ ७०

जे बंधेइ ते वेयइ बंधे य पडुच्च इय दसगं ।

उवरयबंधे एगो तुरियकसायस्स सुहुमकिट्टुदए ।
संखा विवक्खया इह एक्कुदएकारभंगाओ ॥ ७१

जत्थुदए चउवीसा जत्तियसंखा स एव गुणकारो ।
चउराइदसंतुदया गुणिनियचउवीससंखाए ॥ ७२

दस चउपन्न ट्ठासी सत्तरि बायाल वीस चउ संखा ।
दुगउदयम्मी एगा एक्कुदइक्कारभंगाओ ॥ ७३

चउवीसगुणा काउं पत्तेयं तेसि होइ इय संखा ।
चालीसा दोन्नि सया बारस छन्नउय तह अन्ने ॥ ७४

बारहिया इगवीसं सोलस आसी य सहस अट्ठहिया
चउअसिया छन्नवई चउवीसि क्कार भंगा ॥ ७५

उणहत्तरि छत्तीसा, एक्कारसभंग मिलिय सीयाला ।
अन्ने उ चउरबंधे दुगोदयं बिंति किल किंचि ॥ ७६

नवपंचाणुसएहिं उदयविगप्पेहिँ मोहिया जीवा ।
अउणत्तरि एगुत्तरि पयविंदसएहि विन्नेया ॥ सू. २०

पुंवेयबंधवोच्छेय आवली एक्क दोण्ह उदओ उ ।
तेसि मए पयबारस विंदा चउवीस तइ अहिया ॥ ७७

तिन्नेव उ बावीसे इगवीसे अट्ठवीससत्तरसे ।
छच्चेव तेरनवबंधएसु पंचेव ठाणाणि ॥ सू. २१

संतट्ठाणा संखा बंधे बंधे पडुच्च इह भणिया ।
तह वि य सुहगुणणत्थं गुणउदय पडुच्च संवेहो ॥ ७८

बंधगुणठाणगेसुं उदयट्ठाणाउ सुत्तभणियावि ।
पुणरवि सुमरणहेउं, तह उदए संतसंखाओ ॥ ७९

चउठाणा मिच्छत्ते सासणमिस्से य तिगतिगं जाण ।
अजयाइ अप्पमत्तं चउचउठाणा उ उदयाणं ॥ ८०

सत्तोदय अडवीसा सेसेसुदएसु तिगतिगं जाण ।
अडसत्तछक्कमहिया वीसा बावीसबंधम्मि ॥ ८१

इगवीसे अडवीसा एक्का सत्ताइतिसु वि पत्तेयं ।
मीसम्मि संतठाणा अडसगचउअहियवीसाउ ॥ ८२
मीसम्मि संतठाणा तिगतिग उदएसु पत्तेयं ।

अडवीसा सगवीसा सम्मुव्वलणे य मीसउदयम्मि ।
चउवीससंतठाणं सेढिं उवरिं पडंतस्स ॥ ८३

अजओदयम्मि पढमे अडचउइगअहियवीस ठाणाइं ।
बीए तइए ते च्चिय तिवीसबावीसंजुत्ता ॥ ८४

इगवीस वज्ज तुरिए जेणं सो वेयगस्स उदओ उ ।
एवं देस-पमत्ता-ऽपमत्तयाणं च दट्ठव्वं ॥ ८५

इगवीसवज्जतुरिए चउरो ठाणा उ तत्थ संतम्मि ।
सो वेयगदिट्ठीणं इगवीसा खवगदिट्ठीणं ॥ ८६

तिगपणपणचउसंता सव्वे सत्तरसठाणसंखाए ।
एवं देसपमत्तापमत्तयाणं च दट्ठव्वं ॥ ८७

देसविरओ य दुविहो तिरिमणुसामन्नपंचठाणाइं ।
अडवीसा चउवीसा तिरियाणं देसविरयाणं ॥ ८८

इगवीसा बावीसा तिरियाणं भोगभूमि संभवइ ।
जत्थ न विरईभावो ते वि य मणुखवगआयाआ ॥ ८९

अडचउइगेण अहिया वीसा अप्पुव्वि तिसु य पत्तेयं ।
उदएसुं सत्ताओ, बायरराने अओ वोच्छं ॥ ९०

पंचविहचउविहेसुं छछक्कसेसेसु जाण पंचेव ।
पत्तेयं पत्तेयं चत्तारि य बंधवोच्छेए ॥ सू. २२

पणगाइ एगु संते तह य अबंधम्मि तिन्नि पत्तेयं ।
चउरट्ठइक्कवीसा उवसमसेढिं पडुच्चेए ॥ ९१

इगवीसा खवगम्मि वि पणगे बंधम्मि किंचि कालमिह ।
मज्झिल्लट्ठकसाएक्खय तेरस नपुमि बारसगं ॥ ९२

थीवेयखीणिगारस पणगे किंची चउक्कबंधेवि ।
हासाइखीणि पणगं चउरो पुरिसम्मि चउबंधे ॥ ९३

तियबंधे वि य संता संजलणचउक्क आवलिदुगूणा ।
कोहे खयम्मि तिन्नि उ ते चेव दुगम्मि खणमित्तं ॥ ९४

माणे खयम्मि तिन्नि उ तत्थेव दुगम्मि जाव अंतमुहू ।
ते चेव एक्कबंधे जाव न खीणा तिजयमाया ॥ ९५

मायाए खीणाए लोभो बंधम्मि लोभसंता य ।
अब्बंधम्मि वि लोभो सव्वे तियजुत्तठाणाइं ॥ ९६

गुणठाणगउदएसुं संतट्ठाणाण संख इय वुत्ता ।
गुणठाणगपत्तेयं, सव्वसंखा य इय भणिमो ॥ ९७

दसतिगनवमिच्छाइसु, अजयाई पंचगम्मि सगसयरी ।
छच्छक्क पणचउक्के पणपण सेसेसु चउतिग अबंधे ॥ ९८

मोहे संवेहभणणा तेत्तीससयं तु संतठाणाणं ।
गुणठाणगे पडुच्चा बंधे पुण अट्ठ नउई य ॥ ९९

दसतिगवीसा सत्तरस दुसु य पत्तेय संतठाणाइं ।
सगवीस पंचगाई चउर अबंधे य ठाणाइं ॥ १००

सगवीस मीसगम्मी सेसा सामन्न चउसु उदएसु ।
इय अजयमीसगाणं वीसं सत्तरसबंधम्मि ॥ १०१

दसनवपन्नरसाई बंधोदयसंतपयडिठाणाणि ।
भणियाणि मोहणिज्जे एत्तो नामं परं वोच्छं ॥ सू. २३

दसनवपण्णरसाई इच्चाई विवरियं समासेण ।
इत्तो य नामबंधा तेवीसाईणि विवरेमि ॥ १०२

तेवीसपण्णवीसा छव्वीसा अट्ठवीसगुणतीसा ।
तीसेगतीसमेगं बंध ट्ठाणाइँ नामस्स ॥ सू. २४

वन्न रस गंध फासा तेयग कम्मइग अगुरु उवघायं ।
निम्मेण नाम-धुवया सेसा अडवन्नअधुवाओ ॥ १०३

गइ अणुपुव्वीचउ छ उ संघयणा गी तसाइवीसं च ।
जाइ सरीरं गतिगं परघाचउ तित्थ विहगदुगं ॥ १०४

तग्गयणुपुव्विजाई थावरमाई उ दूसरविहूणा ।
धुवबंध हुंडउरलं तेवीसअपज्जथावरए ॥ १०५

सासपरघायखेवे पणवीसा सुहुमबायराणं तु ।
छव्वीस आयवेणं उज्जोअपरित्ति बंधतिगं ॥ १०६

अपजत्तं अवणित्ता पज्जत्तगखेव पज्जपाओगा ।
सासपरघायखेवे सो बंधो पज्जपाओगो ॥ १०७

अपज्जत्तं अवणित्ता पज्जत्तगखेव सा उ तेवीसा ।
सासपरघायखेवे पणवीसा होइ पगईणं ॥ १०८

पुढवाइबायराणं पज्जाणं सुहमबायराणं तु ।
छव्वीस आयवेणं अहवा उज्जोयपरियत्तो ॥ १०९

गइजाइछेयपुव्वी धुवबंधा हुंडउरलदुगथूलं ।
दूसररहिया अथिराइ तसअपज्जत्तपत्तेयं ॥ ११०

बीया पणवीसेसा तसपाउग्गा तहा य सरसासे ।
विहगपरघायखेवे उणतीसा तीस उज्जोए ॥ १११

पणवीस अपज्जाणं उणतीसा तीस पज्जपाओगा ।
बितिचउरिंदियपंचिंदियाण तिरियाण बंधे उ ॥ ११२

पणवीसा गुणतीसा तिरियसमा तीस तित्थसंजुत्ता ।
बंधतिगं मणुजोगं नेरइयअसुद्धअडवीसा ॥ ११३

नरयदुगं परघायं सासं दुहखगइ सयल हुंडं च ।
धुवबंधि तसचउक्कं वेउव्विदुगं च अथिराई ॥ ११४

देवदुगं परघायं सासं सुभखगइ सयल चतुरंसं ।
धुवबंधी तसदसगं वेउव्विदुगं च अडवीसा ॥ ११५

सा तित्थे उणतीसा - ऽऽहारदुगे तीस तिसु य इगतीसा ।
चउठाणा देवाणं सेढिदुगे एग जसकित्ती ॥ ११६

चउ पणवीसा सोलस नव बाणउई सया उ अडयाला ।
ईयालोत्तरछायालसयाएक्केक्क बंधविही ॥ सू. २५

बायरपत्तेगियरे भंगा चत्तारि बंधतेवीसे ।
पणवीसे पणवीसा छव्वीसे भंगसोलसगं ॥ ११७

एस गमो सव्वेसिं भंगाणं चारणे होइ ।

बायर-थिर-पत्तेया सुभ-जस-पडिवक्खभंगबत्तीसा ।
साहार-सुहमि जसवज्ज वीस बारस असंभविया ॥ ११८

असमत्तमणुय [तह] बितिचउपणिंदितिरियाण बंधि पणवीसे।
असुहपयडीण जेणं न तेसि परियत्ति एक्केक्को ॥ ११९

असमत्तमणुयबितिचउपणिंदितिरि पण्णवीसि तह पंच ।
असुभपयडीण जेणं न तेसि परियत्ति संभवइ ॥ १२०

उज्जोय-आयवेणं थिरसुभजससेयरेहि सोलसगं ।
उज्जोवेणं अट्ठ उ आयवपरियत्ति अट्ठेव ॥ १२१

एसा वि ठावणा इह बायरएगिंदिविगलदेवाणं ।
तह तीसे मणुजोगे पत्तेयं जस्स संभविया ॥ १२२

थिरसुभजसइयरेहिं बितिचउरिंदीण अट्ठ पत्तेयं ।
उणतीसतीसबंधे अडवीसे अट्ठ देवाणं ॥ १२३

तीसा य मणुयजोगा उणतीसा तीस एगतीसा य ।
देवाण अट्ठ अट्ठ य एक्केक्को भंगमेएसु ॥ १२४

थिरछक्कं सुभखगई सप्पडिवक्खेहि चारिया संता ।
गुणिया संघयणा-ऽऽगीहिँ भंगया सयलतिरियाणं ॥ १२५

चत्तारि सहस्सा छस्सयाउ अट्ठुत्तराउ गुणतीसे ।
एवं उज्जोयतीसे मणुए उणतीसि ते चेव ॥ १२६

नारय अडवीसेगो एगो कित्तीएँ सेणिमासज्ज ।
तेरससहस्सनवसयपणयाला सव्वपयडीणं ॥ १२७

तेवीसाइं ठाणा सवियप्पा अट्ठ विवरिया बंधे ।
एत्तो य सव्वजियबंधठाण पत्तेय भंगजंतइयं ॥ १२८

एत्तो य उदयठाणा सव्वजियाणं च हुंति सामन्नं ।
ते बारस वीसाई जाव य अट्ठेव पज्जंता ॥ १२९

वीसिगवीसाचउवीसगा इ इगतीसगत्ति एगहिया ।
उदयट्ठाणाणि भवे नव अट्ठ य हुंति नामस्स ॥ सू. २६

तेवीसाई ठाणा सविगप्पा अट्ठ विवरिया बंधे ।
तह बारस उदयगया वीसाई अट्ठ पज्जंता ॥ १३०

उदएसुं जे सामी कित्तय उदया उ कस्स पत्तेयं ।
भंगा वि य पत्तेयं तेसिं संखाइयं भणिमो ॥ १३१

निम्मेणथिराऽथिरतेयकम्मवन्नाइअगुरुसुहमसुहं ।
नामधुवोदय बारस सेसा अधुवा उ पणपन्नं ॥ १३२

तसथावराइचउ चउ, तह सुभगादुभगआगिसंघयणा ।
गइअणुपुव्वीय तहा, परघाचउ तित्थ उवघायं ॥ १३३

जाइसरीरोवंगाविहदुग सव्वा वि पंचवन्नाओ ।
बारुदयठाणनामे पत्तेयं पयडि विवरेमि ॥ १३४

तसतिग-सुभगा-ऽऽइज्जा मणुगइ-
सगल-जसकित्ति तह धुवया ।
वीसा उ समुग्घाए सेसा उ कमेण पक्खेवा ॥ १३५

ओरालियदुग मुसभं पत्ते उवघाय इयरसंठाणं ।
छव्वीस सजोगिकेवलि ओरालियमीसि समुघाए ॥ १३६

ओरालियदुग मुसभं पत्तेयु वघाय इयरसंठाणा ।
वि य छक्क सत्तसमए छूढे छव्वीस समुघाए ॥ १३७

परघाय-सास-विहदुग-सरदुग-एगयरखेवि तीसुदओ ।
सामन्नकेवलि तिगं तित्थयरे तित्थसंजुत्ता ॥ १३८

सद्दनिरोहे तीसा उणतीसा सासरोहि तित्थयरे ।
उणतीसट्ठावीसा केवलि तह मयंतरेण इमं ॥ १३९

तह सव्वरोहि नवगं छट्ठाणा हुन्ति उदएसु ।
उणतीसट्ठावीसा केवलि तह सव्वरोहिं अडपयडी ॥ १४०

अन्ने उ अट्ठ उदया मयंतरेणं तु उदएसु ।
सर-सास-परघा-रोधा विहगइ-पत्तेय-कमनिरोहेणं ।
तीसुदया गुणतीसाइ जाव पणवीसउदएणं ॥ १४१

उवघाए चउवीसा ओरालदुगेण होइ बावीसा ।
उसभा-ऽऽगीण निरोहे वीसा धुवरोहि अट्ठेव ॥ १४२

सेलेसी आरंभे उदयट्ठाणाउ अट्ठ केवलिणो ।
सेलेसी पडिवन्ने अट्ठण्हं पयडिउदए उ ॥ १४३

एए सामण्णे केवलम्मि तित्थयरि तित्थजुयठाणा ।
लिहियाउ पंचसंगह-विवरण-अप्पयरठाणाउ ॥ १४४

गइजाइआणुपुव्वी थावरसुहूमं अपज्जधुवउदया ।
दुभगाणाइज्जाजस विग्गहगइ पगइइगवीसा ॥ १४५

सा आणुपुव्विरहिया अपज्जएगिंदिसुहुमइयराणं ।
हुंडु-वघा-पत्तेएहि उरलदेहेहि चउवीसा ॥ १४६

पणवीसा छव्वीसा सत्तावीसा य होइ सा चेव ।
परघाय-सास-आयव कमेण एगिंदुदयठाणा ॥ १४७

गइजाइआणुपुव्वी तसतिगणाइज्जअजसदुभगं च ।
धुवउदया सव्वे वि हु अंतरगइ पगइइगवीसा ॥ १४८

सा आणुपुव्विरहिया संघयण-तहा-ऽऽगि-एगयरखेव ।
तह पत्ते-उवघाए ओरालदुगेण छव्वीसा ॥ १४९

एसा पुण छव्वीसा मणु-तिरि-विगलाण उदयपाओगा ।
लद्धिअपज्जापज्जाण करणे नियमा अपज्जाण ॥ १५०

परघाय जत्थ खेवे उदए जीवाण ते उ पज्जाण ।
तणुपज्जत्ती नियमा इयरा उ कमेण पज्जत्ती ॥ १५१

विहगइ-परघायजुया अट्ठावीसा ससासउणतीसा ।
उज्जोएणं तीसा सरेण सा एगतीसा उ ॥ १५२

संघयणूणा सव्वे तएव तिरिओदया य देवेसु ।
पढमं चिय संठाणं वेउव्विदुगं च इट्ठखगइसरा ॥ १५३

एगिंदियाण पंच उ छच्छक्क सुरविगलसगलतिरियाणं ।
मणुए उज्जोऊणा उदयट्ठाणाउ सव्वेवि ॥ १५४

इगवीसूणा पंच उ तिरिजइवेउव्विहारगाणं च ।
अविरयमणुवेउव्विय उज्जोऊणा य चत्तारि ॥ १५५

नेरइयाणं तिरिसम संघयणुज्जोयवज्ज पंचेव ।
असुहपयडीण उदया अविवक्खा भंगया पंच ॥ १५६

जे उदएसुं सामी उदयप्पयडीण विवरणं विहियं ।
इत्तो पत्तेय इहं भंगाणं चारणं भणिमो ॥ १५७

अप्पज्जसुहुमअजसा सेयरमिलिएहिँ अट्ठ उ विगप्पा ।
सुहुमअपज्जे य जसं वज्जित्ता पंच संभविया ॥ १५८

अप्पज्जसुहुमसाहार अजसइयरेहिँ भंगसोलसगं ।
सुहुमअपज्जे जसउदयवज्ज छक्कं असंभवियं ॥ १५९

बायरपत्तेयजसा सप्पडिवक्खेहि अट्ठ उ विगप्पा ।
सुहुमे वज्जेज्ज जसं उदए छच्चेव संभविया ॥ १६०

छव्वीसा वि य तिविहा सासुज्जोए य आयवेगयरे ।
सासे छा पुव्वुत्ता पत्तेयजसेयरेहि चउजोए ॥ १६१

आयवछव्वीसाए पत्तेयजसाजसेहिँ दो चेव ।
वाए विउव्विकरणा चउवीसाइसु य एक्केक्कं ॥ १६२

सास छवीसे छूढे आयवसगवीस अहव उज्जोए ।
पुव्वुत्ता छब्भंगा पिंडे एगिंदिबायाला ॥ १६३

बेइंदियइगवीसे पज्जत्तजसेयरेहिँ चत्तारि ।
अपजत्ते जसवज्जा तिन्नि उ छव्वीसि एमेव ॥ १६४

पज्जत्तजसजसेहिं अट्ठावीसम्मि भंगया दोन्नि ।
एव गुणतीसतीसे एक्कत्तीसे य ते चेव ॥ १६५

नवरं दो अणुतीसा सासे छूढे य अहव उज्जोए ।
तह तीसाओ तिन्नि उ सरदुगउज्जोयएगयरे ॥ १६६

सरदुगएगयरेणं दो इगतीसाउ भंगबावीसं ।
बेइंदिय-तेइंदिय-चउरिंदिय मिलिय छावट्ठी ॥ १६७

सुभगाइज्जजसेहिं सप्पडिवक्खेहि अट्ठ उ विगप्पा ।
अप्पज्जदुभगणाइज्जअजस एगो य इय नवगं ॥ १६८

पज्जत्तसुभगआइज्जकित्ति तह सेयराहिँ सोलसगं ।
असमत्ते य सुभतिगं वज्जिय नव होंति संभविया ॥ १६९

इगवीसुदयविगप्पा संघयण तहागि गुणिय छव्वीसे ।
एग असमत्तभंगो अट्ठासीया सया दोन्नि ॥ १७०

विहदुगपरियत्तेणं अट्ठावीसम्मि सुद्धया दुगुणा ।
सासुज्जोउणतीसे बावन्नेक्कारस सया उ ॥ १७१

सुरदुगउज्जोएणं एगयरेण परिवत्ति तीसुदए ।
पंचसया छावत्तर तिगुणा सत्तरस अडवीसा ॥ १७२

सरदुगएगयरेणं छूढे इगतीसि भंगया एए ।
एक्कारसबावण्णा पणिंदितिरिउदयठाणेसु ॥ १७३

नव उणनउया दोसय छावत्तरपंच दुगुण तह तिगुणा ।
दुगुणा इगतीसाए उणवन्न छलुत्तरा पिंडे ॥ १७४

एवं मणुयगईए मणुयगई इत्थ होइ वत्तव्वा ।
नवरं उज्जोयरहिया उदया पंचेव सवियप्पा ॥ १७५

नव उणनउया दोसय छावत्तरपंच दुसु य पत्तेयं ।
बावण्णेक्कारसया छव्वीसदुरुत्तरा पिंडो ॥ १७६

वीसोदयम्मि एगो छच्च छवीसे य तीसचउवीसा ।
विहगा सरसंठाणेहिँ एगो अट्ठोदए भंगो ॥ १७७

पढमंतिमदोभंगा गहिया सेसाउ मणुयगहणेण ।
तित्थोदय एक्कोक्को सव्वे तित्थयरि छब्भंगा ॥ १७८

दूभगणाइज्जाजससेयरमिलिएहिँ अट्ठ उ विगप्पो ।
पत्तेयं पत्तेयं उदएसुं छसु वि देवाणं ॥ १७९

सासुज्जोएगयरे तह सरउज्जोयएगयरसहिया ।
अट्ठावीसुणतीसे दुगुणा चउसट्ठि सव्वे वि ॥ १८०

एवं विउव्वितिरिए इगवीसूणेसु भंगछप्पन्ना ।
तह मणुए वेउव्वि य उज्जोयविणा उ बत्तीसं ॥ १८१

आहारगउदएसुं भंगा सत्तेव तिरियसारिच्छा ।
आहारदुगं खिविउं वेउव्विदुगं तु अवणेहिं ॥ १८२

तिरियसरिच्छा जेणं दुभगऽणाइज्ज अजसपयडीओ ।
अविरयवोच्छिन्ना ते न तेसि उदओ जईणं तु ॥ १८३

एवं जइवेउव्वे नवरं उज्जोयभंगया तिण्णि ।
सेसा उ मणुयगहणे नेरइयअसुद्धपंचेव ॥ १८४

एगबियालिक्कारस तेत्तीसा छस्सया य तेत्तीसा ।
बारससत्तरससयाणऽहिगाणि बिपंचसीईहि ॥ सू. २७

उणतीसेक्कारसयाणऽहिगा सत्तरसपंचसट्ठीहिं ।
एक्केक्कगं च वीसादट्ठुदयंतेसु उदयविही ॥ सू. २८

पण नव नव नव अट्ठग एगं एग इह उदयइगवीसे ।
इगिविगलतिरियमणुए सुरनारयतित्थि बायाला ॥ १८५

छच्चत्तारि य एगं बायरसुहुमे य पवणवेउव्वे ।
एगिंदियाण भंगा एक्कारस होंति चउवीसे ॥ १८६

सत्तऽट्ठ अट्ठ अट्ठ य एगो एग तह उदयपणवीसे ।
एगिंदिसुरविउव्वियतिरिमणुआहारनेरइए ॥ १८७

तेरस नव इगि विगले दोसय उणनउय मणुय तह तिरिए।
छच्च सया छव्वीसे उदए भंगाण एगत्थ ॥ १८८

छच्चट्ठ अट्ठ अट्ठ य एगो एग तह एग सगवीसे।
एगिंदिविक्कितिरिनरसुरनारयतित्थआहारे ॥ १८९

छक्कं पणसयछावत्तराइँ दुसु य दुसु य सोलसगं।
नव दुग एगं भंगा अट्ठावीसम्मि उदयम्मि ॥ १९०

विगलतिरिमणुयदेवा तिरिनरवेउव्विहारनेरइए।
इह बारसय दुरुत्तर मिलिया एगत्थ पिंडेणं ॥ १९१

एक्कारस बावन्ना छावत्तरपंच दुसु य सोलसगं।
नवबारसदुगभंगा इक्केक्ककमेण उणतीसे ॥ १९२

तिरिनरदेवा तिरिनर वेउव्वियविगलहारगजईण।
तित्थे नारयकमसो मिलिया सत्तारपणसीया ॥ १९३

सतरस सय अडवीसा अट्ठारस तह इगार बावन्ना।
अट्ठट्ठ एग एगं तह एगं तीसउदयम्मि ॥ १९४

तिरिविगलमणुयदेवा तिरिनरवेउव्विहारतित्थयरे।
इय मिलिया भंगाणं उणतीससयाउ सत्तरस ॥ १९५

एक्कारस बावन्ना बारस एक्को य भंग इगतीसे।
तिरिविगलतित्थमिलिया सव्वे पणसट्ठ इक्कारा ॥ १९६

वीस नव अट्ठ उदएसु भंग मेक्केक्क ते य केवलिणो।
इय संखा उदएसुं बारससु कमेण पत्तेयं ॥ १९७

बायाला छावट्ठी उणवण्णसया छलुत्तरविगप्पा।
इगिविगलतिरिपणिंदिसु छव्वीस दुरुत्तरा मणुए ॥ १९८

चउसट्ठी पण सुरनारयाण छप्पण्ण तिरियवेउव्वे ।
पणतीस मणुविउव्विसु सत्तट्ठ य हारकेवलिणो ॥ १९९

इय सव्वुदयविगप्पा एक्काणउया सया उ सगसयरी ।
एत्तो संतट्ठाणा ते बारस होंति नामस्स ॥ २००

तिदुणउई उगुणउई अट्ठच्छलसी असीइ उगुसीई ।
अट्ठच्छप्पन्नत्तरि नव अट्ठ य नामसंताणि ॥ सू. २९

गइ-अणुपुव्वी चउ चउ बंधण-संघाय-जाइ-वन्न-रसा ।
तणु पत्तेयं पण पण अंगतिगं अट्ठ फासा य ॥ २०१

छागी छस्संघयणा विहदुग-दुगगंध सेयरा वीसं ।
पत्तेया अट्ठ भवे तेणउई नामसंताओ ॥ २०२

तित्थूणा बाणउई तेणऊई चेवहारचउऊणा ।
सत्ताए गुणनउई अट्ठासी होइ तित्थूणा ॥ २०३

नेरइयसुरदुगाणं एगयरूव्वलणि होइ छासीई ।
तत्तो विउव्विचउसुरदुगाण आसीइ उव्वलणो ॥ २०४

मणुदुगउव्वलणेणं अट्ठत्तरि तेउवाउसंतमिणं ।
पढमचउक्का तेरस-खएण चत्तारि खवगस्स ॥ २०५

साहारसुहुमचउजाइ थावरं आयवं च निरयदुगं ।
तिरियदुगं उज्जोयं तेरस अनियट्टिवोच्छेए ॥ २०६

मणुयगइजाइतसबायरं च पज्जत्तसुभगआएज्जं ।
जसकित्ती तित्थयरं अजोगि जिणसंति नव होंति ॥ २०७

ता तित्थूणा अट्ठ उ केवलिसामन्नसंतए होंति ।
इत्तो बंधुदयाणं संतट्ठाणाण संवेहो ॥ २०८

बंधुदयसंतठाणा एगत्थ परूविया वि सव्वत्थ ।
न विसेसो पगईसुं कायव्वो ठाणमासज्ज ॥ २०९

नव पंच उदयसंता तेवीसे पन्नवीस छव्वीसे ।
अट्ठ चउरट्ठवीसे नवसत्तुगुतीसतीसम्मि ॥ सू. ३१

तेवीस पन्नवीसा छव्वीसुणतीसतीस बंधम्मि ।
नव नव उदयट्ठाणा वीसा नव अट्ठ मोत्तूणं ॥ २१०

इगिविगला सविगप्पा तिरिमणु सामन्न तह सवेउव्वा ।
नियनियउदयविगप्पेहिं सव्वे बंधंति संभविया ॥ २११

नवरं इह पडिसेहो तिरिमणुयाणं च भोगभूमीणं ।
तणुयकसायत्तणओ अट्ठावीसं च बंधंति ॥ २१२

ते पज्जत्ता एत्थ य अपज्जि गुणतीसमवि य बंधंति ।
जम्हा ते देवेसुं न अन्नगइ जंति पाएणं ॥ २१३

तह ईसाणंतसुरा पज्जत्तेगिंदियाण पाओगा ।
बंधंति मिच्छदिट्ठी पणवीसा तह य छव्वीसा ॥ २१४

गुणतीसतीसबंधा सव्वे देवा य तह य नेरइया ।
नियनियउदयविगप्पेहिँ सम्ममिच्छाइ जहजोग्गं ॥ २१५

नव नव उदयट्ठाणा बंधे बंधे य हुंति पत्तेयं ।
सवियप्पाई वुत्ता अट्ठावीसम्मि पुण एए ॥ २१६

अट्ठावीसे बंधे उदयट्ठाणा उ अट्ठ नायव्वा ।
केवलितिगचउवीसं चउरो मोत्तूण सवियप्पा ॥ २१७

इगवीसे छव्वीसे उदए जे वट्टमाणया जीवा ।
खाइगवेयगदिट्ठी नियमा बंधंति न उ अन्ने ॥ २१८

सेसेसुं उदएसुं सम्मदिट्ठि तह मिच्छदिट्ठी य ।
अज्झत्थवसा बंधहि सुरनारयजोग्गनरतिरिया ॥ २१९

उदएसुं जे जीवा वट्टंता बंधगा उ ते भणिया ।
तेसिं तु संतठाणा कित्तिय के कस्स तं भणिमो ॥ २२०

इगिविगलसगल पंचंसिगा उ चत्तारि आइए उदया ।
उणवीसऽट्ठारसदुसयअट्ठनउआ उ न उ अन्ने (चुन्नीगाहा) ॥२२१

उणवीसऽट्ठारसदुसय अट्ठनउया य हुन्ति भंगाणं ।
इगिविगलसगलतिरिए पणतीसा तिन्नि सव्वे वि ॥ २२२

सेसा उ सव्वभंगा अट्ठुत्तरिसंतवज्जिया नेया ।
चउगइ जियसंभविया पणसंतट्ठाण पुण एए ॥ २२३

बाणउई अट्ठासी, अट्ठुत्तरि असि य होइ छासीइ ।
चउपढमेसुदएसुं अट्ठुत्तरिवज्ज सेसेसु ॥ २२४

इय एवं संवेहो बंधट्ठाणेसु पंचसु वि भणिओ ।
नव पंच उदयसंता वुत्ता सेसं च वोच्छामि ॥ २२५

उणतीसतीसबंधे संतट्ठाणा उ सत्त पत्तेयं ।
पण पण इह पुव्वुत्ता तित्थजुया दुन्नि पुण एए ॥ २२६

चउवीसं इगतीसं उदए मोत्तु उणतीसबंधम्मि ।
दो दो य संतठाणा तेणउई अउणनउई य ॥ २२७

एवं तीसे बंधे नवरं छव्वीस मुत्तु छट्ठाणा ।
इय संवेहो वुत्तो नव सत्तुगतीसतीसम्मि ॥ २२८

अट्ठावीसे बंधे संवेहो अट्ठ उदय चउसंता ।
बाणउई अट्ठासी छासी तह अउणनउई य ॥ २२९

छसु आइएसु दो दो बाणउई अट्ठसी य ठाणाइं ।
तीसे चउरो ठाणा उणनउई मुत्तु इगतीसे ॥ २३०

तीसोदय उणनउई अट्ठावीसे कहं भवे बंधे ।
मणुतित्थसंतगम्मी मिच्छगए निरयभिमुहम्मि ॥ २३१

तित्थयरसंतकम्मी सम्मदिट्ठी उ बंधए णियमा ।
उणतीसं तित्थजुयं वेयगबंधा उ नो अन्ने ॥ २३२

वेयगसम्मद्दिट्ठी णिरयाभिमुहो वमेइ सम्मत्तं ।
तेण मुहुत्तं भिन्नं उणनउई मिच्छसंता उ ॥ २३३

आइतिए वीससयं उणवीसा तह य होइ चउपण्णा ।
बावन्ना वि य कमसो सत्ताठाणाइं छण्हं पि ॥ २३४

एगेगमेगतीसे एगे एगुदय अट्ठ संतम्मि ।
उवरयबंधे दस दस वेयगसंतंमि ठाणाइं ॥ सू. ३२

इगतीसे बंधम्मी उदओ तीसन्ह तेणवइसत्ता ।
तह एगबंधि उदयं संतट्ठाणाइँ तहि अट्ठ ॥ २३५

जसकित्ति बंधु तीसन्ह उदय तह संतठाण अट्ठे व ।

पढमा चउरो ठाणा ते चिय पत्तेय तेरसविहूणा ।
इय अट्ठ संतठाणा जसकित्तीबंधसंवेहो ॥ २३६

उवरयबंधे दस उदयठाण तह दस य संतठाणाइं ।
चउवीसा पणवीसा छलसी अट्ठत्तरी मुत्तुं ॥ २३७

वीसछ्वीसा तीसा केवलिणो पुव्ववुत्त उदया उ ।
सरसासरसव्वरोहे नवअट्ठयअहियवीस अट्ठे व ॥ २३८

दो दो य संतठाणा उणसी पन्नत्तरी य सव्वेसु ।
अट्ठोदयम्मि संतं ते चिय अट्ठेव संतम्मि ॥ २३९

एए केवलिउदया तित्थजुया ते य छच्च तित्थयरे ।
दो दो संतट्ठाणा आसी छहत्तरी तह य ॥ २४०

छट्ठुदए नवपयडी ते चिय संतम्मि चरिमसमयम्मि ।
तित्थयरकेवलिस्सा तइयं ठाणं तु संतम्मि ॥ २४१

उवसंते चउ पढमा तीसे उदयम्मि तह य तित्थयरे ।
रसणं केवलिनियरे उवरयबंधम्मि संवेहो ॥ २४२

तेरस तेरस भेया केवलितित्थयर तह य उवसंते ।
चउ पढमा तीसुदए उवरयबंधम्मि संवेहो ॥ २४३

मूलुत्तरपगईसुं बंधोदयसंतठाण इय भणिया ।
जीवगुणठाणगेसुं तह उत्तरपगइसुं भणिमो ॥ २४४

तिविगप्प पगइठाणेहि जीवगुणसण्णिएसु ठाणेसुं ।
भंगा पउंजियव्वा जत्थ जहासंभवो भवइ ॥ सू. ३३

तिविगप्पा बोधव्वा बंधं उदयं च संतठाणतिगं ।
भंगा पउंजियव्वा जियगुणठाणाण संभविया ॥ २४५

तेरससु जीवसंखेवएसु नाणंतरायतिविगप्पो ।
एक्कम्मि तिदुविगप्पो करणं पइ एत्थ अविगप्पो ॥ सू. ३४

करणं पइत्ति जोगी मणमाईणि उ हवंति करणाइं ।
सव्वखओ दुण्हं पि हु करणं पइ तेण अविगप्पो ॥ २४६

तेरे नव चउ पणगं नवंसएगम्मि भंग मेक्कारा ।
वेयणियाउं गोए विभज्ज मोहं परं वोच्छं ॥ सू. ३५

नवबंधं नवसंतं चउपण उदयम्मि दंसणावरणे ।
तेरससु आइमेसुं सण्णी पुव्वुत्त एक्कारा ॥ २४७

पज्जत्तगसन्नियरे अट्ठ चउक्कं च वेयणियभंगा ।
सत्तग तिगं च गोए पत्तेयं जीवठाणेसु ॥ प्र. २

पढमा दुग तह तुरिओ गोए वेयणियभंगचत्तारि ।
तेरससु आइमेसुं सन्नीपज्जत्ति पुव्वुत्ता ॥ २४८

सण्णिम्मि सत्त भंगा पढमो कह जेण तेउवाऊणं ।
भण्णइ पढमुववण्णे तेहिंतो तिरियसण्णिम्मि ॥ २४९

पज्जत्ताऽपज्जत्तगसमणे पज्जत्तअमण-सेसेसु ।
अट्ठावीसं दसगं नवगं पणगं च आउस्स ॥ प्र. ३

सण्णिअपज्जमणुतिरिय मणुतिरिजोगं च आउ बंधंति ।
एक्केक्कु बंधपुव्वे बंधुत्तर चउर इय दसओ ॥ २५०

सन्नी पज्जे भंगा अडवीसं पुव्ववुत्त आउम्मि ।
पज्जाऽमण तिरियसमा पण इक्कारे य देवसमा ॥ २५१

अट्ठसु पंचसु एगे एगदुगं दस य मोहबंधगए ।
तियचउनवउदयगए तिग तिग पण्णरससंतम्मि ॥ सू. ३६

अट्ठ उ जीवट्ठाणा सत्त अपज्जत्तसुहमपज्जो य ।
बावीसबंध एगं दुबंधपढमा भवे पणगे ॥ २५२

बायरविगलअसन्नी पज्जत्ता पंच हुंति जियठाणे ।
बावीसा इगवीसा दुगबंधा मिच्छसासाणं ॥ २५३

छब्बावीसे चउएगवीस [भंगं दु]बंधम्मि जे उ पुव्वुत्ता ।
इगविगलेसुं तेच्चिय जेण तिवेएसु ते जंति ॥ २५४

अडनवदसगं उदया पत्तेयं जीवठाणतेरससु ।
बावीसबंधगेसुं इयरेसु नवंतसत्ताई ॥ २५५

चउवीसा चउचउरो तिगतिग उदएसु वन्निया पुव्वं ।
नवरं नपुंसवेइसु चउरट्ठ पणिंदिए मोत्तुं ॥ २५६

छप्पन्नं इह अट्ठा सोलस चउवीस गुणिअनामेहिं ।
अट्ठसया बत्तीसा उदयविगप्पा य मोहस्स ॥ २५७

छत्तीसाणं दसगं चउरो बत्तीस तिन्नि छत्तीसा ।
अट्ठऽट्ठ गुणायारो तह चउवीसाइ पयविंदा ॥ २५८

अन्ना बत्तीसा वि य चउवीसाए गुणित्तु खिवएसु ।
बाहत्तरिसयचउसट्ठिअहियपयविंदपिंडेणं ॥ २५९

उदए नपुंसवेए बंधे बावीस उदयठाणतिगं ।
अड नव दसगं कमसो इगदुगएक्का चउवीसा ॥ २६०

उदयगुणा छत्तीसा ते दस ठाणा नपुंसउदयम्मि ।
ते अट्ठा छत्तीसा दसहिँ गुणा तिन्नि सय सट्ठा ॥ २६१

पज्जत्तबायरविगला बंधे इगवीस साणमासज्ज ।
सत्ताइ नवंतुदया नपुंस चउरट्ठ पत्तेयं ॥ २६२

उदयगुणा बत्तीसा चउग्गुणा ते य हुंति इह अट्ठा ।
पुव्वुत्त एइ अट्ठा अट्ठगुणा हुन्ति पयविंदा ॥ २६३

छत्तीसं चउवीसा तीसु वि पत्तेय मिच्छगुणठाणे ।
सासण अमणे पज्जे बत्तीसा विंदचउवीसा ॥ २६४

चउरुत्तरगुणयाला अट्ठगुणा इत्थ होंति पयविंदा ।
तेत्तीससया इह सट्ठिसहिय चउवीसगुणकारे ॥ २६५

बाहत्तरि चउसट्ठा पयविंदाणं तु मोहनीयस्स ।
तेरससु आइमेसुं सन्नीपज्जत्ति पुव्वुत्ता ॥ २६६

इगि विगल अपज्जत्ता सुहुमो पज्जो य छच्च जियठाणा ।
तह विगल बारपज्जा उदइ नपुंसेण ए दस उ ॥ २६७

अस्सन्निसन्निपज्जा तह य अपज्जा य चउर जियठाणा ।
तिगवेयपरावत्तो उदए आसज्ज चउसुंपि ॥ २६८

इगवीसबंधगाणं सासणभावम्मि पंचजियठाणा ।
उदएसुं पत्तेयं एगा अडवीस संतम्मि ॥ २६९

बावीसबंधतेरस बंधे बंधे य तिगतिगं उदया ।
उदएसुं पत्तेयं तिगतिगसंता उ पुव्वुत्ता ॥ २७०

इगवीसे ते पणरस सत्तरसयं तु बंधि बावीसे ।
बत्तीसं संतसयं सन्नी सामन्नगहणेण ॥ २७१

पणदुगपणगं पणचउ पणगं पणगा हवंति तिन्नेव ।
पणछप्पणगं छच्छप्पणगं अट्ठट्ठदसगं च ॥ सू. ३७

सत्तेव अपज्जत्ता सामी सुहुमो व बायरो चेव ।
विगलिंदिया उ तिन्नि य तह य असन्नी य सन्नी य ॥ सू. ३८

तिग पणवीस छवीसा गुणतीसा तीस बंधठाणा उ ।
पढमम्मि जीवठाणे इय नेयं जाव तेरससु ॥ २७२
पढमम्मि जीवठाणे इय णेयं जाव सत्तसु य ।

चउ पणवीसा सोलस बाणवइसया वि हुंति चालीसा ।
छायालं बत्तीसा सत्तअपज्जेसु पत्तेयं ॥ २७३

अमणम्मी पज्जत्ते छद्धा अडवीसबंधिमागच्छे ।

सन्नी पज्जत्ते पुण अट्ठेव य होंति पुव्वुत्ता ॥ २७४

भंगा इह पुव्वुत्ता सव्वत्थ वि जीवठाणबंधेसु ।
पत्तेयं जोइज्जा जे जत्थ व होंति संभविया ॥ २७५

इगचउवीसेगिंदिसु छवीसइगवीस पंचसु तसेसु ।
दो दो उदयअपज्जे[सु]भंगा सव्वे वि पंचंसा ॥ २७६

इगवीसे दो भंगा बायरसुहुमेहि एक्कइक्केण ।
बायरपत्तेगियरे चउरो चउवीसि अजसेण ॥ २७७

अप्पज्जपणतसाणं सव्वासुभपगइमिलिय मेक्केक्कं ।
इगवीसे छव्वीसे पण पण पत्तेय दुण्हं पि ॥ २७८

नवरं मणुयअपज्जे भंगा चउ चउरसंतकम्मंसा ।
अट्ठुत्तरी न तेसिं सेसा चत्तारि संभविया ॥ २७९

एत्थ अपज्जत्ताणं असन्निसन्नीण भंगया दो दो ।
इगवीसे छव्वीसे मणुजोगे चउरए हुंति ॥ २८०

पणचउपणगं सुहमे बंधे भंगा अपज्जसमसव्वे ।
उदएसुं पुण भंगा चउसु वि उदएसु पत्तेयं ॥ २८१

पज्जत्त सुहुम एगो इगवीसे दुगदुगं च इयरेसुं ।
साहारणइयरेहिं भंगा पण पंचसंतंसा ॥ २८२

इगवीसे चउवीसे इग दुग पणसंतभंगया तिन्नि ।
तह पणवीसछवीसे इक्केक्को अजसउदएणं ॥ २८३
पणवीसे छव्वीसे इक्केक्को पंचसंतंसो ।

दो इह भंगा अन्ने साहारणि पण्णवीस छव्वीसे ।
अट्ठुत्तरी न तेसिं तेऊवाऊण संभवइ ॥ २८४

सुहमे पज्जे उदया चउरो पत्तेय पंचसंतंसा ।
चउ पंचा इह वीसं बंधे बंधे य पत्तेयं ॥ २८५

तिविगप्प बायराणं बंधोदयसंत पणग पत्तेयं ।
बंधा उ अपज्जसमा उदया पंचेव पुण एए ॥ २८६

बायरइगवीसाए दो भंग जसेयरेहि पणसंता ।
जसपत्तेइयरेहिं चउरो चउवीसि तह चेव ॥ २८७

ते पणवीसछव्वीसे चउरो चउरो य एसि दुगभंगा ।
पत्तेयअजसचरिया पणसंता हुंति नायव्वा ॥ २८८

एगिंदिअपज्जाणं छब्भंगा सुहमि पज्जि पंचेव ।
अड बायरपज्जत्ते सव्वे उणवीस पंचंसा ॥ २८९

सेसा उज्जोयचरिया चउरो दो आयवेण भंगा उ ।
छव्वीसे सगवीसे तिगवाउविउव्वि पुव्वुत्ता ॥ २९०

पंचेव उदयठाणा चउरो पणसंत एगु पणसंतो ।
चउवीससंतभेया बंधे बंधे य पत्तेयं ॥ २९१

उणवीसं पणसत्ता सेसा तेवीस चउरसंता उ ।
बायालीसविगप्पा एगिंदियसयलउदएसुं ॥ २९२

पज्जत्तजसजसेहिं दो दो इगवीसि तह य छव्वीसे ।
बेइंदियतियचउरिंदियाण पण पण संतंस पत्तेयं ॥ २९३

विगलअपज्जत्ताणं तिगतिग इगवीसि तह य छव्वीसे ।
पुव्वुत्ता भंगा बारस पुण एए (त्ति) अट्ठारा ॥ २९४

सूभगआएज्जजसेयरेहिँ अट्ठेव पज्जइगवीसे ।
संघयणागिइ भणिया उदए छव्वीसए भंगा ॥ २९५

इय सन्निअसन्नीणं तिरियाणं पंच अंसिया नेया ।
सेसा उ सव्वभंगा अट्ठुत्तरिवज्ज संभविया ॥ २९६

नामे इह संवेहे जीवठाणेसु बंधसंखाओ ।
बंधेसु उदयसंखा उदएसु य संतसंखा उ ॥ २९७

तिगपणवीसछव्वीसे उणतीसे तीसबंधठाणेसु ।
नव नव उदयट्ठाणा केवलिए उदय मुत्तूणं ॥ २९८

इगिबितिचउरपणिंदियतिरिमणुसविउव्वि पाय बंधंति ।
नियनियउदयविगप्पे सव्वे जे जस्स संभविया ॥ २९९

एगिंदितिरितसेसुं तेऊवाऊणणंतरूप्पन्ना ।
पज्जत्तीअसमत्ता अट्ठुत्तरिसंत केसिं वि ॥ ३००

पण छप्पण विगलाणं तिविगप्पा एसि हुंति पत्तेयं ।
पण बंध अपज्जसमा उदया छच्चेव पुव्वुत्ता ॥ ३०१

पज्जत्तजसजसेहिं दुस्सु वि उदएसु दुन्नि पत्तेयं ।
नवरं दो उणतीसा सासुज्जोयाण एगयरे ॥ ३०२

तह तीसाओ तिन्नि उ सरदुगउज्जोयएगयरखेवे ।
सुरदुगएगयरेणं इगतीसा दुन्नि उदएसु ॥ ३०३

छद्दुगुणा बारसगं दो गुणतीसे य चउर तीसुदए ।
दो इगतीसे अहिया सव्वे विगलाण सट्ठि त्ति ॥ ३०४

बितिचउरिंदियपज्जे दो दो पत्तेय भंग छच्छक्कं ।
इगवीसे छव्वीसे पणसंता सेसचउसंता ॥ ३०५

एए बितिचउरिंदिय उदया सव्वे वि हुंति पत्तेयं ।
दो पढमा पणसंता चउरुदया चउरसंता उ ॥ ३०६

बंधेसुं जे भंगा उदया भंगा उ जे उ बंधम्मि ।
उदएसुं जे सत्ता पत्तेयं मग्गणा होइ ॥ ३०७

पज्जामण विगलसमा उदयविगप्पा उ सन्निसारिच्छा ।
बंधेसु संतसंखा विगलाण व तस्स तीससयं ॥ ३०८

तह अडवीसा अन्ना सवियप्पा बंध अमणाणं ।
देवनिरयगइजुग्गा अंतिल्लेहिं दोहिं उदएहिं ॥ ३०९

अट्ठासी बाणउई सत्ताठाणा उ दोन्नि पुव्वुत्ता ।
छासीई होइ तहिं दोसु वि उ़दएसु छस्संता ॥ ३१०

अप्पज्जे पणबंधा दुगदुग उदयाउ पंच सत्तंसा ।
पंचुदया दसठाणा बंधे बंधे य पत्तेयं ॥ ३११

पंचगुणा पंचासा सत्त अपज्जत्त तेहि गुणकारो ।
तिन्नि सया पन्नासा संतट्ठाणाण उदएसुं ॥ ३१२

सुहुमेयर पज्जाणं ठाणा चउ पंच उदयसंखाए ।
चउ चउ पणसंतंसा एगे चउसंतकम्मंसो ॥ ३१३

बेइंदियाइपज्जत्तयाण छच्चुदयठाण जा अमणा ।
आइमदुग पणसंता अट्ठुत्तरि वज्जिया सेसा ॥ ३१४

दुसु दस चउ सोलसगं बंधे बंधे य मिलिय तीससयं ।
बेइंदियाइ अमणे मिलिया सयपंच वीसहिया ॥ ३१५

तह अट्ठवीसबंधे अमणाणं दुन्नि उदयअंतिल्ला ।
बाणउई अट्ठासी छलसी पत्तेय दोसु छट्ठाणा ॥ ३१६

तिण्णि सया पंचासा सयमेगं तह सयं च वीसहियं ।
अप्पज्जसुहुमवारे विगलामण पंचछव्वीसा ॥ ३१७

छन्नउय सहस्सेगं संतट्ठाणाणि जीवठाणेसुं ।
तेरससु आइमेसुं अट्ठट्ठदसगाण ई भणिमो ॥ ३१८

पुव्वुत्तबंधठाणा अट्ठ उ उदया उ चउर मुत्तूण ।
केवलितिगचउवीसं दस संता अट्ठ नव मुत्तु ॥ ३१९

एगिंदियबायाला विगले छावट्ठि केवलीणट्ठ ।
चउरो य अपज्जाणं मोत्तुं सेसा उ सण्णिस्स ॥ ३२०

विगलसमा सन्नीसुं छस्सु वि उदएसु संतठाणाइं ।
पणवीसे सगवीसे दुग दुग एए विउव्वीणं ॥ ३२१

तेवीसबंधगाणं छव्वीसा हुंति संतठाणाणि ।
पणसगवीसे वज्जिय सेसा उदया जओ तेसिं ॥ ३२२

तेवीसे छव्वीसं तीसं बंधेसु चउसु पत्तेयं ।
उणवीसा पुव्वुत्ता सत्ताठाणा उ अडवीसे ॥ ३२३

तीसं तु संतठाणा पंचसु बंधेसु होंति पत्तेयं ।
उणवीसा पुव्वुत्ता सत्ताठाणा उ अडवीसे ॥ ३२४

तह उणतीसे बंधे सत्त उ उदया ड़ मणुयमासज्ज ।
तेणवई उणनवई पत्तेयं संतठाणाइं ॥ ३२५

मणुतित्थसंतियाणं सत्तसु उदएसु वट्टमाणाणं ।
उणतीस बंधठाणं पंचसु दो दोसु उणनवई ॥ ३२६
देवगईपाउग्गं उणतीसं बंधमाणाणं ॥

एवं तीसे बंधे नवर सुरा मणुयजोग बंधंति ।
छसु निएसु उदएसु बारसठाणाइँ संतस्स ॥ ३२७

बंधम्मि एगतीसे उदओ तीसाइ तिणवई संता ।

तह एगबंधि उदओ सत्ताठाणाइं अट्ठेव ॥ ३२८

छायालं सयमेगं छव्वीसुणवीस तह य नव ठाणा ।
अब्बंधि अट्ठ सन्निसु दो सय अडुत्तरा सव्वे ॥ ३२९

छव्वीस केवलीणं तिगतिग सत्ता नवऽट्ठ उदएसु ।
तित्था-ऽतित्थगराणं दो दो सेसेसु सव्वेसु ॥ ३३०

अट्ठावीसं बंधं बंधहि तिरिमणुय निययउदएहिं ।
सुरनिरगइपाउग्गं विसुद्ध तह किस्समाणा उ ॥ ३३१

करणि अपज्जत्ता उण आइमचउउदय वट्टमाणा उ ।
सुद्धिगया अडवीसं इयरा उणतीस बंधंति ॥ ३३२

इह आइम चउउदया इगवीसछ्वीस तह य अडवीसा ।
उणतीसा वि य कमसो वियप्प जे जस्स संभविया ॥ ३३३

न य विवरियं पुढो इह भंगा अडवीसि उदयसंभविया ।
चुन्निदुगे वि हु लहुए अहवा न हु अवगया सम्मं ॥ ३३४

तेण न भंगपमाणं अडवीसम्मि चउउदयसंभवियं ।
तिरिमणुसामन्नाणं इयरुदएसुं च पुण एए ॥ ३३५

पणतीसमणुविउव्विसु छप्पन्नं तह तिरिक्खभंगा ।
तीसिगतीसे उदए तिरिमणुसामन्न जे भंगा ॥ ३३६

पणतीसं छप्पना चालीससया उ अहिय बत्तीसा ।
भंगाणं तु पमाणं विउव्विदुगउदय अंतेसु ॥ ३३७

चउपढमट्ठाणाइं तेरसहीणाइँ जाव पत्तेयं ।
एवं उवरयबंधे सन्नीपज्जत्तसंवेहो ॥ ३३८

पंचासं सयमेगं चउवीसणुवीस तह य सत्तरस ।
दुन्नि सया य दहोत्तर सन्नीपज्जत्तठाणाणि ॥ ३३९

भणियाउ जीवठाणे बंधोदयसंतविवरणं किंचि ।
गुणठाणगेसु तं चिय भणामि किंचि समासेणं ॥ ३४०

नाणंतरायतिविहमवि दससु दो होंति दोसु ठाणेसु ।
मिच्छासाणे बीए नव चउ पण नव य संतंसा ॥ सू. ३९

मीसाइनियट्टीओ छच्चउ पण नव य सन्तकम्मंसा ।
चउबंधतिगे चउपणनवंस दुसु जुयल छस्संता ॥ सू. ४०

उवसंते चउपणनव खीणे चउरुदय छच्च चउसंता ।
वेयणियाउयगोए विभज्ज मोहं परं वोच्छं ॥ सू. ४१

दुसु जुयले छस्संता एएण पएण सूइया खवगा ।
तेसि विसेसं विवरे किंची गाहानुसारेण ॥ ३४१

अच्चंतविसुद्धत्ता निद्दाउदओ न खवगसेढीए ।
अप्पुव्वाई चउबंधगेसु चउरोदओ तेण ॥ ३४२

अप्पुव्वपढमभागे छक्कं उवरिं तु चउरबंधुदए ।
जा सुहुमो सत्ताए बायरसंखंस नवसंता ॥ ३४३

थीणतिगखविय उवरिं छस्संता जाव सुहुमरागंतो ।
बंधोवरमे चउरुदय खीणि संता उ छच्चउरो ॥ ३४४

चउ छस्सु दोन्नि सत्तसु एगे चउ गुणिसु वेयणियभंगा ।
गोए पणचउ दो तिसु एगट्ठसु दोन्नि एगम्मि ॥ प्र. ४

छसु आइमेसु पढमा चउरो बंधे य अंतिमा दो दो ।
वेयणिए इय सत्तसु बंधोवरमे चउर एगे ॥ ३४५

बंधोवरमि अजोगे सायासायण उदउ को कस्स ।
जाव दुचरिमो दो दो चरिमे एक्केक्क संताओ ॥ ३४६

सायं बंधं तह उदय साय तह सायबंधि दुक्खुदओ ।
दो दो संता दोसु वि इय भंगा सत्तसु गुणेसुं ॥ ३४७

पढमम्मि पढम पंच उ बीए पढमं विवज्जिया चउरो ।
उच्चं बंधं नीचुच्च उदय दो संत भंगदुगं ॥ ३४८

एगेसि मयं नीयं वयगहणे नेव होइ उदयम्मि ।
नीया वि हु जइजाई तह वि य ते उच्च वेयंति ॥ ३४९

संजयपमत्तठाणाउ जा चरिमो सुहुमरागसमओ उ ।
बंधोदयम्मि उच्चं संता दुस उच्चनीयाणं ॥ ३५०

उवरयबंधे उच्चं उदए संताइ दो वि जाजोगी ।
अज्जोगि चरमसमए उदए संता य उच्चस्स ॥ ३५१

अट्ठुच्छाहिगवीसा सोलस वीसं च बार छद्दोसु ।
दो चउसु तीसु एक्कं मिच्छाइसु आउगे भंगा ॥ प्र. ५

अट्ठावीसं पढमे बीए नरयाउ नरतिरि न बंधे ।
तइए बंधविवज्जा चउत्थए वीस इय होंति ॥ ३५२

अविरयसम्मा जीवा तिरिमणु देवाउ [एक] मेव बंधंति ।
नारयसुर मणुयाउं अट्ठ उ भंगा असंभविया ॥ ३५३

नरतिरियदेसविरया देवाउं एक्कमेव बंधंति ।
पुव्वुत्ता दस जुत्ता भंगविगप्पा उ बारस उ ॥ ३५४

मणुसरिस पमत्तियरे उवरिं मणुउदयमणुयसंताओ ।
खवगे पडुच्च एगं वि य सेढी चउसु सुरसंता ॥ ३५५

गुणठाणगेसु अट्ठसु एक्केक्कं मोहबंधठाणं तु ।
पंचानियट्टिठाणे बंधोवरमो परं तत्तो ॥ सू. ४२

सत्ताइ दस उ मिच्छे सासायणमीसए नवुक्कोसा ।
छाई नव उ अविरए देसे पंचाइ अट्ठेव ॥ सू. ४३

विरए खओवसमिए चउराई सत्त छच्चऽपुव्वम्मि ।
अनिअट्टिबायरे पुण एक्को व दुवे व उदयंसा ॥ सू. ४४

एगं सुहुमसरागो वेएइ अवेयगा भवे सेसा ।
भंगाणं च पमाणं पुव्वुद्दिट्ठेण नायव्वं ॥ सू. ४५

जइ वि इह मोहविवरण गुणठाण पडुच्च हिट्ठओ भणियं ।
संपइ पुण कमपत्तं तस्सऽणुसारेण जंतइयं ॥ ३५६

एक्क छडेक्कारेक्कारसेव इक्कारसेव नवतिन्नि ।
एए चउवीसगया बारदुगे पंच एगम्मि ॥ सू. ४६

बारसपण सट्ठिसया उदयविगप्पेहि मोहिया जीवा ।
चुलसीयसत्तसत्तरिपयविंदसएहि विन्नेया ॥ प्र. ६

अट्ठगचउचउचउरट्ठगा य चउरो य होंति चउवीसा ।
मिच्छाइ अपुव्वंता बारसपणगं च अनियट्टी ॥ प्र. ७

दसगम्मि एग मिच्छे तिग तिग नवअट्ठगम्मि सत्तेगा ।
एगदुग एग साणे नवअट्ठगसत्तगे कमसो ॥ ३५७

तह मीसगम्मि एवं अविरयसम्मे छडेग चउवीसा ।
तिगतिग सत्तग अट्ठग एवा नवगम्मि बोधव्वा ॥ ३५८

पंचोदयम्मि एगा तिगतिग छस्सत्तगे य अट्ठेगा ।
देसविरयम्मि एवं अट्ठग चउवीस उदएसु ॥ ३५९

चउरोदयम्मि एगा तिग तिग पणछक्कगम्मि सत्तेगा ।
संजयपमत्तउदए अपमत्ते तह य एवं तु ॥ ३६०

अप्पुव्वे चउरेगा पणगे दो छक्कगम्मि एक्का उ ।
मिच्छाइ अपुव्वंते बावन्ना सव्वचउवीसा ॥ ३६१

चउवीसगुणा एए बारस अडयाल हुंति मोहुदया ।
दुग एग उदयभंगा नवमे ते जाण सोलसगं ॥ ३६२

बंधोवरमे सुहुमे एगुदओ लोभसुहुमकिट्टीणं ।
इय सव्वुदयविगप्पा बारसपणसट्ठ मोहस्स ॥ ३६३

आह कह एक उदए हेट्ठा एक्कारभंग नणु वुत्ता ।
इह पुण पंचेव कहं पुव्विं बंधो इहं उदओ ॥ ३६४

जे बंधइ ते वेयइ बंधविवक्खाइ भंगएक्कारा ।
उदयविवक्खाइ पुणो एक्कुदए पंच भंगा उ ॥ ३६५

अट्ठट्ठो बत्तीसा बत्तीसा सट्ठिमेव बावन्ना ।
चोयाल दोसु वीसा मिच्छामाईसु सामन्ने ॥ प्र. ८

मिच्छे जो चउवीसा उदयगुणा ते उ मिलिय अट्ठट्ठी ।
बत्तीसाइ कमेणं एस गमो जा अपुव्वं ते ॥ ३६६

एए सव्वेगट्ठा चउवीसाए गुणित्तु कयरासी ।
उणतीसभंगसहिया चुलसी सतहत्तरा एवं ॥ ३६७

जोगोवओगलेसाइएहि गुणिया हवंति कायव्वा ।
जे जत्थ गुणट्ठाणे हवंति ते तत्थ गुणकारा ॥ सू. ४७

मोहुदयपयविगप्पा गुणि(आ) गुणठाणजोगसंखाए ।
सामन्नं नव जोगा सव्वेसिं अहिय केसिंचि ॥ ३६८

नव गुणिया उदयपया इक्कारसहस्स तिन्नि पणसीया ।
अन्ने वि चउर जोगा मिच्छे साणे य सम्मम्मि ॥ ३६९

तह मीसपमत्तेसुं एगो दो जोगअहियया कमसो ।
इत्थ वि लद्धविगप्पा खेप्पिज्जा पुव्वरासिम्मि ॥ ३७०

वेउव्विय तह वेउव्विमीसओरालमीसकम्मइया ।
मिच्छम्मि सासणम्मि य अविरयसम्मम्मि ए अहिया ॥ ३७१

अडचउवीसा वेउव्वियम्मि चउचउरसेसतिगमिच्छे ।
अणउदयरहियउदया न होंति सत्ताइनवगेसुं ॥ ३७२

अणउदयरहियमिच्छे जोगा दस कुणइ जं न सो कालं ।
अणणुदओ पुण तदुवलग सम्मद्दिट्ठिस्स मिच्छुदए ॥ ३७३

सासणमीसे चउरो वेउव्वियजोगि दुसु य पत्तेयं ।
तह उरलमीसकम्मणि सासणभावम्मि चउचउरो ॥ ३७४

वेउव्विमीसनरए अहोमुहो नेव सासणो गच्छे ।
देवा न संढवेया विउव्विमीसम्मि नपुऊणा ॥ ३७५

अविरयसम्मे अट्ठ उ वेउव्वियकायजोगि चउवीसा ।
तह मीसकम्मणेसुं नवरं थीवेयपडिसेहो ॥ ३७६

इह सम्मदिट्ठिजीवो न थीसु उववज्जइत्ति ववहारे ।
अच्छेरउत्ति होज्जा अहवा सुत्तस्स बाहुल्ला ॥ ३७७

नपुवेय कहं भन्नइ वेयगरहियाउ जेण तिन्नुदया ।
तह वेयगेण तिन्नि उ नरएसुववज्जमाणाणं ॥ ३७८

इत्थ य नपुंसवेओ इयरगईउ पुमवेय संभविया ।
संभावयामि इत्थं नपुंसथीवेयपडिसेहो ॥ ३७९

ओरालमीसि सम्मे पुरिसवेएण चेव उववाओ ।
अह तित्थं थीवेए इत्थ वि अच्छेरसंभवओ ॥ ३८०

अट्ठट्ठ य सोलहया वेउव्वियमीसकम्मइगजोगे ।
ओरालमीसि चउरो वेउव्विय अट्ठ चउवीसा ॥ ३८१

आहारयदुगजोगे सोलहया अट्ठअट्ठउदएसु ।
जम्हा पुव्वधरी वा विक्कियलद्धी य नो इत्थी ॥ ३८२

इय वीसं तह बारस चउरो अट्ठे व मिलिय चउवीसा ।
मिच्छाइ अविरयंते तह सासणि चउर सोलहिया ॥ ३८३

अविरयसम्मे वीसं पमत्तविरियम्मि सोलसोल हया ।
चउवीससोलहेहिं गुणिया खिव पुव्वरासिम्मि ॥ ३८४

तेरससहस्स तह इक्कसी य जोग पयसव्वपिंडेण ।
इय अणुसारा विंदा गुणिज्ज इह सव्वजत्तेणं ॥ ३८५

पुव्वं व जोगगुणिया पयविंदा ते हवंति इह दंडा ।
तेणउया दोन्निसया सहस्सछावत्तरी नवहि ॥ ३८६

वेउव्वियअट्ठट्ठी बत्तीसा इयरजोग पत्तेयं ।
छावत्तरसयमेगं चउवीसियमिच्छदिट्ठिम्मि ॥ ३८७

सासायण वेउव्वियओरालियमीसकम्मइगजोगे ।
बत्तीसं पत्तेयं वेउव्वियमीस सोलहया ॥ ३८८

मीसे विउव्विजोगे बत्तीसं होंति विंदचउवीसा ।
अविरयसम्मे सट्ठी वेउव्वियकायजोगम्मि ॥ ३८९

तह मीसकम्मणेसुं सोलहया सट्ठि होंति पत्तेयं ।
ओरालियमीसम्मी तेसट्ठी अट्ठया जाण ॥ ३९०

आहारग तह आहारमीस संजयपमत्तउदयम्मि ।
चोयालं पत्तेयं सोलहया दोसु जोगेसु ॥ ३९१

एए गुणित्तु सव्वे नियनियठाणेहिँ पुव्वरासिम्मि ।
पक्खिवसु समुवउत्तो संपुन्ना जेण सा रासी ॥ ३९२

मोहोदयपयविंदा गुणजोगवियारणा अ उवउत्तो ।
संखा पुण उणनवई सहस्स तह तिन्नि उणपन्ना ॥ ३९३

मोहोदयपयविंदा गुणिजोगवियारणा तइयसंखा ।
जाया सहस्स उणनवइ तिण्णि सया अउणपण्णा य ॥ ३९४

पढमे बीए पंच उ तइए चउ पंचमे व छच्च भवे ।
सेसे सत्तुवओगा मोहुदएहिं गुणिज्जाहि ॥ ३९५

मिच्छे जा चउवीसा उवओगगुणा हवंति तेसि पया ।
नवसयसट्ठा सव्वे सेसेसु य एस होइ कमो ॥ ३९६

जइवि चउवीससंखा गुणिया उवओग इत्थ पयवुत्ता ।
तह व य चउवीसगुणा मोहपया एत्थ दट्ठव्वा ॥ ३९७

साणे चउसयसीया मीसे छावत्तरा य पंच भवे ।
अविरयसम्मे देसे क्कारसबावण्ण इक्केक्के ॥ ३९८

उवओगपय पमत्ते तेरस चोयाल तहय इयरे य ।
छब्बावत्तरपुव्वे अनियट्टिसयं तु बारहियं ॥ ३९९

सुहमे बंधोवरमे एक्कुदए सत्त हुंति उवओगा ।
सव्वे सत्त सहस्सा नवनउया होंति सत्तसया ॥ ४००

अट्ठट्ठी बत्तीसा इय अणुसारेण सेसचउवीसा ।
नियउवओगगुणा ते पयदंडा हुंति सव्वे वि ॥ ४०१

चउवीस पंचभंगा सत्तगुणा ते वि खिवसु रासिम्मि ।
एक्कावन्नसहस्सा तेसीया हुंति सव्वे वि ॥ ४०२

पढमचउक्के छक्कं उवरि तिगे तिन्नि होंति लेसाओ ।
सेसेसु सुक्कलेसा मोहुदएहिं गुणिज्जाहि ॥ ४०३

मिच्छम्मि लेसउदया इक्कारसया हवंति बावन्ना ।
अविरयसम्मे तेच्चिय लेसगुणा होंति ते उदया ॥ ४०४

सासण मीसे देसे इयरे य होंति लेसुदया ।
छावत्तरपंचसया पत्तेयं पुव्वि छन्नउई ॥ ४०५

सोलस अनियट्टिम्मी सुहुमे एक्को य संखसव्वे वि ।
नउया बावन्नसया सत्त उ भंगा उ पिंडेण ॥ ४०६

अट्ठट्ठी इच्चाई गुणिया सव्वे वि लेसदंडाओ ।
अट्ठत्तीससहस्सा दोन्नि सया सत्ततीसाउ ॥ ४०७

तिन्नेगे एगेगं तिगमिस्से पंच चउसु तिगपुव्वे ।
एक्कारबायरम्मी सुहुमे चउ तिन्नि उवसंते ॥ सू. ४८

छन्नवछक्कं, तिगसत्तदुगं दुगतिगदुगं, तिगट्ठचऊ ।
दुगछच्चउ दुगपणचउ चउदुगचउ पणगएगचऊ ॥ सू. ४९

एगेगमट्ठ एगेगमट्ठ छउमत्थकेवलिजिणाणं ।
एगं चउ एगं चउ अट्ठ चउ दुछक्कमुदयंसा ॥ सू. ५०

तीसंत छच्च बंधा उदया नव केवलीण मोत्तूण ।
पणसंता पुव्वुत्ता उणनवई मिच्छदिट्ठिस्स ॥ ४०८

चउ पणवीसा सोलस नव बाणउई सया य चत्ताला ।
बत्तीसुत्तरछायालसया मिच्छस्स बंधविही ॥ प्र. ९

सत्तट्ठहारकेवलि भंगतिगं जइ विउव्वि संभविया ।
मोत्तूण सेस सव्वे मिच्छद्दिट्ठिस्स संभविया ॥ ४०९

संवेहो उदएसुं बंधे बंधे य संतचालीसा ।
नवर उणतीसबंधे नेरइय पडुच्च उणनउइ ॥ ४१०

इगवीसे पणवीसे सगवीसे अट्ठवीसउणतीसे ।
उणतीसबंधगा ए पंचसु उदएसु नेरइया ॥ ४११

तित्थयरसंतकम्मी नरए बंधाउ अंतरमुहुत्तं ।
मिच्छत्तवेयगो सो पंचसु नेरइयउदएसु ॥ ४१२

अट्ठावीसे बंधे अंतिल्ला दोन्नि उदय मिच्छस्स ।
चउतिगसत्ताठाणा पुव्वुत्ता सत्त सव्वेवि ॥ ४१३

पणबंधेसुं दोसय अडवीसे सत्त पंच उणतीसे ।
दोन्नि सय बारसुत्तर सत्ताट्ठाणाइँ मिच्छम्मि ॥ ४१४

अडवीसुगुतीसतीसा बंधा साणम्मि बंधभंगा उ ।
अड चउसट्ठिसयाइं बत्तीससयाइँ कमसो उ ॥ ४१५

छेवट्टहुंड मुत्तं पणपणगेणं गुणिज्ज थिरगाई ।
जम्हा न सासणम्मी हुंडं छेवट्ट बज्झंति ॥ ४१६

तेण उणतीसबंधे चउसट्ठिसया उ मणुयतिरिएसु ।
उज्जोयतीसि भंगा बत्तीससया उ तिरियाणं ॥ ४१७

चउपढम तिन्नि चरिमा मिच्छगनवगाउ सासणे सत्त ।
अट्ठासी बाणउई सत्ताट्ठाणा उ साणम्मि ॥ ४१८

पढमा उ चउरउदया इगिविगलपणिंदिलद्धिपज्जाणं ।
पुव्वभवायायाणं करणि अपज्जाण संभविया ॥ ४१९

चउ पढमा एगिंदिसु चउवीसं मुत्तु ते च्चिय तसेसु ।
णवरि पणवीसउदओ सरेसु पुव्वुत्त एगिंदी ॥ ४२०

तिण्णुदया जे चरिमा उवसमसम्मम्मि अणउदय भणिया ।
पज्जत्तचउगईसुं जे जस्स य केइ संभविया ॥ ४२१

बत्तीस दोन्निअट्ठ य बासी य सया य पंच नव उदया ।
बारहिगा तेवीसं बावन्नेकारस सया य ॥ प्र. १०

दो छक्क अट्ठ अट्ठग तह अट्ठग सासणम्मि इगवीसे ।
इगि विगल सगल मणु सुर पज्जत्ताणं च संभविया ॥ ४२२

बायरपत्तेयवणे पज्जत्तजसाजसेहि दो भंगा ।
इगवीसे चउवीसे अट्ठय पणवीसि देवाणं ॥ ४२३

दोसय अट्ठासीया मणु तह तिरियाण छच्च विगलाणं ।
पंचसया बासीया उदए छव्वीसि सव्वे वि ॥ ४२४

एगो य अट्ठभंगा नारयदेवाण उदइ उणतीसे ।
तीसुदइ तिरियमणुसुर तेवीससया उ बारहिया ॥ ४२५

उज्जोयतीसि अट्ठ उ कारसबावन्न ते य सरतीसे ।
देव तह तिरिय भंगा ते च्चिय मणुयाण तिरियसमा ॥ ४२६

उज्जोयतीसउदओ मिच्छद्दिट्ठिस्स न उण साणस्स ।
उज्जोयएगतीसा सासणभावम्मि कह एवं ॥ ४२७

जं मिच्छदिट्ठिभणियं सासणुतीसम्मि तस्स पक्खेवा ।
अपजत्ति संभवो तहि साणं भासाइपज्जत्ते ॥ ४२८

इगतीसा तिरिउदए सासणभावम्मिकार बावण्णा ।
चउसहससत्तनवई सासणगुणसव्व पिंडेण ॥ ४२९

संवेहो य इयाणिं सासणभावम्मि बंधि अडवीसे ।
दो उदया अंतिल्ला तिगसंत न तिरिय बाणउई ॥ ४३०

मणुतीसुदए सत्ता बाणवई जेण कोइ सेढीओ ।
चुयहारगकम्मंसी सासणभावम्मि गच्छेज्जा ॥ ४३१

अडसी तिरिमणुयाणं नियनियउदएसु वट्टमाणाणं ।
अडवीसबंधगाणं तिगठाणा संत संवेहो ॥ ४३२

उव्वलियसेसहारगउवसमसम्मं लहित्तु जेसि मयं ।
तत्तो सासणभावं बाणवई तिरिय न विरोहो ॥ ४३३

जा गंठिं ता पढमो गंठिं समईअओ भवे बीयं ।
अनियट्टीकरणं पुण सम्मत्तपुरक्खडे जीवे ॥ ४३४
तस्स य अंते उवसमसम्मं तिगपुंज कुणइ मिच्छस्स ॥

वेयगसम्मदिट्ठी अणंतरं सव्वविरइ लहिऊण ।
तत्तो विसुज्झमाणो आहारचऊ समज्जेइ ॥ ४३५

अडवीससंतकम्मी मोहे बाणवइ नाम संतंसी ।
परिवडिउं मिच्छत्तं तह गच्छइ चउसु वि गईसु ॥ ४३६

मिच्छत्तगओ तिन्नि वि सम्मं मीसं च हारचउपयडी ।
उव्वलिउं आढवई उव्वलइ च संखपल्लंसे ॥ ४३७

छव्वीससंतकम्मी पुण स च करणेहिँ उवसमं पावे ।
तस्संते अणउदए सासायणभाव गच्छेज्जा ॥ ४३८

आहारचउव्वलिए अट्ठासी संतकम्म णामस्स ।
अहवा वि पढमसम्मे अंते साणो व अट्ठासी ॥ ४३९

अन्नेसि मयं तिन्निवि उव्वलियं आढवेइ समकालं ।
उव्वलइ कमेण तहा पल्लासंखंसभागेण ॥ ४४०

उव्वलिए दिट्ठिदुगे हारगसंतम्मि उव्वलियपाए ।
इत्थंतरम्मि उवसमकरणेहिं उवसमइ पावं ॥ ४४१

तस्संते अणउदए पढमं साणो व वुच्चए सो च ।
बाणवइसंतकम्मं साणे तिरियाण न विरोहो ॥ ४४२

जे उणतीसं बंधहि सासायणमणुयतिरियपाउग्गं ।
अडसीइसंतठाणं सत्तसु उदएसु तह तीसे ॥ ४४३

नवं तिरिपाउग्गं उज्जोयसहियं तु बंधमाणाणं ।
तिगअट्ठअट्ठठाणा सव्वे उणवीस पिंडेण ॥ ४४४

उणतीसतीसबंधे नियनियउदएसु संत बाणउई ।
पुव्वं व भणियविहिणा तिरिमणुय मयंतरेणेह ॥ ४४५

उणतीसअट्ठवीसा बंधे उदएसु तीसउणतीसा ।
तह एगतीस उदए दो ठाणा संत मीसस्स ॥ ४४६

बंधेसु भंगसोलस उदए चउतीस होंति पणसट्ठा ।
भंगा इह संभविया चउगइयाणं च पज्जाणं ॥ ४४७

एगं अट्ठ य भंगा नारयदेवाण अउणतीसम्मि ।
तेवीसं चउरुत्तर नरतिरियाणं च तीसुदए ॥ ४४८

इगतीसा तिरियाणं तिरिय विगप्पा इकार बावन्ना ।
एवं चउतीससया पणसट्ठा मिस्सभंगाणं ॥ ४४९

संवेहो बंधेसुं उदयं उदयं पडुच्च दो ठाणा ।
अडवीसि दुअंतिल्ला इयरे उणतीसउदओ उ ॥ ४५०

तिगबंधठाण अजए अडवीसु गुतीसु तह य तीसा य ।
थिरसुभजसइयरेहिं भंगा अट्ठट्ठ पत्तेयं ॥ ४५१

अट्ठ उ उदयट्ठाणा जे पुव्वुत्ता उ बंधि अडवीसे ।
उदयविगप्पा सव्वे जे जेसिं हुंति संभविया ॥ ४५२

संतट्ठाणा चउरो पढमा तेणवइ मणुयदेवाणं ।
अपमत्तसंजओ बंधिऊण अजसो मणुस्सदेवो वा ॥ ४५३

तं च कहं अपमत्तो अपुव्वकरणो य बंधि इगतीसं ।
परिवडिऊण असंजय मणुओ देवो व मरिउ उववन्नो ॥ ४५४

बाणउइ संतकम्मी आहारग बंधिऊण चउगइया ।
ते उव्वलिंति अजया अणउव्वलिए य बाणउई ॥ ४५५

उणनवइ देवमणुए नेरइयाणं च सम्मदिट्ठीणं ।
तिरिए न तित्थसंता निरिमणुमिच्छाण अंतमुहू ॥ ४५६

अडसीइ संतठाणं चउसुं वि गईसुँ सम्ममिच्छाणं ।
मणुतिरियाणं सेसा जा जस्स य होइ संभविया ॥ ४५७
तेरसहीणा चउरो पढमाइकमेण खवगाणं ॥

नव तित्थि अट्ठ केवलि सत्ता पयडी अजोगिगुणठाणे ।
छासी तह सीई तिरिमणु अट्ठत्तरि गइतसाणं च ॥ ४५८

अट्ठावीसे बंधे अट्ठ उ उदया उ संत दो ठाणा ।
अट्ठासी बाणउई दुग दुग पत्तेय उदएसु ॥ ४५९

उणतीसबंधगाणं सामन्नेणं तु सत्त उदया उ ।
इगतीसं वज्जेत्ता तिरियाण न मणुयपाउग्गा ॥ ४६०

दुविहोणुतीसबंधो मणुगइपाउग्ग तह सुराणं च ।
देवगईपाउग्गं मणुया बंधंति तित्थजुयं ॥ ४६१

इह पंचसु उदएसुं तेणउई तह य होइ उणनवई ।
इगवीसे छव्वीसे उणनवई संतएगाउ ॥ ४६२

इह आहारचउक्कं अविरइ[ए]पत्तो य उव्वलेमाणो ।
उव्वलइ कमेण तहा पलियासंखंसभागेण ॥ ४६३

तित्थयरसंतकम्मी देवा मणुएसु चविउ उववण्णा ।
नाहारसंतकम्मं बंधाभावाउ इह तेसिं ॥ ४६४

इगवीसा छव्वीसा दुन्नि उ उदया सरीरअसमत्ते ।
उणतीसबंधगाणं सम्मद्दिट्ठीण मणुयाणं ॥ ४६५

मणुयगईपाउग्गं सुरनेरइया य सम्मदिट्ठी य ।
अट्ठासी बाणउई नियनियउदएसु दो ठाणा ॥ ४६६

एवं सुरनेरइया तित्थजुया तीसठाण बंधंति ।
तित्थाहारगसंता जेणं बंधि त्ति उववन्ना ॥ ४६७

मणुगइजोगं तीसं सुरनेरइया उ तित्थजुयबंधे ।
तित्थाहारगसंता जेणं बंधे त्ति उववन्ना ॥ ४६८

तेणवई उणनवई उदयं उदयं पडुच्च देवाणं ।
निरये नोभयसंता तेणं उणनवइ उदएसुं ॥ ४६९

सोलस तह चउवीसा बारसठाणा उ तीसु वि कमेण ।
बावन्न संतठाणा अविरयसम्मस्स बंधेसुं ॥ ४७०

अडवीसा उणतीसा बंधा उदया उ चउर वेउव्वे ।
इगतीसतीसउदया सामन्नं देसविरयाणं ॥ ४७१

पुव्वुत्तबंधभंगा उदयविगप्पा उ सरखगइ चरिया ।
संघयणतहागिहया चोयालसयं तु पत्तेयं ॥ ४७२

तीसोदयम्मि तिरिमणु इगतीसे तिरियदेस विरयाणं ।
पणुउदयतिरिविउव्विय, चउरो मणुयाण इक्केक्कं ॥ ४७३

इय संवेहो भन्नइ अट्ठावीसा य तिविह बंधंति ।
मणुतिरियकम्मभूमग पलिभागि य देसविरया य ॥ ४७४

छच्चेव उदय इत्थं दो दो ठाणाडसी य बाणउई ।
इगतीस न मणुएसुं बारस ठाणा उ उदएसु ॥ ४७५

तह देसविरयमणुया अडवीसा तित्थसहिय उणतीसा ।
तेणवई उणनवई पंचसु उदएसु पत्तेयं ॥ ४७६

बारस तह दस सत्ता सव्वे बावीस देसविरयाणं ।
इगतीस नत्र जइणो वीसं भेया उ नो तिरिओ ॥ ४७७

अन्नो उदयविसेसो सत्तय वेउव्वि तह य आहारे ।
चोयालसयं तीसे अट्ठावन्नं सयं संखा ॥ ४७८

चउबंधा अपमत्ते अट्ठावीसाइ जाव इगतीसा ।
इक्केक्कभंगमेसिं दो उदया तीसउणतीसा ॥ ४७९

इक्केक्कं च विउव्विसु तह इक्केक्कं च हारगजईणं ।
चोयालसयं तीसे अडयालसयं तु पिंडेणं ॥ ४८०

संवेहसंतसंखा दो दो उदया उ बंधि पत्तेयं ।
इक्केक्क संतठाणं सव्वे अट्ठेव उदएसुं ॥ ४८१

तित्थाहारगसंता हेउसभावा तमेव बंधंति ।
सम्मअपमत्तसंजय इक्केक्कं तेण उदएसु ॥ ४८२

बंधा जहाऽपमत्ते अपुव्वकरणि जसकित्तिपंचमिया ।
तीसुदओ तह भंगा पढमतिसंघयणसंभविया ॥ ४८३

एगयरे संठाणे सरदुगखगईहिँ होइ चउवीसा ।
पढमतिसंघयणहया बाहत्तरि भंग सव्वे ॥ ४८४

चउपढम संतठाणा अपुव्वकरणस्स एक्कउदयम्मि ।
एत्तो य नवरि वोच्छं जसकीत्ती बंधउदएसुं ॥ ४८५

जसकित्तीए बंधे उदओ तीसन्ह चउर सत्ताओ ।
एवं सत्ताठाणा अट्ठेव अपुव्वकरणम्मि ॥ ४८६

एगेगमट्ठ एयं बायरसुहुमाण दुण्ह पत्तेयं ।
जसकित्तिबंधु तीसण्ह उदउ तह संतठाणाइं ॥ ४८७

चउपढमा उवसामग खवगा य पडुच्च बायरकसाए ।
तह तेरस खविएहिं चउरो खवगाण अट्ठट्ठ ॥ ४८८

बंधोवरमे उवसंत खीण तीसण्ह उदय पत्तेयं ।
चउचउरसंतठाणा उवसमखीणम्मि पुव्वुत्ता ॥ ४८९

सरखगइविवक्खेहिं चउरो चउवीस आगिई गुणिया ।
ते संघयणतिगेणं बाहत्तरि होंति उवसंते ॥ ४९०

सरखगइविपक्खेहिं चउरो चउवीस आगिई गुणिया ।
खीणम्मि भंगसंखा नेया पढमम्मि संघयणे ॥ ४९१

केवलिसजोगिजोगिसु अट्ठ उ दो उदयठाण जहसंखं ।
दो दो संतट्ठाणा तित्थातित्थाण जोगिस्स ॥ ४९२

जे चउरो इह संता आसी छावत्तरी य दो तिन्नि ।
सामन्नकेवलिदुगं उणसी पण्णत्तरी दुन्नि ॥ ४९३

पण पण उदएसु इहं संतट्ठाणाइ वीस जोगिस्स ।
अज्जोगिकेवलिम्मी पगई नव अट्ठ उदओ उ ॥ ४९४

नवउदए दो संता तित्थजुया नव य संत इइ तिन्नि ।
अट्ठोदयम्मि एए तित्थविहूणा य इय छच्च ॥ ४९५

चउतीससंतठाणा उवरयबंधम्मि सव्वउदएसु ।
भणियाउ विवरणा इह गुणठाणगगाहदुगनामे ॥ ४९६

दोछक्कट्ठचउक्कं इच्चाई मग्गणा उ चोद्दस वि ।
सूइ [य]इह सत्थयारेण तेसिँ पि करेज्ज अणुसारा ॥ ४९७

दोछक्कऽट्ठचउक्कं पणनवएक्कारछक्क बंधुदया ।
नेरइयाइसु संता ति पंच एक्कारस चउक्कं ॥ सू. ५१

निरयगइ दुन्नि बंधा उणतीसा तीस तिरियमणुजोग्गा ।
भंगा इह पुव्वुत्ता संघयणतहागिगुणियाउ ॥ ४९८

अट्ठुत्तर छायाला उणतीसे दुन्ह तीसि जोयजुये ।
तह तीसे तित्थजुये मणुजोगे अट्ठ भंगा उ ॥ ४९९

तिरियगई छब्बन्धा तेवीसाई य तीसपज्जंता ।
भंगा इह मिच्छसमा मणुगइ अट्ठेव ओघुत्ता ॥ ५००

पणवीसा छव्वीसा उणतीसा तीस चउर सुरबंधा ।
आइदुगिगिंदिबायरइयरे मणुतिरियपाउग्गा ॥ ५०१

पणवीसे अड भंगा छव्वीसे दुगुण आयवुज्जोए ।
बायरएगिंदिगया दोसु य नरयव्व उट्टंति ॥ ५०२

इगवीसा पणवीसा सगवीसा अट्ठवीस उणतीसा ।
नेरइय पंच उदया एक्केक्को भंगमेएसु ॥ ५०३

पण उदया एगिंदिसु विगले सगले य छच्च पत्तेयं ।
सामन्नतिरि विउव्विय देवुदया पंच न य पढमो ॥ ५०४

बायाला छावट्ठी इगविगले निययनियय उदएसुं ।
सगलेसुं छच्चुदया उणपन्न छलुत्तरा पिंडे ॥ ५०५

छप्पन्न तिरिविउव्विसु पिंडे पणसहससयरिजुयउदया ।
तिरियगइ सव्वभंगा ठावणसित्तं तु जंतइयं ॥ ५०६

सामन्नमणुयउदया इगवीस छवीस तह य अडवीसा ।
उणतीसा तीसा तह छव्वीस दुउत्तरा पिंडे ॥ ५०७

सेसा उ छच्च ठाणा केवलिआहार तह विउव्वाणं ।
अड सत्तग पणतीसा भंगा पुव्वुत्त मणुउदए ॥ ५०८

इगवीसा पणवीसा सत्तावीसाइ जाव तीसुदओ ।
छच्चुदया देवेसुं भंगा चउसट्ठि सव्वेवि ॥ ५०९

बाणउई अट्ठासी उणनवई निरय तिन्नि संताओ ।
तिरियगइ पंच संता सामन्नेणं तु इय एवं ॥ ५१०

बाणउई अट्ठासी छलसी अट्ठुत्तरी य चत्तारि ।
तह पंचमिया आसी अट्ठुत्तरिवज्ज मणुएसु ॥ ५११

देवगइ चउर संता तिणवइ बाणवइ तह य अट्ठासी ।
उणनवई संत भवे इओ(त्तो) संवेहु एएसु ॥ ५१२

उणतीसे बंधम्मी पंचसु उदएसु निरय दुगसंतं ।
बाणवई अट्ठासी तिरिजुग्गे संतया दस उ ॥ ५१३

तह तीसे उज्जोए उणतीसे तह य मणुयजुग्गम्मि ।
दस दस संतट्ठाणा उणनवई दोसु पणपणगं ॥ ५१४

तित्थयरसंतकम्मी मिच्छद्दिट्ठी उ अंतमुहुकालं ।
उणतीसबंध संतं उणनवइ नेरइयउदएसुं ॥ ५१५

तह तीसबंधि एवं सम्मद्दिट्ठी उ निरयबंधेसुं ।
आयमचउअंतमुहू चरिमे निरयाइयं संतं ॥ ५१६

इय संवेहो वुत्तो नारयबंधुदयसंत चालीसं ।
तिरियगई संवेहो इय अणुसारेण वोच्छामि ॥ ५१७

पणबंधा हिट्ठसमा बंधे बंधे य नव उदयठाणा ।
आइमचउ पणसंता चरिमा नियमा उ चउसंता ॥ ५१८

चालीससंतठाणा बंधे बंधे य होंति पत्तेयं ।
दुन्निसय संतभेया अट्ठावीसम्मि पुण एए ॥ ५१९

अट्ठावीसे बंधे उदयट्ठाणा उ अट्ठ पुव्वुत्ता ।
इह कम्मभोगभूमियवेउव्वियतिरियमासज्ज ॥ ५२०

दो दो संतट्ठाणा अट्ठसु उदएसु होंति पत्तेयं ।
नवरं दोअंतिल्लिसु छलसी अट्ठार सव्वेवि ॥ ५२१

मणुउदया पुण सत्त उ उदए उदए य चउर संताउ ।
बाणवई अट्ठासी छलसी तहऽसीइ तुरिया उ ॥ ५२२

नवरं दो वेउव्विय दो दो पढमाउ संतभेया उ ।
बाणउई अट्ठासी पणवीसे तह य सगवीसे ॥ ५२३

संवेहो बंधेसुं बंधे बंधे य सत्त सव्वुदया ।
चउवीस संतठाणा पंचसु बंधेसु पत्तेयं ॥ ५२४

पढमतिगबंधु मिच्छे उणतीसातीससम्म तह मिच्छे ।
सव्वेसु संतठाणा चउवीसे पंच गुणिया उ ॥ ५२५

तित्थयरसंतियाणं तिणवइ उणनवइ दुन्नि उदएसु ।
उणतीस बंधठाणे सत्तसु उदएसु पत्तेयं ॥ ५२६

अट्ठावीसे बंधे सत्तसु उदएसु संतसोलसगं ।
तीसे तह इगतीसे बाणउई तह य तेणउई ॥ ५२७

जसकित्तिबंध अट्ठ उ उवरयबंधम्मि तीस पुव्वुत्ता ।
नउयसयसंतसंखा मणुयगई नामसंवेहो ॥ ५२८

देवगई संवेहो बंधे बंधे य सव्वुदयठाणा ।
बाणउई अट्ठासी दो दो संता उ उदएसुं ॥ ५२९

तित्थयरसंतिया जे मणुयगईजोग्गतीस बंधंता ।
तेणउई उणनवई छसुं वि उदएसु पत्तेयं ॥ ५३०

तेणवइसंतकम्मं पलियासंखंसआउवोलीणे ।
न घडइ देवगईए आहारचउक्क उव्वलइ ॥ ५३१

केसिंचि मए एवं आहारुव्वलिय सचरमखंडस्स ।
संता अहिया विहु तेणवई तेण बहुकालं ॥ ५३२

दोछक्कट्ठचउक्कं इच्छाइट्ठाण गइचउक्कस्स ।
बंधोदयसवियप्पा संतट्ठाणा य इय वुत्ता ॥ ५३३

इय अणुसारेण तहा नेया इह मग्गणाण तेरससु ।
बंधोदयसंतगया भेयवियप्पाउ सव्वत्थ ॥ ५३४

इय एउ सुमरणत्थं टिप्पणमित्तं पि किंचि उद्धरियं ।
लक्खणछंदवियारो न य कायव्वो य को वि इहं ॥ ५३५

इत्थ य सुत्तविवन्नं मइमोहा किंचि उद्धरिय होज्जा ।
सोहिंतु जाणमाणा मज्झ य मिच्छदुक्कडं होउ ॥ ५३६

सिरिजिणवल्लहसूरी आसी सूरुव्व भुवणविक्खाओ ।
तस्सेव विणेएणं उद्धरियं रामदेवेणं ॥ ५३७

इगिविगलिंदिय सगले पण पंच य अट्ठ बंधठाणाणि ।
पण छक्केकारुदया पण पण बारसगसंताणि ॥ सू. ५२

इय कम्मपगडिठाणाणि सुट्ठु बंधुदयसंतकम्मंसा ।
गइआइएहिँ अट्ठसु चउप्पगारेण नेयाणि ॥ सू. ५३

गइ इंदिए य काए जोए वेए कसाय नाणे य ।
संजम दंसण लेसा भव सम्मे सन्नि आहारे ॥ प्र. ११

संतपयपरूवणया दव्वपमाणं च खेत्त फुसणा य ।
कालं तरं च भावो अप्पाबहुयं च दाराइं ॥ प्र. १२

उदयस्सुदीरणस्स य सामित्ताओ न विज्जइ विसेसो ।
मुत्तूणं ईयालं सेसाणं सव्वपयडीणं ॥ सू. ५४

नाणंतरायदसगं दंसण नव वेयणिज्ज मिच्छत्तं ।
सम्मत लोभ वेया उयाणि नवनाम उच्चं च । प्र. १३

मणुयगइजाइतसबायरं च पज्जत्तसुभगमाइज्जं ।
जसकित्ती तित्थगरं नामस्स हवंति नव एया ॥ प्र. १४

तित्थयराहारगविरहिया उ अज्जेइ सव्वपयडीओ ।
मिच्छत्त वेयगो सासणो वि उगवीससेसाओ ॥ सू. ५६

छायालसेस मीसो अविरयसम्मो तियालपरिसेसो ।
तेवन्न देसविरओ विरओ सगवन्नसेसाओ ॥ सू. ५७

उगु(इगुण?)सट्ठिमप्पमत्तो बंधइ देवाउगस्स इयरो वि ।
अट्ठावन्नमपुव्वो छप्पन्नं वावि छव्वीसं ॥ सू. ५८

बावीसा एगूणं बंधइ अट्ठारसत्ति अनियट्टी ।
सत्तर सुहुमसरागो, सायममोहो सजोगि त्ति ॥ सू. ५९

एसो उ बंधसामित्तोघो गइयाइएसु वि तहेव ।
ओहाओ साहिज्जा जत्थ जहा पयडिसब्भावो ॥ सू. ६०

तित्थयरदेवनिरयाउयं च तिसु तिसु गईसु बोधव्वं ।
अवसेसा पयडीओ हवंति सव्वासु वि गईसु ॥ सू. ६१

पढमकसायचउक्कं दंसणतिगसत्तया वि उवसंता ।
अविरयसम्मत्ताओ जावऽनियट्टित्ति नायव्वा ॥ सू. ६२

सत्तट्ठ नव य पन्नरस सोलस अट्ठारसेव इगुवीसा ।
एगाहिदुचउवीसा पणवीसा बायरे जाण ॥ प्र. १५

सत्तावीसं सुहुमे अट्ठावीसं वि मोहपयडीओ ।
उवसंतवीयरागे उवसंता हुँति नायव्वा ॥ प्र. १६

पढमकसायचउक्कं एत्तो मिच्छत्तमीससम्मत्तं ।
अविरयसम्मे देसे पमत्तअपमत्त खीयंति ॥ सू. ६३

अनियट्टिबायरे थीणगिद्धितिगनिरयतिरियनामाउ ।
संखिज्जइमे सेसे तप्पाओगा उ खीयंति ॥ प्र. १७

एत्तो हणइ कसायट्ठगं पि पच्छा णपुंसगं इत्थी ।
तो णोकसायछक्कं पि छुहइ संजलणकोहम्मि ॥ प्र. १८

पुरिसं कोहे कोहं माणे माणं च छुहइ मायाए ।
मायं च छुहइ लोभे लोभं सुहुमं पि तो हणइ ॥ सू. ६४

खीणकसायदुचरिमे निद्दं पयलं च हणइ छउमत्थो ।
आवरणमंतराए छउमत्थो चरिमसमयम्मि ॥ प्र. १९

संभिन्नं पासंतो लोगमलोगं य सव्वओ सव्वं ।
तं नत्थि जं न पासइ भूयं भव्वं भविस्सं य ॥ प्र. २०

देवगइसहगयाओ दुचरिमसमयभवियम्मि खीयंति ।
सविवागेयरनामा नीयागोयंपि तत्थेव ॥ सू. ६५

अन्नयरवेयणिज्जं मणुयाऊ उच्चगोय नामे य ।
वेएइ अजोगिजिणो उक्कोस जहन्न एक्कारं ॥ सू. ६६

मणुयगइजाइतसबायरं च पज्जत्तसुभगमाएज्जं ।
जसकित्ती तित्थयरं नामस्स हवंति नव एया ॥ सू. ६७

तच्चाणुपुव्विसहिया तेरस भवसिद्धियस्स चरिमम्मि ।
सन्तंसगमुक्कोसं जहन्नयं बारस हवन्ति ॥ सू. ६८

मणुयगइसहगयाओ भवखित्तविवागजीववागत्ति ।
वेयणिअन्नयरुच्चं च चरिमसमयम्मि खीयंति ॥ सू. ६९

अह सुचिरसयलजयसिहरमरुयनिरुवमसहावसिद्धिसुहं ।
अणिहणमव्वाबाहं तिरयणसारं अणुहवंति ॥ सू. ७०

दुरहिगमणिउण परमत्थरुइलबहुभंगदिट्ठिवायाओ ।
अत्था अणुसरियव्वा बंधोदयसंतकम्माणं ॥ सू. ७१

जो जत्थ अपडिपुन्नो अत्थो अप्पागमेण बद्धोत्ति ।
तं खमिऊण बहुसुया पूरेऊणं परिकहिंतु ॥ सू. ७२

गाहग्गं सयरीए चंदमहत्तरयाणुसारीए ।
टीकाएँ नियमियाणं एगूणा होइ नउईओ ॥ प्र.२१

॥ श्रीलघुकर्मविपाकः ॥

प्रतिजन्म भवेत्तेषां चिह्नं तत्पापसूचकम् ।
तीव्रपुण्ये कृते याति पश्चात्तापवतां पुनः ॥ १

महापातकजं चिह्नं सप्तजन्मानि जायते ।
उपपापोद्भवं पञ्च त्रीणि पापसमुद्भवम् ॥ २

दुःकर्मजा नृणां रोगा यान्ति नोपक्रमैः शमम् ।
देवसेवादयादान-तपोभिस्तत्शमो भवेत् ॥ ३

पूर्वजन्मकृतं पापं नरकस्य परिक्षये ।
बाध्यते व्याधिरूपेण तस्य पुण्यादिभिः शमः ॥ ४

कुष्टं च राजयक्ष्मा च प्रमेहो ग्रहणी तथा ।
मूत्रकृत् चाश्मरी कासा अतिसारभगन्दरौ ॥ ५

दुष्टव्रणं कण्ठमालाः पक्षघाताक्षिनाशनम् ।
इत्येवमादयो रोगाः महापापोद्भवाः स्मृताः ॥ ६

जलोदरकृमिप्लीह-शूलशोषव्रणानि च ।
खासाऽजीर्णज्वरच्छर्दि-भ्रममोहगलग्रहाः ॥ ७

रक्तार्बुदविसर्पाद्या उपपापोद्भवा गदाः ।
वञ्जपतानकस्वित्र वि(व)पुःकम्पः विचर्चिकाः ॥ ८

वल्मीकपुण्डरीकाद्या रोगाः पापसमुद्भवाः ।
शिरोऽर्त्याद्या नृणां रोगाः अतिशापोद्भवा हि ते ॥ ९

ब्रह्महा नरकस्यान्ते पाण्डुकुष्टी प्रजायते ।
कुष्टी गोवधकारी च नरकस्यान्तेऽनिःकृति (:) ॥ १०

पितृहा चेतनाहीनो मातृहान्धश्च जायते ।
दुःखानि सहमानश्च नरकेषु प्रजायते ॥ ११

स्वसृघाती तु बधिरो नरकान्ते प्रजायते ।
मूको भ्रातृवधे चैव तस्येयं निकृतिः स्मृताः ॥ १२

बालघाती च पुरुषो मृतवत्सः प्रजायते ।
गोत्रहा लूतकायुक्तः वपुः स्वेदी च लूणहृत् ॥ १३

स्त्रीहन्ता चातिसारीस्यात् राजहा क्षयरोगभाक् ।
रक्तार्बुदी वैश्यहन्ता नरके च प्रजायते ॥ १४

द(व?)ज्ञपतानकयुत्तः(क्तः) शौद्रहन्ता भवेन्नरः ।
कारूणां च वधे कृष्ण-रौक्षतारः प्रजायते ॥ १५

उष्ट्रे विनिहते चैव जायते विकृतः स्वरः ।
अश्वे विनिहते चैव वक्रकण्ठः प्रजायते ॥ १६

स्वरे विनिहते चैव खररोमा प्रजायते ।
तरक्षौ विनिहते चैव जायते केकरेऽक्षणः ॥ १७

शूकरे निहते चैव दन्तुरो जायते नरः ॥ १७

हरिणे निहते खञ्जः शृङ्गाले त्वेकपादकः ।
अजाभिघातने चैव अधिकाङ्गः प्रजायते ॥ १८

उरभ्रे निहते चे(चै)व जायते पिङ्गलेक्षणः ।
जायते वक्रपादस्तु शुनके निहते नरः ॥ १९

नकुलस्यापि हनने जायते दद्रुमण्डलम् ।
शशके निहते चैव कुब्जकर्णः प्रजायते ॥ २०

निद्रालुः सर्पहा मर्त्यः कुब्जो मूषकहा भवेत् ।
सुरापः श्यामदन्तः स्यात् मद्यपो रक्तपित्तवान् ॥ २१

अभक्ष(भक्ष्य) भक्षणच्चैव जायन्ते कृमयोदरे ।
उदक्या वीक्षितिं भुक्त्या जायते कृमिलोदरम् ॥ २२

भुक्त्वा चास्पृशसंस्पृष्टं जायतेऽतिकृशोदरः ।
मार्जारादिभिः भुक्तं भुक्त्वा दुर्गन्धवान् भवेत् ॥ २३

अनैवेद्यं सुरादिभ्यो भुञ्जानो जायते नरः ।
परान्नविघ्नकरणा-दजीर्णमुपजायते ॥ २४

मन्दोदराग्निर्भवति सति द्रव्यो कदन्नदः ।
विषदो च्छर्दिरोगी स्यात् मार्ग्रहा(र्गहा) पदरोगभाक् ॥ २५

पिशुनो नरकस्यान्ते जायते श्वासकासवान् ।
धूर्त्तोऽपस्माररोगी स्यात् सूली त्वन्योपतापकः ॥ २६

दवाग्निदायकश्चैव रक्तातिसारवान् भवेत् ।
प्रतिमाभङ्गाकारी तु अप्रतिष्ठः प्रजायते ॥ २७

जिनालये जले वापि शकृत् मूत्रं करोति यः ।
गुदरोगो भवेत्तस्य पापरूपः सुदारुणः ॥ २८

दुष्टवादी खण्डितः स्यात् खल्वाटः परनिन्दकः ।
सभायां पक्षपाती च जायते पक्षघातभाग् ॥ २९

कुनरवी नरकस्यान्ते जायते विप्रहेमहृत् ।
रूपहृत् नरकस्यान्ते जायते श्वेतकुष्टवान् ॥ ३०

औदुम्बरी ताम्रचौरो नरकान्ते प्रजायते ।
कांस्यहारी च भवति पुण्डरीकसमु(म)न्वितः ॥ ३१

रीतिहृत् पिङ्गलाक्षं स्यात् त्रपुहृत् श्लेष्मलो नरः ।
शुक्तिहारि(री) च पुरुषो जायते पिङ्गामूर्द्धजः ॥ ३२

सीसहारी च पुरुषो जायते शीर्षरोगभाग् ।
घृतचौरस्तु पुरुषो जायते नेत्ररोगवान् ॥ ३३

दुग्धहारी च पुरुषो जायते बहुमूत्रकृत् ।
दधिचौर्येण पुरुषो जायते मेदसा युतः ॥ ३४

मधुचौरः स पुरुषो जायते बस्तिगन्धवान् ।
इक्षुविकारहारी च भवेदुदरगुप्फवान् ॥ ३५

लोहहारी च पुरुषो बर्बराङ्गः प्रजायते ।
तिलचौर्येण भवति जायते मेदसा युतः ॥ ३६

आमान्नहरणाच्चैव दन्तहीनः प्रजायते ।
पक्वान्नहरणाच्चैव जिह्वारोगः प्रजायते ॥ ३७

फलहारी च पुरुषो जायते व्रणिताङ्गुलिः ।
ताम्बूलहरणाच्चैव श्वेतोष्ठः प्रजायते ॥ ३८

शाकहारी च पुरुषो जायते नीललोचनः ।
कन्दमूलस्य हरणात् हृस्वपाणिः प्रजायते ॥ ३९

सौगन्धिकस्य हरणात्, दुर्गन्धाङ्गः प्रजायते ।
दारुहारी च पुरुषो श्विन्नपाणिः प्रजायते ॥ ४०

विद्यापुस्तकहारी च कलमूकः प्रजायते ।
वस्त्रहारी च शैलूष-स्तूर्णाहारी च लोमशः ॥ ४२

पट्टसूत्रस्य हरणा-न्निर्लोमा जायते नरः ।
औषधाहरणाच्चैव सूर्यवातः प्रजायते ॥ ४२

रक्तवस्त्रप्रवालादि–हारी स्यात् रक्तवातवान् ।
विप्ररत्नापहारी च अनपत्य(ः) प्रजायते ॥ ४३

देवस्वहरणाच्चैव जायते विविधज्वरी ।
नानाविधद्रव्यचौर्ये जायते ग्रहणी गदाः ॥ ४४

मातृगामी भवेत् यस्तु लिङ्गं तस्य विनश्यति ।
चण्डालीगमने चैव हीनकुष्टं प्रजायते ॥ ४५

गुरुजायाभिगमने मूत्रकृच्छ्रं प्रजायते ।
विश्वस्थभार्यागमने गजचर्म्मा प्रजायते ॥ ४६

मातृसपत्नीगमने जायते चाश्मरी गदः ।
पितृश्वसायाः गमने दक्षिणाङ्गे व्रणीभवेत् ॥ ४७

मातुलीगमने चैव पृष्टीकुष्टं प्रजायते ।
मातृश्वसाभिगमने वामाङ्गे व्रणवान् भवेत् ॥ ४८

पितृव्यपत्नीगमने कटिकुष्टं प्रजायते ।
स्वसुतागमने चैव रक्तकुष्टं प्रजायते ॥ ४९

स्वकीयभगिनीयाने पीतकुष्टं प्रजायते ।
भ्रातृभार्या(भि)गमने युग्मकुष्टं प्रजायते ॥ ५०

स्ववधूगमने चैव कृष्णकुष्टं प्रजायते ।
नृपाङ्गनाभिगमने जायते दद्रुमण्डलम् ॥ ५१

मित्रभार्याभिगामी च मृतभार्या प्रजायते ।
स्वगोत्रस्त्रीप्रसङ्गेन जायते च भगन्दरः ॥ ५२

तपस्विनीप्रसंगेण प्रमेहो जायते गदः ।
दीक्षितस्त्रीप्रसङ्गेन जायते दुष्टरक्तवान् ॥ ५३

श्रोत्री(त्रि)यस्त्रीप्रसङ्गेन जायते मस्तके व्रणी ।
स्वजातिजायागमने जायते हृदये व्रणी ॥ ५४

हीनजातिषु गमना-ज्जायते चरण-व्रणी ।
पशुयोनौ च गमनात् मूत्रघातः प्रजायते ॥ ५५

श्विनो योनौ च गमनात् भुजस्तम्भः प्रजायते ।
गर्भपातकजा(:) रोगाः यक्षप्लीहजलोदराः ॥ ५६

मयूरघातने चैव जायते कृष्णमण्डलम् ।
हंसघाति(ती) भवेद्यस्तु तस्य स्यात् श्वेतमण्डलम् ॥ ५७

कुर्कुटे निहते चैव वक्रनाशं(सं) प्रजायते ।
पारापतस्याभिघाते पीतपाणिः प्रजायते ॥ ५८

शुकसारसयोर्घाते नरः स्खलितवान् भवेत् ।
बकघाती दीर्घगलः काकघातीत्वऽवुच्चर्वकः(?) ॥ ५९

महिषीघातने चैव कृष्णगुल्मः प्रजायते ।
एवं नानाविधा दोषाः स्युः दुष्कर्मविपाकतः ॥ ६०

एते दोषाः नराणां च नरकान्ते न शंसयः (संशयः) ।
स्त्रीणामपि भवन्त्येते निजदुष्कर्मसङ्क्रमात् ॥ ६१

एवं कर्मविपाकं च श्रुत्वा संसारभीरवः ।
कुर्वन्ति बहुपुण्यानि यथा कर्मक्षयो भवेत् ॥ ६२

अत एवात्महितधी-र्मा प्रमादीर्मनागपि ।
पुण्यक्रियासु सर्वासु सर्वशक्त्या कुरूद्यमाम् (मम्) ॥ ६३

॥ जीवसरूव-चउवीसिया ॥

जीवो अणाइनिहणो अविणासी अक्खओ धुओ निच्चो ।
दव्वट्ठियाइ निच्चो परियायगुणेहि य अणिच्चो ॥ १

जह पंजराउ सउणं घडाउ बयराणि कंचुया पुरिसो ।
एवं न चेव भिन्नो जीवो देहाउ संसारी ॥ २

जह खीरोदग-तिलतिल्ल-कुसुमगंधाण दीसइ न भेओ ।
तह चेव न जीवस्स वि भेओ देहाउ नज्जंति ॥ ३

संकोयविकोएहि य कम्मं (चम्मं व)
देहे य लोयमत्तव्व (त्तोवि) ।
हत्थिस्स कुंथुस्स य पएससंखा समा चेव ॥ ४

कालो जहा अणाई अविणासी होइ तिसु वि कालेसु ।
तह जीवोवि अणाई अविणासी तिसुवि समएसु ॥ ५

गयणं जहा अरूवी अवगाहगुणेण घिप्पइ तं तु ।
जीवो तहा अरूवी विन्नाणगुणेण घेत्तव्वो ॥ ६

जह पुहवी अविणट्ठा आहारो होइ सव्वदव्वाणं ।
तह आहारो जीवो नाणाईणं गुणगणाणं ॥ ७

अक्खयमणंतमउलं जह गयणं होइ तिसु वि कालेसु ।
तह जीवो अविणासी अवट्ठिओ तिसु वि कालेसु ॥ ८

जह कणगाओ कीरइ पज्जवा मउड-कुंडलाईया ।
दव्वं कणगं तं चिय नामविसेसो य सो अन्नो ॥ ९

एवं तु चउगईए परिभमंतस्स जीवकणगस्स ।
नामाइं बहुविहाइं जीवदव्वं तयं चेव ॥ १०

जह कम्मयरो कम्मं करेइ भुंजइ सो फलं तस्स ।
तह जीवो वि य कम्मं करेइ भुंजेइ तस्स फलं ॥ ११

उज्जोएऊं दिवसं जह सुरो वच्चए पुणो अत्थं ।
न हु दीसइ सो सुरो खित्तं अन्नं पयासंतो ॥ १२

जह सुरो तह जीवो, भवंतरं वच्चए पुणो अन्नं ।
तत्थ वि सरीरमन्नं खित्तं व रवि पयासेइ ॥ १३

फुल्लुप्पलकमलाणं चंदणअगुरुण सुरभिगंधाणं ।
घिप्पइ नासाइ गुणो न य रूवं दीसए तेसिं ॥ १४

एवं नाणगुणेणं घिप्पइ जीवो वि बुद्धिमंतेहिं ।
जह गंधो तह जीवो न हु सक्का कीरए भित्तुं ॥ १५

भंभामुयंगमद्दल पणव मउंदाणसंखसन्नीणं ।
सद्दोच्चिय सुव्वइ केवलत्ति न हु दीसए रूवं ॥ १६

पच्चक्खं गहगहीओ दीसइ पुरिसो न दिसइ पिसाओ ।
आगारेहिं मुणिज्जइ एवं जीवोविं देहठिओ ॥ १७

हसइ विरुसइ रुअइ, नच्चइ गाएइ एइ सुखदुक्खं ।
जीवो देहमइगओ विविहपयारं पयासेइ ॥ १८

जह आहारो भुत्तो, जीवाण परिणमइ सत्तभेएणं ।
वस-सोणिय-मंसट्ठियमज्जा तह मेय-सुक्केहि ॥ १९

एवं अट्ठविहंपि य जीवाण अणाइसहगयं कम्मं ।
जह कणगं पाहाणे अणाइसंजोगनिप्फन्नं ॥ २०

जीवस्स य कम्मस्स य अणाइमं चेव होइ संयोगो ।
सोवि उवाएण पुढो कीरइ उवलओ जह कणगं ॥ २१

किं पुव्वयरं कम्मं जीवो व हविज्ज इह कोवि ।
सो वत्तव्वो कुक्कुडि-अंडाणं भणसु को पढमो ? ॥ २२

जह अंडसंभवा कुक्कुडि त्ति अंडंपि कुक्कुडीपभवं ।
न य पुव्वावरभावो जहेह तह कम्मजीवाणं ॥ २३

अणुमाणहेउसिद्धं छउमत्थाणं जिणाण पच्चक्खं ।
गिण्हसु गणहर ! रूवं, अणाइ अविणास अक्खयसरूवं ॥२४

पू.आ.श्री धर्मघोषसूरिविरचित्

॥ जीवविचारस्तवनम् ॥

संसारजिएसु जहा विणु जिण ! तुह दंसणेण मोहवसा ।
इह थावरतसजाईसु भमिओ तह विण्णवे किंपि ॥ १

पुढवाउतेउवाऊ वणस्सई थावरा पण इगिंदी ।
चउह तसा बेइंदितेइंदिचउरिंदिपंचिंदी ॥ २

पृथ्वीकायभेदाः-
रुप्पयसुवण्णसीसयतउतंबयलोहधाउधाउडिआ ।
मणिरयणफलिहविद्दुमसक्करपाहाणबहुजाई ॥ ३

पारयरसब्भगंधयहिंगुलहरिआलमणसिलपलेवा ।
लूणीस खडी वण्णी खारी तूरी उ वेलू अ ॥ ४

सिंधुव-सुंचल-टंकण-सोवीरंजण-सिलाजउ-कसीसं ।

अरणिट्टय कलउट्टी मट्टीमाई पुढविभेआ ॥ ५

अप्कायभेदाः-

भोमागासजलाई ओसा-हरितणुअ-हिम-करा-महिआ ।
घयखीरसरुच्छुघणोदहाइ भेया उ आउस्स ॥ ६

तेजःकायभेदाः-

इंगाल-जाल-मुम्मुर-कलिआ-विज्जुक्क कणयजोइग्गी ।
मणि-अरणि-अयसवज्जग्गिमाइआ तेउकायजिआ ॥ ७

वायुकायभेदाः-

उब्भामय-उक्कलिआ मंडलि-मुह-सुद्ध-गुंज-वायाई ।
पिहुणाइ वाय घण-तणुवायाइ वाउजिअभेआ ॥ ८

वनस्पतिकायभेदाः-

वणसइकाइअजीवा दुविहा साहारणा य पत्तेया ।
जेसिमणंताण तणू एगा साहारणा ते ऊ ॥ ९

साधारणवनस्पतिप्रकाराः-

कंदा-अंकुर-किसलय-उग्गंता सव्वकोमलफलं च ।
सेवाल-पणय-भूरूह गूढसिराई सिणाइदले ॥ १०

भणियं च :

गूढसिरसंधिपव्वं समभंगमहीरगं च छिन्नरुहं ।
साहारणं सरीरं तव्विवरीअं च पत्तेयं ॥ ११

अनंतकायभेदाः-

अद्दअ-सूरण-मूलअ-गज्जर-गिरिमा-हलिद्द-कच्चूरो ।
मुत्था-थेग-बिराली क्खरिंसुआ-लोढ-खिल्लुहडा ॥ १२

पिंडालु-आलु-पिंडी ल्हसणं वज्जाइ-कंद विरुहाई ।
वंस-करीराई करल कोमलंबिली सुअरवल्ली ॥ १३

सत्तावरि-पल्लंको टक्काइम-वत्थुलो अमयवल्ली ।
लूणी कुंआरि-थोहरि-लूणय तरु-छल्लि गिरिकण्णी ॥ १४

गुग्गुलि-गलोअमाई छिण्णरुहा कट्ठुओ बहुलछल्ली ।
इच्चाइ खलु अणेगे भेया उ अणंतकायाणं ॥ १५

प्रत्येकवनस्पतेर्लक्षणं प्रकाराश्चः-

जेसिक्किक्कि सरीरे इक्किक्कु जिउ उ ते उ पत्तेआ ।
फल-फुल्ल-मूल-पत्ता तण-कट्ठा हरिअबीअकुली ॥ १६

सिअवत्ताई पिहु पंखुडीअजिआ जाइमल्लिआइ पुणो ।
नालिअबद्धेगजिआ दुजिआ संघाडधन्नाई ॥ १७

अवस्थितिः-

पत्तेअवणे मुत्तुं पण पुढवाई दुहा सुहुमथूला ।
सुहुमा उ सव्वलोए संति निलागणिजलअगिज्झा ॥ १८

द्वीन्द्रियप्रकाराः-

चंदण-संख-कवड्डुय-लहकालस-सुत्ति-जलुअ-गंडोला ।
मेहर-इअरकायर किमिमाइ वहाइ बेइंदी ॥ १९

त्रीन्द्रियजीवभेदाः-

मंकुण-जूआ-पिसुआ कुंथुद्देहिअ-पिपीलि-मंकोडा ।
गद्दहय-चोरकीडा चंचड-गोगीड-धण्णाडा ॥ २०

गुम्मिय-गोमयकीडा इल्ली घियवल्ली जा उ अ महल्ला ।
तिण-गोवालिअ-इलिआ तेइंदिअ इंदगोवाई ॥ २१

चतुरिन्द्रियजीवप्रकाराः-
चउरिंदि मच्छु-कुत्तिअ दंस-मसा-सलभ-कोकिला कविला ।
कंसारि-डोलि-विंछिअ-ढंकण-भमरी-भमर-तिड्डा ॥ २२

चतुर्धा पञ्चेन्द्रियास्तत्र सप्तविधा नारकाः-
पंचिंदिआ उ चउहा नारय-तिरिआ-मणुस्स देवा य ।
नेरइआ सत्तविहा नेया नरयप्पुढविनामा ॥ २३

रयणपह-सक्करपहा वालुअपह पंकपह अ धूमपहा ।
तमपह-तमत्तमपहा सत्त अहोऽहो नरयपुढवी ॥ २४

तिर्यग्जीवभेदाः-
जलयर-थलयर-खयरा तिविहा ओहेण तिरिअपंचिंदी ।
सुसुमार-मच्छ-कच्छव-गाहा-मगराइ जलचारी ॥ २५

चउपय उरपरिसप्पा भुयपरिसप्पा य थलयरा तिविहा ।
इगखुर-दुक्खुर-निखुरा चउपय खर-गो-गय-सुणाई ॥ २६

उरपरिसप्पय साली-दिइ गोणस-गोर-कसिण-सप्पाई ।
भूअपरिसप्पय घिरोलय नउलुंदर-गोह-सरडाई ॥ २७

खयरा रोमयपक्खी चम्मयपक्खी य पायडा चेव ।
नरलोगाओ बाहिं समुग्गपक्खी वियपक्खी ॥ २८

सव्वे जल-थल-खयरा सम्मुच्छिम-गब्भया दुह नरा य ।
कम्माकम्मगमहिया अंतरदीवा तिहा मणुआ ॥ २९

देवनिकायभेदाः-

भवणवइ-वाणमंतर-जोइस-वेमाणिआ चउह देवा ।
दस-अट्ठ-पंच-दुविहा बोद्धव्वा उवरुवरि कमसो ॥ ३०

भवनपतीनां १० भेदा :-

असुरा नाग-सुवण्णा विज्जु-ग्गी-दीव-उदहि-दिसि-वाऊ ।
थणिअ कुमारा जोअणसहसाहो भवणवइ दसहा ॥ ३१

व्यन्तराणां भेदाः-

पिसाय-भूअ-जक्खा य रक्खसा किन्नरा य किंपुरिसा ।
महोरग य गंधव्वा वणट्ठ रयणाइसयहिट्ठा ॥ ३२

अणपण्णी पणपण्णी इसिवाई भूअवाइए कंदे ।
महकंदे कोहंडी पयगे रयणाइमसयंतो ॥ ३३

ज्योतिष्क-वैमानिकप्रकाराः-

पंचविहा जोइसिआ ससि-रवि-गह-रिक्ख-तारयाभेआ ।
बारसहा कप्पसुरा ऽकप्पाइआ दुदसविहा उ ॥ ३४

सोहम्मीसाण-सणंकुमार-माहिंद-बंभ-लंतयया ।
सुक्क-सहस्साराणय-पाणय-आरण-अचुअकप्पा ॥ ३५

सुदरिसण-सुपडिबद्धे मणोरमे सव्वभद्द-सुविसाले ।
सुमाणस-सोमणसे विअ पिअंकराइच्चवणुत्तरया ॥ ३६

प्राणाः-

इग-बि-ति-चउरिंदिअ सन्नि असन्नि
चउ छग्ग सगट्ठ नव दस य।
पाणा ऊसासाउग पणिंदि तणु-वइ-मण-बलित्ति ॥ ३७

पूरंतो इअ भमिओ तुमे अदिट्ठम्मि नाह ! दिट्ठोऽसि ।
संपइ मुत्तिजिअत्तं देहि जहिं पनरविह सिद्धा ॥ ३८

पंचदशसिद्धभेदाः-
तित्थातित्थ जिणाजिण गिहि-अण्ण-सलिंग-थीनर-नपुंसा ।
पत्तेअ-सयंबुद्धा बुद्धबोहिक्कणिगसिद्धा ॥ ३९

ते साइअणंतठिई अकाय-तणु-भवठिई अ कम्मवई ।
दिंतु अजोअणिकुलठिईणंतविरिअधम्मकित्तिठिई ॥ ४०

पू.आ.श्री महेन्द्रसूरिविरचितम्

॥ मनःस्थिरीकरणप्रकरणम् ॥

नमिऊण वद्धमाणं, चलस्स चित्तस्स किंचि थिरकरणं ।
सपरोवयारहेउं गुरूवएसेण वोच्छामि ॥ १

कम्मस्स खवणहेऊ, परमो झाणं जिणेहिं निद्दिट्ठो ।
झेयं च तत्तनवगं, तत्थवि जियतत्तमाइतओ ॥ २

पुढवीजलग्गिमरुतरुबितिचउखदुविहपणिंदितिरिएसुं ।
मणुनिरसुरेसु झायसु, जियगुणठाणाइ जीवगुणे ॥ ३

जियगुणठाणा जोगोवओग तणु लेस दिट्ठि पज्जत्ति ।
पाणाउ आगइगई, कुल जोणी वेय कायठिई ॥ ४

संघयणं संठाणावगाह मूलियरपयडिबंधदुगं ।
समुघाय दुविहहेऊ, कसाय इइ झेयपणवीसा ॥ ५

तत्थ वि गुणउवओगा, दिट्ठी मुण सुत्तकम्मगंथेहिं ।
आउठिई कायठिई वगाहकम्माणि लहुगुरुत्तेहिं ॥ ६

उत्तरपयडि तह दुह, हेऊ य कसाय पइगुणं चउरो ।
चउदस उड्ढाहगिहा, मंगलपुढवीजलाईया ॥ ७

मंगल जियगुणमाई तिरियं पणतीस जं तिहवगाहो ।
अडमूलपयडिएगं, मूलगिहं सेस तेवीसा ॥ ८

इय भूमिपट्टगाइसु, जंतं लिहिऊं पडं व ठविऊणं ।
तो गिहअंके दिंतो, चिंतेतो वा सरसु सुत्तं ॥ ९

जियठाणा सुहमेयरइगिंदिबितिचउपणिंदिसन्नियरा ।
पज्जअपज्जा चउदस, अपज्ज दुह लद्धिकरणेहिं ॥ १०

जं निरसुरमिहुणेसुं, जियठाणदुगं पएँ पए भणियं ।
न य ते लद्धिअपज्जा, तो इह अपज्जत्त दुविहावि ॥ ११

नियनियपज्जत्तीणं, अंतं एहिंति न पुण ता पत्ता ।
ते करणे अपज्जत्ता, जे उण नियनियपज्जत्तीणं ॥ १२

अंतं न जंति अंतरमरंति ते हुंति लद्धिअपज्जत्ता ।
नियनियपज्जत्तिअंतं, जे पत्ता ते उ पज्जत्ता ॥ १३

आइमचउएगिंदिसु, नियनियजियट्ठाण दु दुगविगलमणे ।
तिरिनिरयसुरंतदुगं, नरि अंतदुगं तहेक्कारं ॥ १४

गुणमिच्छसाणमीसा, अविरयदेसा पमत्तअपमत्ता ।
नियट्टिअनियट्टिसुहमोवसंतखीणा सजोगियरा ॥ १५

सुत्ते मिच्छमिगिंदिसु, गुणदुग भूदगवणेसु कम्मइगा ।
दो विगलमणे पणतिरि, नरि चउदस चउर निरयसुरे ॥ १६

पनरस जोगा सच्चं, मुसमीसमसच्चमोस मणवयणं ।
उरलविउव्वाहारा, तम्मिस्सतिगं च कम्मो य ॥ १७

कम्मोरल दुगजोगा, तिन्नेगिंदिसु विउव्विदुगजुत्ता ।
पण मरुसु बि विगलमणे, कम्मुरलदुगं वई तुरिया ॥ १८

आहारदुगं वज्जिय, तेरस तिरिएसु पनरस नरेसु ।
उरलदुगाहारदुगं, वज्जिय एक्कार निरयसुरे ॥ १९

नाणं पंचविहं तह, अन्नाणतिगं च अट्ठ सागारा ।
चउदंसणमणगारा, बारस जियलक्खणुवओगा ॥ २०

अन्नाणदुगमचक्खुदंसण एगिंदि तिन्नि उवओगा ।
मइसुयनाणअनाणा, अचक्खु इय पंच दुतिकरणे ॥ २१

एए सचक्खुदंसा, चउरिंदि असन्निएसु छच्चेव ।
नरि बारस केवलदुगमूण नव तिरियनिरयसुरे ॥ २२

सुत्ते दुतिकरणाणं, पण पण छ छच्च अमण चउकरणे ।
कम्म इगा ति ति चउ चउ, नाणदुगूणा जओ तेसिं ॥ २३

सासणभावे नाणं, विउव्वगाहारगे उरलमिस्सं ।
नेगिंदिसु सासाणो, नेहाहिगयं सुयमयंपि ॥ २४

उरलविउव्वाहारगतेयसकम्मा तणु त्ति नरि पण वि ।
नरि पणवि कम्मोरलतेयतिगं अ वाउएगिंदिविगलमणे ॥ २५

मरुतिरि तं सविउव्वं, वेउव्वियतेयकम्म सुनिरए । (दारं)
किण्हा नीला काऊ तेऊ पम्ह सुक्क छल्लेसा ॥ २६

आइचउ भूदगवणे, सिहिमरुविगलेसु अमणनिरएसु ।
आइतिगं तह सन्नी, तिरिमणुदेवेसु छल्लेसा ॥ २७

सम्मं मिच्छं मीसं, दिट्ठितिगं तत्थ सुत्तआएसा ।
पुढवाइ पंच मिच्छा, भूदवणे दिट्ठिदुग कम्मा ॥ २८

मिच्छं सासण सम्मं, दिट्ठिदुगं विगलअमणतिरिएसु ।
सन्नितिरिमणुयनारयदेवेसुं होइ दिट्ठितिगं ॥ २९

आहार तणू इंदिय, ऊसासे वय मणे छ पज्जत्ती ।
एगिंदिसु आइचउ, पंच उ विगलेसु अमणे य ॥ ३०

पण पज्जति सुरेसुं, भासमणा जुगव होंति जं तेसिं ।
तिरिमणुनिरए छप्पिअय, जीवाभिगमाइ भणियमियं तु ॥३१

पणइंदियमणवयतणुऊसासाऊणि हुंति दस पाणा ।
एगिंदिसु ते चउरो, फासाऊतणुबलुस्सासा ॥ ३२

सरसणवयणा ते छ उ, सघाण सत्त उ सनेत्त ते अट्ठ ।
ससवण नव विगलमणे, समणा दस पाण सेसेसु ३३

पुढवाइकारसेसुं, लहु अंतमुहूत्तहा निरसुराणं ।
दससमसहस्स लहुयं, तेतीसयराइं गुरुमाउं ॥ ३४

बावीस सत्त समसहस, तिदिण तिदससमसहस बारसमा ।
उणपन्नदिण छम्मासा, पुव्वकोडि तिपल्ल पल्लतियं ॥ ३५

पुढवाइ इंति जत्तो, सा इह आगइ गई उ जहिं जंति ।
निरयाइ आगइ चउ, सन्नितिरिनराण चउरो वि ॥ ३६

भूदगतरवो तिरिनरसुरेहिं सेसट्ठ तिरियमणुएहिं ।
गइ पंचह निरतिरिमणुसुरसिवरूवा पण वि मणुए ॥ ३७

सिहिमरवो तिरिगईया, चउगइया सन्नसन्निणो तिरिया ।
भूदगतरुविगलनारयसुरा य जंति तिरिनरेसुं ॥ ३८

उप्पत्तिठाण जोणी, कुलाणि उप्पज्जमाण तणुभेया ।
जोणेगत्तपुहत्तं, वन्नाइचउविसेसेहिं ॥ ३९

एत्तो च्चिय बहुगीण वि, एगा जोणी इगित्थिए णेगा ।
जोणिकुले चउभंगो, इगबहुवन्नाइजाइकओ ॥ ४०

पढमो जह इगछगणे जीवा इगजाइ एगवन्नाई ।
बितिओ तम्मि वि बितिचउबहुजाई बहुगवण्णाई ॥ ४१

विविहछगणेसु तइओ, समवन्नाई समाणजाइजीया ।
तुरिओ तेसु वि णेगे, बहुजाई णेगवण्णाई ॥ ४२

कुलएगकोडि कोडीसनवई कोडिलक्खपन्नासं ।
कोडिसहस्सा तत्थिगविगलेसुं कोडिलक्खकमा ॥ ४३

बारस सत्त ति सत्तग, अडवीस सत्त अट्ठ नव चेव ।
मुच्छियरतिरिसु दोसु, सड्ढतिपन्ना जओ सुत्ते ॥ ४४

कुलकोडिजोणिलक्खा, गब्भियरतिरीण पिहु पिहु न उत्ता ।
तेणेह वि न विसेसो, घडंति पुण दोण्हवि सव्वे ॥ ४५

अधतेर बार दस दस, नव जलविथलोरुभुज त्ति वण्णेयं ।
सड्ढाह मणुनिर सुरे, बारस पणवीस छव्वीसा ॥ ४६

चुलसीइ जोणिलक्खा, सग सग पुढवीजलग्गिपवणेसु ।
तरुसु चउवीस जं दस, चउदस पत्तेयइयरेसु ॥ ४७

बितिचउरिंदिसु दो दो, चउरो दुह तिरिसु चउदस नरेसु ।
चउरो चउरो नारय, देवेसुं जोणिलक्खा उ ॥ ४८

इत्थी पुरिस नपुंसग, वेया तिन्नी कमेण तेसुदए ।
इत्थीए पुरिसोवरि, अभिलासो फुंफुयग्गिव्व ॥ ४९

इत्थि पइ पुरिसस्स वि, रागो सुक्कतणपूलजलणसमो ।
महनगरदाहसरिसो, उभयभिलासो नपुंसस्स ॥ ५०

सन्नितिरिनर तिवेया, असन्नि संठागिइ तिवेया वि ।
देवा पुमित्थिवेया, नपुवेया निरयइगविगला ॥ ५१

पुढवाइएगकाए, पुण पुण उप्पत्ति एस कायठिई ।
सा लहु तिरिगिहदसगे, नरे य अंतमुहुभवजुम्मे ॥ ५२

गुरुभूदगग्गिपवणे, असंख उसप्पिणी उ कायठिई ।
तरुसु अणंता बितिचउरिंदिसु संखिज्जसमसहसा ॥ ५३

समयपएसवहारे, असंखलोगे हरंति जावइया ।
तत्तिय असंखणंता, ऊऽणंतलोगेऽह ताहिं तु ॥ ५४

पोग्गलपरट्ट ते पुण, आवलियसमयअसंखभागंमि ।
असन्नीतिरियाणं [य,] पुव्वकोडीओ सत्तेव ॥ ५५

सन्निसु तिरिसु नरेसु य, सतिपल्ला सत्तपुव्वकोडीओ ।
भवठिइ जा सुरनरए, दुहावि सच्चेव कायठिई ॥ ५६

वज्जरिसहनारायं, पढमं बीयं च रिसहनारायं ।
नारायमद्धनाराय, कीलिया तह य छेवट्ठं ॥ ५७

कीलियपट्टयमक्कडबंधा इह वज्जरिसहनाराया ।
एयतियजुत्त पढमं, बिईयमवज्जं अरिसहं वा ॥ ५८

वज्जयरिसहदुगूणं, मक्कडबंधदुगसंजुयं तइयं ।
तुरियमिगपासबद्धं, बिइयंते कीलियाविद्धं ॥ ५९

पंचममबद्धपट्टं, सकीलियं छट्ठमं तदुगपुट्ठं ।
चरिममिगविगलअमणे, सन्नीतिरि माणवा छद्धा ॥ ६०

सुरनिरय असंघयणी, जीवाभिगमम्मि भणियमेयं तु ।
संघयणि कम्मगंथे, इगिंदिया वि असंघयणा ॥ ६१

समचउरंसे नग्गोहमंडले साइखुज्जवामणए ।
हुंडित्ति छ संठाणा, सव्वत्थ सलक्खणं पढमं ॥ ६२

नाभुवरि नाभिअहो, उरपुट्ठिउयरवज्जवयवेसु ।
करपयसिरगीवविणा, सलक्खणं कत्थवि न छट्ठं ॥ ६३

हुंडं चिय पुढवाइसु, निययं विविहं तरुसु विगलमणे ।
समणतिरिमणुसु छप्पिय, नरए भवजेयरे हुंडे ॥ ६४

देवे समचउरंसं, भवधारिसरीरमुत्तरं नाणा । (दारं)
अवगाहो तणुमाणं, उरले तह दुविह विउव्वे य ॥ ६५

पुढवाइकार लहुयं, उरलं भूदग्गिमरुसु गुरुयं पि ।
अंगुलअसंखभागो, अह गुरुजोयणसहस्सहियं ॥ ६६

तरुसुं विगले जोयण, बारसकोसतिग जोयणं एक्कं ।
समणामणतिरि जोयणसहसं मणुएसु कोसतिगं ॥ ६७

निरसुरभववेउव्वं, लहुयं अंगुलअसंखभागो उ ।
निरए पंचधणुस्सय, सुरेसु करसत्त उक्कोसं ॥ ६८

उत्तरवे(वि)उव्वि पवणे, अंगुलभागो असंखु दुविहं पि ।
सन्नितिरिमणुयनिरसुर, अंगुलसंखं सलहु सतणू ॥ ६९

गुरु सन्नितिरिसु जोयणसयपोहत्तं नरेसु लक्खहियं ।
नरएसु धणुसहस्सं, जोयणलक्खं तु देवेसु ७०

नाणस्स दंसणस्स य, आवरणं वेयणीयमोहणीयं ।
आउयनामं गोयंतराय इय मूल अडपयडी ॥ ७१

आवरणदुगे विग्घे, बंधहि एगिंदिया हु अयरस्स ।
सत्तं सगतिगमूणं, जहन्नमुक्कोसओ पुन्नं ॥ ७२

दस इगवीस बिचत्ता, चउसयअडवीस अयर विगलमणे ।
सत्तंस पण ति छ चऊ, किंचूण लहू गुरू पुन्ना ॥ ७३

मूलियर पयडि नियनियगुरुठिइ हर सयरिकोडिकोडिए ।
जं लद्धं तमिगिंदियगुरुठिई किंचूण सा लहुई ॥ ७४

एयं चिय एगिंदियबंधं विगलामणेसु जाणाहि ।
पणुवीसा पन्नासा, सएण सहसेण गुणिऊणं ॥ ७५

कम्मा असंखुगिंदिसु, संखो विगलामणेसु ऊणत्ते ।
पन्नवण तिवीसपए, सव्वेसि असंखु पल्लंसो ॥ ७६

चउदसंगतिगमूणं, सत्तंसा पुन्नं तिन्नि वेयणीए ।
लहुगुरुठिइ इगिंदिसु, विगलमणे अयर पण दस य ॥ ७७

इगवीसा चउ द(दु)त्तर, दुसई चउदंस पंच दस छ चऊ ।
किंचूणा हुस्सठिई, गुरुई जा णाणवरणिज्जे ॥ ७८

सा पुण दस इगवीसा, अयरपि(बि)चत्ता तह दुवीसहिया ।
सयचउरो उवरिं पण, ति छ चउ सत्तंसया पुण्णा ॥ ७९

सत्तंसो किंचूणो, मोहे एगिंदि बंधठिई हुस्सा ।
गुरु अयरं संपुन्नं, विगलमणे अयर तिग सत्त ॥ ८०

चउदस बायालसयं, अंसा चउ इग दु छच्च ऊण लहू ।
पुन्नं प[ण]वीस पन्ना, सयं सहस्सं च अयर गुरू ॥ ८१

नामे इगि सत्तंसं, विगलमण अयर तिसत्त चउदसगं ।
बायालसयं उवरिं, चउइग दु छ अंस ऊन लहू ॥ ८२

भूदवणा सत्तंसं, उच्चे विगलमण अयरतिगसत्त ।
चउदस बायालसयं, लहु चउ इग दु छ य ऊणंसा ॥ ८३

तीइगि सत्तंसदुगं, विगलमणा अयरसत्त चउदसगं ।
अडवीस दुसय पणसी, इग दु चउपणं सऊणलहू ॥ ८४

गुरु नामि गोइ इगि दो, सगंस विगलमण अयर सग चउद ।
अडवीस सपणसीया दुसई पुन्नं सइग दु चउ पंच ॥ ८५

नरि घाइसुं अंतमुहू, मुहुत्त अड नामगोय बारेगे ।
अयरंतकोडिकोडी, सत्तसु लहु तिरियनिरयसुरे ॥ ८६

गुरु अयरकोडिकोडी, सयरी मोहंमि नामगोएसु ।
वीसं तीसं चउसुं, सन्नी तिरिमणुनिरसुराणं ॥ ८७

लहु मज्झ गुरु अबाहा, आउ त्ति बंधेहिं हुंति नवभंगा ।
पढम चउ पंचमट्ठम, नवमे मणे सयं चउरो ते ॥ ८८

पुढवाइ एक्कारस, बंधहिं लहु परभवाऊ अंतमुहू ।
पुव्वभव लहु अबाहा, अंतमुहुत्तं पि इह मज्झे ॥ ८९

इगविगल पुव्वकोडिं, पराउ अमणो असंखपल्लंसं ।
तिरिनरतेतीसयरे, बंधहिं एसिं अबाह इमा ॥ ९०

सतिभागसत्तसहसा, वासाणं दुन्नि सहस सतिभागा ।
दिणमेग वाससहसो, सतिभागा तिंन्नि समसहसा ॥ ९१

वासचउक्कं सोलस, सतिभागदिणा तहेव मासदुगं ।
पुव्वकोडितिभागो, दुहतिरि मा(म)णुए सस अबाहा ॥ ९२

एयाण उ अबाहाण, जोगिभंगा भवंति तिन्नेए ।
अट्ठसु गिहेसु पंचसु, नवमिट्ठसु गिहिदुगे नवमो ॥ ९३

नारयसुरा जहन्नं, परभव आउं करिंति अंतमुहू ।
गुरुयं पि पुव्वकोडिं, दुविहे वि अबाह छम्मासा ॥ ९४

आउसि जइवीय पायं, सुव्वइ पडिवयणमुदयमित्तेणं ।
तहवि य पन्नवणाए, अबाहउदएहिंतो इह वि ॥ ९५

अह उदयमित्तविक्खं, भन्नय अंतमुह कुणहि तेरा वि ।
लहु परभवाओ अह गुरु, इगविगला पुव्वकोडिं तु ॥ ९६

पल्लस्स [उ] अस्संखं, असन्नितिरियाउ सन्नितिरिमणुया ।
तेतिसयरे निरसुर, पुव्वकोडिं तु बंधंति ॥ ९७

इय कम्मसु बंधट्ठिती, वुत्ता तिविहं भणामि अहुणा ऊ ।
ठीबंधाबाहोदय, विसयकालप्पमाणं तु ॥ ९८

ठिइबंधु अबाहुदया, दुन्नि वि बंधोदयंतरमबाहा ।
उदओ अबाहु उवरिं, कम्मणु पुग्गलरसाणुभवो ॥ ९९

पण नव दुग छव्वीसा, चउरो सत्तट्ठि दुन्नि पंचेव ।
उत्तरपयडीणेवं, वीससयं बंधमासज्ज ॥ १००

मिच्छं नपुनिरयतिगं, हुंडं छेवट्ठ थावरचउक्कं ।
इगिविगलतिगं आयवमिइ पयडी सोल मिच्छंता ॥ १०१

थीणतिगित्थीतिरितिग, अण नी कुखगइ उजोय दुभगतिगं ।
मज्झिमसंघयणागिइ, चउ चउ पणवीस साणंता ॥ १०२

निरयसुराउविउव्वियछक्काहारदुगतित्थ मुत्तूण ।
बंधहिं नवअहियसयं, भूदवणा उत्तरा पयडी ॥ १०३

कम्मा भूदगतरूसुं, साणे चउणवइ सा तिरिनराऊ ।
नरयतिगूणा मिच्छंतसोल मुत्तुं नवसयाओ ॥ १०४

गइतस अनरतिगुच्चं, पंचहियसयं तहा विगलमिच्छा ।
नवहियसयमह साणा, चउणवइं दो वि जह पुव्वि ॥ १०५

तित्थाहारदुगुज्झिय, सतरसयं अमणमिच्छ अह साणा ।
मिच्छंतसोल सुरनरतिरियाउं मुत्तु अडनवइं ॥ १०६

नणु साणगुणे आउगबंधे सत्थंतरे स किं नेह ।
भन्नइ एए साणा, भवाइए नाउ बंधंसि ॥ १०७

तित्थाहारदुगविणा, सतरसयं सन्निणो तिरियमिच्छा ।
साणा एगहियसयं, मिच्छंता सोल मुत्तूणं ॥ १०८

साणंतं पणवीसं, उसभोरलदुगसुराउ मणुयतिगं ।
मुत्तु गुणसयरि मीसा, ससुराउं सत्तरिं सम्मा ॥ १०९

बीयकसाए वज्जिय, छसट्ठि देसा तिरिव्व गुण पंच ।
मणुए वि नवरि तित्थं, अजए देसे य खिव अहियं ॥ ११०

तइयकसाऊण तिसठि, छट्ठए सोगअरइअथिरदुगं ।
अजसअसाए हिच्चा, आहारदुगंमि खित्तम्मि ॥ १११

अपमत्तो जो सुराउं, पमत्त आरद्धयं तु जा पुरे ।
ताव गुणट्ठिं तदुवरि, अडवनमियरो य तामेव ॥ ११२

अपुव्वे सत्तंसा, एसेवडवन्न पढमभागंमि ।
बितिचउपणछट्ठेसुं, निद्दुगं मुत्तु छप्पण्णा ॥ ११३

सुरविउव्वाहारदुगा, जसूणतसदसगतित्थसुहखगई ।
अगुरुव्वग्घाउस्सास परघाय पणिंदि नमिण समचउरं ॥ ११४

वन्नचउ तेयकम्मि त्तितीस मुत्तुं छव्वीस चरिमंसे ।
भयकुच्छरइहासूण, बावीसा नवमपढमंसे ॥ ११५

अनर इगवीस बीए, तइए वीसा अकोड अह तुरिए ।
माणूणा गुणवीसा, मोऊणट्ठार पंचमए ॥ ११६

लोभूण सतर सुहुमे, जसुच्चचउदंसविग्घनाणविणा ।
उवसंत खीणजोगा, सा एग अजोगि न हु बंधो ॥ ११७

विगलसुरसुहमनारयतिगाणि आहारदुगविउव्विदुगं ।
तत्थ इगि थावरायव, मुत्तूण सयं नरि य मिच्छा ॥ ११८

वेउव्वाहारदुगं, नारयसुहुमविगलतियगाणि ।
तित्थं च मुत्तु तिगहियसयमिह बंधंति मिच्छसुरा ॥ ११९

हुंछेनपुमिच्छ विणा, छन्नवई निरय साण सुरसाणा ।
नपुमिच्छायवहुंछे, इगथावरऊण छन्नवई ॥ १२०

मीसा निरसुरसयरिं, नराउ साणंत पंचवीस विणा ।
तित्थनराउगसहियं, पिगसयरिं सम्मनिरयसुरा ॥ १२१

वेयणकसायमरणा, वेउव्वितेयहारकेवलिया ।
समुग्घाया नरि सत्त वि,
भूदतरुविगलअमण आइतिगं ॥ (गीतिः) १२२

सविउव्वं मरुनिरए, सतेयसमुग्घाय पंच तिरियसुरे ।
अडसमया केवलिए, असंखसमयंतमुह छसु वि ॥ १२३

छम्मासवसेसाऊ, नियमा न करेइ सो समुग्घायं ।
हीणे करेइ नियमा, अहिए भयणा उ केवलिणो ॥ १२४

बंधस्स मिच्छअविरइकसायजोगो त्ति मूल हेउचऊ ।
पुढवाइतेरसेसु वि, पएसु मिच्छंमि ते सव्वे ॥ १२५

कम्मा भूदवणेसुं, साणं पि तहिं अमिच्छया तिन्नि ।
अह बिंदिमाइ अट्ठसु, गिहेसु साणंमि हेउतिगं ॥ १२६

सन्नितिरिमणुयनारयसुराण मीसंमि तह य अजियंमि ।
तह तिरिमणु देसे वि य, हेउतिन्नेव मिच्छ विणा ॥ १२७

छट्ठाइ दसंतेसुं, कसायजोगा नरेसु दो हेऊ ।
गुणतियगे जोगु च्चिय, हेउअभावो अजोगम्मि ॥ १२८

मिच्छाइ हेउउत्तरभेया सगवन्न पंचहा मिच्छं ।
आभिग्गह-अणभिग्गह - संसयभिनिवेस-अणभोगा ॥ १२९

बारसविहा अविरई, मणइंदियअनियमो छकायवहो ।
नव य कसाया किरिया, पणवीसं पन्नरस जोगा ॥ १३०

अणभोगं मिच्छत्तं, फासिंदिच्छकायअविरईउ य ।
कम्मोरलतम्मिस्सा, अनरित्थि कसायतेवीसा ॥ १३१

इय चउतीसं हेऊ, इगिंदिपणगंमि मिच्छगुणठाणे ।
वेउव्वियतम्मिस्सयजुत्ता छत्तीस वी मरुसु ॥ १३२

कम्मइगा पुण सासणभावे भूदगवणाण इगतीसं ।
चउतीसा उ हिच्चा उरलं फासिंदि मिच्छं च ॥ १३३

नणु हेऊ उदियच्चिय, भन्नंती कम्मबंधिणो तो किं ।
इगबितिचउरमणाण वि, अत्थि हु हासाइणं उदओ ॥ १३४

सच्चं एसिं उदओ, भणिओ जियठाणमोहसंवेहे ।
सयरीगंथे अट्ठसु, पंचसु एगि त्ति गाहाए ॥ १३५

पुव्वुत्ता चउतीसा, सतुरियवयरसण पुण वि छत्तीसा ।
घाणेण चक्खुसुइणा, सगतीसडतीस गुणचत्ता ॥ १३६

बितिचउरमणाणं, मिच्छे साणे उ चउहि वि उरलं ।
मिच्छत्ततुरियवयणं, हिच्चा नहइंदियाइं कमा ॥ १३७

दुगतिगचउपण मुत्तुं, तो सव्वहि होइ हेउइगतीसं ।
नणु कह उरलनिसेहो, करणनिसेहो य साणेसु ॥ १३८

भन्नइ इत्थं सुणसु भणियमिणं जह य बंधसामित्ते ।
इगिविगलिंदियसाणा, तणुज्जत्तिं न जंति त्ति ॥ १३९

तो पज्जतिअभावा, किह तणुजोगो कहं च करणाइं ।
जइ एवं किह तेसिं, एगबिंदियमाइ ववएसो ॥ १४०

भन्नइ सो ववएसो, इगिं बिंदियमाइ आउरुदयाउ ।
अह सन्नितिरिय मिच्छे, आहारदुगूण पणपण्णा ॥ १४१

मिच्छूण पण्ण साणे, अणकम्मोरलविउव्वि मीसदुगं ।
वज्जिय तिचत्त मीसे, कम्मण विउव्वुरलमिस्सदुगं ॥ १४२

खिविउं छचत्त अजए, तसअविरइ कम्म उरलमीसेहिं ।
बीयकसाएहिं विणा, गुणचत्ता देसजइतिरिए ॥ १४३

नरि हेउ पणपन्ना, पन्न-ति-चत्ता-छचत्त-गुणचत्ता ।
छच्चउ दुगहियवीसा, सोलस दस नव नवय सत्त ॥ १४४

गुण पंच तिरि व नरे, छट्ठे एक्कार अविरइ कसाए ।
तइए मुत्तु छवीसा, खेत्ते आहारतम्मिस्से ॥ १४५

साहारमीस विउव्वियमीसे मुत्तु चउवीसमपमत्ते ।
अप्पुव्वे बावीसा, वेउव्वहारतणुऊणा ॥ १४६

छक्कूण सोल नवमे, तिवेयसंजलतिगूण दस दसमे ।
संजलणलोभऊणा, नव नव उवसंतखीणेसु ॥ १४७

सच्चं असच्चमोसं, दुविहमणं दुहगई य उरलदुगं ।
कम्मण सत्त सजोगे, हेउअभावे (वो) अजोगम्मि ॥ १४८

आहारोरलदुगदुग, इत्थीपुरिसूण हेउइगवन्ना ।
निरए मिच्छे सामे, उ मिच्छपणगूण छायाला ॥ १४९

अण-कम्मण-वेउव्वियमीसं चइऊण मीसए चत्ता ।
सवेउव्वि मीसकम्मा, बायाला सम्म नेरईए ॥ १५०

उरलदुगाहारदुगं, नपुवेयं चइय हेउबावन्नं ।
मिच्छसुरे साणे पुण, सगचत्ता मिच्छपणगूणा ॥ १५१

कम्मणऽणंत-वेउव्वियमिसूणा मीसयम्मि इगचत्ता ।
वेउव्वि मीसकम्मणजुत्ता तिगचत्त सम्मसुरे ॥ १५२

सोलसकसाय तेसिं, बंधोदय संतए भणे कमसो ।
सव्वगिहेसु वि मिच्छे, बिंदियपमुहट्ठसू साणे ॥ १५३

मयवसओ भूदवणे, पत्तेयं सोल बंधुदय संते ।
तिरिमणुनिरसुरमीसे, बंधुदए बार सति सोल ॥ १५४

चउसु वि गिहेसु अजए, बंधुदए बार तह य संतम्मि ।
खयसंमि बार सोलस, उवसमखाउवसमसम्मे ॥ १५५

तिरिमणु देसे अट्ठ उ, बंधुदए संति बार खयसम्मे ।
सोल दुसम्मे नरि चउ, पमत्त अपमत्त बंधुदए ॥ १५६

सति बार खयगि सोलस, इयर दुसम्मे ह पुव्वबंधुदए ।
चउ तह संते बारस खयगे सोलोवसमसम्मे ॥ १५७

नवमगुणे बंधुदया, भागदुगे तइयतुरियपंचमए ।
चउतदुगिक्काण कमा, अह संते खवगसेढीए ॥ १५८

सोलसअट्ठेक्काइसु, छेयविभागेसु नवसु जहकमसो ।
दुसु पंचसु एक्केक्के, बारचउतिगं तह दुगेक्कं ॥ १५९

नवमंसे जो नियडी, नो छिज्जइ ताव दुन्नि परमेगो ।
पा(बा)यरलोभो चिट्ठइ, जा नवमगुणस्स पज्जंतो ॥ १६०

उवसमसेढीए वि य, तहेव बंधुदय नवरि संतम्मि ।
उवसमसम्मे सोलस, सयलगुणे बारखयसम्मे ॥ १६१

दसमे तणुलोभुदओ, न हु बंधो तत्थ संति जहसंखं ।
एगो बारस सोलस, खवगे खंडे य उवसमगे ॥ १६२

नणु जे वयइ से बंधइ त्ति तो किमिह लोह न हु बंधो ।
सच्चं एसो नाओ, थूलकसाए न उण सुहुमे ॥ १६३

न य बंधो न य उदओ, उवसंते बार सोल संतंमि ।
खंडोवसमगसेढिसु, खीणाइतिगं तु अकसायं ॥ १६४

इय संसारिजियाणं, भणियमिणं इण्हि तव्विवक्खाणं ।
सिद्धाणं जहसंभवमेयाणि पयाणि चिंतेमो ॥ १६५

केवलउवओगदुगं, दिट्ठी सम्मेग आगइ नरेहिं ।
साई अणंता ठिई, दुहावगाहो य सिद्धाणं ॥ १६६

उक्कोसो धनुतिसई, तेतीसहिया धणुत्तिभागो य ।
सतिभागरयणि लहुओ, सिद्धेसु न सेसु वीसपया ॥ १६७

इय पुढवाइपएसुं, जियगुणमाईणि चिंतयंताणं ।
कम्मवणगहणदहणं, भवमहणं होइ सुहझाणं ॥ १६८

सिरिधम्मसूरिसुगुरूवएसओ सिरिमहिंदसूरिहिं ।
मणथिरकरणपगरणं, संकलियं बारचुलसीए ॥ १६९

मणकविचवलो विसएसु धावए तस्स नियमणं परमं ।
मणथिरकरणं एयं, तो पढ गुण चिंत सयकालं ॥ १७०

पू. आ. श्री महेन्द्रसिंहसूरिरचितः

॥ प्रकृतिबन्धविचारः ॥

भवभवदुहदवनीरं, नमिउं वीरं सुरिंदगिरिधीरं ।
मूलियरपयडिसमुदयठिइबंधमहं लिहे दुविहं ॥ १

मुत्तुमकसायि हुस्सा, ठिइ वेयणियस्स बारसं मुहुत्ता ।
अट्ठट्ठनामगोयाण, सेसयाणं मुहुत्तंतो ॥ २

मोहे कोडाकोडीउ, सत्तरई वीस नामगोयाणं ।
तीसियराण चउण्हं, तेतीसयराइं आउस्स ॥ ३

चऊयाले पगडिसए, इगविगला सन्निणं दुविहबंधं ।
नाउं गुरुठिइसहिया, पढमं लिह पयडि बारसहा ॥ ४

करणावि सया तित्थाहारगसगसम्ममीसआउचऊ ।
चउदस मुत्तुं अडवनसया भुयालं सयं गहियं ॥ ५

बावीसं दसिगाउ, दु बार दु द्धतेर दुन्नि चउदसिगा ।
छ पन्नार दु सोला, दु द्धठारा अट्ठ अट्ठारा ॥ ६

इगसट्ठी वीसिक्का, वीसंतीसिक्क सोल चालीसा ।
एगा उ सत्तरिक्का, सगुरुठिई पयडि बारसिमा ॥ ७

आइमसंघयणागिइहासरइपुमुच्चसुगइथिरछक्कं ।
सियमुहुसुरहिमिउलहुरसुरदुगनिद्दुण्ह बावीसा ॥ ८

नग्गोहरिसहनारा, हालिद्दं विलय अद्ध(?) तेराओ ।
नाराय सादि चउदस, अरुणित्थिकसायमणुयदुगं ॥ ९

सायं छप्पन्नारा, सोलसिगं कुज्जमद्धनारायं ।
नीलकडुयद्धठारा, कीलियवामणयसुहुमतिगं ॥ १०

विगलतिगं अट्ठारा, तसचउ तिरिजुयल निरयजुयलं च ।
तेयविउव्विय उरलाण सत्तगा हुंडसंट्ठाणं ॥ ११

पढमंतजाइ कुखगइ, कुवन्ननवगं च नीलकडुवज्जं ।
पत्तेया य अतित्था, थावर अथिराइछक्कं च ॥ १२

छेवट्ठं सोगारइ, भयकुच्छनपुंसनीयगोयं च ।
इगसट्ठी वीसक्का, विग्घावरणाइं अस्सायं ॥ १३

वीसंतिसेक्काओ, सोलकसायाउ हुंति चालीसा ।
मिच्छेगसत्तरिक्का, पयडिविभागे स बारसहा ॥ १४

बारसहठावियाणं, पुव्वुत्तप्पयडिगुरुठिईणं तु ।
हर भाग मिच्छठिइए, एगिंदियमाइबंधकए ॥ १५

सव्वत्थवि समसुन्नावगमे सइ बारसोलसठारेसु ।
दोहिं कुण उवट्टं, पयडिचउक्कंमि पुण एवं ॥ १६

अधतेरे पणवीसाए, चउदसे चउदसेहिं उवट्टे ।
पंचहिं पन्नरसे, अधठारे पणसत्तरिसएणं ॥ १७

दस वीस तीस चत्ता, सयरि सुलद्धेग दु ति च सगअंसा ।
बारस सोलट्ठारे, पणतीसंसा छ [सत्त] अट्ठ नव ॥ १८

अडवीसंसा पंच उ, अधतेरे चउदसेसु पंचंसो ।
चउदसमअंस तिन्नि उ, पन्नारे पाउ अधठारे ॥ १९

एयं इगिंदियेहिं लद्धं इणमेव विगल अमणावि ।
कमसोलहं ति पणवीस, पन्न सय सहस गुणियं तु ॥ २०

इय करणवसादागय, बंधट्ठिईण पच्चयनिमित्तं ।
मुद्धाण जं तयमिणं, पदंसिमो सुहविबोहत्थं ॥ २१

अह लिह जंतं तिरि नव, उड्ढाहो चउदरेह अट्ठगिहं ।
पयडीसंखा पयडी, गुरुट्ठिई भागो य तइयगिहे ॥ २२

तुरि एगिंदियबंधं, पंचमि बेइंदि छट्ठि तेइंदी ।
सत्तमि चउरिंदिठिइं अमणठिइं अट्ठमे लिहसु ॥ २३

दसिगासिगविगलमणा, सत्तं समयर तिसत्तचउदसगं ।
बायालसयं उवरिं, चउ इग दुग छच्च सत्तंसे ॥ २६

बारसिसिग विगलमणा, छप्पण तीसंस अयर चउ अट्ठ ।
सतरस इगसयरि सय, दसवीसं पंच पन्नरसा ॥ २७

अधतेरिगविगलमणा, पणअडवीसं सअयर चउ अट्ठ ।
सतरस अड सयरिसयं, तेर छवीस चउवीस सोलंसा ॥ २८

चउदसिगिगविगलमणा, पंचंसो अयर पंच दस वीसं ।
दुन्नि सया संपुन्ना अंसा उवरिं इहं नत्थि ॥ २९

पणदसि सिगविगलमणा, तिन्नि उ चउदंस अयरपणदसगं ।
इगवीस चउदसुत्तरबिसई पणदस च्छ चउरंसा ॥ ३०

सोलसिसिगविगलमणा, अडपणतीसं सअयरपणिगारा ।
बावीसडवीसहिया, दुसई पणवीस पनर तिस वीसं ॥ ३१

अधठारिगविगलमणा, पाउ छच्चयर पायसंजुत्ता ।
सड्ढा बारस पणवीस, सड्ढदुसई उ संपुन्ना ॥ ३२

अट्ठारिगविगलमणा, नव पणतीसं सअयर च्छ ब्बारा ।
पणवीस दुसयसगवन्न, पनर तीस पणवीस पण अंसा ॥ ३३

वीसिसु इगविगलमणा, सत्तंस दुगं च अयरसगचउदा ।
अडवीसं पणसीया, दुसई इग दु चउ पंच सत्तंसा ॥ ३४

तीसिसु इगविगलमणा, सगंस तिगमयर दसिगवीसं च ।
बायालडवीसहिया, चउसय पण तिग च्छ चउरंसा ॥ ३५

चत्तासिगविगलमणा, सगंस चउमयर चउद अडवीसं ।
सगवन्निगसयरिजुया, पणसय दुग चउ इग तिगंसा ॥ ३६

सइरिसु इगविगलमणा, अयरिगपणवीस पन्न सयसहसं ।
संपुन्नं बंधंति, भागा इह नत्थि उवरिं तु ॥ ३७

इगविगला सन्नीहिं, करणवसा जमिह लद्ध तं पुन्नं ।
गुरुठिइ तेसिं सच्चिय, पलियासंखं सऊणलहू ॥ ३८

इगविगलाऽबंधा उ, विउव्विए पढमु बंधु अमणकओ ।
दुन्नि सया पणसीया, अंसा पंचेव उवरिं तु ॥ ३९

बंधंति न इगविगला, वेउव्वियछक्क देवनिरयाउं ।
तिरिया तित्थाहारं, गइत्तसा नरतिगुच्चं च ॥ ४०

नरयसुरसुहुमविगलत्तिगाणि आहारदुग विउव्विदुगं ।
बंधहिं न सुरा सायव, थावरेगिंदिनेरइया ॥ ४१

अहुणा भणिमो मूलियरपयडिण ठिइबंधदुविहं पि ।
सन्निहिं पणिंदिएहिं, जह कइ कीरइ करिस्सइ य ॥ ४२

मुत्तुमकसायि हुस्सा, ठिइ वेयणियस्स बारसं मुहुत्ता ।
अट्ठट्ठ नामगोयाण, सेसयाणं मुहुत्तंतो ॥ ४३

मोहे कोडाकोडीउ, सत्तरई वीस नामगोयाणं ।
तीसियराण चउण्हं, तेतीसयराइं आउस्स ॥ ४४

दंसण चउविग्घावरणलोहसंजलणहुस्स ठिईबंधो ।
अंतमुहुत्तं ते अट्ठ, जसुच्चे बारसयसाए ॥ ४५

दो मासा अद्धद्धं, संजलणतिगे पुमट्ठवरिसाणि ।
बावीसा पयडीणं, लहु ठिइ सन्नीण खवगाणं ॥ ४६

सेसे सए इगारे, वेउव्विक्कारसे य सन्नीणं ।
अयरंतकोडिकोडी, लहुठिइ नियमा इहं जम्हा ॥ ४७

चउयाले पयडिसए, गुरुयं तं सन्निणो कुणंति ठिइं ।
बावीसं दसिगाओ, इच्चाइण जा भणियपुव्विं ॥ ४८

अंतो कोडाकोडी, तित्थाहाराण जिट्ठठिइबंधो ।
अंतमुहुत्तमबाहा, इयरो संखिज्जगुणहीणो ॥ ४९

सुरनिरयमिहुणवज्जा, जीवा बंधंति आउलहु खुड्डं ।
सुरनिरया अंतमुहू, दसवाससहस्समिहुणा वि ॥ ५०

इगविगल पुव्वकोडिं, परायु अमणो असंखपल्लंसं ।
संखाओ तिरियमणुया, तिरिनरविसयं तु पल्लतिगं ॥ ५१

ते दोवि तितीसयरे, निरए मणुया सुरेसु तेतीसं ।
तीरियाठार सुरेसुं, जं तग्गइ जा सहस्सारं ॥ ५२

तिरिनरमिहुण सुराउं, एकं च्चिय तं परं तिपल्लमियं ।
सुरनिरया उको (क्को)सं, [पुण] पुव्वकोडि तिरिनरेसु ॥ ५३

सम्मे लहु अंतमुहू, समहिय छावट्ठि अयर गुरुट्ठिई ।
अंतमुहु दुह विमीसे, भणियं पन्नवण तीवीसपए ॥ ५४

एगिंदिमाइबंधो, दुहावि लिहिओऽडवन्नपयडिसए ।
पन्नवणतिवीसपया, तिउद्देसा सिरिमहिंदेहिं ॥ ५५

पू.आ. श्री महेन्द्रसिंहसूरिरचितः

॥ आयुः सङ्ग्रहः ॥

सिद्धी कम्माभावे, सो भ(त)वसा तत्थवी वरं झाणं ।
तंपि य संपइ धम्मं, तत्तवियारो तहिं सारो ॥ १

तस्साइम जियतत्तं, तस्सवि आउं समग्गगुणठाणं ।
ते चउगइ जियआउं, लहुयं गरुयं पि इह भणिमो ॥ २

जीवा पज्जअपज्जा, नियनियपज्जत्ति अंतगा पज्जा ।
करणेण य लद्धीय य, अपज्ज पुण होंति छविहा ऊ ॥ ३

नियनियपज्जत्तीणं, अंतं एहिंति न पुण ता पत्ता ।
ते करणे अपज्जत्ता, जे उण नियनियपज्जत्तीणं ॥ ४

अंतं न जंति अंतर, मरंति ते हुंति लद्धिअपज्जत्ता ।
सव्वत्थाउवियारे अपज्जंते जे उ लद्धीए ॥ ५

तिरिनरसंखाऊया, लद्धिकरणेहिं होंति अपज्जत्ता ।
सुरनिरयमिहुणतिरिनर, करणेणं चेव अपज्जत्ता ॥ ६

सुहमियरभूदगागणिपवणनिगोया पिहत्तरू विगला ।
समुच्छिम तह गब्भा, जलथलनहउरभुयाचारी ॥ ७

इय थिरि... पिहं, अपज्जपज्जत्तणेण अडचत्ता ।
सव्वेसिमपज्जाणं दुविहं पिय आउ[अं]तमुहू ॥ ८

पज्जाण वि सव्वेसिं, जहन्नमंतोमुहुत्तमह गरुयं ।
पंचसु मुहु ....कनिगोए य अंतमुहू ॥ ९

बायरधराइ बावीस, सत्तस तिमह सतिदिण समसहसा ।
तिन्निदसविगलबारस, समदिणगुणपन्न छम्मासा ॥ १०

जलथलउरभुयपक्खिसु, मुच्छेसुं पुव्वकोडिसमसहसा ।
चुलसीइ तेवन्न बिचत्त बासयरि जहसंखं ॥ ११

एएसु गब्भएसुं, परमाउं पुव्वकोडि पल्लतिगं ।
पुव्वकोडि पुव्वकोडि, पल्लस्स असंखभागं च ॥ १२

रयणा सुद्धा वालुय मणसिल सक्कर खरासु पुढवीसु ।
इग बार चउद सोलस ठारस बावीस समसहसा ॥ १३

नरखित्ति कम्मभूमिसु, नगराई चक्किमाइ सिबिराहो ।
पुन्नक्खया सम्मुच्छइ जहन्न अंगुल असंखंसो ॥ १४

उक्कोस बारजोयण, दीहा पिहुलत्त तयणुरूवेण ।
उरुसप्पुमिच्छतिरए, अंतमुहू दुहवि आसाली ॥ १५

भोगभूवि नेव विगला, तिरिया चउपाय पक्खिणो मिहुणा ।
सीहाइ जुगलसोम्मा, अजुगलसोम्मा जलोरभुया ॥ १६

चउपय पक्खी मिहुणा, ते तिह भरहाइ खित्तदसगंमि ।
अंतरदीवेसु तहा अकम्मभूमिसु तीसाए ॥ १७

समयहियपुव्वकोडीपभिई कालक्कमेण तावट्ठे ।
जा पल्ल असंखंसो, भरहाइसु आउ पक्खीणं ॥ १८

परमाउ जया जं जं, तेसिं लहुमवि तमेव किंचूणं ।
एवं चउप्पयाण वि, नवरं तेसिं तिपल्लंतं ॥ १९

अंतरदीविग चउपयपक्खीणमकम्मभूमिपक्खीणं ।
पल्लस्स असंखंसो, गुरुयं लहुयं तु किंचूणो ॥ २०

हेमवएरन्नेसुं, हरिवासे रम्मएसु कुरुसु कमा ।
इगदुतिपल्ला चउपय गुरुलहु तमसंखभागूणं ॥ २१

मिहुणचउप्पयपक्खिसु, गब्भअपज्जा य तहय मुच्छा य ।
हुंती तेसिं आउं, दुविहं पि य होइ अंतमुहू ॥
(इति तिरयगइ ॥) २२

भरहाइ विदेहंतर अकम्मभूमी भवा नरा चउहा ।
पढमे मिहुणअमिहुणा, विदेह अमिहुण दुगे मिहुणा ॥ २३

जा पुव्वकोडि आऊ, वा संखमसंखयं तु तेण परं ।
अमिहुण संखाऊया, मिहुणा सव्वे असंखाऊ ॥ २४

संखाउनरा तिविहा, गब्भे पज्जियर मुच्छिम अपज्जा ।
तहिं मुच्छिमसब्भावा, चलिएसुं मणुयऽमणुयवयवेसुं ॥ २५

उच्चारवमणपसवणपिसियाइसु तह पुमित्थिसंजोगे ।
मुच्छहिं नरिगदुगाई, जहन्नमुक्कोसउ असंखा ॥ २६

सइ संभवंमि एवं, ते पुण लोए न लब्भहिं सयावि ।
जं मुच्छनरंतरमवि, चउवीसमुहुत्त गुरु अत्थि ॥ २७

उडुकाले पुणअहिया, गब्भय एगाय जाव नवलक्खा ।
तहि पज्जा एगाई, जा बतीसं अपज्जीयरे ॥ २८

इय अमिहुणनर तिविहा, मिहुणा पुण गब्भपज्ज एगविहा ।
तेसु वि गब्भिअ पज्जा,
वंताइसु मुच्छ परं न ते मिहुणा ॥ २९

कम्माकम्मगभूमिसु अंतरदीवेसु मणुय मुच्छंति ।
गब्भयमणुवयवेसुं, इय पन्नवणाए पढमपए ॥ ३०

भरहाइसु जे मुच्छा, मिहुणामिहुणाण वमणमाईसु ।
जे वि य गब्भि अपज्जा, अंतमुहु दुहवि ताणाउ ॥ ३१

भरहेरावयगब्भय, पज्जनराऊ जहन्नमंतमुहू ।
गुरु सोलसवरिसाई, जा वीसं आइमे अरए ॥ ३२

वीसाउ जाऽहियसयं बीए तइए अहियवाससया ।
जा पुव्वकोडी, तुरीए पुव्वकोडिओ जा पल्लं ॥ ३३

पल्ला दुपल्ल पंचमि, पल्लदुगाउ तिपल्ल जा छट्ठे ।
एवं उस्सप्पिणीए, ओसप्पिणीए वि विवरियं ॥ ३४

दसखित्तयुगल समयाहियपुव्वकोडीउ जाव पल्लतिगं ।
उस्सप्पिणि गुरुआउ, ओसप्पिणीए उ पडिलोमं ॥ ३५

दसखित्तीमिहुणाणं, जं जं आउं जया जया गरुयं ।
तं चिय तयावि लहुयं, नियनियठाणम्मि किंचूणं ॥ ३६

वइदेहमणुयमुच्छिमगब्भअपज्जाण दुहवि अंतमुहू ।
गब्भयपज्जाण गुरुपुव्वकोडि तहंतमहुलहुयं ॥ ३७

मिहुणाऊ दीवेसु, गरुयं पुन्नो(पल्लो) लहुं तु किंचूणो ।
पल्लासंखंसु तओ, हेमवएरन्नवासेसुं ॥ ३८

हरिवासरम्मएसुं, कुरुसु इग दोन्नि तिन्नि पल्लकमा ।
पुन्ना गरुयं लहु पुण, पल्लस्स असंखअंसूणा ॥ ३९

मिहुणयगब्भअपज्जा, जे जे वि य वंतिमाइसुं मुच्छा ।
अंतर अकम्मभूमिसु,
ताणाउ दुहवि अंतमुहू ॥ (इति मणुयगई ॥) ४०

रयणपहा लहुआऊ, दसवाससहस्स तह गुरु अयरं ।
अयरेगतिगं बियाए, तच्चपुढवीए तिग सत्त ॥ ४१

तुरियाए सत्तदसगं, दससतरस पंचमीए अह छट्ठी ।
सतरस बावीसयरा, सत्तमि बावीस तेत्तीसा ॥ ४२

तेरिक्कारस-नव-सग-पण-तिग-एक्को य पयरगुणपन्नं ।
सव्वत्थ दुविहमाउं, मुत्तूणं नरयमपइट्ठं ॥ ४३

सीमंतपत्थडाऊ, दसनउई समसहस्स लहु गरुयं ।
दसनउइलक्ख बिइए, तह लहु समलक्खनवई उ ॥ ४४

गुरुपुव्वकोडि तईए, तुरिए पुवकोडिअयरदसभागो ।
एगो दोन्नि दसंसा, पंचमि छट्ठे उ दो तिन्नि ॥ ४५

इगइगदसंसवुड्ढी, ता कज्जा जाव तेरसे पयरे ।
दसमंसग नव लहुयं, गुरुआऊं पुन्नमयरं तु ॥ ४६

उवरि खिइठिइविसेसो, सगपयरविहत्थ इत्थ संगुणिओ ।
उवरिमखिइठिइसहिओ, इच्छियपयरंमि उक्कोसो ॥ ४७

उवरिधरा गुरू ठिई, सा अह धरपढमपत्थडे लहुई ।
उवरुवरिपयरगुरुठिई,
अहोहपयरेसु सा लहुई ॥ (इति निरयगई ॥) ४८

असुराइ देवदेवीए, दाहिण वीसं तहुत्तरा वीसं ।
वणय.....

(वच्चेनी गाथाओ उपलब्ध नथी.)

......................................चउ दुगे दुगे चउ ।
गेविज्जाइसु दसगं, छावट्टी उड्ढलोगम्मि ॥ ६७

सोहम्मपढमपयरे, परमाउं अयरतेरसं सदुगं ।
उवरि दु दु भागवुड्ढी, जा अयरदुगंतिमे पयरे ॥ ६८

एवं चिय ईसाणे, नवरं सच्चत्थ किंचि अहियत्तं ।
भणियव्वं तह कुणसू, उवरिमकप्पेसु करणमिणं ॥ ६८

सुरकप्पट्ठिइविसेसो, सगपयरविहत्त इत्थ संगुणिओ ।
हिट्ठिल्लट्ठिइसहिओ, इच्छियपयरंमि उक्कोसा ॥ ६९

उवरुवरि पयरगरुयं, अहोहपयरेसु होइ लहुनिरए ।
इह पुण अहकप्प गुरु, उवरिमकप्पे लहू सयले ॥ ७०

किब्बिससुहम्मीसाणे, तितुरियकप्पेसु लंतए य कमा ।
पढमतिचउपयरेसुं, तिपलियसारतिगतेराऊ ॥ ७१

अनिरयचउपंचभवो, जमालि लंतंमि तेरसाराऊ ।
किब्बिसिवियार भगवइ, नवसयतेतीस उद्देसे ॥ ७२

सोहम्मे ईसाणे, परिगहियाणं सुरीण लहुमाउं ।
पल्लं समहियपल्लं, सत्त य नवपल्ल उक्कोसं ॥ ७२

छलक्खा सोहम्मे, चउरो लक्खा विमान ईसाणे ।
केवल सुरीण वासा, अपरिग्गहियाण ताण उणो ॥ ७३

पलियाउ जा सुहम्मे, समहियपल्लाउ जा उ ईसाणे ।
नियनियकप्पसुराणं, अनियइचारेण ता भुज्जा ॥ ७४

जा पुण सुहमे पल्लुवरि, अहियपल्लोवरिं तु ईसाणे ।
अहियाऊ इगदुतिचउ, संखमसंखेहिं समएहिं ॥ ७५

जा दस पनरस पल्ला, ता कमसो तइयतुरियकप्पाणं ।
पुव्वुत्तवुड्ढि पुणरवि, जा वीसं पल्लपणवीसं ॥ ७६

ता बंभलंतयाणं, पुण वुड्ढि जा बतीसपणतीसं ।
ता सुक्कसहस्सारे, उवरिं पुव्वुत्त पुण वुड्ढी ॥ ७७

जा चत्ता पणचत्ता, ता आणयपाणयाण पुण वुड्ढी ।
जा पन्ना पणपन्ना, ता आरण अच्चुयाणं तु ॥ ७८

बंभे रिट्ठे अट्ठण्ह, कण्हराईण अंतरालेसु ।
अट्ठट्ठसागराऊ, नवविहलोगंतिया देवा ॥ ७९

इय धम्मसूरिसुगुरूवएसओ सिरिमहिंदसूरीहिं ।
कइवयथूलपयाऊ, संकलियं बारचुलसीए ॥ ८०

पू.आ.श्री सोमतिलकसूरिविरचितः

॥ नव्यलघुक्षेत्रसमासः ॥

जम्बूद्वीपविचारमयः प्रथमोऽधिकारः ।

सिरिनिलयं केवलिणं, अवितहवयणं नमित्तुं वीरजिणं ।
नरखित्तविआरलवं, वुच्छामि सुयाओ सपरहिअं ॥ १

रज्जुमिए तिरिलोए, उद्धारड्ढाइउदहिसमयमिआ ।
दीवुदहि जंबुमाई, सयंभुरमणण्णवंता य ॥ २

पइनाममसंखिज्जा, दुगुणदुगुणवित्थरा य तं मज्झे ।
पणयाललक्खजोयण-वासायामं मणुअखित्तं ॥ ३

अड्ढाइदीवदुसमुद्द-रूवतप्परिहिजोयणिगकोडी ।
बायाललक्खतीसं, सहस्सा दोसयइगुणवन्ना ॥ ४

सोलसकोडीलक्खा, नवकोडिसया तिकोडिइगलक्खो ।
पणवीससहस्सा से, गणिअपयं करणमेयं तु ॥ ५

विक्खंभवग्गदहगुण, करणी वट्टस्स परिरओ सो उ ।
विकखंभपायगुणिओ, गणिअं वग्गो ससंखगुणो ॥ ६

विसमपयचइअ वग्गे, मूले ठाणुट्ठिए दुगुणिए य ।
लद्धं पंतिठिअं धुअ-वग्गं दुगुणं पुणद्धिअं करणी ॥ ७

उद्धरिअ उवरि रासी, चउदुसहसछनवईअडाइगुणो ।
अह छेअरासिभईओ, कोसधणुंगुलजवाइ भवे ॥ ८

सव्वब्भंतरओ ससि-वट्टो इगलक्खजोअणपमाणो ।
जंबुद्दीवो अडजोअणुच्च, वयरमयजगइजुओ ॥ ९

लक्खतिसोलसहस दो-सय सगवीसातिकोसधणुहसयं ।
अडवीसमूण चउदस-अंगुल-परिही सि गणिअमिमं ॥ १०

सगकोडिसयानउया, छप्पन्नलक्खचउणवइसहससयं ।
सड्ढं कोसो पन्नर-धणु सयपन्नरंगुला सट्ठी ॥ ११

जगईह बारअडचउ, जोअण पिहुमूलमज्झुवरि रम्मा ।
कोसदुगुन्नयपणधणु-सयपिहुलगवक्खकडगजुआ ॥ १२

तदुवरि कडगसमा, किंचिदूणजोअणदुपिहु वणा ।
उभओ पउमवरवेइआ, इअ जगइजुआ सव्वदीवुदही ॥ १३

इगदुइगारपणहियं, कमा जगइकूडमेरुचूलाणं ।
अहउड्ढगयं सिरजुअं, मूलुट्ठियमिट्ठविक्खंभो ॥ १४

तीए चउदिसि दारा, अडजोअणउच्चचउपिहुपवेसा ।
कोसपिहु बारसाहा, पुव्वाइकमेण इअ नामा ॥ १५

विजयं च वैजयंतं, जयंतमवराजिअं इहन्नत्थ ।
पायं पहू वणयरा, पलिआउ सठाणसमनामा ॥ १६

चउमहिसि अट्ठदसबार-सहससब्भाण सगचमूठाणा ।
चउसहससमाणपहू, चउगुण तणुरक्खगाणं पि ॥ १७

ससठाणासिं ससदिसि, ससनामाऽसंखदीवुदहि मज्झे ।
बारसहसजोअणिआ, तत्तिअ गमणे ससपुरीओ ॥ १८

चउदारदारसाहा-माणूणो परिरओ चउविभत्तो .
दारंतरमउणासी-सहसदुवन्नूणकोसदुगं ॥ १९

पुव्वावरजलहिगया, सगवासा अंतरे छ वासहरा ।
जम्मुत्तरविच्छिन्ना, तन्नामा दाहिणाउ इमे ॥ २०

भरहं हेमवयं हरि - वासविदेहाइं रम्मयं कमसो ।
हेरन्नव एरवयं, जम्मुत्तरओ दुदुसमाइं ॥ २१

हिमव महहिमव निसहा, नीलो रुप्पी अ सिहरि वासहरा ।
खित्ता दुगुणा य समा, पुव्वोइअ वेइवणजुत्ता ॥ २२

गिरिसेणिसिहरतलकूड-कुंडदीववणनइमुहवणावि ।
नइहरयसिलावावी-पमुहा वि सवेइवणसंडा ॥ २३

पन्नासपिहुलमज्झग, वेअड्ढनगेण दुहकए भरहे ।
जोअणदुसयअडतीसा, तिकला जम्मुत्तरतयद्धा ॥ २४

एग दु चउ अड सोलस, दुतीस चउसट्ठि ताडिओ दीवो ।
नउयसएणं भईओ भरहेरवयाइविक्खंभो ॥ २५

जिअवग्गो चउगुणओसु-हिओ सउसुओ अ वट्टविक्खंभो ।
जिअवग्गरहिअधणुपुट्ठ-वग्ग छब्भाय मूलमुसू ॥ २६

अहविगुणवीसलक्खे, तग्गुणिए जीववग्गरहिए य ।
मूलं लक्खेगुणवीस, सु(स)द्धदलिए अ ससउसुणो ॥ २७

मंडलखित्तायामो, उसुऊणो उसुगुणो अ चउगुणिओ ।
एसो हु जीववग्गो, मूले अ जहिच्छिआ जीवा ॥ २८

उसुवग्गे छग्गुणिए, जियवग्गजुए य करणि धणुपुट्ठं ।
गुरुधणुपुट्ठं लहुधणु, पट्ठूणं अद्धिअं बाहा ॥ २९

अह दुनवतिदुदुपंच य, सगसगडदुछायदुच्छदुगिग पणिगा ।
पणछगडेग दु चउरो, नवपणपणएग सुन्नदुगं ॥ ३०

इगिगपणसुंनसगिगा, सगछनविगतिछग उसुअवग्गंसा ।
इगपणछगडेगइगिगा, चउछछनवचउतिगेग कमा ॥ ३१

पणसय छवीस छकला, भरहं दससय दुवन्नबारकला ।
हिमवो हेमवयं पण, अहिअं इगवीससय पंचकला ॥ ३२

बायालजोअणसया, दसुत्तरा दसकला महाहिमवो ।
हरिवासं चुलसीईसय, इगवीसा कला चेगा ॥ ३३

निसहो सोलसहस्सा, अडसय बायाल दुकल विक्खंभो ।
तित्तीससहस्स छसया, चुलसीआ चउकल विदेहं ॥ ३४

दाहिणभरहद्धउसू, पणयालसया कलाण पणवीसा ।
वेयड्ढे पणसयरा, चउपन्नसया कलाणं तु ॥ ३५

एग तिग सत्त पनरस, इगतीस तिसट्ठि पंचनवइ अ ।
दससहसगुणा कमसो, भरहेरवयाइणं उसुणो ॥ ३६

दाहिणभरहद्धाई, नवगस्स कमेण एस जिअवग्गो ।
चउतीस तीसअसिई, सगनवई पणसय कलाणं ॥ ३७

चउ इग चउ नवसुन्नग, सुन्नग नवसत्तपंच सुन्नदुगं ।
सग पण छ सुन्नअडगं, दुवीस चोयाल सुन्नडगं ॥ ३८

पंचेग दु चउ सुन्न-ट्ठगं च इग सुन्न पंच दससुन्न ।
एग नव सत्त इक्कग, छक्कग सुन्नट्ठगं चेव ॥ ३९

ति दु सुन्नग सुन्नग चउ, सुन्नडगं तिग छगेग सुन्नदस ।
अह जीवा नवसहसा, सगसय अडयाल बारकला ॥ ४०

जोअण दससहसा सग-सय वीस कला य बार किंचूणा ।
चउदससहस्स चउसय, इगसयरा छकल किंचूणा ॥ ४१

सहसाइं चउव्वीसं, नवसयबत्तीसजोअण कलद्धं ।
सगतीससहस छस्सय, चउसयरा ऊण सोलकला ॥ ४२

जोअण तिवन्नसहसा, नवसय इगतीस छक्कला सड्ढा ।
तिसयरिसहस नवसया, इगुत्तरा सड्ढसतरकला ॥ ४३

चउणवइसहसछप्पन्न-सयं दुकल जोअणाणमह लक्खो ।
धणुपुट्ठं सगनवई - सयछावट्ठाहियकलेगा ॥ ४४

जोअणसहस्सदसगं, सगसयतेयालपनरसकला य ।
चउदसहस्सअडवीसा, पंचसय इगारसकला य ॥ ४५

जोअणसहस्सपणवीस, दुसयतीसा कला चउक्कं च ।
अट्ठत्तीससहस्सा, सगसयचाला कला दसगं ॥ ४६

सहसा सत्तावन्नं, दोअसया तिणवया कला दस य ।
चुलसीइसहस्साइं, सोलहियाइं कला चउरो ॥ ४७

लक्खो सहसचउवीस, तिसय छायाल नवकलाओ अ ।
लक्खोऽडवन्नसहसा, तेरसयं सड्ढसोलकला ॥ ४८

अह बाहा वेअड्ढे, चउसय अडसीकला य सोलद्धं ।
बाणु अ अट्ठारसया, बिअभरहे सड्ढसत्तकला ॥ ४९

तेवन्नसया सड्ढा, हिमवे पनरसकला कलद्धं च ।
सगसट्ठिसयापंचावन्न, हिआ तिकल हेमवए ॥ ५०

बाणउयसय छसयरा, नवसड्ढ कला महाहिमवबाहा ।
हरिवासि तेरसहसा, तिसइगसट्ठा छसड्ढकला ॥ ५१

वीससहस्सा निसहे, पणसट्ठसयं कलाण सड्ढदुगं ।
मज्झे सोलसहसअड-सय तेसीयहियतेरकला ॥ ५२

अह मिलिअजिट्ठलहुजिअ, वग्गऽद्धे करणियाइ रिउ बाहा ।
नियवासगुणा पयरो, उस्सयगुणिओ भवे सघणो ॥ ५३

लक्खो पणसीसहसा, दोसय पणवीस पढमजीवकला ।
उसुगुणचउहिअ दो सुन्न, नवपणत्तिपणसगडेगा ॥ ५४

अह वग्गो दसगुणिओ, चउ तिग नव सुन्न पण दुचउ तिन्नि ।
पंचेग नव दु सग नव, नव छग इग सुन्नमह करणी ॥ ५५

छ छ दु छ इग सुन्न ति इग-नव तिसएगट्ठहिअ पढमभरहे ।
पयरो लक्खऽट्ठारस पणतीससहस्स चउपणसी ॥ ५६

तह बारकल छविकला, अह लहुगुरुमिलिअजिअवग्गद्धे ।
करणी कललक्खो चउ-णवइ सहस छस्सय छसयरा ॥ ५७

सेसा ति पण दु पण दुग, चउ छेओ तिगड नव ति पण दुंनि ।
वेअड्ढे बाहा पन्न, तीस दसजोअणगुणा सा ॥ ५८

कमसो छेअहिआगय, पणयाला सत्तवीस नव खेवे ।
गुणवीसहिआ जोअण, कला य इय हुंति पयरतिगे ॥ ५९

पणलक्ख बारसहसा, सत्तुत्तर तिसय बारकल पढमे ।
बीए तिलक्खतिसयरि, सयचुलसीया इगारकला ॥ ६०

तइए पयरे लक्खो, चउवीससएगसट्ठ दस य कला ।
दसदसपणगुणिया इग, बिय तइय घणा कमा हुंति ॥ ६१

इगवन्नलक्खतेवीस, सहसछस्सयरि छकल पढमघणो ।
तीसं लक्खा तिसयरि, सहसडसय पणयाल पन्नरकला ॥६२

बीअघणो तइओ पुण, पढमपयरतुल्ल ओह सव्वघणो ।
सगसीइलक्खबिणवइ सइगुणतीसा चउदकला ॥ ६३

बिअभरहे बाहकला, दुलक्खइगचत्तसहसनवसट्ठा ।
सेसा इमे कलंसा, चउसुन्नसगेगपणसुन्नं ॥ ६४

छेओ चउअडतिनवदु-सुन्नं पणयालपंचवीसगुणा ।
कोडिसउकोडिनवलक्ख, ऽडयाला सहसगुणसयरी ॥ ६५

हिट्ठा इगअडचउदुति, पणतिगसगपंचसुन्न छेअहिए ।
तिगअट्ठसुन्नसत्त य, खिवित्तु तिसएगसट्ठिहिए ॥ ६६

तीसं जोअणलक्खा, सहसदुतीसडसयाडसिय पयरो ।
तह बारकल इगारस, कलंसं गुणवीसहिअ दोवि ॥ ६७

हिमवे कल लक्खतिगं, सगसीसहसा य दुसयअडनउआ ।
अंसा दुपणनविगनवछ छेओ सगसत्तचउपणनवछ ॥ ६८

बाहे सवीससहसा, हयाउ पयरो अ सत्तकोडिसया ।
चउसयरिकोडिगुणसट्ठि, लक्खसट्ठीसहस्सा य ॥ ६९

हिट्ठा पणिगडतिनवदु, सुन्नचउक्कं च छेअहिअ लद्धे ।
छछनवदुखिविअ तिसएग, सट्ठिहिए जोअणाइ इमं ॥ ७०

दोकोडिचउदलक्खा, छप्पन्नसहस्ससयनविगसयरा ।
अट्ठकलदसकलंसा, तं सयजोअणगुणं तु घणो ॥ ७१

दोकोडिसयाचउदस-कोडी छप्पन्नलक्खसगनवई ।
सहसा चोआलसयं सोलकला बारसकलंसा ॥ ७२

हेमवयबाह छलक्खा, गुणसयरिसया गुणट्ठिकलअंसा ।
सगसगदुतिइगनवग, छेओ इगदुइगतिनविगट्ठ ॥ ७३

सा चत्तसहस्सगुणा, पयरो दोचउदुसत्तडतिगछ ।
सुन्नचउ हिट्ठि तिग, सुन्नडनवदुसगछसुन्नचऊ ॥ ७४

छेआगय दोपण चउ-चउ अड खेवेगसट्ठितिसयहिए ।
छक्कोडिलक्खबिसयरि, तिवन्नसहसा पणयालसयं ॥ ७५

पणकलअडंस अह मह-हिमवे बाहा कलाण अडलक्खा ।
तेसीइ सहस्सडसय, पणवन्ना सेस अंस इमे ॥ ७६

तितिगडनवसगपंच य, छेओ इगसगछसगसगिगसुन्नं ।
सासीइसहस्सगुणा, पयरो सगकोडिसहस तहा ॥ ७७

सत्तरिकोडी चुलसी-लक्खा हिट्ठा दुसगिगइगअट्ठ ।
सुन्न छ छेयलद्धिग-पण तिगचउसुन्न खेवंमि ॥ ७८

तिसएगसट्ठभईए, गुणवीसं कोडिलक्खअडवन्ना ।
अडसट्ठिसहसछासी, सयंकला दस पण कलंसा ॥ ७९

सो दुसयजोअणगुणो, घणो इगुणयालकोडिसयसत्तर ।
कोडी छत्तीसलक्खा, सगतीससहस्सतिसयट्ठ ॥ ८०

हरिवास बाह बारस, लक्खेगुणतीससहसछायालं ।
कलसयमंसा सेसा, इगेगसुन्नछअडचउरो ॥ ८१

छेओ दुचउपणट्ठदु, नव दु सा लक्खसट्ठिसहसगुणा ।
पयरो इगनवछछछग-तिति छच्चउसुन्न अह हिट्ठा ॥ ८२

इगसगसगसुन्नगनव-चउचउसुन्नचउ छेयहियलद्धे ।
खिविय सगदुसुन्नचऊ-तिसएगसट्ठहिअजोअणया ॥ ८३

चउवन्नकोडिसियाल-लक्खतिसयरिसहसअडसयासयरी ।
कलसगऽह निसहबाहा, सोललक्खा इगसियसयसचऊ ॥८४

अंसा इगपणदुपणिग, अडचउ छेओ तिदुइगछदुसुन्नं ।
अट्ठ य सा लक्खतिग-वीससहस गुणा भवे पयरो ॥ ८५

उवरिं पणेगचउपण–नवतिदुअडसुन्नचउग हिट्ठिल्ले ।
चउअडअडसुन्नपणट्ठ–ऽऽट्ठसुन्नचउ छेयहिए ॥ ८६

इगपणिगसत्तचउनव–खिविउं तिसएगसट्ठभइए य ।
कोडिसयं बायाला कोडी चउवन्नलक्ख तहा ॥ ८७

छासट्ठिसहसपणसय गुणसयरीट्ठारमूणिया य कला ।
अह सो जोयणचउसय–गुणो घणो इत्तिओ होइ ॥ ८८

सगवन्नकोडिसहसा–ट्ठारसकोडी छसट्ठिलक्खा य ।
सगवीससहसनवसय, गुणासिआ अह विदेहऽद्धे ॥ ८९

बाहट्ठारसलक्खा, पणयालसहस्स तिसयट्ठार कला ।
सेसंस एगचउसग, अट्ठट्ठसगच्छ अह छेओ ॥ ९०

तिछनवसुन्नछतिछ सा, पयरो य तिलक्खवीससहसगुणा ।
पंचनवसुन्नपणसुन्न, एगसगछक्कसुन्नचऊ ॥ ९१

हिट्ठा चउसगतिदुचउ–सुन्नतिदुगसुन्नचउग छेएण ।
लद्धिगदुगऽट्ठदुदुसग–खेवेगट्ठतिसयभत्ते ॥ ९२

कोडिसयं तेसट्ठी, कोडीसगवन्नलक्खगुणयाला ।
सहसबिउत्तर तिसया, दस य कला पन्नरस विकला ॥ ९३

ववहारेणुत्तमिणं, इह खित्तनगाणपयरघणगणियं ।
अंसपडिअंसगणणे, अहिअअरंपि हु तयं होइ ॥ ९४

विक्खंभउसुजिआई खित्तनगाणेवमुत्तराणंपि ।
सव्वेवि विमेरुनगा ससउस्सयपायमोगाढा ॥ ९५

इगदुचउजोअणसए, उच्चा हिमवाइणो उ कणगमया ।
रुप्पिनिसहा सियारुण, कणगा नीलो उ वेरुलिओ ॥ ९६

नव निसहनीलमेरुसु विअड्डविज्जुपहमालवंतेसु ।
इक्कार हिमवसिहरिसु अड कूडा रुप्पिमहहिमवे ॥ ९७

सोमणसगंधमायण–नगेसु पिहु सत्त चउ वक्खारेसु ।
इअ इगसट्ठिगिरीसुं, चउसयसगसट्ठ वरकूडा ॥ ९८

सिद्धे भरहे खंडग–मणिभद्दे पुन्नभद्दवेअड्ढे ।
तिमिसगुहुत्तरभरहे वेसमणे कूड वेअड्ढे ॥ ९९

एरवए विजएसु अ, दो दो जम्मुत्तरद्ध सरिनामा ।
वेअड्ढेसुं कूडा, सेसा ते चेव जे भरहे ॥ १००

सिद्धे हिमवे भरहे, इल गंगावत्त सिरिअ रुहिअंसे ।
सिंधूआवत्त सुरा, हेमवए वेसमण हिमवे ॥ १०१

सिद्धे महहिमवंते, हेमवए रोहिआ हिरीकूडे ।
हिरंकता हरिवासे, वेरुलिए अट्ठ महहिमवे ॥ १०२

सिद्धे य निसहकूडे, हरिवास विदेह हरि धिई कूडे ।
सिओअ वरविदेहे, रुअगे नवकूड निसहंमि ॥ १०३

सिद्धे अ नीलवंते, पुव्वविदेहे य सीय कित्तीअ ।
नारीकंत विदेहे, रम्मय उवदंसणे नीले ॥ १०४

सिद्धे अ रुप्पि रम्मय, नरकंता बुद्धि रुप्पिकूला य ।
हेरन्नवए मणिकंचणे, रुप्पंमि अह छट्ठे ॥ १०५

सिद्धे सिहरि हेरण्णव, सुवण्णकूल सिरि रत्तआवत्ते ।
लच्छी रत्तावइ गंध–वई, एरवय तेगिच्छी ॥ १०६

सिद्धे य मालवंते उत्तरकुरु कच्छ सागरे रुअगे ।
सिय पुन्नभद्दहरिसिह–कूडा नव पढमगयदंते ॥ १०७

सिद्धे सोमणसे वि अ, मंगलवइ देवकुरु विमलकूडे ।
कंचण विसिट्ठकूडे, इअ बिअगयदंत सग कूडा ॥ १०८

सिद्धे तह विज्जुपहे, देवकुरु बंभ कणग सोवत्थी ।
सीओअ सयंजल, हरि-कूडा तईए अह चउत्थे ॥ १०९

सिद्धे अ गंधमायण, गंधिल उत्तरकुरु फलिहकूडे ।
लुहिअक्खे आणंदे, एसु विदिसि चउ ति पढम कमा ॥११०

पणछट्ठपहु सुभोगा य, भोगमालिणि अ तोयधारा य ।
सुविचित्त पुप्फमाला-ऽणिंदिअ भोगंकर भोगवई ॥ १११

पणछट्ठपहु सुभोगा य, भोगमालिणि सुवच्छ वच्छमित्ता ।
तह वारिसेण सबला-हगा य भोगंकर भोगवई ॥ ११२

आसक्खंधनिभेसुं, वक्खारेसुं कमा इमे चउरो ।
सिद्धे गिरिसमनामे, पढमऽग्गिम विजयसमनामे ॥ ११३

पुव्वेण विअड्ढाइसु, सिद्धा गयदंतएसु मंदरओ ।
वक्खारेसु अ सीआइ, पासओ तप्परं सेसा ॥ ११४

नंदण मंदर निसहे, हेमवए रयय रूअगकूडे अ ।
सागर चित्ते वइरे, बले अ इअ मेरु नव कूडा ॥ ११५

ईसाणे बलकूडे, सेसा पासायसिद्धभवणंतो ।
तेसुड्ढलोअवासा, दिसाकुमारी इअ वसंति ॥ ११६

मेहंकर मेहवई, सुमेह तह मेहमालिणि सुवच्छा ।
तह वच्छमित्त य वारि-सेण सबलाहगट्ठकमा ॥ ११७

वेअड्ढाणं कूडा, सकोसछज्जोअणुच्च मूलपिहू ।
देसूणपंच मज्झे, उवरिं मूलद्धवित्थारा ॥ ११८

देसूण वीस पन्नरस, दसजोअण परिरओ कमा तेसिं ।
मज्झंमि उ ति ति कूडा कणगमया सेस रयणमया ॥ ११९

तहिं सिद्धेसुं कोसा-यामा अद्धपिहु ऊणकोसुच्चा ।
पणधणुसउच्च दरपिहु, पवेसति अपच्छिमदुवारा ॥ १२०

मणिथंभसया पणधणु-सय दीहपिहुद्धपिंडमणिपेढा ।
पणधणुसयपिहुलायय हिउच्चमणि देवछंदा य ॥ १२१

नाणामणिमय पणसय-धणुमाणजिणट्ठसयपडिमकलिया ।
जिणभवणाई य चूला - जंबूतरुकूडमाइसु वि ॥ १२२

सेसेसु अ पासाया, कोसुच्चा अद्धकोसपिहुदीहा ।
पणधणुसयदीहपिहुद्ध, पिंडपेढि ठिअहरिपेढा ॥ १२३

सहसुच्च सहस सगसट्ठ-पंचसय पिहुलमूलमज्झुवरिं ।
हरिस्सहबलहरिकूडा, कणगमया अद्धगयणगया ॥ १२४

तप्परिहिगतीससए, बासट्ठे बिसयरे तिवीससए ।
पनरसजोयणसए, इगसीए साहिए तिविहा ॥ १२५

सेसनगाणं कूडा, रयणमया पणसउच्चमूलपिहू ।
उवरि तयद्धपिहुला, मज्झे पणहत्तरा तिसया ॥ १२६

पनरसस(य) एगसीए, किंचहि इक्कारसेव छलसीए ।
सत्तसइक्काणउए किंचूणेसिं तिहा परिही ॥ १२७

तहिं सिद्धेसु जिणहरा, पन्ना दीहद्धपिहु छतीसुच्चा ।
अडजोअणुच्च चउपिहु, पवेसरमणिज्ज दारतिगा ॥ १२८

अडजोयण पिहुलायय, चउजोअणपिंड सुमणिपेढीया ।
अडपिहुदीहाहिअ, अडउच्च सजिणदेवछंदाय ॥ १२९

सेसेसु अ सड्ढबिसट्ठि उच्चअद्धपिहुदीहचउरंसा ।
पासाया सिं पेढी, दुदीहपिहुअद्धपिंडा य ॥ १३०

वासहरोवरि मज्झे, पउममहापउमदह तिगिंछिदहे ।
केसरी महपुंडरीए, पुंडरीए पुव्ववरदीहे ॥ १३१

पलिआउ भवणवासिणि,
सिरि हिरि धिइ कित्ति बुद्धि लच्छि पहू ।
बहि दुदह सहसदीहा, अद्धपिहु दु दुगुणा सेसा ॥ १३२

गंगा सिंधू तह रोहि-अंस रोहिअनईअ हरिकंता ।
हरि सीओआ इअ सग, दाहिणओ अह सगुत्तरओ ॥ १३३

सिआ नारिकंत नर-कंत रुप्पिकूला सुवन्नकूला य ।
रत्तवइ रत्त दु दु नइ, खित्ते अह वट्टवेयड्ढा ॥ १३४

हेमवए रन्नवए, हरिवासे रंमए अ रयणमया ।
सद्दावइ विअडावइ, गंधावइ मालवंत कमा ॥ १३५

सहसुच्चपिहू पल्ला-गिइ जोअणएगतीस बासट्ठे ।
परिहीइ साइअरुणा, पउमपहासा कमासि पहू ॥ १३६

वेअड्ढा लवणाओ वि, चउदुत्तरसय इगारकलभिगमे ।
भरहद्धे नवजोअण-पिहु बारसदीह उज्झपुरी ॥ १३७

भरहंतो रुप्पमओ, जोअणपणवीसमुच्चपन्नपिहू ।
वेयड्ढो से दुगुहाऽड बार पन्नुच्चपिहु दीहा ॥ १३८

तिमिसा खंडपवाया - वर पुव्व कमा सवयर दुकवाडा ।
दुदु तद्दारा अडजो-अणुच्च चउपिहु पवेसाय ॥ १३९

गुहजुअले पुव्वावर, कडएसुं सूरबिंबसमतेए ।
पणधणुसयपिहुदीहे चक्कहरो जोअणंतरिए ॥ १४०

जंमुत्तर उड्डाहो, तिरि इग अड बार जोअणुज्जोए ।
आलिहमाणो गुणवन्न, मंडले विसइ नीहरए ॥ १४१

कयमाल नट्टमाला, तप्पहुणो तहिं दुजोअणंतरिआ ।
बारसदीहा तिपिहू, दारदुगा जोअणे सत्तर ॥ १४२

पुव्वावरभित्तिवहा, उम्मग्गनिमग्गजलनई दुन्नि ।
सिंधूगंगगमाओ, वेअड्ढे अह दुसेढीओ ॥ १४३

दस दस पण जोअणए, उभओ भूतलदुसेढि उप्पइउं ।
दुदुखयरलोगपालग, सेढीओ उवरिमतलं च ॥ १४४

ते दसजोअणपिहु, तहिं सेढिसु जंमुत्तरासु सजणवया ।
गिरिवरदीहासु कमा, खयरपुरा पन्नसट्ठी अ ॥ १४५

बिअसेढिदुगे सक्कस्स, लोगपालाभिओगिसुरभवणा ।
उवरितले मणिरम्मे, वंतरबहुकेलिठाणाइं ॥ १४६

इअ सेसवियड्ढावि हु, ते पुण विजएसु जीवधणुवज्जा ।
तेसु पिहु पढमसेढी, दुगंमि पणवन्न खयरपुरा ॥ १४७

उत्तरवेअड्ढेसु अ, बिअसेढीसाणलोगपालाणं ।
चउतीसमुसहकूडा, बारस अड चउ पिहु अडुच्चा ॥ १४८

विजयदुकुंडंतरगा, सभवणकणगमय चक्किनामंका ।
अहिअ सगतीस पणवीस, बारजोअण तिहावि तप्परिही ॥१४९

विजयाइनइमुहे नव-निहि तित्थति दुनइ अंतरमुहेसुं ।
बारारकालभमणं, भरहेरवएसु नन्नेसु ॥ १५०

हिमवोवरि पउमदहो, दसावगाढो अ वयरतलपासो ।
जोअणमाणमिहंतो, पउमं समहिअतिगुणपरिही ॥ १५१

दस जोअणावगाढं, दुकोसपिंडं जलादुकोसुच्चं ।
वयरमयमूल रिट्ठमय, कंद वेरुलिअनालदलं ॥ १५२

अरुणपि अंतरदलमरुण, केसरं कन्निआ सि कणगमई ।
इगकोस पिंडदुगुणा, यामाहिअ तिगुणपरिहीआ ॥ १५३

तहिं भवणं च ससयणं, सिरीइवेअड्डजिणभवणसरिसं ।
तं पउममद्धमाणा, भरणिअ पउमट्ठसय वरियं ॥ १५४

सिरिसमसुराण चउ पउम, सहसवायुव्वुदीणईसाणे ।
महयरिआ चउ पउमा, पुरओ अनलाइ तिदिसि पुणो ॥ १५५

अट्ठ दस बारस पउम, सहसंतो मज्झ बज्झ परिसाणं ।
सत्तऽणीयाहिवपउमा, पच्छिमओ बीअपरिक्खेवे ॥ १५६

अह तइए तणुरक्खग, सोलसहसपउमतो अ वलयतिगे ।
अभिओगि पउम बत्तीस, चत्त अडवन्नलक्खाइं ॥ १५७

इगकोडिवीसलक्खा, पन्नसहस्सासयं सवीसं च ।
सव्वंके इह पउमा, एवं सेसेसु वि दहेसु ॥ १५८

तप्पुव्वतोरणा रिउ, जाइ पुरो पंचजोअणसयाणि ।
गंगागंगावत्तण, कूडाओ जाइ दाहिणओ ॥ १५९

पणजोअणसय तेवीस, तिकलं गंतूण विसइ जिब्भीए ।
सा वयरमई विवरिअ, मयरमुहागिइ दुकोसमिआ ॥ १६०

सक्कोस छज्जोअण पिहु, कोसद्धदलाइ तीइ निवडेइ ।
गंगापवायकुंडे, समहिअसयजोअणपवाहा ॥ १६१

तं च पिहु सट्ठिजोअण-दसावगाढूण नउअसय परिही ।
बहुपउममणुत्तरदिसि, सोवाणतितोरणसणाहं ॥ १६२

तहिं वयरमओ जोअण, अड पिहु पणवीस अहिअ परिहीओ।
गंगादीवो तत्थ य, गंगाभवणं सिरिसरिच्छं ॥ १६३

तद्दाहिणतोरणओ, गंगा भरहंमि सनइसगसहसा ।
वेअड्ढभेइणी सग, नइ सहसा जाइ पुव्वुदहिं ॥ १६४

सा मूले छ सकोसे, पिहूमुहे सड्ढजोअणबिसट्ठी ।
मूलमुहाणोगाहो, कोसद्ध सकोसजोअणिए ॥ १६५

इअ सिंधू वि अवरओ, सकूडकुंडाइ पच्छिमोदहिगा ।
इअ रत्ता रत्तवई, पुव्वावरगामि एरवए ॥ १६६

दाहिणउत्तरमुहगिरि, नइवित्थारो सुमेरुदाहिणओ ।
मूले असीइ चत्ता, भइए दहवित्थरंमि कमा ॥ १६७

मेरुत्तरओ स पुणो, विवरीओ ताण दसगुणो अ मुहे ।
उव्वेहो अ जहेट्ठो, सवित्थरा पन्नतम भागो ॥ १६८

गुरुवासो विलहु धणू, जोअणपणयालसहस भइओ सिं ।
इट्ठगइगुणो उभओ, वुड्ढीहाणि अद्धइगपासे ॥ १६९

दहवित्थरूण गिरिवित्थ-रद्धयं गिरिसु जंति सेसनई ।
दोसयछसयरि छकला, जाइ तहिं रोहिअंसनई ॥ १७०

रोहिअहरिकंताओ पणकलपंचुत्तरासयासोल ।
हरिसीओआ इग कल चउसयरिसया सइगवीसा ॥ १७१

एवं सुवन्नरुप्पय-कूला नरनारिकंतसीआ वि ।
सदहुत्तरदाहिणओ, जंति कमा ससपवायंतो ॥ १७२

ससवेअड्डसुमेरु, कमा अपत्ता य दु चउ अड कोसे ।
तो अवरपुव्व परिअ-त्तिया ससंमुहजलहिमिंति ॥ १७३

गंगाई दु दु चउदस, अडवीस छप्पन नइसहस्सजुआ ।
भित्तु जगइमूलं जलहि-मिंति सीओ अ सीओआ ॥ १७४

कुरुभव पुढो विजयभव, चुलसी अडवीसनइ सहस्सजुआ ।
सव्विग्गि नइ चउदस, लक्खा छप्पन्नसहस्सा य ॥ १७५

इह पउम दीवउस्सय, दहकुंडुव्वेह पहुभवणमाणं ।
सव्वत्थ पुव्वसरिसं, सेसं सव्वंपि दु दु गुणिअं ॥ १७६

हेमवएरन्नवए, हरिवासग रम्मए कुरुजुगे अ ।
पढमागिइसंघयणा-हमिंद मिहुणारुयकसाया ॥ १७७

चउसट्ठि अडवीसासय, दोसय छप्पन्न पिट्ठकरंडगा ।
इग दु ति दिणासि इग दु ति,
कोसुच्चिग दो ति पलिआऊ ॥ १७८

एगूणसीइ चउसट्ठि, गुणवन्नाऽहऽवच्चकयरक्खा ।
तियबीयपढमारसुही, अंतछमासप्पसवसुरगा ॥ १७९

मंदरजम्मुत्तरओ, देवकुरूत्तरकुरु विदेहंतो ।
चंदद्धनिभापुव्वावर, दीहा जम्मुदीणपिहू ॥ १८०

इक्कारसहसजोअण, अडसयबायालदुकलविक्खंभा ।
तेवन्नसहस जीवा, गयदंतागारगिरिगुत्ता ॥ १८१

ते मालवंत सुमणस, विज्जुप्पह गंधमायणत्ति गिरी ।
ईसाणाइ कमठिआ, नील सीआरुण पिआ कमसो ॥ १८२

वासहरमंदरंते, चउ पण जोअणसउच्च ते कमसो ।
जोअण पणसय अंगुल, असंखभागं पिहू चउरो ॥ १८३

ते चायामे जोअण-तीससहस नवहिआ दुसय छक्कला ।
सट्ठिसहसऽट्ठारसहिअ, चउसयकलबार कुरुधणुहं ॥ १८४

वइदेहवित्थरो मेरु, ऊणिओ अद्धिओ कुरुपिहुत्तं ।
वणआयामो दुगुणो, मेरुजुओ विदुगिरी जीवा ॥ १८५

जीवा सदुगिरि मंदर-रहिअ द्धिअपुव्ववरवणायामो ।
दुनगायामो कुरुधणु, तं दुविभत्तं नगायामो ॥ १८६

देवकुराइ विचित्तो, चित्तो इअरीइ दो जमगगिरिणो ।
नइपासदुगे हरिकूड समगमा अह य पंच दहा ॥ १८७

सीओ अंतो निसढो, देवकुरु सूर सुलस विज्जुपहे ।
पउमदहसमा जम्मु-त्तर दीह दुवेइवणसंडा ॥ १८८

इअ सीआए वि हु नील-वंत उत्तरकुरु अ चंददहे ।
एरवय मालवंते, नागकुमारो अ पढमपहू ॥ १८९

पुव्ववरेण निरंतर, दसदसजोअणंतरे दहओ ।
कंचणगिरिणो सव्वेवि, दोसया जोअणसउच्चा ॥ १९०

सय पणसयरी पन्ना, पिहुला तप्परिहि मूलमज्झुवरिं ।
सोलुत्तरतिसया सग-तीसा दुसयाडवन्नसयं ॥ १९१

कुरुविक्खंभो जमग, दहमाणरहिओ अ सगहिओ होइ ।
सव्वेसिमंतर अडसय, चउतीसा चउसगंसा ॥ १९२

उत्तरकुरुपुव्वद्धे, सीआपुव्वेण जंबूतरुपेढं ।
जंबूनयमय जोअण, पंचसयायामविक्खंभं ॥ १९३

अहिअपनरिक्कसी परिहि, बारजोअणिअ मज्झबाहुल्लं ।
अंतेसु हीअमाणं, दुकोसपिंडं रयणवेइं ॥ १९४

कोसपिहुदुकोसुच्चा, सछत्तझयतोरणा सि चउदारा ।
तत्थ चउजोअणुच्चा, दुगुणपिहू जंबूमणिपेढी ॥ १९५

तहिं बारपउमवर - वेइपरिगओ वयरमूलजंबूतरू ।
रिट्ठमयकंदवेरुलिअ, खंधसोवन्नसाहो अ ॥ १९६

तह जायरूवपडिसाह, रययविडिमो अ वेरुलिअपत्तो ।
रत्तदलबिंट जंबू-नयगुच्छय राययंकुरओ ॥ १९७

रायणपुप्फफलो दो, कोसोगाढोऽडजोअण पिहुच्चो ।
कोसदुगपिहु दुजोअण, खंधो छज्जोअणिअ विडिमो ॥ १९८

विडिमुवरि जिणहरं, से मणिपेढिगदेवछंदठिअपडिमं ।
तप्पुव्वसालमज्झे - णाढिअ भवणं सचेइसमं ॥ १९९

पासाया सेसदिसा, साहासु विअड्डगिरिगयव्व तओ ।
सछ्वेइअद्धमाणय, अडुत्तरसयजंबूतरुवलयं ॥ २००

तो जंबूण दुवलया, दहपउमाण व तओ तिवणवलया ।
जोअणसइआचउदिसि, पन्नाजोअणगमे भवणा ॥ २०१

पढमवणे ईसाणाइ - विदिसि पुव्वसमचउरपासाया ।
वावित्थ कोसदीहद्ध-पिहू पणधणुसओगाढा ॥ २०२

चउदारतोरणाणं, पुव्वाइकमेण ताण इअ नामा ।
पउमा तह पउमाभा, कुमुआ कुमुआभ पढमंमि ॥ २०३

उप्पलगुम्मा नलिणा य, उप्पला उप्पलुज्जला बीए ।
भिंगा भिंगनिभंजण, कज्जलपह तइअपासाए ॥ २०४

सिरिकंता सिरिमहिआ, सिरिचंदा पच्छिमंमि सिरिनिलया ।
पासायभवणअंतर, ठिअट्ठकूडा य कणगमया ॥ २०५

ते उसहकूडतुल्ला, सजिणहरा एव बिअकुरुवरद्धे ।
गरुडठिइ सामलिदुमो, रयया से पेढकूडाओ ॥ २०६

अह मेरू लोयंतो, रयणमओ जोइसप्पयाहिणिओ ।
दिसिपभवो इगसहसो-गाढो नवनवइसहसुच्चो ॥ २०७

मूले से विक्खंभो, नउआ दससहस दसइगारंसा ।
धरणिअले दससहसा, उवरिं सहसोऽह परिहितिगं ॥ २०८

जोअण सहसिगतीसं, नवसयदसअहिअतिन्निगारंसा ।
इगतीससहसछस्सय, तिवीस तिसहस बिसट्ठिसयं ॥ २०९

गुरुवित्थरो लहूणो, कयसयलंसो सउस्सयहिओ अ ।
उभओ वित्थरवुड्ढी, हाणि वि अद्धाउ इगपासे ॥ २१०

इट्ठगिरिवित्थरो मूल-वित्थरा सोहिओ इगारगुणो ।
इट्ठुस्सेहो से इग, तिसट्ठि छत्तीस सहसमिअं ॥ २११

कंडतिगं से कमसो, पुढवोवलवयरसक्करबहुलं ।
फलिहंकजायरूवग, रययमयं कंचणमयं च ॥ २१२

गोपुच्छसंठिए तहिं, चउवणभूमीइ भद्दसालवणं ।
मेहलदुगसिहरेसुं, नंदणसोमणसपंडुगया ॥ २१३

मंदरपुव्वावरओ, जोअणबावीससहस पढमवणे
आयामो इअरदिसिं, वासो अड्ढाइअसयाइं ॥ २१४

आयामेऽडसिइहिए, वासो वासेडसीगुणे सो उ ।
मेरुगयदंतनइकय -अडंस चउवन्नसहसं तं ॥ २१५

तहिं मेरुपन्नजोअण-गमे हिमवचेइससरिसजिणभवणा ।
नइबहिकूले चउदिसि, कुरुबहि चउविदिसि पासाया ॥ २१६

जोअणपंचसउच्चा, तयद्धपिहु दीहया सचउवावी ।
ता दस पणवीसा पन्न, जोअणोगाढपिहुदीहा ॥ २१७

जंबूवावीसमनाम-ठाणया ते कमाउ पासाया ।
जम्मुत्तरकोणगया सक्कीसाणाण अन्नेवि ॥ २१८

दु दु मेरुचउदिसि, सिआसिओअ दुतडेसु हिमवकूडसमा ।
पासायजिणहरंतर-ठिअट्ठदिसिहत्थिकूड इमे ॥ २१९

पुव्वगसिअउत्तरओ, पउमुत्तर नीलवंतग सुहत्थी ।
अंजण कुमुअ पलासा, वडिंस रोहणगिरित्ति कमा ॥ २२०

सभूतलाउ उड्ढं, पणजोअणसयगमे उ नंदणयं ।
पणजोअणसयपिहुलं, मेरुचउदिसि वलयसरिसं ॥ २२१

तहिं बहिरंतोवासो नवनउअसया इगुणनवइसया ।
तदुवरि दोसु वि जोअण चउपन्ना छच्चिगारंसा ॥ २२२

बहिरंतो अ दुपरिही, इगतीससहस्सचउसयगुणासी ।
अडवीससहसतिसया, सोलहिआ अडइगारंसा ॥ २२३

चउ जिणहरपासाया, वावी कूडाय इहावि पुव्वं व ।
कूडाइ नंदणाई, पुव्वुत्ता वाविओ य इमा ॥ २२४

नंदुत्तर नंद सुनंद, वद्धमाणा नंदिसेणि य अमोहा ।
गुच्छुभ सुदंसणा विअ, भद्दविसाला य कुमुआय य ॥ २२५

पुंडरिगिणि विजया, वेजयंति अपराजिआ जयंती अ ।
तो सोमणसं जोअण, सड्ढबिसट्ठीसहस्सगमे ॥ २२६

बहिरंतो य तहिं गिरि, विक्खंभो सहस चउ तिन्नि ।
उवरिं दुसु वि बिसयरा, जोअणदुसया अडंसाय ॥ २२७

बहि परिहि तेरसहसा, पणसयइक्कारछच्चिगारंसा ।
अंतो सा दससहसा, तिसएगुणवन्नअंसतिगं ॥ २२८

नंदणसमेवि इह न हु, कूडा वावीउ सुमण सोमणसा ।
सुमणंस मणोरमिआ, उत्तरकुरु देवकुरु नामा ॥ २२९

तह वारिसेण सरिस, विसाल तह माहभद्दभयसेणा ।
रोहिणि तह भद्दुत्तर, भद्द सुभद्दा य भद्दवई ॥ २३०

सोमणसं पिव पंडग, मित्तो जोअणछत्तीससहसगमे ।
चउसय चउणइ जोअण, पिहुलं बहुविमलजलकुंडं ॥ २३१

इगतीस जोअणसया, बासट्ठा परिहि से तयंतो य ।
चालीस जोअणुच्चा, सजिणहरा वेरुलिअचूला ॥ २३२

बारस अड चउ जोअण, पिहुला मूले य मज्झुवरि तीसे ।
परिही सत्ततीसा, पणवीसा बारसब्भहिआ ॥ २३३

इह पुण वावी पुंडा, पुंडप्पभवा सुरत्त रत्तवई ।
खिरीक्खुअमयरस-वारुणी य संखुत्तरा संखा ॥ २३४

संखावत्त बलाहग, पुप्फुत्तर पुप्फवइ सुपुप्फा य ।
तह पुप्फमालिणी चूल, अडदिसिं पुव्वमिव सेसं ॥ २३५

चूलाचउदिसि चउजो-अणुच्च पंचसयदीहअद्धपिहू ।
सचउतिसोवाणा अद्धचंद सम सेयकणगमया ॥ २३६

पंडु अइपंडु रत्ता, रत्तकंबलसिलाउ पुव्वकमा ।
पुव्वावरासु तहिं दु दु, सीहासण पंचधणुसइआ ॥ २३७

तहिं सीआ सीओआ, दुकूलजा जिणवराभिसिच्चंति ।
इयरासु तमिक्किक्कं, तहिं भरहेरवयतित्थयरा ॥ २३८

सीआसीओआहिं, दुहाकयं मेरुपुव्वअवरेणं ।
पुव्वावरं विदेहं, तहिं महनइवासहरमज्झे ॥ २३९

पुव्वावर पिहु विजया, वक्खारंतरनई मुहवणा य ।
सोलऽड छ दु इगपासे, दुसु दुगुणा अह तदायामो ॥ २४०

पणजोअणसय नइवित्थ - रूण वइदेहवित्थरस्सऽद्धं सो ।
सोलसहस्स जोअणपण-सय बाणउअ दुन्निकला ॥ २४१

वासहरंते इगकल, पिहुवणकमिअं तु गुरुपिहुत्तगुणं ।
गुणवीसगुणं सायाम, कलहियं इट्ठवणवासो ॥ २४२

बावीस सयाबारा, चउदंसा पणसया पणीससयं ।
गुणतीससयदुवीसा, विजयगिरिनइवणपिहुत्तं ॥ २४३

तं सोलऽड छ दु गिणिअं, ससखित्तं तं तु मेरुवणजुत्तं ।
दीवो सो सेसूणो, ससखित्तं तं कमा एयं ॥ २४४

पणतीससहसचउसय, छउत्तरा अह सहस्सचउरो ।
तो सगसय पन्नऽडवन्ना, सयचोयालाऽह वक्खारा ॥ २४५

रयणमया चउपणसय-उच्चा वासहरनइसमीवे ते ।
उत्तरकुरुपुव्वट्ठिअ, कच्छविजय पासगनगाई ॥ २४६

चित्ते अ बंभकूडे, नलिणीकूडे एगसल तिउडे अ ।
वेसमणंऽजण मायं - जण अंकावाइ पम्हवई ॥ २४७

आसीविसे सुहावह, चंदे तह सूर नाग देवे अ ।
अंतरनइ उ गाहा-वइ दहवइ वेगवइ तत्ता ॥ २४८

मत्तुम्मत्ता खीरो अ, सीअसोआ य अंतवाहिणिआ ।
उम्मीमालिणि गंभीर, मालिणी फेणमालिणिआ ॥ २४९

ता दसकोसोगाढा, सव्वत्थय पंचवीससय पिहुला ।
इअ पिहु तिगुण परिहि सोल-जोअणिअ दीवकुंडभवा ॥२५०

कच्छे सु महाकच्छे, कच्छवयावत्त मंगलावत्ते ।
पुक्खल तह पुक्खलवइ, वच्छ सुवच्छे महावच्छे ॥ २५१

वच्छावइ रम्मे, रम्मए य रमणिज्ज मंगलावइ अ ।
पम्ह सुपम्ह महापम्ह, पम्हवइ संख नलिणे अ ॥ २५२

कुमुआ नलिणवइ वप्पे, सुवप्प महवप्प वप्पवइ वग्गू ।
तत्तो सुवग्गु गंधिल, गंधिलवइ विजय अह नयरी ॥ २५३

खेमा तह खेमपुरा, अरिट्ठ रिट्ठवइ खग्गि मंजूसा ।
उसहिपुरि पुंडरिगिणि, सुसीम कुंडल पराजिअया ॥ २५४

सपहंकर अंकावइ, पम्हवइ सुहाय रयणसंचइआ ।
आसपुरा सीहपुरा, महापुरा चेव विजयपुरा ॥ २५५

अवराइअ अवर असोअ, वीयसोयाय विजय विजयंती ।
स जयंति पराजिअ य, चक्क खग्गपुर वज्झ उज्झाय ॥ २५६

सीउत्तर सीओआ, दाहिणविजएसु गंगासिधुनई ।
ससकंडुभवा रत्ता, रत्तवईओ य इयेरसु ॥ २५७

जिणचक्किबलहरिजुअं, इमं विदेहं दुतीसविजयड्ढं ।
समपुव्वकोडिआऊ, पणधणुसयतणुनरं निच्चं ॥ २५८

दु ससि दु रवीह, दीवे छस्सयरं गहसयं छप्पन्नमुडू ।
लक्खो तित्तीससहसा, नवपन्ना तारकोडिकोडीणं ॥ २५९

अह जंबूद्दीवमिमं, लवणो उ परिखिवइ दुलक्ख पिहू ।
पनरसलक्खिगसीई, सहसेगुणयालसय परिही ॥ २६०

लक्खतिगं पणनवई, सहस्स दोसय असीअकोसो से ।
दारंतरं सिहाहो, चउदिसि पायलकलसगुरू ॥ २६१

ते वडवामुह केयूव, जूव ईसरभिहाय वयरमया ।
सव्वसम सहस कूड्डा, मूलमुहे दससहस पिहुला ॥ २६२

मज्झे जोअणलक्खं, पिहुलोगाढा अलिंजरागिइणो ।
मिलिअंतो बहिपरिही, अद्धमुदहिमज्झपरिहीओ ॥ २६३

सा नवलक्खडचत्ता, सहस्स छस्सयतिसीइ लवणंतो ।
सा विमुहा चउभइआ, कलसमुहाणंतरं तु भवे ॥ २६४

तं दोलक्खा सगवीस, सहससयरं सयं च कोसतिगं ।
काले महाकाले सिं, वेलंब पभंजणे अ पहू ॥ २६५

अन्नेवि अद्धपलिआउ, देवया सय पिहू अ मूलमुहे ।
मज्झोगाहे सहसं, दस जोअण कुड्ड लहुकलसा ॥ २६६

ते सव्वे सगसहसा, अडसयचुलसीअ तितिविभागा सिं ।
तेसु पुण वाउ वाऊ, दगमुदगं तहिं दुभागत्थो ॥ २६७

खुभिओ वाऊ उड्ढं, जलमुच्छालेइ तेणुदहिवुड्ढी ।
संते पुण पवणजले, दिणे दुखुत्तो उदहिहाणी ॥ २६८

समभूतलाउ इग दस, सोलस सहसावगाहपिहु उच्चा ।
वलयागिइ लवणसिहा, उभओ पणनवइसहसेहिं ॥ २६९

तदुवरिमूण दुकोसे, वुड्ढी हाणी जलस्स कालदुगे ।
बायाल नाग सहसा, अंतो वेलं धरंति तहिं ॥ २७०

बाहिरवेलं बिसयरि, सहसा अग्गोदयं पुणो सट्ठी ।
बायालसहसगमे, लवणे वेलंधराण गिरी ॥ २७१

पुव्वाइकमा चउदिसि, गुत्थुभ दगभास संख दगसीमा ।
गुत्थुभ सिव संख मणो-सिला पहू तेसि विदिसि पुणो ॥२७२

कक्कोड विज्जुप्पह, कइलासारुणपहणुवेलंधरगिरिणो ।
कक्कोडग कद्दम, कइलासारुणपह पहू तेसिं ॥ २७३

चउसयतीसा कोसं, चोगाढा सतरसेगवीसुच्चा ।
ते वेइवणजुआ हिमव, कूडपासाय पासाया ॥ २७४

एसि सिहरागयं पण-सय अडनवइ गुणमुस्सअहिअं च ।
चउसय चउवीसजुअं, इट्ठपिहुत्तं मणुनगेवि ॥ २७५

मूले मज्झुवरि पिहू, इमे कमा दससए य बावीसे ।
सगसयतेवीसे जो-अणाण चउसयचउव्वीसे ॥ २७६

बत्तीससयदुतीसे, ऊणे बावीसछ्लसिए अहिए ।
जोअण तेरसए इग-चत्ते किंचूण परिही सिं ॥ २७७

विदिसासु रायणा ते, दिसासु कणगंकरययफलिहमया ।
बिसयरिसहस सचउदस-सय अट्ठंसतिगंतरया ॥ २७८

दुगुणा दुचत्तसहसा, दुवीस दससयजुआ य इह परिही ।
होइ दुलक्खऽडसट्ठी, सहस्स अट्ठसय तेसट्ठा ॥ २७९

सा दीवपरिहिसहिआ, पणलक्खिगनउअपणसिईसहसा ।
अट्ठ गिरिवित्थरूणा, अट्ठहिआ अंतरं तेसिं ॥ २८०

गोतित्थं पणनउई, सहसे उभओ वि तत्थ दगवुड्ढी ।
अंगुलअसंखभागा, जाव सिहंते सगसयाइं ॥ २८१

लब्भइ अमुगेण अमुगं, जइ ता अमुगेण किं तिरासितिगं ।
मज्झे चरमगुणेऽवर, हिए तिरासिअमिहन्नत्थ ॥ २८२

दगवुड्ढि गिरिसु नवहिय, तिसया पणयाल पणनवइ भागा ।
ओगाहो अ चउसया, बायाल दसंस समदेसा ॥ २८३

तेसिं तु तदुभऊणो, उस्सेहा नवसयाइ गुणसयरा ।
चत्ता पणनवयंसा, इय अंतो उस्सओ हु जला ॥ २८४

इत्तिअमुत्तरिअ सिरा, गिरिवित्थारो अ सत्तसयसट्ठा ।
पणनवयंस असीई, इअ सव्वंसीकयं तु इमं ॥ २८५

बिसयरिसहस्सदोसय, असीअ तेरासीएण इह लद्धं ।
पणजोअण अडवन्ना, पणनवयंसा य किंचूणा ॥ २८६

इत्तिअऊणे गिरिपुव्व, उस्सए उस्सओ बहिजलंता ।
सो नवसया तिसट्ठा, सगसयरी पंचनवअंसा ॥ २८७

लवणेऽवरेण बारस-सहस गमे बारसहसिओ दीवो ।
गोअमओ पासायव, इह सुट्ठिअलवणवइभवणं ॥ २८८

एमेव जंबूद्दीवग-लवणंतर दु दु रवीण चउदीवा ।
अवरेण सपासाया, तहेव पुव्वेण ससिदीवा ॥ २८९

बहि लावणाण दो दो, धायईसंडंतराण छ छ दीवा ।
धायइसंडा आरा, बारससहस्सेहिं रविससिणं ॥ २९०

सगतीससहसनवसय-ऽडयाल परिही जला दुकोस बहिं ।
उच्चा अंतो जोअण, अडसी पणनउअ चत्तंसा ॥ २९१

दीवपिहुत्तं सगगुण - मिह नवसयपन्नहिअमुदगवुड्ढी ।
पयडावि दीवदिसि ते, तदुवरि वि दुकोस सव्वत्थ ॥ २९२

अहव पिहुओग्गाहे, मिलिए तेरासिकरणलद्धमिह ।
बहि दगवुड्ढी अंतो, पुणड्ढिआ एव सव्वत्थ ॥ २९३

ईसाणाईसंमुह, निग्गय लहुहिमवदाढ चउगेवि ।
अंतरदीवा लवणे, तिसयगमे तिसयपिहुदीहा ॥ २९४

चउरो वि परिरएणं, किंचूणे नवसए इगुणवन्ने ।
एगोरूअ आभासिअ, वेसाणिअ नंगलिअ नामा ॥ २९५

तप्परओ चउ दीवा, हयगयगोकन्नसक्कुलीकन्ना ।
चउसयगमणे चउसय, पिहु इअ पुव्विल्लदीवेहिं ॥ २९६

पणछ्सगऽट्ठनवसए, गंतुं तत्तिअपिहूऽवरेवि कमा ।
चउ चउ दीवा तत्ति-अमि अंतरा वेइअंतावि ॥ २९७

इय नामेहिं आयंस, मिंढअयगोमुहा य तेहिंतो ।
आसमुहा हत्थिमुहा, सीहमुहा चेव वग्घमुहा ॥ २९८

तत्तो अ आसकन्ना, हरिकन्न अकन्नकन्न पाउरणा ।
उक्कमुहा मेहमुहा, विज्जुमुहा विज्जुदंता ते ॥ २९९

घणलट्ठगूढदंता य, सुद्धदंता सवेइवणसंडा ।
एमेव सिहरिदाढा य, चउरो वि डवीसई दीवा ॥ ३००

सोलुत्तरतिसयजुआ, सपढमपरिहीवरावरचउक्के ।
पढमे नवगुणवन्ना, सा बीए बारपणसट्ठा ॥ ३०१

तईए पनरिक्कासी, चउत्थए पुण अठारसगनउआ ।
जोअण बावीससया, तेरहिया पंचमचउक्के ॥ ३०२

पणवीसइगुणतीसा, छट्ठे चरमेऽडवीसपणयाला ।
परिही अहेसि अंतो, कमा जलोवरिइ उस्सेहो ॥ ३०३

दु दु ति चउ पंच पण छ, जोअणसङ्ढा कमा इमे भागा ।
वीस नवइ पणसट्ठी, चत्त पन्नर पणसिई सट्ठी ॥ ३०४

एसु चउसट्ठि पिट्ठा, पलिआसंखंसआउ चउघासी ।
अडसय धणुच्च मिहुणा, गुणासिदिण वच्चकयरक्ख ॥ ३०५

पणनवइजोअणगमे, उभओ चोगाहउस्सया लवणे ।
इग सोलस जोअणिआ, इगसोलसहस्सिआ अंते ॥ ३०६

दससहसरहिअवित्थर–अद्धं दससहससंजुअं तेण ।
गुणिया य मज्झपरिही, पयरो लवणस्सिमो होइ ॥ ३०७

नवनवईकोडिसया, एगट्ठीकोडि सत्तरसलक्खा ।
पनरस सहसाइं इमो, घणो भवे सतरसहसगुणो ॥ ३०८

सो सोलकोडिकोडी, तिणवइलक्खिगुणचत्तसहसा य ।
नवसयकोडीणं पन्नर, कोडि पन्नासलक्खा य ॥ ३०९

वासो उत्तरिअं, नउअसयगुणं सोलविभइअं ससिहं ।
इट्ठुस्सओ अ गमणं, पणनवईविभत्त सोलगुणं ॥ ३१०

गमणं पणनवइहिअं, इट्ठुव्वेहो अ भूमिसमतलओ ।
लवणे चउससि चउरवि, गहा य सयतिन्निबावन्ना ॥ ३११

बारुत्तरसयं रिक्खा, दुलक्खसगसट्ठिसहसनवयसया ।
तारा कोडाकोडी, दगफलिहविमाणउड्ढरूई ॥ ३१२

अह धायइसंडो चउ-लक्ख पिहू विजयपमुह दारा से ।
परिहीगचत्तलक्खा, दससहसा नवसएगट्ठा ॥ ३१३

दसलक्खसहससगवीस, सत्तसयपंचतीस कोसतिगं ।
दारंतरमिह मज्झे, जम्मुत्तरओ दु उसुआरा ॥ ३१४

कालो अ लवणपुट्ठा, इगजोअणसहसपिहु तयद्धुच्चा ।
तप्पुव्वपच्छिमद्धे, मेरूसिं दाहिणुत्तरओ ॥ ३१५

ति ति वासा मज्झे पुण, विदेहमंतो अ ते उ संखित्ता ।
रुंदा कमेण चउलक्ख, दीह अरविवरसंठाणा ॥ ३१६

इह वासहरा जंबू-सेल दुगुणवित्थरा सउसुआरा ।
खित्तं फुसंति लक्खो-ऽड सयरिसहसऽडसयबाआला ॥३१७

तेणूण लवणपरिही, धायइसंडस्स आइधुवरासी ।
सो पुण चउदसलक्खा, बावीससया य सगनउआ ॥ ३१८

सो इगचउसोलसचउ - सट्ठिगुणो दुसयबारसहिओ अ ।
इह भरह हेमवय हरि-वास विदेहे मुहपिहुत्तं ॥ ३१९

एरवयाइसु वि कमा, तमिमं चउदुत्तरा छसट्ठिसया ।
एगुणतीसं च सयं, बारुत्तरदुसय भागाणं ॥ ३२०

छव्वीससहस्सा चउ-सय अडवन्ना य बाणवइभागा ।
लक्खोऽडवन्नसया, तित्तीस छप्पन्नमंससयं ॥ ३२१

चउलक्खसहसतेवीस, तिसयचउतीस अंसदुन्निसया ।
गिरिपुट्ठूणा तम्मज्झ-परिहि से मज्जधुवरासी ॥ ३२२

अडवीसलक्खछायाल, सहस पन्नास मज्झपरिही से ।
लक्खा छव्वीस सत्तट्ठि, सहसअट्ठहिअदुसय धुवो ॥ ३२३

पुव्वं व स गुणिअहिओ, मज्झो भरहाइवित्थरो स इमो ।
बारसहस्सापणसय, इगसीआ अंस छत्तीसं ॥ ३२४

पन्नाससहसतिसया, चउवीसा तह चुआलमंससयं ।
दो लक्खा बारसया, अडनउअदुवन्नमंससयं ॥ ३२५

लक्खा अडेगवन्नं, सयचउणउआ य चुलसिअसयंसा ।
तेणं वि ऊणिआ से, परिही पुण बज्झधुवरासी ॥ ३२६

सो इगुणचत्तलक्खा, दुतीससहसा सयं इगुणवीसं ।
पुव्वं व गुणिअ भइओ, भरहाइसु बहिपिहुत्तमिमं ॥ ३२७

सहसट्ठारसपणसय, सीयाला अंसपंचवन्नसयं ।
सहसचउसयरिनउयं, सयं छन्नुअसयभागा ॥ ३२८

लक्खदु छनवइसहसा, तिसट्ठसगसयडयालसयभागा ।
लक्खेगारससगसी, सहस्सचउवन्नऽडसट्ठसयमंसा ॥ ३२९

अहवा चउगुणिओ, ससपढमगवासो भवे अवरवासो ।
अह गिरिपुट्ठं उसुआर, ऊणमिगचउसोलगुणं ॥ ३३०

चुलसीइभइअमुभओ, वासहराणं कमा इमो वासो ।
पढमे इगवीससया, पणहिअ चुलसीदुवीसंसा ॥ ३३१

बीए वासो चुलसी, सएगवीसा तहेव चउभागा ।
तइए तितीससहसा, छसयचुलसिआहसोलंसा ॥ ३३२

वासहरा गयदंता, वक्खारा जंबूनगदुगुणवासा ।
पुव्वसमउस्सया अह, गिरिकुरुदहकुंडदीवाओ ॥ ३३३

पुव्वदुगुणविक्खंभा-यामा पुव्वसमउस्सउव्वेहा ।
दुगुणुव्वेहपिहुत्ता, सव्वनईओ मुहवणावि ॥ ३३४

कंचणविचित्तचित्ता, जमगनगा दीहवट्टवेअड्ढा ।
पुव्वसमुस्सयवासा, हिअगारसयंतरा पढमा ॥ ३३५

मेरूणविदेहपिहु-त्तद्धं कुरुवित्थरो स लक्खतिगं ।
सगनवइसहस्सट्ठसय, सगनवया बिणवयंसा ॥ ३३६

तहिं जमग दहंतरयं, पणवन्नसहस्सदुसय इगसयरा ।
कुरुजीवाउ दुलक्खा, तिवीससहसट्ठवन्नसयं ॥ ३३७

अंतो गयदंताणं, तिलक्खछप्पन्नसहसदुन्निसया ।
सगवीसहिआयामो, अह बहिगयदंतगायामो ॥ ३३८

पणलक्खा गुणसयरी, सहस्सा दुन्नि अ सया इगुणसट्ठा ।
कुरुधणु नवलक्खा पण-वीस सहसचउसयछसीआ ॥ ३३९

पुव्वावरद्धउत्तर-कुरुसु दु दुमाउ जंबुसरिसगमा ।
धायइ महधायइ सिं, पहू सुपिअदंसणा कमसो ॥ ३४०

देवकुरूसुं सिंबलि-दुमा अहद्धदुगे वि दो मेरू ।
चुलसीइ सहस्सुच्चा, सहस्सओगाहसिरवासा ॥ ३४१

मूले पणनवइसया, भुवि चउणवईसया य सिं वासो ।
स पुणिट्ठो दसभागे, पुव्वं व तहिं चउवणाइं ॥ ३४२

लक्खो सगसहसडसय, गुणासिआ भद्दसालआयामो ।
तव्वासो बारसया, पणवीसा अंसगुणसीई ॥ ३४३

पंचसओवरि गमणे, नंदणवणमित्थ मेरुवित्थारो ।
बाहिं अंतो अ कमा, नवट्ठसहसा तिसयपन्ना ॥ ३४४

सोमणसमद्धछप्पन्न-सहस जोअणगमे तओ तत्थ ।
बहिरंतो अ कमा, गिरिवासो तिदुसहसअट्ठसया ॥ ३४५

तत्तोडवीससहसे, गंतुं पंडगवणं पवरचूलं ।
विजयगिरिनइवणा तहिं, इसिं तो तणुतरायामा ॥ ३४६

विजयाइवित्थरो नव–सहस छसयतिहिअ छच्च सोलंसा ।
सहस अह सड्ढदुसया, अडवन्नसया य चोआला ॥ ३४७

तक्खित्तं पुण लक्खो, तेवन्नसहस्सछसयचउवन्ना ।
सहसडंतो पन्नर–सया इगारसहसा छसयअडसी ॥ ३४८

मेरुवणं तु दुलक्खा, पणवीससहस्स अट्ठवन्नसयं ।
इह बारससस्सी बारस–रवी उडू तिसयछत्तीसा ॥ ३४९

गहसहसं छप्पन्नं, अडलक्खा तिसहसा सगसया य ।
तारा कोडाकोडीण–ऽणुत्त सेसं तु पुव्वं व ॥ ३५०

अह कालोउदही सम, तलोऽडलक्ख पिहु सहसमोगाढो ।
इगनउअलक्खसत्तरि, सहस्सपणहिअछसय परिही ॥ ३५१

बावीसलक्ख बिणवइ, सहस्स छायालछस्सय तिकोसा ।
दारंतरमिह पुव्वा–वरं तओ बारसहसेहिं ॥ ३५२

धायइसंडगयाणं, रविससिणं बारबारदीवाओ ।
तह चेव पुक्खरंता, कालोअगयाण बिबियाला ॥ ३५३

गोयमदीवसमा ते, सव्वत्थ समा जला दुकोसुच्चा ।
घणरसरसमइकसिणं, सममक्खुभिअं जलं तस्स ॥ ३५४

इह कालो महाकालो, पहू दुचत्ता ससि दुचत्त रवी ।
जंबुगसमसेणिठिआ ,गहतिसहसछसयछन्नउआ ॥ ३५५

रिक्खा सहसं छसयरि, सयं च इह तारकोडिकोडीणं ।
अडवीसलक्खबारस, सहस्स नवसय सपन्नासा ॥ ३५६

अह पुक्खरवरदीवो, सोलसलक्ख पिहु बहितयद्धत्थो ।
जगइव्व माणसुत्तर–गिरि परिक्खिवइ मणुअलोअं ॥ ३५७

सो कणगमओ रम्मो, सीहनिसाई सुवन्नसुरवासो ।
गोथूभाइसमगमो, तस्संतो परिहि पुव्वुत्ता ॥ ३५८

इगकोडिलक्खबायाल, सहसछत्तीस सत्तसयतेरा ।
बहिपरिही तस्संतो, दीवद्धं अट्ठलक्ख पिहुत्तं ॥ ३५९

कालोअमाणुसुत्तर, पुट्ठा पुव्वं व तहिं दु उसुआरा ।
अद्धदुगे वि दुकुंडा, तिलक्ख नवनवइसहसगमे ॥ ३६०

ईसितले कमसो भुवि, दुसहसजोअण पिहू दसोगाढा ।
अह सउसुआरधायइ – संडग दुगुणा उ वासहरा ॥ ३६१

खित्तं फुसंति लक्ख ति, पणवन्नसहस्सछसयचुलसीआ ।
तेणूणा कालोअहि, परिही इह पढमधुवरासी ॥ ३६२

सो अडसीईलक्खा, चउदस य सहस्स नवसइगवीसा ।
पुव्वं व गुणणहरणे, भरहाइसु एस मुहवासो ॥ ३६३

इगचत्तसहस्साइं, पणसय गुणसीअतिसयरंससयं ।
लक्खो सहसछसट्ठी, तिसयगुणीसंसछप्पन्नं ॥ ३६४

छलक्खसहसपणसट्ठि दुसयसगसयर तह य बारंसा ।
लक्खछव्वीसिगसट्ठी, सहसडसयमंसअडयाला ॥ ३६५

दीवद्धमज्झपरिही, गिरिपुट्ठूणा भवे धुवो मज्झो ।
इगकोडिलक्खसतरस, चउसयसगवीस तहिं परिही ॥ ३६६

इगकोडि तेरलक्खा, चोआलसहस्स सगतिआल धुवो ।
पुव्वमिव गुणभागे, भरहाइसु मज्झवासोयं ॥ ३६७

तेवन्नसहस पणसय, बाराअंसा सयं च नवनउअं ।
दोलक्ख चउदसहसिग, वन्ना अंसाण सट्ठसयं ॥ ३६८

लक्खट्ठसहसछप्पन्न, दुसयसत्तुतरा य चउरंसा ।
चउतीसलक्ख चउवीस-सहस अडसयऽडवीससोलंसा ॥३६९

कोडी लक्खडतीसं, चउसयरीसहस पणसय पणट्ठा ।
नरखित्तपरिरए गिरि - पुट्ठूणे बहिधुवो होइ ॥ ३७०

गुणभागे पुव्वं व, सभरहाई बज्झवित्थरो स कमा ।
पणसट्ठी अ सहस्सा, चउसय छायालतेरंसा ॥ ३७१

दो लक्खिगसट्ठी सहस, सगसया चुलसीआ दुवन्नंसा ।
दसलक्ख सहससीआल, ऊण सगतीससयं च सयं ॥ ३७२

लक्खेगचत्तअडसी, सहस्स पणसयऽडयाल किंचूणा ।
गिरिपुट्ठं वि दुसहसं, तह गुणिअहिअं च गिरिवासो ॥ ३७३

दसहिअ बायालसया, चोआलकला य चुलसिआ पढमे ।
वासो सोलसहसअड, सया दुचत्ता अडंस बिए ॥ ३७४

वासो सगट्ठि सहसा, तिसयडसट्ठा दुतीसकल तईए ।
वक्खारकुंडदहनइ-दीववणा दुगुणवासाओ ॥ ३७५

ते उस्सयपुव्वसमा, उसुआरा कंचणाइणो अ समा ।
कुरुजीवा चउलक्खा, छत्तीस सहस्सनवसोला ॥ ३७६

चउवीस सइगवन्ना, सयरिकला अडसिआ वणे वासो ।
लक्खदुपनरससहसा, सगसयअडवन्न आयामो ॥ ३७७

कुरुवासो सतरसलक्खा, सगसयरिसया सचउदसट्ठंसा ।
कंचणनगंतरं इह, तिसय तितीसा नवंसतिगं ॥ ३७८

दोलक्ख सहसचत्ता, नवसइगुणसट्ठ इगसगंसो अ ।
जमगदहंतरमंतो, गयदंताणं इआयामो ॥ ३७९

सोलसलक्ख छवीसं, सहस्स सोलसयमह स बहिगिरिणं ।
वीसइलक्खतिआला, सहसा दुसयाइ गुणवीसा ॥ ३८०

कुरुधणु छतीसलक्खा, गुणसयरिसहस्स तिसय पणतीसा ।
पउम महापउम दुमा, जंबुसमा उत्तरकुरुसु ॥ ३८१

तहिं पउम पुंडरिआ, पहुणो पुव्वं व मंदरदुगंपि ।
मेरुवणं चउलक्खा, चत्तसहस नवसयासोला ॥ ३८२

गुणवीस सहससगसय, चउणउआ चउकला अह दोसहसा ।
पणसय इगारससहसा, छसयऽडसी पिहुल विजयाई ॥ ३८३

तक्खित्तं तु तिलक्खा, सोलसहस सगसया य अट्ठहिआ ।
सोलसहस्स तिसहस, तिवीससहस तिसयछसयरा ॥ ३८४

बिसयरि ससि बिसयरि रवि, उज्जोअगरा सया इह चरंति ।
गह छसहसतिसयछत्तीस, रिक्ख पुण दुसहसा सोला ॥ ३८५

लक्खडयालदुवीसं, सहस दुसयतारकोडिकोडीणं ।
ता पुण छसट्ठिसहसा, नवसयपणसयर इगससिणो ॥ ३८६

रिक्खडवीसं अडसी, गहा य तो जत्थ जइ ससी तत्थ ।
तस्ससि गुणताराई, धायइसंडाउ पुण ससिणो ॥ ३८७

तिगुणा सपुरिमखित्ते, वरावरे ससिरवीउ नरखित्ते ।
पिहु बत्तीससयं इह, सव्वेवि थिरद्धमाण बहिं ॥ ३८८

इअ नरखित्तविआरो, सोमतिलयसूरिणा समासेण ।
लिहिओ सपरेसि हिओ, सोहेअव्वो सुअहरेहिं ॥ ३८९

पू.आ.श्री मुनिचन्द्रसूरिविरचितम्

॥ कालवियारसयं ॥

नमिअ जिअकालकीलं, कालसमुप्पन्नघणगहिरघोसं ।
वीरं जएक्कवीरं, कालविआरं पवक्खामि ॥ १

कालो अद्धारूवो, माणुसलोगम्मि सो मुणेअव्वो ।
सूरकिरिआभिवंगो समयावलियाइभेउ त्ति ॥ २

तत्थ किल पंच मासा, हवंति नक्खत्तमाईआ ।
तेसिं पत्तेअमिणं, स कमेण माणं निसामेह ॥ ३

सत्तावीसं च दिणा, तिसत्त सत्तट्ठिभाग नक्खत्ते ।
चन्दो अउणतीसं, बिसट्ठिभागो य बत्तीसं ॥ ४

उउमासो तीसदिणा, आइच्चो तीस होइ अद्धं च ।
अभिवड्डिअमासो पुण, चउवीससएण छेएण ॥ ५

भागाणिगवीससयं, तीसा एगाहिआ दिणाणं च ।
जह एए निप्फत्तिं, लहंति तह भन्नइ इयाणिं ॥ ६

नक्खत्तऽट्ठावीसा, अस्सणिभरणाइआ जणपसिद्धा ।
ताण ससिभोगकालो, हवइ स नक्खत्तमासो त्ति ॥ ७

इह पनरस समखित्ता, नक्खत्ता ते इमे वियाणाहि ।
अस्सिणि कित्तिअ मिगसिर पुस्स महा फुग्गणी हत्था ॥ ८

चित्ता ऽणुराह मूला आसाढा सावणो धणिट्ठा य ।
भद्दवया तह रेवई मे पुण छच्चेवऽवड्ढखित्ताओ ॥ ९

सयभिसया भरणीओ रुद्दा अस्सेस साइ जिट्ठा य ।
एवं दिवड्ढखित्ता, छच्चेए उत्तरा तिन्नि ॥ १०

पुणवसु सगड विसाहा अभिजी पुण एसि अन्नहा होइ ।
तिन्ह वि नक्खत्तगणा – णऽवेक्खेउं खित्तभागं ति ॥ ११

तहाहि–

छच्चेव सया तीसा, भागाणं अभिजे खित्तविक्खंभो ।
पंचोत्तरं सहस्सं, अवड्ढखित्ताण पत्तेअं ॥ १२

भागाण दो सहस्सा, दसुत्तरा हुंति सरिसखेत्ताणं ।
तिन्नि सहस्सा पनरस, य चेव भागा उ सेसाणं ॥ १३

एगससिरिक्खखेत्तं, चउप्पन्नसहस्स नवसए काउं ।
भागाण जहाभणिअं, तओ विभज्जिज्ज भागगणं ॥ १४

समखित्तेसुं तीसा पणयालीसा दिवड्ढखित्तेसु ।
पन्नरस अवड्ढखित्तेसु, होइ भोगो मुहुत्ताणं ॥ १५

अभिजिए नव मुहुत्ता, सगसट्ठीभाग सत्तवीसाउ ।
सव्वो वि एस कालो, ससिभुत्तो रिक्खमासो त्ति ॥ १६

भागाण सत्तसट्ठी रिक्खगयाणं ससी मुहुत्तेण ।
चरइ दिवसेण सहसे, दो पुण दसभाग अब्भहिए ॥ १७

एगदिवसस्स भोगेण भाइए रिक्खभागरासिम्मि ।
उडुमासे तीसाए, ओअट्ठे अंसच्छेआणं ॥ १८

भणिओ नक्खत्तमासो ॥

जो पुण चंदमासो, निप्फज्जइ सो तिहीण तीसाए ।
तिहिमाणं पुण ससिणो, खयवसओ वुड्ढिवसओ अ ॥ १९

सोलसभागे काऊण, उडुवइं हायएऽत्थ पन्नरसं ।
तत्तिअभागे अ पुणो, वड्ढइ सो सुक्कपक्खेण ॥ २०

भागखयवुड्ढिकालो, बासट्ठि विभाइअंमि दिणकाले ।
जे इगसट्ठी भागा, तत्तुल्लो होइ नायव्वो ॥ २१

इगसट्ठी जे भागा, भणिआ माणं तिहीए पुव्वमिह ।
ते तीसाए गुणिआ, भइआ बासट्ठिछेएणं ॥ २२

लद्धं इगुणतीसं, दिवसा अंसा बिसट्ठि बत्तीसं ।
इत्थं तीस तिहीओ, एसु च्चिअ चंदमासु त्ति ॥ २३

अहवऽन्नहा भणिज्जइ, ससिमासो तत्थ सोलस कलाओ ।
ससिणो हवंति बिंबे, मुत्तु कलं सोलसिं तासु ॥ २४

इक्केक्का इगसट्ठी, भागा किज्जंति पनरसकलासु ।
जाया पंचदसुत्तर-नवसयभागा तओ ताण ॥ २५

बासट्ठी बासट्ठी, दिवसे दिवसे उ सुक्कपक्खस्स ।
जे परिवड्ढइ चंदो, खवेइ ते चेव कालेण ॥ २६

इअ एगा चंदकला, एगो तस्सेगसट्ठिभागो अ ।
दिवसेणं वड्ढन्ती, हायन्ती भागा तओ सव्वे ॥ २७

दिणचउदसगेणं स-त्तचत्तबासट्ठिभागअहिएण ।
सुज्जं(ज्झं?)ति खिज्जंति अ, पक्खदुगेणेस ससिमासो ॥ २८

कसिणपडिवयपयट्टो, सिअपक्खऽन्तिमतिहीए निम्माओ ।
एसो रिउमासो पुण, सव्व च्चिअ तीसयं दिवसा ॥ २९

भणिणा चंदमास-रिउमासा ॥

मेसाईया बारस, रासी रिक्खाइं तत्थ अडवीसा ।
सवणुत्तरसाढंत-ग्गओ उ अभिजी जणे रूढा(ढो?) ॥ ३०

पुव्वनिरूविअणक्ख-त्तखित्तभागाण रासिसंखाए ।
भइआ दुवालस-लक्खणाए लब्भइ तओ एअं ॥ ३१

पणयालसया पणस-त्तरी अ नक्खत्तखेत्तभागाणं ।
इक्केक्करासिमाणं, एसो रविभोगकालो सो ॥ ३२

तीसं दिवसा अद्धं, दिणस्स एसो अ सूरमासो त्ति ।
भागे पंच मुहुत्ते, अवट्ठिए भुंजई सूरो ॥ ३३

दिवसेण दिवड्ढसयं, एवं भुंजंति सूर मासेणं ।
मेसाईरासीणं, भागा सव्वे वि पत्तेअं ॥ ३४

ततश्च-

पुव्वत्तरासिभागा दिणभोगेणं जया विभज्जंति ।
तइआ तीस दिणाइं, लद्धाइं अखण्डरूवाइं ॥ ३५

जो पणसत्तरिरूवो, अंसो छेओ दिवड्ढसइओऽत्थ ।
तेसि पणसत्तरीए, उव्वट्टे लब्भइ दिणद्धं ॥ ३६

भणिओ आइच्चमासो ॥

जम्मि वरिसम्मि तेरस, ससिणो मासा हवंति सो वरिसो ।
बारस भाए कज्जइ, अभिवड्ढिअमासु सो होइ ॥ ३७

तथाहि-

तेरससिमासेसु, तेसीआ सय दिणाण तिन्नेव ।
चोआलीसं भागा, बासट्ठि सवन्निए तम्मि ॥ ३८

तेवीस सहस सत्त य, सयाइं णउआइं हुंति अंसाणं ।
बारसभइअे एअम्मि, होइ अहिमासगपमाणं ॥ ३९

द्वादशभिर्भजनाय यथा विधीयते तथोपायेन दर्श्यते –
तत्थ वि बारसगुणिअं, बासट्टिं काउं कुणह उव्वट्टं ।
छक्केण तओ दुन्नि वि, रासीणं होइ इअ माणं ॥ ४०

चउवीससयं छेओ, इगुआलसयाइं पंचसट्ठाइं ।
अंसाणं निअच्छेए-ण भाइए लद्धु अहिमासो ॥ ४१
परूविओ अहिमासो ॥

एए पंच वि मासा, बारसगुणिआ जया विहिज्जंति ।
हुंति तओ वरिसाइं, तन्नामाइं पुढो पंच ॥ ४२

तिन्नि सय सत्तवीसा, दिणाण सगसट्ठिभाग इगवन्ना ।
तिन्नि सया चउप्पन्ना, बारस बासट्ठिभागा य ॥ ४३

सट्ठा तिन्नेव सया, ते च्चिअ छहि समहिआ जहाकमसो ।
नक्खत्त-चंद-रिउ-सूरिआण संवच्छरपमाणं ॥ ४४

तिसिआ तिन्नि सया चुआ-लीसा बिसट्ठिभागाण ।
अभिवड्ढिअसंवच्छर-माणमिणं दोहि अ पवट्टे ॥ ४५

चत्तारि मासरासी, भागजुआ एत्थ ते गुणेऊण ।
निअछेएण सयंसे, करेत्तु बारस गुणे कुज्जा ॥ ४६

तत्तो हरिज्ज भायं, निअछेएहिं समागयन्तम्मि ।
तं होइ वरिसमाणं, जं भणिअं पुव्वमेव इहं ॥ ४७

एएसु सूरवरिसे, पन्नवणा किंचि अन्नहा इन्हि ।
सीसाणं दंसिज्जइ, मइविउपायणकए एसा ॥ ४८

जे रिक्खखित्तभागा, पुव्वं भणिआ दिणस्स भोगेणं ।
सङ्खसयलक्खणेणं, भइआ णं तेसि लद्धमिणं ॥ ४९

चत्तारि दिणा एगो, दिणपंचमो मुहुत्तछक्कं ।
एसो रविणो भोगो, नायव्वोऽभीजिरिक्खस्स ॥ ५०

जे पुण अवड्ढखित्ता, भोगो तेसिं दिणाणि छच्चेव ।
सत्त दसंसो दिवसस्स, ते मुहुत्ताण इगवीसा ॥ ५१

समखित्ताणं तेरस, दिवसा तह दोन्नि पंच भागाओ ।
बारस ते उ मुहुत्ता, दिवड्ढखित्ताण पुण एअं ॥ ५२

वीस दिणा तह एगो, दसभागो तत्थ तिन्नि उ मुहुत्ता ।
बीअन्तिमेसु पन्नरस, सेसदुगे तीस उव्वट्टो ॥ ५३

सव्वो वि एस कालो, दिणरूवो तह मुहुत्तरूवो अ ।
मिलिओ जायइ रवि-वच्छरो त्ति जो वन्निओ पुव्वं ॥ ५४

चन्दे चन्दे अभिव-ड्ढिए अ चन्दे अभिवड्ढिए चेव ।
इअ पंचवच्छर जुगं, तीसऽट्ठारससयदिणेहिं ॥ ५५

सगसट्ठि रिक्खमासा बासट्ठी चंदमास इह हुन्ति ।
इगसट्ठी रिउमासा सट्ठी पुण सूरमासा य ॥ ५६

सत्तावन्नऽभिवड्ढिअ मासा एगं सयं च तेसीअं ।
ते णऊअसत्तसयभा-इअस्स अंसाण मासस्स ॥ ५७

एसा य माससंखा, निअनिअमासेहिं भाइअे संते ।
जुगकाले समुट्ठइ, मासा संखाए भइयम्मि ॥ ५८

तत्थ जया भाइज्जइ जुगरासी रिक्खमाइमासेहि ।
तेसि सवन्ना पढमं, कज्जइ लब्भइ तओ एअं ॥ ५९

अट्ठारससयतीसा, संपुन्ना सत्तसट्ठिभागा य ।
रिक्खे ससिमासे पुण, एवइअ च्चिअ बिसट्ठंसा ॥ ६०

रिउमासो अखण्डदिणा, सो इत्थ सवन्नणा तओ नत्थि ।
इगनउअअट्ठारसया, बासट्ठंसा उ रविमासो ॥ ६१

चउवीससयंऽसाणं, एगुणवन्ना सया उ पन्नट्ठा ।
एए दिणाण भागा, विण्णेआ अहिगमासम्मि ॥ ६२

जुगदिणमाणं तत्तो, निअनिअछेएहिं संगुणेऊण ।
विभज्जिज्जा अंसेहिं, संखा मासाण तो होइ ॥ ६३

नवरऽभिवड्ढिअमासे, पन्नुत्तरनवसयाइ अंसाणं ।
इगुयालसया पणसट्ठि-समहिआ च्छेअ अंसाणं ॥ ६४

एएसिं दुन्हं पि अ, रासीणं पंचगेण ऊवट्टे ।
लब्भइ छेओ अंसो, पयंसिओ जो इहं पुव्विं ॥ ६५

अथाऽनन्तरं "मासा संखाए भइअम्मि (गा.५८)" इत्येतद् भाव्यते-

सगसट्ठी बासट्ठी, इगसट्ठी सट्ठिमेव मासाणं ।
नक्खत्तमाइआणं, संखा एआओ जुगभागो ॥ ६६

हुन्ति तओ रिक्खाई, मासा अभिवड्ढिए विसेसो अ ।
सत्तावन्नं मासा, पुव्वं जं साहिआ भणिआ ॥ ६७

तेसि सवन्ने जाया, पणयालीसं सहस्स तिन्नि सया ।
चउरासीइ तेणउअ, सत्त सय भइअमासंसा ॥ ६८

तउ छेएण जुगदिण-गुणे चउदस लक्खा सहस्स इगवन्ना ।
एगं च सयं नउअं भइज्जंतो अंसरासीए ॥ ६९

लद्धा इगतीस दिणा, चउवन्नसहस्स दुसय छासीया ।
पणयालसहस्स सय तिग, चुलसी भइए एगदिवसंसा ॥ ७०

तेसिं छेयंसाणं, छासट्ठेहिं, सएहिं तीहिं तओ ।
अपवट्टणम्मि जाया, छेअंसा अहिगमासस्स ॥ ७१

भणिआ पंच वि मासा, तेसिं संवच्छरा य इन्हं तु ।
अहिमासगउप्पत्ती, जइ होइ तहा निदंसेमि ॥ ७२

चन्दस्स जो विसेसो, आइच्चस्स य हविज्ज मासस्स ।
ते इगसट्ठी भागा, बासट्ठा तीसगुणिआ ते ॥ ७३

बासट्ठीए भइआ, हवइ स एगोऽहिमासगो इत्थ ।
तेरसमो ससिमासो, तीसा संकन्ति अन्तम्मि ॥ ७४

तत्थेगो जुगमज्झे, सो पुण पोसो दुइज्जओ होइ ।
अन्नो जुगस्स अन्तो, होइ दुइज्जो सयाऽऽसाढो ॥ ७५

एसो अकालचूलत्तणेण, भणिओ निसीहपीढम्मि ।
तो अयण-वरिस-चउमासगा य(गाण?) माणे अणुवओगी ॥७६

एगाएऽमावसाए, रविणो ससिणो अ दोन्ह मिलिआण ।
तयणन्तरं विउत्ताण, सुणह मिलणं जहा होइ ॥ ७७

चन्देहिं रवी सिग्घा, तत्तो सिग्घाइं हुन्ति रिक्खाइं ।
तिन्हं पि पत्थिआणं, कस्स गई कित्तिआ होइ ॥ ७८

नक्खत्तेण मुहुत्ते, मुच्चइ भागेहिं पंचहिं दिणिन्दो ।
सत्तट्ठीए मिअंको, रविणा चन्दो बिसट्ठीए ॥ ७९

एवं सट्ठि तिहीसुं, गयासु दिवसाण इगुणसट्ठीए ।
बासट्ठंसदुगेण य, सो च्चिअ ससिणो रवी मिलइ ॥ ८०

तहाहि-

एगेण मुहुत्तेणं, बासट्ठीए विमुच्चई चन्दो ।
रविणा दिवसेण पुणो, सट्ठऽट्ठारसयंसेहिं ॥ ८१

ततश्चाऽष्टादशभिः षष्ट्यधिकैः शतैः ५४९०० परस्य राशेर्भागे हृते अंशानां च त्रिंशता अपवर्तने इदं-

इगुणतीसदिणेहिं, बत्तीसाए बिसट्ठिभागेहिं .
चउप्पन्नसहस्सा नव-सयभागेहिं मुच्चई चन्दो ॥ ८२

एवं बीआएऽमावसाए, रविणा दुइज्जएण ससी ।
जुज्जइ तावइएसुं, गएसु पुण रविअभागेसु ॥ ८३

सो च्चिअ ससिणो सूरो, मिलेइ एवं च दोहिं खित्तेहिं ।
यद्येकेन दिनेनाऽष्टादशशतानि षष्ट्यधिकानि लभ्यन्ते तदा चन्द्रमासेन किमिति त्रैराशिकन्यासः, आद्यन्तयोरित्यादिना लब्धानि चतुःपञ्चाशसहस्राणि नवशताधिकानि ।
रिक्खाणमइगएहिं, रविससिणो ते च्चिअ मिलन्ति (छ) ॥८४

चन्दस्य य सूरस्स य, सममेव य पत्थिआण वरिसम्मि ।
जावइआ सुरगिरिणो, परिमाणा हुन्ति ते वुच्छं ॥ ८५

बारससुऽमावसासुं, बारस बासट्ठिभागअहिआइं ।
चउप्पन्न अंगुलाइं, तिन्नि सयाइं दिणाण भवो ॥ ८६

एतानि च चन्द्रमासस्य द्वादशभिर्गुणने जायन्ते ।
दोहिं दिवसेहिं मण्डलपूरो सूरस्स होइ एगस्स ।
सत्तुत्तरसयमहिअं, हवन्ति ते एगवरिसेणं ॥ ८७

एतच्च पूर्वोक्तदिनराशेरर्द्धीकरणे जायन्ते(यते) ।
किंचूणगमणवसओ, ससिणो खिज्जन्ति सूरिअमविक्खा ।
छच्चेव मण्डलाइं, सयमेगसत्तरसओ होइ ॥ ८८

तहाहि–
चउप्पन्नसहस्स नवसय, तह भागे सूरिओ दिणे चरइ ।
एवं च परिरयद्धं, संजायइ एगदिवसेण ॥ ८९

बीए वि दिणे पुण इ–त्तिअम्मि कमिअम्मि परिरओ पुन्नो ।
सो पुण अट्ठसयाइं, सहस्स नव एग लक्खो अ ॥ ९०

नवशताधिकचतुःपञ्चाशत्सहस्राणि द्विगुणीकृतत्वात् ।
एवं चिअ चन्दस्स वि, संजायइ परिरओ परं ऊणो ।
सत्ततीससएहिं, वीसइं अहिगेण अंसाणं ॥ ९१

जम्हा रविस्स चन्दो, अद्ध(सट्ठऽ)द्वारससएहिं ऊणगई ।
दिवसम्मि दुन्नि गुणिए, तो लब्भइ एस रासि त्ति ॥ ९२

एष राशिर्विंशत्यधिकसप्तत्रिंशच्छतलक्षणः पूर्वगाथोक्त एवेति।
एगाए परिरयद्धं, भिज्जइ चंदस्स अमावसाए तओ ।
पडिपुन्नो दोहिं इमो, छ प्परिरय ऊणगा एवं ॥ ९३

भणिअं ससिणो परिरय–ऊणत्तं संपयं पवक्खामि ।
जह हुन्ति ओमरत्ता, वरिसे छक्कप्पमाणेणं ॥ ९४

इह हुन्ति ओमरत्तं, एगं इगसट्ठिदिवसअन्तम्मि ।
बासट्ठिमा तिही जं, खिज्जइ एवइअदिवसेहिं ॥ ९५

एवं छ ओमरत्ता, छासट्ठिसएहिं तिहिं दिवसाणं ।
आदित्यसंवत्सरेणेत्यर्थः ।
किं भणियं जं तिहीओ, वारेहिं समं न लब्भंति ॥ ९६

आसाढबहुलपक्खे, भद्दवए कत्तिए अ पोसे अ ।
फग्गुणवइसाहेसु, अ बोधव्वा ओमरत्ताओ ॥ ९७

एए कसिणपक्खे, हवन्ति न हवन्ति सुक्कपक्खम्मि ।
जत्तो बीआओ इमं, तं जाण विसेससुत्ताओ ॥ ९८

एसो कालविआरो, सिट्ठो सिद्धन्तसिद्धजुत्तीहिं ।
लोएण थूलमइणा, पुणऽन्नहा किंचि ववहरिओ ॥ ९९

सीसाणुग्गहहेउं, सिरिमं मुणिचन्दसूरिणा एसो ।
अच्चन्तं गम्भीरो, त्ति देसिओ पयडवयणेहिं ॥ १००

पू.आ.श्री जिनप्रभसूरि विरचितम्

॥ कालचक्रकुलकम् ॥

अवसप्पिणि उसप्पिणि भेएणं होइ दुविहउ कालो ।
सागरकोडाकोडीउ वीसा एसो समप्पेइ ॥ १

सुसमसुसमादि सुसमा सूसमदुसमा य दुसमसुसमा य ।
पंचमिया पुण दूसम तह दूसमदूसमा छट्ठी ॥ २

तत्थ चत्तारिसागर-कोडाकोडीउ सुसमसुसमा य ।
तिन्नि सुसमाइ नामं दुन्नेवय सुसमदुसमाए ॥ ३

दूसमसुसमा एगा–कोडाकोडीदूचत्तसहसूणा ।
इगवीसवरिस सहसा दूसहं तह दूसमाणं तु ॥ ४

इय दसकोडाकोडी अम(य?)राणवसप्पिउपरिमाणं ।
एमेवोसप्पिणि पुण दुण्हं पि हु वीसकोडीउ ॥ ५

अवसप्पिणि छ अरया एमेवोसप्पिणं ईव चरीया ।
एवं बारस अरए विवट्टइ कालचक्कमिणं ॥ ६

पढम दु तिरयाणं ति–दु–इग पलिउव आउयं कमसो ।
ति दु इग कोसुच्चत्तं ति दु इग दिवसाण आहारो ॥ ७

कप्पद्दुमफलाणं सत्तट्ठे वगु इगुणसीई ७९ बालंमि ।
सोलसवग्गद्धद्धं पिट्ठींवसा मुणेयव्वा ॥ ८

मज्जंकधालपल्लंक तूरजोइयफुल्लभोयणयं ।
भूसणगेहागार वत्तंगा दसविहा रुक्खा ॥ ९

चुलसीइ पुव्वलक्खा तिवरसद्धद्धमाससेसाओ ।
तइयर भरहपिया जाउ उसहो भरहवासे ॥ १०

तेवीसं तित्थयरा अजियाईया चउत्थ अरयंमि ।
तह बारस ए चक्की हरि–बल–पडिवासुदेव नव ॥ ११

चउत्थारय धुरि पणसय धणूसया पुव्वकोडिवरिसाओ ।
अंते य सत्तहत्थी वरस सयाऊ नरा हुंति ॥ १२

इगुणनवइ पक्खंसो चउत्थ अरयम्मि निव्वुओ वीरो ।
इगुणनवइपक्खंते नवमे अरये पउमजम्मो ॥ १३

चुलसीयं च सहस्सा वासासत्तेय पंचमासा य ।
वीरमहापउमाणं अंतरमयं सुणेयव्वं ॥ १४

वीरजिणे सिद्धिगए बारसवरसम्मि गोयमो सिद्धो ।
तह वीराउ सुहम्मो वीसहिं वरसेहिं सिद्धिगओ ॥ १५

वीरजिणे सिद्धिगए चउसट्ठिवरिसम्मि जंबुनामस्स ।
केवलनाणेण समं वुच्छिन्ना दस इमे ठाणे ॥ १६

मण-परमोहि पुराए आहारग-खवग-उवसमे कप्पे ।
संजमतिय केवलि सिज्झाणाय जंबुम्मि वुच्छिन्ना ॥ १७

चउदसपुव्वच्छेओ वरिससए सत्तरीय अहियम्मि ।
भद्दबाहुम्मि जाओ वीरजिणिंदे सिवं पत्तो ॥ १८

पुव्वाणं अणुओगे संघयणं पढम संठाणं ।
सुहम महापाणिणया वुच्छिन्ना थूलभद्दम्मि ॥ १९

दसपुव्वि वि वुच्छेओ वयरे तह अट्ठकीलिसंघयणं ।
पंचहिं वाससएहिं चउरासी एस महिएहिं ॥ २०

तह अज्जरक्खिनाहे वुच्छिन्ना सद्दनवय पुव्वा य ।
सुन्नमणि वेयसंखाओ विक्कमकालाए जिणकालं ॥ २१

इगुणवीसवरिससएहिं चउदसवरिसम्मि वीरनिव्वाणे ।
छासीइ वरिसे होही कक्की चंडो व पडिकूलो ॥ २२

पाडलपुरम्मि कक्की चंडालघरम्मि चित्तमासम्मि ।
अट्ठमि बुट्ठी जाओ चउम्मुहो बीय नामं तु ॥ २३

कक्की हणिउं दत्तं तत्पुत्तो भावगं करिवि इंदो ।
रज्जे ठविउं भो पुण पुरे पुरे चेइयं होही ॥ २४

पंचम अरयस्संते दुहत्थमणुयाउ वीसवरिसाओ ।
इह छट्ठअट्ठमपरं अट्ठममिंदो करावही ॥ २५

दुप्पसहो फग्गुसिरी नायल सड्ढो य सच्चसिरी सट्ढी ।
तह विमलवाहण निवो सोहमो य अपच्छिमो मंती ॥ २६

सोहम्मे दुप्पसहो एगवयारी दसालिय धरो य ।
सोहम्मा उ सागर विमाणाउच्चुओसि सही भरहे ॥ २७

पच्चूसे जिणधम्मो मज्झण्हे नासिही निवइ धम्मो ।
अग्गी विपच्छिमद्धे दुसमाए अंतसमयम्मि ॥ २८

घोऽमुहमंसभक्खग कसिणा चिविडा जंति तिरिनरए ।
छट्ठंते इगहत्था बिलवासी सोलवरिसाउ ॥ २९

नव नव दु तडासन्ने रहचक्कवाहाण गंगसिंधूणं ।
सव्वे बिलवाहभरि वेयद्दे आरओ पुरओ ॥ ३०

छव्वरिस गब्भधरित्थी छ सत्त अरए तहेव अट्ठमए ।
पुक्खलसंवट्टयखीर अमियरसयं च मेह हमे ॥ ३१

इक्किक्को सत्तदिणे वरिसेहि तत्थडि बुई पुढवें ।
पढमो बीओ धन्नं तेहं तइउ चउत्थो य ॥ ३२

पोसेइ उ सहिओ तह रस दव्वाइं पंचमं मेहो ।
अह नवमे अरयम्मि य सलाण पुरिसाण ते वुट्ठी ॥ ३३

अबुहजणबोहणत्थं [तहा अ] अप्पणो समासेण ।
कालचक्कस्स गाहा जिणपहसूरीहिं संठविया ॥ ३४

पू.आ. श्री मुनिचन्द्रसूरिविरचितः

॥ चन्द्रसूर्यमण्डलविचारः ॥

इह दीवे दुन्नि रवी, दुन्नि अ चंदा सया पयासंति ।
चुलसीसयमन्नेसिं, मंडलमन्नेसिं पन्नरसा ॥ १

दो जोअणंतराइं, सूराण ससीण पुण पणतीसा ।
तीसमिगसट्ठिभागा, चउरा तस्सत्तभागा य ॥ २

मंडलमंतरमेअं, रवीण पणसट्ठि मंडला दीवे ।
तत्थ बिसट्ठी निसढे, तिन्नि य बाहाइ तस्सेव ॥ ३

चंदाणं निसढि च्चिअ, मंडल पण गुरुवएसि दीसंति ।
सेसाइं मंडलाइं, दुण्णि वि जलहिस्स मज्झम्मि ॥ ४

रविदुगभमणवसाओ, निप्फज्जइ मंडलं इहं एक्कं ।
तं पुण मंडलसरिसं ति मंडलं वुच्चइ तहा हि ॥ ५

गिरिनिसढनीलवंतेसु उग्गयाणं रवीण कक्कम्मि ।
पढमाउ चेव समया, ओसरणेणं जओ भमणं ॥ ६

ता नो निच्छयरूवं, निप्फज्जइ मंडलं दिणयराणं ।
चंदाण वि एवं चिअ, निच्छयओ मंडलाभावा ॥ ७

इह छच्चिअ दसभाए, जंबुद्दीवस्स दुन्नि दिवसयरा ।
ताविंति दित्तलेसा, अब्भितरमंडले संता ॥ ८

चत्तारि अ दसभागे, जंबुद्दीवस्स दुन्नि दिवसयरा ।
ठाविंति मंदलेसा, बाहिरए मंडले संता ॥ ९

अस्य गाथायुगलस्य व्याख्या-

एगारस अडतीसे, वज्जित्तु सयाइं दीवपरिहीए ।
सेसे दसहिँ विभत्ते, जं लद्धं तं इमं होइ ॥ १०

इगतीस सहस्साइं, सयाइँ स ट्ठाहिआइं तह पंच ।
चउपन्न सट्ठिभागा, छहिं गुणणे अंसछेआणं ॥ ११

सीआलीस सहस्सा, दो अ सया जोअणाण तेवट्ठा ।
इगवीस सट्ठीभागा कक्कडमाइम्मि पिच्छ नरा ॥ १२

एवं चेव य दुगुणं, उभओ पासेसु ताव खित्तेसु ।
एवं चेव य सव्वं, दट्ठव्वं बीअरविणा वि ॥ १३

एवं सेसरवीण य, पयासखित्तं दसंसकप्पणया ।
ता नेयं जाव, चरमो पुक्खरदीवड्ढभाणु त्ति ॥ १४

एयं च-

लक्खेहिं इक्कवीसाइसाइ रेगेहिं पुक्खरद्धम्मि ।
उदए पिच्छंति नरा, सूरं उक्कोसए दिवसे ॥ १५

तस्सेवं(य) चिअ दुगुणं, पयासखित्तं भणंति उभयदिसिं ।
एवं तिन्नि दसंसा, पुक्खरदीवड्ढपरिहिस्स ॥ १६

परिधिश्चायं-

एगा जोअणकोडी, बायालीसं भवे सयसहस्सा ।
तीसं चेव सहस्सा, दोच्चेव सया इगु णवन्ना ॥ १७

सव्वपरिहीण एवं सव्वं चिअ भाणुणो दसंसतिगं।
तावंतुक्कोसदिणे, जहन्नए दुन्नि य दसंसा॥ १८

एवं च सइ दसंसो, तेसिं पइसंत-नीसरंताणं।
वड्ढइ हायइ तेसी, सएण दिवसेण अणुकमसो॥ १९

सव्वेसिं पि रवीणं, सव्वेसिं मंडलाण अन्नुन्नं।
दो जोअणंतरालं, पंचसयदसुत्तरा चारे॥ २०

इगसट्ठि सतिवन्ना, चंदाणं पंच नवहियसयाइं।
अट्ठहिं भागेहिं जओ, अब्भहिअं मंडलं ससिणो॥ २१

जंबूद्दीवे पइदिणमुभओ पासेसु ताव खित्तस्स।
बासीइ जोअणाइं, अहिआइं वुड्ढिहाणीसु॥ २२

पूर्वाचार्यमहर्षिकृतम्

॥ बोटिकोच्चाटनं वादस्थानकम् ॥

इत्थं पुण जिणमग्गे तित्थयराणं च पढमओ कप्पो।
बीओत्थि गणहराणं थविरो कप्पो त्ति सो भणिओ॥ १

तइओ पुण जिणकप्पो विणिग्गओ हवइ थविरकप्पस्स।
एए उ तिन्नि कप्पा-जहक्कमं कित्तइस्सामि॥ २

चउतीसअइसइ (य) जुआ तिकालनाणी य च्छिद्दवरपाणी।
वज्जरिसभसंघयणा गयनिद्दा हुंति तित्थयरा॥ ३

वरिसेण वि आहारं अपरिसुद्धं न चेव गिण्हंति।
चंदाइच्चे व सिहा लंघे नो निवडए सित्थं॥ ४

किं ताणुवगरणेहिं नाणपहाणाण सत्तिमंताणं ।
तत्तुल्लो वियल्लोके न च को वि किं ठाणचरिएण ॥ ५

कोवि समत्थो गंगं बाहाहिं तरइ कोवि नावाए ।
वच्चंति दोवि पारं सामत्थओ वायजुत्तगुणा ॥ ६

सव्वे वि रायवंसे उप्पन्ना परिमिया चउव्वीसं ।
चउवीसिओ त्ति कप्पो निद्दिट्ठो सव्वनाणीहिं ॥ ७

तीर्थकरकल्पः समाप्तः ।

तेसिं जे पव्वइआ गणहरदेवा हवंति ते थेरा ।
सव्वे गच्छमहल्ला न पुणो नरपलियचिंधेहिं ॥ ८

तेसिं उवगरणाइं वत्थं पत्तं तहेव रयहरणं ।
मुहपोत्तिया चउदस उवगरणाइं ति धारिंति ॥ ९

जइ पुण तित्थगरसमा गणहरमाई हवंति सव्वे वि ।
ता नेव परिमिया खलु जिणइंदा हुंति चउवीसं ॥ १०

द्वितीयकल्पः समाप्तः ।

एवं थविरे कप्पे पव्वइओ वज्जरिसभसंघयणो ।
आयरिएण पडिट्ठिओ पडिवज्जइ नवरि जिणकप्पं ॥ ११

नवमस्स तइयवत्थुं पुव्वस्स न जाव जाणियं सम्मं ।
ताव न जिणवरकप्पं आयरिया दिंति सीसाणं ॥ १२

निप्पडिकम्मसरीरा परूढनह -रोम-मलिनसव्वंगा ।
जोइसनिमित्तमाई तिविहं तिविहेण न कुणंति ॥ १३

तृतीयकल्पः समाप्तः

तित्थयर-थविर-जिणकप्पबाहिरा बोडिया जणं बालं ।
बालु व्व नग्गरूवा भमंति मूढं विमोहिंता ॥ १४

अरहंता भासंति छज्जीवनिकायवच्छल्लं धम्मं ।
छक्कायवच्छलत्तं जस्सत्थि जइत्तणं तस्स ॥ १५

अपरिग्गहा वि नरयं अविसुद्धाहारभोयणवसेण ।
थल-जलयर-खयरजिया रयणाई सत्तमिं पत्ता ॥ १६

जह संगामे सुहडो असिखेडगकवयनिविडसन्नाहो ।
साहेइ परं लोयं जई वि तह धम्मउवगरणो ॥ १७

एगगिहम्मि गिहत्थो भुंजंतो हवइ किं जइत्तं से ।
भिक्खावित्तिपसत्था पसंसिया सयलसत्थेसुं ॥ १८

एगगिहभोयणाणं छव्विहजीवाण हवइ विणिवाओ ।
अहवा परिग्गहो वि य संभवइ निमित्तकहणेणं ॥ १९

मुच्छिहइ गिहत्थगिहे जीवसणाहेण आउकाएणं ।
ता कीस कुंडीयाए छज्जीववहाय कीयाए ॥ २०

छक्कायवच्छलत्तं गिहत्थजलसेवणे कहं होइ ।
साहू य पत्तगेसुं पासुयउदगं पगिण्हंति ॥ २१

जस्स य जिमइ गेहे सो जइ तावे वि फासुयं कुणइ ।
ता छक्कायाण वहो पत्तगरहियाण तस्सत्थं ॥ २२

जेमेइ निमंतइओ जो पाऊण उद्धरद्धपक्केहिं ।
तस्सत्थे छक्काओ नियमा पावेइ उवमद्दं ॥ २३

अप्पकुडुंबे पत्थागओ वि भुंजेइ निअमो खमणो ।
पत्थारुंधे वि पुणो जेमेयव्वं गिहत्थेणं ॥ २४

जइ कहवि पाणिपत्ते पूयरअंडाइसंजुयं उदगं ।
ता जायइ पाणिवहो अह घुंटइ तहवि सो चेव ॥ २५

जइ गिण्हइ गालइणं, ता होइ परिग्गहो त्ति नियमेण ।
अह चत्तं ता चत्ता, जीवदया थूलकाए वि ॥ २६

अह भणसि गलियउदगं जेसुं गेहेसु तेसु भोत्तव्वं ।
गेहट्ठियजलगहणे का गणणा संजयजणाणं ॥ २७

उसहेणं उच्छुरसो सेयंसगिहंमि पाविओ सुद्धो ।
तुब्भे खायह भत्तं कह चरियं चरह रिसहस्स ॥ २८

रिसहेण टट्टिया कुंडीया य पिंछावली न वसहि त्ति ।
तुब्भे पुण उवगरणं गिण्हह मंताइयं कुणह ॥ २९

जइ इत्थि पायलग्गा तं न च गुत्तं न पालियं बंभं ।
जं सव्वरसाहारो तं रसचाओवि कह तुब्भं ॥ ३०

सुहमजियरक्खणत्थं विसत्थरूवस्स कायगुत्तस्स ।
कज्जे धरिंति वत्थं न हु भूसत्थं इमे समणा ॥ ३१

संगो वि सो न संगो धारिज्जइ जो उ पाणिरक्खत्थं ।
जो उण उवघायकरो सो संगो ओसहं व भवे ॥ ३२

जइ इत्थि गयवत्थं दट्ठुं पुरिसस्स होइ अहिलासो ।
तह इत्थिए वि फुडं नग्गत्ते केरिसो धम्मो ? ॥ ३३

चुलसीनेरयलक्खा नग्गाणं नारगाण ते भरिया ।
रज्जुपमाणो लोगो भरिओ नग्गाण तिरियाण ॥ ३४

दंसणनाणचरित्ता तिन्नि वि जस्सत्थि तस्स निव्वाणं ।
नग्गत्तेण न मोक्खो अह मोक्खो सव्वतिरियाणं ॥ ३५

सप्पो व्व मुक्ककंचू जलणो इव चूइक्कभूओ ।
अमुयंतो नियएसे एवं पुण कोवि गयवत्थो ॥ ३६

आयारे च्चिय अंगे वत्थं पत्तं तहेव रयहरणं ।
मुहपोत्तिदंडाई उवइट्ठं जिणवरिंदेण ॥ ३७

ता कुंडीयाइवहणं कुंथुपिवीलीण रक्खणट्ठाए ।
गहियंति गणहरेहिं न कट्ठे केसाण पिच्छाइं ॥ ३८

अह जंपह तित्थगरा चरंति अम्हे वि तं चिय चरामो ।
ता कुंडीयाइ - वसहीपरिग्गहो नत्थि अरहाणं ॥ ३९

केवलनाणुप्पन्ने कुणंति ते सीससंगहं अरहा ।
तुब्भे उण छउमत्था सीसाण परिग्गहं कुणह ॥ ४०

चक्कलिय-कुंडिया-टट्टिया तह पुत्थगाइ वसही उ ।
पिछी - दंडो वट्टो सुइ नहरणरं पज्जाराउ ॥ ४१

मसि-भायण कवलि य कप्पडाइं मोराण पिच्छकुंडाइं ।
कुंडीण सिक्कियाओ निस्संगं परिसंभवो ॥ ४२

वालग्गकोडिमित्ते परिग्गहे वज्जिया य ते अरहा ।
ता अइपरिग्गहोत्थि नग्गाण वि पत्थेअमाणाणं ॥ ४३

जइ इच्छह निस्संगं ता गिण्हह मुहपत्तियं दंडं ।
अह गहियटंटमाला ता नग्गत्तेण किं कज्जं ॥ ४४

जं पंचनमोक्कारं जंपह सो नत्थि जं जिणा सव्वे ।
आयरिया उवज्झाया साहू पुण थेरकप्पंमि ॥ ४५

विणओ वेयावच्चं अरहंताणं नत्थि नग्गाणं ।
बारसहा पडिपुण्णो न तवो वि दिगंबराणं च ॥ ४६

[चतुर्विधसंघसिद्धिः]

संघो चउव्विहो पुण नत्थि धुवं खुड्डु-खुड्डि-रिसि तिविहो ।
अह सावग-सावीओ ता संघो पंचहा होइ ॥ ४७

सिज्जइ इत्थि न पुरिसो न नपुंसो एत्थ सिज्जए जीवो ।
केवइयं थीकम्मं कम्मट्ठं घायमाणस्स ॥ ४८

जह समणो तह समणी सावग तह साविया वि जिणमग्गे ।
एस चउव्विहसंघो बोडियसत्थे कहं होइ ॥ ४९

[केवलिभुक्तिसिद्धिः]

केवलीभुत्ती वि धुवं ओरालियदेहधारगे जीवे ।
असणेण अभुत्तेणं न हु कस्सवि चिट्ठए देहो ॥ ५०

इंधणरहिओ व्व सिही जाइ खयं चेव अन्नपरिहीणो ।
देहो निसंदेहं ओरालियपोग्गलोवचिओ ॥ ५१

इय जाणिऊण चेव मिच्छं सिवभूइकप्पियं सव्वं ।
निउणं निउणमईहिं नियमा परिवज्जणिज्जं ति ॥ ५२

पूर्वाचार्यप्रणीतम्

॥ बोटिकनिराकरणम् ॥

निच्छिद्दापाणि पुन संघयणं वज्जरिसहनारायं ।
अइसयजुत्ता य जिणा करभोई तेण ते होंति ॥ १

अन्नेसिं पि न कप्पइ छिद्देसु करेसु भोयणं नियमा ।
गणहरपमुहाण तओ पत्तं भणियं जिणिंदेहिं ॥ २

जस्स कए आहारो आरंभो होइ तस्स नियमेण ।
आरंभे पाणिवहो पाणिवहे होति वयभंगो ॥ ३

हंतूणं छप्पाणं अप्पाणं, जो करेइ सप्पाणं ।
अप्पा सो सुहकंखी, न मोक्खकंखी न सो समणो ॥ ४

न हु लेइ जिणो पिंछ-चक्कलयं कुंडियं व कडसारं ।
दिक्खं धम्मकहं वा न करेइ य जाव छउमत्थो ॥ ५

पुव्वकयं वेयंता जे पुरिसा खवगसेढिमारूढा ।
इत्थि- नपुंसगवेया एवं सव्वे वि सिज्झंति ॥ ६

संघयण-नाणरहिओ जिणचरियं जो चरेइ असमत्थो ।
सो आणा-अणवत्थ-मिच्छत्त - विराहणं पावे ॥ ७

गंथइ कम्मसमूहं अहवा गंथेइ तेणमप्पाणं ।
सो होइ पावगंथो अब्भिंतर - बाहिरो मुणेयव्वो ॥ ८

मिच्छत्तं अन्नाणं पमायजोगा य अविरइ-कसाया ।
बंधइ इमेहिं कम्मं अब्भिंतरओ भवे गंथो ॥ ९

जस्स किर निग्गयमिणं सो निग्गंथो जिणेहिं पन्नत्तो ।
सो निग्गंतो तम्हा निग्गंथो भन्नए समणो ॥ १०

जइ उण बाहिरगंथं चइऊणं कहवि होइ निग्गंथो ।
तो चोरेहिं वि मुसिओ नग्गो निग्गंथसमणो सो ॥ ११

अह भणसि परायत्तो सायत्तो समणओ इह गहिओ ।
ता कोवुज्झियसाऽअयनियंसणो (?) होउ निग्गंथो ॥ १२

अह भणसि न कोवेणं जइ ता राएण होइ निग्गंथो ।
इत्थिपसंगविडंबणसंपत्तो तंमि कालंमि ॥ १३

अह होइ जहाजाओ निग्गंथो होउ ता खरो गोणो ।
अह पुरिसा ता वंदसु वघरकुलंमि सव्वे वि ॥ १४

अह भणसि मोक्खहेउ बाहिरगंथस्स कुणइ परिचायं ।
सो भण्णइ निग्गंथो एत्थंता पुच्छिमो एक्कं ॥ १५

अब्भिंतरओ गंथो चत्तो किं तेण नेय ता भणसु ।
जइ चत्तो निग्गंथो न य चत्तो कह णु निग्गंथो ॥ १६

बाहिरगंथच्चाए संते अब्भिंतरम्मि निग्गंथो ।
सप्पो व्व मुक्ककंचू भणाहि किं निव्विसो होइ ॥ १७

बाहिरगंथच्चाओ न एत्थ तम्हा उ कारणं होइ ।
चित्ते बद्धे बद्धो मुक्के मुक्को त्ति नायव्वो ॥ १८

एवं ठियंमि कज्जे मुच्छा वत्थुंमि जंमि सो गंथो ।
देहाहाराईए नग्गाण वि कीस नवि मुच्छा ॥ १९

उवगरणंमि असंते मुच्छासत्तिउ न होइ निग्गंथो ।
नग्गो किं निग्गंथो सव्वो च्चिय रायरासालो ॥ २०

जइ एवं ता सिद्धो उवग्गहो पत्तकंबलाईओ ।
जीवदयत्थं मोक्खस्स कारणं तं मए गहियं ॥ २१

जह नग्गत्तं तह तं पि होउ मोक्खस्स साहणं तम्हा ।
निज्जरहेउगहिया विसिट्ठबुद्धीए समणेणं ॥ २२

सम्मत्तनाणचरणे अरहंत-गुरूसु तह य साहूसु ।
भत्तीए नत्थि दोसो एवं उवगरणगहणे वि ॥ २३

जत्थ न मुच्छा जायति संतं पि परिग्गहो न तं होति ।
जह तुरओ आहरणे संते वि न मन्नए किंपि ॥ २४

इय धम्मसाहणाइं पत्तय-रयहरण-चीवराईणि ।
न य होति परिग्गहणं तुरयस्स व कवियमाईणि ॥ २५

एत्थ वि अम्ह न गाहो नरिंद ! पत्ताइधारणमवस्सं ।
जइ तरइ जीवरक्खं काउं जा होइ पमायओ गेण्हि ॥ २६

जीवदय च्चिय हेउ अग्गहणे जाण तस्स गहणे वा ।
रागद्दोसच्चाओ संजमवुड्ढी य जह होइ ॥ २७

न य किंचि अणुन्नायं पडिसिद्धं वावि जिणवरिंदेहिं ।
मोत्तुं मेहुणभावं न तं विणा रागदोसेहिं ॥ २८

इय संसारसमुद्दो जर-जम्मण-मरणवसणपायालो ।
दुहसयसहस्सगुविलो जीवाणं किं निमित्तेण ॥ २९

आहारनिमित्तेणं जीवा वच्चंति दारुणं नरयं ।
जह सिंघवग्घमच्छा संसारमहन्नवं पत्ता ॥ ३०

सव्वेसिं जीवाणं आहारो होति पढमओ लोमो ।
सेसा उ तं निमित्तं तंमि निरुद्धे निरुंभंति ॥ ३१

आहार-भय-परिग्गह-मेहुणसन्ना य दुज्जया लोए ।
चत्तारि महाघोरा न मुयंति भवट्ठियं जीयं ॥ ३२

हिंसादोसपरिणओ वत्थविहूणो वि सो ण निग्गंथो ।
सप्पोऽथ मुक्ककंचू भणाहि किं निव्विसो होइ ॥ ३३

जिणवायं वायंता तं चेव य जिणमयं अपालेंता ।
जिणसत्थबाहिरमई संसारपवड्ढगा भणिया ॥ ३४

जह राया मउडधरो पयाए पालो सबालवुड्ढाए ।
कीस न भिच्चा वि तहा धरंति मउडं मणभिरामं ॥ ३५

जह ताण सो अजोगो मउडो ओलग्गयाण तह चेव ।
छउमत्थाण न कप्पइ जिणरूवविडंबणा काउं ॥ ३६

जो वक्खरओ दोसो सो किर एक्काए मणुयजाईए ।
आहारकओ दोसो संसारे सव्वजीवाणं ॥ ३७

जिब्भिंदियंमि दमिए नियमा सेसिंदियाइं दमियाइं ।
नायगभट्टंमि निहए सेसा उ निरुंभिया पुरिसा ॥ ३८

गोरस-कंजिय-सत्तु य पाणियमाईसु करयलठिएसु ।
दीसंति जे उ सत्ता तेसिं परिरक्खणा कह णु ॥ ३९

जइ पियइ जीवघाओ अह उज्झइ तो मरंति सिग्घयरं ।
नेउं चेव न सक्का करयलछिद्दे सयं ठाणं ॥ ४०

दाया वि नेच्छइ तयं सयंमि भाणे पुणो वि छोढुं जे ।
अह देइ तो य वयणं चत्तं न य बोहिलाभो से ॥ ४१

छक्कायदयावंतो वि संजओ दुल्लहं कुणइ बोहिं ।
आहारे नीहारे दुगुंछिए पिंडगहणे य ॥ ४२

जीवस्स कम्मबंधो अट्ठविहो जेण भमइ संसारे ।
सो संजमेण धोवइ न हु करयलजिमियमित्तेणं ॥ ४३

सुहमा जंतुसरीरा केसु वि दीसंति अन्नपाणेसु ।
तेसि परिरक्खणत्थं पत्तग्गहणं जिणा बेंति ॥ ४४

सोलस उग्गमदोसा सोलस उप्पायणाए दोसा उ ।
दस एसणाए दोसा संजोयणमाइ पंचेव ॥ ४५

एए य जाणिऊणं जिणवरवसभेहिं जे उ पण्णत्ता ।
तो निच्छएण भि(दि)क्खा निद्दिट्ठा जिणवरिंदेहिं ॥ ४६

पत्ते पडिच्छिऊणं सुपरिक्खओ सव्वओ सुपरिसुद्धं ।
जयउ उवभुंजंतो तमेगंते अणाबाहे ॥ ४७

अण्णं च बाल-दुब्बल - गिलाण-वूढे अलद्धिमंतेसु ।
पत्तं उवग्गहकरं जिणवरदिट्ठं न पाणिपुडं ॥ ४८

जीवा जीवाहारा अजीवाहारा य नत्थि लोगंमि ।
जे य अजीवाहारा ते तइलोक्के भवे सारा ॥ ४९

निरवज्जाहाराणं साहूणं निच्चमेव उववासो ।
गुणपरिवुड्ढिनिमित्तं तहवि हु उववासमिच्छंति ॥ ५०

जिणसरिसं नवि रूवं न य संघयणं किरिया गुणा चेव ।
करिहि च नग्गरूवं जीववहत्थं कहं मूढा ॥ ५१

जीवपरिरक्खणत्थं वत्थं पत्तं व जं भवे सव्वं ।
दूसंति अणज्जा नग्गत्तणगाहमावण्णा ॥ ५२

जइ खवणाण वि धम्मो नग्गं पि वयं इमं कुणंतस्स ।
खमणी कीस न नग्गी किं धम्मो खंडखंडेसु ॥ ५३

असुवन्नो अहिरन्नो अमुल्लकीओ अलज्जणिज्जो य ।
पुरिसस्स महिलियस्स व लज्जामइ उ अलंकारो ॥ ५४

जो जंबुयबलसरिसो इच्छइ काउण सीहविक्कंतं ।
सो अंतरावि नस्सइ तंपि य कज्जं न साहेइ ॥ ५५

आई जस्स विणट्ठा धम्मस्स दुमस्स अहव सव्वस्स ।
तं आइमूलछिन्नं उवरिं किं पल्लवं देइ ॥ ५६

अम्हे पुण जिणचरियं न चरामो न य करामो जिणरूवं ।
तेसिं करामो आणं जह रन्नो सेसपरिवारो ॥ ५७

वत्थपरिग्गहिओ पुण चाउक्कालं पि कुणइ सज्झायं ।
झायइ सुणिप्पकंपो एगग्गमणो सुहं झाणं ॥ ५८

जइ भणिया आयारे जिणेहिं वत्थेसणा सवित्थारा ।
न तहा दुवालसंगे कहिंचि पिंछेसणा भणिया ॥ ५९

तं जइ सयलमहिंसं इच्छसि तो उज्झिउण पिंच्छाइं ।
सिवसुहसोक्खत्थाइं सुयविहिणा गेण्ह वत्थाइं ॥ ६०

जो आगमउवइट्ठं वत्थं पत्तं च लेइ जयणाए ।
सो पावइ परमपयं अक्खयसोक्खं अणाबाहं ॥ ६१

जो पुण अणुवइट्ठं उवगरणं लेइ हणइ सत्तीओ ।
सो हिंडइ संसारे पुणो पुणो गब्भवसहीसु ॥ ६२

केवलनाणधरेहिं सीसाणं अक्खाओ उवाउ त्ति ।
तेण इहं उवगरणं दिन्नं साहूण जं जोग्गं ॥ ६३

जेण पुणो न वि दिन्नं उवगरणं न वि य लेंति जे दिण्णं ।
सो सव्वण्णु न होई मूढा जे तस्स पणमंति ॥ ६४

जो पंथमयाणंतो वच्चइ कुपहेण पंथबुद्धीए ।
पत्तंमि गइसमत्थो सो भमइ निरत्थयं मोहा ॥ ६५

एमेवमयाणंतो धम्ममधम्मं च धम्मबुद्धीए ।
तावेंतो वि सरीरं न लहइ सुहमुत्तमं सिद्धिं ॥ ६६

विवरीयसद्दहंता विवरीयपरूवणा य जेसिं तु ।
ते बोडीयमाईया नाणविहूणा किलस्संति ॥ ६७

जे य परिहणु पासे मेल्ले वि बीभच्छं हिंडंति जगे ।
किर ताहं धम्मु होसइ सो रूएहिं
विनडिओ जोवि ताहं उवएसु लेसइ (?) ॥ ६८

लज्जा इक्कमु जेहिं किं उवट्टउं एउअकज्जा ।
जइ नग्गाहंवि धम्मुफुडुतो तिरियं च हं रज्जु ॥ ६९

इय बहुगुणं ति काउं निग्गंथं तेण सेवियं अम्हे ।
भणियं च नरिंदेणं ता कीस तुमं न निग्गंथो ॥ ७०

भणियं च समणएणं दो कप्पा एत्थ हुंति नरनाह ! ।
जिणकप्प-थेरकप्पा अह भणिया वीरनाहेण ॥ ७१

पढमो य थेरकप्पो तंमि ठिओ अप्पयं तुलेमाणो ।
तवसंजमाइएहिं भावेंतो भावणसएहिं ॥ ७२

तव-सुत्त - सत्त-भावण-एगत्तगुणेहिं होइ संपन्नो ।
पडिवज्जइ जिणकप्पं सो नग्गो होइ हु कमेण ॥ ७३

तं संपइ वुच्छिन्नं जं पुण दीसेज्ज तं न जिणभणियं ।
बहुवत्तव्वं एयं पययं चिय जंपिमो एण्हि ॥ ७४

अम्हं पि किं न नग्गं पुरउ वाहाएलं चिरं वीरं (?) ।
नग्गोवयार नामं लिंगमिणं पढमकप्पस्स ॥ ७५

काले कहिंपि नग्गा कत्थइ पुरओ ललंतजरचीरा ।
कारणवसेण गहियं मुंचामो कारणवसेण ॥ ७६

कालस्स जहा हाणी किरियाहाणी वि होइ तं लोए ।
जह जह संजमहाणी निज्जरहाणी तह च्चेव ॥ ७७

आउस्स होइ हाणी जह जह तह चेव संघयणहाणी ।
सत्तस्स होइ हाणी तह हाणी होति सुत्तस्स ॥ ७८

हाणीए तीए नरवर ! हाणी चरणस्स संजमे हाणी ।
नाणस्स केवलस्स य मोक्खस्स य संपयं हाणी ॥ ७९

जिणकप्पो उ न कीरइ उक्कोसट्ठीए सव्वभावेण ।
संपइ काले नरवर ! कप्पो थेराण जुत्तमिमो ॥ ८०

एयंपि मा वियाणसु जह नवि मोक्खस्स कारणं एयं ।
जिणवयणं कीरंतं सिवसुहयं नग्गभावं च ॥ ८१

एयंमि थेरकप्पे बहुए वहंतया गया मोक्खं ।
जिणकप्पंमि न सिज्झइ तेणेव भवेण सिद्धंते ॥ ८२

[रयहरणगुणा]

नग्गगुणी – अह पुच्छसि रयहरणं कीस इमं धारियं तुम्हेहिं ।
तत्थवि नरवर ! कज्जं सुणेसु जुत्तीए जुत्तमिणं ॥ ८३

जह कज्जलस्स भरिओ समुग्गओ अच्छए निरवसेसो ।
इह सुहुमबायराणं जीवाणं जाव नरओ वि ॥ ८४

दीसंति केइ जीवा केइ न दीसंति सुहुमपरिणामा ।
ताणं च रक्खणट्ठा रयहरणं धारिमो अम्हे ॥ ८५

जे तत्थ चक्खुगम्मा परिहारो ताण कीरई चेव ।
जे पुण न चक्खुविसया रयहरणपमज्जणं ताणं ॥ ८६

आसण-सयणे ठाणे फलए भूमीए पीढमग्गए वा वि ।
आऊंट-पसारणाए पमज्जणं कीरइ इमेण ॥ ८७

तेण विणा कह कीरउ पमज्जणं रक्खणं च जीवाणं ।
रयहरणधारणं नरवरिंद ! इच्छिज्जए तेण ॥ ८८

[पत्तधारणगुणा]

अह पुच्छसि कीस इमं अलाबुपत्तं धरिज्जए तुम्हं ।
तंपि निसुणेसु नरवर ! जीवदयाकारणं एत्थ ॥ ८९

देहेण विणा धम्मो न होइ धम्मस्स कारणं देहो ।
देहोवि अन्नरहिओ न होइ अन्नं च तं दुविहं ॥ ९०

संसत्तमसंसत्तं अन्नं पाणं च जीव वा मीसं ।
तं कह घेप्पउ नरवर ! कह वा उवउज्जउ सरीरे ॥ ९१

तस्स परिक्खाहेऊ घेप्पइ पत्तं पि तेण नरनाह ! ।
घेत्तूण तत्थ अन्नं जइ सुज्झइ ता पउतव्वं ॥ ९२

अह कहवि न सुज्झइ तं समुच्छिमं जीवसंकुलं होज्जा ।
सुत्तविहिएण विहिणा कायव्वं विगिंचणं तस्स ॥ ९३

अह सुज्झइ ता नेउं नियवसइं तत्थ गुरुअणुण्णाओ ।
बाल-गिलाणादीणं देज्ज व अहवा विभुंजेज्जा ॥ ९४

पत्तगहणस्स नरवर ! दीसंति गुणा तहेवमाईसु ।
पाणिपुडपत्तयाणं कह व गुणा होंतु जे भणिया ॥ ९५

[चीवरधारणगुणा]

चीवरधरणं पुच्छसि तंपि हु साहेमि सुयओ जहत्थं ।
देहोवग्गहहेऊ उवग्गहो भन्नए एसो ॥ ९६

सम्मत्तनाणचरणे तिण्ह वि एयाण भावणा भणिया ।
ताउ भावेयव्वा एगग्गेणं तु भावेणं ॥ ९७

तं सीयवायगिम्हं मसया दंसा य बाहिरं अंगं ।
अह ताण रक्खणट्ठा-इच्छिज्जइ चीवरं मुणिणो ॥ ९८

[कंबलगुणा]

हिम-महिया-करयाणं जलस्स पुहईए वाउ-तिरियाणं ।
रक्खट्ठा इच्छिज्जइ घण-मसिणं कंबलं एयं ॥ ९९

मलपंकजुओ देहो जीवा लग्गंति बायरा सुहुमा ।
रक्खत्थं ताण इहं धारिज्जइ कंबलं एयं ॥ १००

[दंडगुणा]

इत्थि-साणे गोणे हि पडणिय-जलमाण -पडणवेलवणे ।
दंडधरणं पि नरवर ! इच्छिज्जइ मुणिवरजणस्स ॥ १०१

इय एयं महलिंगं नरवर ! गुणवंतयं सुवियाण ।
मोक्खस्स साहयमिणं दयाए तवसंजमरयाणं ॥ १०२

जं जं निज्जरहेउं तं तं घेप्पइ तवो वि साहूहिं ।
जं जं च बंधहेऊ उज्झिज्जइ तं कयारं च ॥ १०३

अह मंतिणावि भणियं एत्तियमेत्तं पि तं वहेमाणो ।
निग्गंथं पावयणं पडिवन्नो कहसि निग्गंथो ॥ १०४

भणियं च समणएणं राय ! जाणामि गंथसद्दत्थं ।
तह गंथगंथिभावं गंथिज्जइ जेण सो गंथो ॥ १०५

चित्तक्ख-पोत्थकम्मे एसो गंथो त्ति ठावणागंथो ।
पुप्फाइगंथणं पुण सुत्ताई दव्वगंथो उ ॥ १०६

भणियं च नरिंदेणं समणय ! जइ मोक्खकारणं गहियं ।
न य होइ बंधहेऊ एवं सेसाण तं न होउ ॥ १०७

चरताई जे समप्पा तिदंडमुंडाइ एहिं जं गहियं ।
मोक्खस्स कारणेणं तं होउ अबंधया ताण ॥ १०८

भणियं च समणएणं एवमिणं होउ कस्स पडिसेहो ।
जइ जीवरक्खणत्था उवयरणं होइ जह अम्ह ॥ १०९

इय नरवर ! निग्गंथा अम्हेच्चिय होमु सव्वधम्मीणं ।
निग्गंथं पावयणं तेण इमं भन्नई पयडं ॥ ११०

सुत्तं संतं च कालं कयजुयसमयं तं निरक्खाउयं च ।
सव्वे ते तंमि काले उवयरणविहीवज्जिया जंति सिद्धिं ॥१११

बाहाहिं जो समत्थो जलनिहितरणे सो समत्थो मणुस्सो ।
नावाए तस्स किं वा भणसु य विमणो सो जिणो केवली राय!॥११२

तणगहणानलसेवानिवारणा धम्मसुक्कज्झाणट्ठा ।
दिट्ठं कप्पग्गहणं गिलाणमरणट्ठया चेव ॥ ११३

छज्जीवकायरक्खा नाणाइगुणाण साहणं परमं ।
पत्तं जिणेहिं भणियं साहूणं मुत्तिकंखाणं ॥ ११४

जुण्णेहिं खंडिएहिं य असव्वतणुया उवहिं नणु निच्चं ।
चेलेहिं सचेला वि हु अचेलया हुंति मुणिवसहा ॥ ११५

सिरिकल्लाणविजयसीसविरइओ

(श्रीकल्याणविजयशिष्यविरचितः)

॥ तेवट्ठिसिलगापुरिसवियारो ॥

(त्रिषष्टिशलाकापुरुषविचारः)

सिरिवीरजिणं नमिउं, तेवट्ठि सिलागपुरिसतणुमाणं ।
आउं जिणंतराणि य, जहसुत्तं कित्तइस्सामि ॥ १

पढमो तित्थयराणं, आसी सिरिउसहनामदिज्जेणं ।
पढमो वि चक्कवट्टी, तस्स सुओ भरहनामेणं ॥ २

पंचसयधणुअमाणं, देहस्स य तेसि(सिँ)दुन्नमुच्चत्तं ।
पुव्वा[य] सयसहस्सा, चउरासी, आउपरिमाणं ॥ ३

पन्नासलक्खकोडीसागरसमइक्कमे तओ जाओ ।
सिरिअजिअनाहतित्थंकरो अ सगरो य चक्की वि ॥ ४

चउसयपन्नासधणुप्पमाणमेएसि(सिँ) दुन्नमुच्चत्तं ।
बावत्तरि चं(च)लक्खा, पुव्वाइं आउअं आसी ॥ ५

तो तीसलक्खकोडी, सागरसमणंतरं समुप्पन्नो ।
तेलुक्कमहिअचलणो, सिरिसंभवनामतित्थयरो ॥ ६

चउसयधणुप्पमाणो, आउं से सट्ठिलक्खपुव्वाइं ।
तो वोलीणे दसगे, अयराणं लक्खकोडीणं ॥ ७

जाओ सिरिअभिनंदणजिणो अ पन्नासतिसयधणुदेहो ।
पन्नासलक्खपुव्वप्पमाणमाउं पुणो तस्स ॥ ८

तो नवहि सागराणं, कोडीलक्खेहि आसि सुमति(जि)जिणो ।
तिन्निसयधणुप्प(प)माणो, तह चत्तालक्खपुव्वाऊ ॥ ९

तो कोडिसहस(स्स)नवइ, अयराणं अंतरम्मि पउमपहो ।
पन्नासदुसयधणुओ, पुव्वाणं तीसलक्खाऊ ॥ १०

नवसहसकोडिसागरसमणंतरमासि तो सुपासजिणो ।
दोसयधणुप्पमाणो, वीससयसहस्सपुव्वाइ(ऊ) ॥ ११

तो चंदप्पहदेवो, जाओ नवकोडिसागरसएहि ।
सट्ठ(ड्ढ)सयधणुअदेहोसे(हुस्से?)हो
दसपुव्वलक्खाओ(ऊ) ॥ १२

तो नवइकोडिसागरसमयेणं सुविहिनामतित्थयरो ।
जाओ धणुसयमाणं(ण)प्पवरो दोपुव्वलक्खाउ(ऊ) ॥ १३

नवकोडिसागरेहिं, तो सीयलजिणवरो समुप्पन्नो ।
नवइधणुमाणदेहो, आउं इगपुव्वलक्खं से ॥ १४

सागरसएण छासट्ठिलक्खछव्वीससहसवरिसेहि ।
ऊणा सागरकोडी, समइक्कंता तओ पु(प)च्छा ॥ १५

आसि तथा सिज्जंसो, जिणो अ पडिविन्हु(ण्हु)विण्हुरामा वि।
आसग्गीवतिविट्ठू, अयलऽभिहामाउ ते कमसो ॥ १६

सव्वेसि(सिं) धणुअसीइ, देहो आउं तु वासलक्खाणं ।
चुलसी पणसीइ कमा जिणाइतियगस्स रामस्स ॥ १७

चउपन्नऽयरेहि तओ, जाओ सिरिवासुपुज्जजिणचंदो ।
तार[य]दिविट्ठुविजया, पडिहरिहरिरामग्ग(गा)वि तया ॥१८

सव्वे सित्तरिधणुआ, आउं तु जिणत्तिगस्स रामस्स ।
बावत्तरिपणहत्तरिलक्खा वासाण कमसो उ ॥ १९

तो तीससागरेहिं, विमलजिणो मेरओ अ पडिविण्हू ।
विण्हू सयंभुनामा, बलभद्दो भद्दओ जाओ ॥ २०

सव्वे सट्ठिधणुच्चा, आउं पुण होइ सट्ठिपणसट्ठी ।
जिणतियगस्स रामस्स, य क(क्क) मसो वासलक्खाणं ॥ २१

नवसागरेहि तत्तोऽणंतजिणि(णिं)दो तहा समुप्पन्नो ।
तइआ पुण पडिकेसवकेसवरामा इमे कमसो ॥ २२

मधुकेढवो अ पुरिसुत्तमो तहा स(सु)प्पभो अ विन्नेयं (या) ।
तिपं(प)चासधणुअदेह(हु)स्सेहो तेसि(सिं) चउण्हं पि ॥ २३

आउ(उं)पुण वासाणं, लक्खा तीसा य होइ विन्नेयं ।
तिण्हं पि जिणाइ(ई)णं, रामस्स उ लक्खपणवन्नं ॥ २४

तो चउहि सागरेहि, धम्मजिणो तह निसुंभपडिविण्हू ।
विण्हू अ पुरिससिंहो, रामो अ सुदंसणो जाया ॥ २५

पणयालधणस्सेहा, आउं तु कमेण दस य सत्तरस ।
जिणपमुहाणं तिण्हं, रामस्स य वासलक्खाणं ॥ २६

तो संजाओ मघवं चक्की सड्ढयदुचत्तधणुदेहो ।
से समपणलक्खाउ, सणंकुमारो अ तप्पच्छा ॥ २७

चक्की सट्टि(ड्ढि)गचताधणुतणमाणो तिलक्खवरिसाउ ।
अह पउणपलिअऊणं सागरतिगमासि धम्मजिणा ॥ २८

ता संतिनाहतित्थंकरो अ चक्की वि आसि सो चेव ।
चालीसधणुअदेहो, आउं इगवासलक्खं से ॥ २९

अद्धपलिएण तत्तो, कुंथू आसी जिणो वि चक्की वि ।
पणतीसधणुअदेहो, पणनवइसहस्सवरिसाऊ ॥ ३०

तो पलिअचउत्थ(त्थं)से, गए उ कोडीसहस्सवासूणे ।
जाओ सिरिअरनाहो, जिणिंदचक्कित्तलत्थि(च्छि)धरो ॥ ३१

सो तीसधणुच्चो समचुलसीसहस्साउओ(ओ) अ तप्पत्था(च्छा)।
बलिपुरिसपु(पुं)डरीयाणंदा पडिविण्हुविण्हुबला ॥ ३२

एगुणतीसधणुच्चा, सव्वे आउं तु दुद्न्ह(ण्ह) पढमाणं ।
पणसट्ठी(ट्ठि)समसहस्सा, रामस्स य हो[इ] पणसीइ ॥ ३३

तो पच्छा संभूओ, सुभूमनामेण चक्कवट्टी अ ।
अडवीसधणुअदेहो, तह सट्ठी(ट्ठि)सहस्सवासाऊ ॥ ३४

पल्हायदत्तनंदणनामा पडिविण्हुविण्हुरामा तो ।
छव्वीसं धणुआइ, सव्वेसिं देहपरिमाणं ॥ ३५

आउं पुण पडिकेसवकेसवनामाण दुद्न्ह(ण्ह) वासाणं ।
सहसा छप(प्प)न्नं तह, पणसट्ठी होइ रामस्स ॥ ३६

अह जाओ अरनाहा, मल्लिजिणो कोडिसहसवरिसेहि ।
पणवीसधणुअमाणो, पणवन्नसहस्ससमजीओ ॥ ३७

तो सुव्वयमहपउमा, जाया चउपन्नलक्खवरिसेहि ।
जिणचक्किणो अ वीसंधणुआ समतीससहसाउ(ऊ) ॥ ३८

तो रावणनारायणपउमा पडिविण्हुविण्हुबलदेवा ।
जाया तेसि(सिं) सोलसधणूणि देहस्स उस्सेहो ॥ ३९

बारसवाससहस्सा, रावणनारायणाणमाउ पुणो ।
पउमस्स य वासाणं, पनरससहसा मुणेयव्वं ॥ ४०

छहि वरिसलक्खगेहें(हि), नमिजिण(जिण) हरिसेणचक्कवट्टी तो।
जाया पनरसधणुआ, दसवरिससहस्सजीआ य ॥ ४१

तो जाओ जयचक्की, बारसधणुओ तिवाससहसाऊ ।
अह नमिनाहजिणाओ, जाया वरिसाण पणलक्खा ॥ ४२

तो उप्पन्नो नेमी, तहा जरासंधकण्हरामक्खा ।
पडिहरिहरिबलभद्दा, दसधणुदेहा य ते चउरो ॥ ४३

एग(गं) वाससहस्सं, नेमिजरासंधकण्हनामाणं ।
आउं ज(त)ह रामस्स वि, वासाण दुवालससयाणि ॥ ४४

तत्तो जाओ चक्की, दुवालस(सो) बंभदत्तनामेणं ।
सत्तधणुमाणतणुओ, वरिससया सत्त आउं से ॥ ४५

तो नेमि(मि)जिणा सड्ढट्ठमसयतेसीइवाससहसेहि ।
जाओ सिरिपासजिणो, नवकरदेहो समसयाउ ॥ ४६

अड्ढाई(इ)ज्जसएहि, जाओ वरिसेहि तो महावीरो ।
बावत्तरिवरिसाऊ, सगहत्थो सासणाहिवइ ॥ ४७

चउवीसं तित्थयरा, बारसचक्कीउ(ओ) नव य हरिरामा ।
तावइआ पडिहरिणो, इय पुरिसा हुंति तेवट्ठी ॥ ४८

आवस्सगाइसुत्ते, जइ वि इमं सयलमत्थि वित्थरओ ।
तह वि इमेण कमेणं, भणिअं इह झत्ति सरणट्ठं ॥ ४९

इय तेवट्ठिसिलागापुरिसवियारो सुआणुसारेण ।
सिरिकल्लाणविजयवरवायगसीसेण उवइट्ठो ॥ ५०

पू.मु.श्री धर्मकीर्तिविजयविरचिता

॥ सम्बन्धपरीक्षा ॥

पारतन्त्र्यं हि सम्बन्धः सिद्धे का परतन्त्रता ।
तस्मात् सर्वस्य भावस्य सम्बन्धो नास्ति तत्त्वतः ॥ १

रूपश्लेषो हि सम्बन्धो द्वित्वे स च कथं भवेत् ।
तस्मात् प्रकृतिभिन्नानां सम्बन्धो नास्ति तत्त्वतः ॥ २

परापेक्षा हि सम्बन्धः सोऽसन् कथमपेक्षते ।
संश्च सर्वनिराशंसो भावः कथमपेक्षते ॥ ३

द्वयोरेकाभिसम्बन्धात् सम्बन्धो यदि तद्द्वयोः ।
कः सम्बन्धोऽनवस्था च न सम्बन्धमतिस्तथा ॥ ४

तौ च भावौ तदन्यश्च सर्वे ते स्वात्मनि स्थिताः ।
इत्यमिश्राः स्वयं भावास्तान् मिश्रयति कल्पना ॥ ५

तामेव चानुरुन्धानैः क्रियाकारकवाचिनः ।
भावभेदप्रतीत्यर्थं संयोज्यन्तेऽभिधायकाः ॥ ६

कार्यकारणभावोऽपि तयोरसहभावतः ।
प्रसिध्यति कथं द्विष्ठोऽद्विष्ठे सम्बन्धता कथम् ॥ ७

क्रमेण भाव एकत्र वर्त्तमानोऽन्यनिस्पृहः ।
तदभावेऽपि तद्भावात् सम्बन्धो नैकवृत्तिमान् ॥ ८

यद्यपेक्ष्य तयोरेकमन्यत्रोसो प्रवर्तते ।
उपकारी ह्यपेक्ष्यः स्यात् कथं चोपकरोत्यसन् ॥ ९

यद्येकार्थाभिसम्बन्धात् कार्यकारणता तयोः ।
प्राप्ता द्वित्वादिसम्बन्धात् सव्येतरविषाणयोः ॥ १०

द्विष्ठो हि कश्चित् सम्बन्धो नातोऽन्यत् तस्य लक्षणम् ।
भावाभावोपधिर्योगः कार्यकारणता यदि ॥ ११

योगोपाधी न तावेव कार्यकारणताऽत्र किम् ।
भेदाच्चेन्नन्वयं शब्दो नियोक्तारं समाश्रितः ॥ १२

पश्यन्नेकमदृष्टस्य दर्शने तददर्शने ।
अपश्यन् कार्यमन्वेति विनाऽप्याख्यातृभिर्जनः ॥ १३

दर्शनादर्शने मुक्त्वा कार्यबुद्धेरसम्भवात् ।
कार्यादिश्रुतिरप्यत्र लाघवार्थं निवेशिता ॥ १४

तद्भावभावात् तत्कार्यगतिर्याप्यनुवर्ण्यते ।
सङ्केतविषयाख्या सा सास्नादेर्गोगतिर्यथा ॥ १५

भावे भाविनि तद्भावो भाव एव च भाविता ।
प्रसिद्धे हेतुफलते प्रत्यक्षानुपलम्भतः ॥ १६

एतावन्मात्रतत्त्वार्थाः कार्यकारणगोचराः ।
विकल्पा दर्शयन्त्यर्थान् मिथ्यार्थान् घटितानिव ॥ १७

भिन्ने का घंटनाऽभिन्ने कार्यकारणतापि का ।
भावे त्वन्यस्य विश्लिष्टौ श्लिष्टौ स्यातां कथं च तौ ॥ १८

संयोगिसमवाय्यादि सर्वमेतेन चिन्तितम् ।
अन्योन्यानुपकाराच्च न सम्बन्धी च तादृशः ॥ १९

जननेऽपि हि कार्यस्य केनचित् समवायिना ।
समवायी तदा नासौ न ततोऽतिप्रसङ्गतः ॥ २०

तयोरनुपकारेऽपि समवाये परत्र वा ।
सम्बन्धो यदि विश्वं स्यात् समवायि परस्परम् ॥ २१

संयोगजननेऽपीष्टौ ततः संयोगिनौ न तौ ।
कर्मादियोगितापत्तेः स्थितिश्च प्रतिवर्णिता ॥ २२

पू.आ.श्री मुनिचन्द्रसूरिकृता

॥ प्रश्नावलिः ॥

मद्गुरुस्त्री परिपृच्छतीदमुदिता ब्रह्माङ्गजा कीदृशी ?,
प्रश्नं व्याहरतो भुवावपशदे रम्येह का केकिनाम् ? ।
कामश्चक्रयुगं च पृच्छति बकं कः प्साति पक्षी हठा–
द्वालानां वद मातृकोपरि कथं पापठ्यते संहतिः ॥ १

का वर्णद्वितयी त्रिविष्टपधुनीं ब्रूते युता बिन्दुना ?,
कीदृक्षं शिवयोर्युगं ? तरुढया ब्रूयुः क्व पूर्वे सति ?
अर्थान् कांश्चिदनुक्रमेण चतुरः शैलश्च कामस्तथा,
कीदृक्षो हिमवानिति प्रवदतो वर्ग(र्ण) स्तृतीयश्च कः ॥ २

कीदृग्भूरिसरारि राजति सरो ? वृत्तान्यवत् पृच्छति ?,
द्वित्वं प्राप्तमवोचदव्ययपदं ? किञ्चित्तथा श्रीरपि ।
शोकः किम्प्रभवो वदन्ति कमलारक्षित्वमुक्तं च किं,
पश्चाच्चन्द्रकलामितः स्वरततेर्वर्णश्च वर्गश्च कः ॥ ३

नञ् पृष्ठा मिथुने मनोभवसुखं स्याद्रङ्गवत्कीदृशे,
स्वामित्रं कुलमाह कीदृशि भवेद्वाक्ये वितर्कच्युतिः ।
विष्णोरन्य उवाच किं कुगतये पूर्णस्य संबन्धि किं,
वाच्यं वक्ति नरस्तथा स्वरयुतो विंशोऽथ वर्णश्च कः ॥ ४

वर्णः कश्चिदुवाच निर्दयकुलं कीदृक् तथा प्यायतेः,
स्वाङ्गे क्ते किमु कीदृशं गुरूवचः प्रायः क्व भक्ष्ये रुचिः ।
कीदृग्वैष्णववर्जितोऽत्र विषयः श्रीदक्षिणात्कीदृशो,
देशोऽन्योऽथ वदैकविंशतितमो वर्गश्च कः कथ्यताम् ॥ ५

का स्याल्लक्ष्या निसायामुडुतनयभयानङ्गमेतद्ब्रवीति,
ध्वान्तं धिष्ण्यं च वक्ति प्रवर इह गमः कथ्यते कः सुधीभिः ।
छायासंत्रायिढक्कः कथय किल कथं पूरुषो भाषणीयो,
जैनीं सङ्ख्यां प्रपन्नो वद विबुध ककालेखके कोऽत्र वर्णः ॥६

कस्य व्याधिसमेत ! कीदृशमिह ब्रूहि त्वमास्ते वपुः,
को धातुर्गमनेऽब्जजांद्यगसुता लक्ष्मीविहीनः स्मरः ।
सम्बोध्यो हिमरुग्गमश्च वदनं पश्यन् हरः किं श्रमं,
न प्राप्नोति ? शशी ब्रवीति विदितो वर्गान्त्यवर्ग(र्ण) श्च कः?॥७

के विष्णुप्रणतिप्रियाः स्वरपराद्धातोरिवर्णो भवेत्,
किं युक्तादिरुवाच कामयुगलं कामावित् श्रीस्तथा ।
चक्रेऽस्मिन् किल किं कुविन्दनिकरः पुण्यं पुनः क्व श्रिया,
रेमे का जनवल्लभाः क्व मवचो वर्णेऽश्ववक्त्रं वदेत् ॥ ८

कोपायंस्त कमुग्रश्च, प्रसिद्धः कीदृशो जने ।
षड्विंशतितमो वर्ग(र्ण):, कः ककालेखके वद ॥ ९

कीदृग् नामिपरा विसर्गविहतिर्विद्वन् !? हरेः किं करे ?,
को धातुर्वद रेषणे ! मृगयुगं ब्रूतेऽथ का निष्फलम् ।
वाच्या चेष्टनमंबुभूश्च गदितः कीदृक् क्व चोच्चस्थिते ?,
न श्रेयः कमुपैति सर्वविधिभिर्जातो विसर्गः कुतः ? ॥ १०

सप्तविंशत्तमः ख्यातो, वर्गो(र्णो) वर्ग(र्ण)विशारदैः ।
दुर्भेदोऽयं स्वभावेन, प्रश्नः स्मृत्वा वदोत्तरम् ॥ ११

कीदृक्कामिकुलं लवग्रहवर्ती ब्रूते ? तथा कीदृशो,
व्यापारः सुदृशां मनोभवकरः ? पुंसु क्व कृष्णोगुणः ? ।
कं को वर्णमवाप्य कोविद ! भवेत्क्रीडार्थधातुर्वदेत्,
कोऽष्टाविंशतया प्रसिद्धिमगमद्वर्गः(र्णः) ककालेखके ? ॥ १२

वायुः किं विदधे स्वतत्त्वपरमः ? कामाण्डजौ पृच्छकौ,
ब्रह्मोपेन्द्रपमाह कंयुबुसयोरंसौ तथान्त्येतरौ ।
रक्षां पक्षित इच्छतो वद रवः कः ? प्राहुराः क्व स्तवः,
केषां क्वाग्निरथाविका च जननी यस्येह वाच्यः स किम् ?॥१३

अन्तस्थास्वन्त्यवर्ग(र्ण)श्च, कः प्रसिद्धो महीतले ।
प्रज्ञालोचनमुन्मील्य, निभालय निभालय ॥ १४

कीदृक्षं मृगयोः कुलं वद सुधीः ? शीले शुभे चाक्षरं,
शूचाशेखरयोस्तथा शशिनि यत्पूर्वं समाहारवत् ।
ब्रूते शम्भुरुचिर्जनः किमुदितो ? विष्णुश्च बध्नन् बलिं,
कोऽस्मिंस्त्रिशतया जने निगदितो वर्गः(र्णः) ककालेखके ?॥१५

श्रीवादिदेवसूरिसन्तानीय पू.आ. श्री ज्ञानकलशसूरिनिर्मितः

॥ सन्देहसमुच्चयः ॥

सद्भूतभावप्रविकाशनैक-भानुप्रभं वीरजिनं प्रणम्य ।
सम्मील्य सन्देहपदानि वक्ष्ये, कियन्त्यपि प्राकृतबोधहेतोः ॥१

कोपे सति स्यात्कुत एव मुक्तिः ? कामेऽथवा तत्प्रतिबन्ध एव।
रागेऽपि च स्यान्न फले विशेषस्तस्मान्न चैते हृदयेऽवधार्याः ॥२

ब्रह्मापि पुत्रीमवशंवदात्मा, वृद्धोऽपि किं स्वां चकमे न मोहात्?।
पीनस्तनीभिः सह गोपिकाभिर्लक्ष्मीपतिः सोपि चिरं चिखेल॥३

स नीलकण्ठस्त्रिपुरस्य दाहं, कोपाद्वितेने गगनस्थितस्य ।
पूषान्धकादीँश्च मृधे जघान, मुक्तिप्रदः स्यात्कतमस्त्वमीषु ? ॥४

तपस्विशापान्न कथं विनष्टा, पूर्द्वारिका यादवमण्डिताऽपि ? ।
हरिर्भ्रमन् काननमध्यदेशे, बाणप्रहारान्न कथं विनष्टः ? ॥ ५

तथा न गाधेस्तनयः सहस्रं, संवत्सराणां च ततान युद्धम् ।
समं वशिष्टेन ततश्च कोपान्ममाथ तत्पुत्रशतं जवेन ॥ ६

निमन्त्रितः पारणकाय हर्षात्, कुशारणिः प्राग्मधुसूदनेन ।
सरुक्मिणीकं रथयुग्मरूपं, प्रतोदनात् तं स चकार काणम् ॥७

किं नारदः कोपवशान्न विष्णुं, चकार नारीं जनहास्यहेतुम् ? ।
तपस्विभिर्लिङ्गनिपातनात्किं, विगोपितो न प्रथितस्त्रिनेत्रः ?॥८

उक्तं च-

भार्याऽप्यहिल्या किल गौतमस्य, क्रुद्धस्य शापेन शिला बभूव।
नीतो वशिष्टेन रुषाभिशप्त-श्चाण्डालतां भूमिपतिस्त्रिशङ्कुः ॥९

पाण्डुः प्रियाकण्ठविलग्नबाहुर्ययौ स्तनन्यस्ततनुर्यदन्तम् ।
दग्धः परीक्षिः फणिफूत्कृतेर्यत्
तपस्विकोपस्य विजृम्भितं तत् ॥ १०

किं गौतमः कोपवशात् सुरेशं, पूर्वं भगव्याप्ततनुं न चक्रे ? ।
दुर्वाससः शापवशान्न देवी, सरस्वती मानुषतामवाप ? ॥ ११

मुनीन्द्रशापान्न कथं धरित्री, जगाल कर्णस्य रथं समाजे ? ।
तस्यैव शस्त्राणि न जामदग्न्यः,
कोपारुणः किं विफलीचकार ? ॥ १२

न कुम्भभूः किं कुपितः समुद्रं, ग्राहैरुपेतं जठरं निनाय ? ।
पुनः स एव प्रवितीर्य शापं, भूपं न सर्पं नघुषं च चक्रे ? ॥ १३

न स्त्री दुष्यति जारेण, स्मृतिवाक्यं स्मरन्नपि ।
जमदग्निः प्रियाशीर्षं, सुतेनाच्छेदयत् क्रुधा ॥ १४

चकर्त्त शीर्षं स्वकरेण मातुर्निःक्षत्रियां यः पृथिवीं चकार ।
स्नाति स्म तेषां रुधिरैस्त्रिकालं,
सोऽप्युच्यतेऽज्ञैर्मधुसूदनांशः ॥ १५

न कोशिकः किं शरदां सहस्रं, रागान्निषेवे किल मेनकां ताम् ?
तथा जरत्कारुमुनिर्न वृद्ध-
भावेऽपि कामेन विडम्बितः प्राक् ? ॥ १६

शुक्रस्य शापान्नृपतिर्ययातिर्लेभे जरां तां तनये निनाय ।
वर्षान् सहस्रं विषयोपभोग-माधाय तृप्तः पुनराददे स्वाम् ॥ १७

दत्ता सती याति यदन्यदेहं, स्थानं समभ्येति पुनर्गृहीता ।
गतागतं चेत्कुरुते तदित्थं, सन्दर्श्यतां कौतुकमाशु किञ्चित् ॥ १८

द्रोणो रणे पाण्डवकौरवाणां, द्विजोपि जज्ञे न यमावतारः ? ।
यत् सौप्तिके पर्वणि तस्य शालः,
सुतोपि चक्रे वचनातिगं तत् ॥ १९

परासरः कामवशान्न कन्यां, दिवा सिषेवे यमुनाजलस्थः ? ।
व्यासस्तु बन्धोर्दयिताद्वयस्य,
वैधव्यविध्वंसकरो न जज्ञे ? ॥ २०

कोपेन कश्चिन्मदनेन कश्चिद्, रागेण कश्चिच्च परीतदेहः ।
विहाय सर्वांश्च विमुक्तिहेतोः, श्रीवीतरागं शरणं विधेहि ॥२१

वेदैः पुराणैः स्मृतिभिश्च येषां, मनांसि नित्यं परिगर्वितानि ।
पृच्छामि सन्देहपदानि तेषां, समीपतः शास्त्रविरोधभाञ्जि ॥२२

यवनाश्वनरेश्वरः किला-त्मजहेतोर्द्विजमन्त्रितं जलम् ।
तृषितस्तु पपौ ततः परं, जठरं वृद्धिमियाय भूभुजः ॥ २३

मिमिलुस्तनयस्य निर्गमे, सुरकोट्यो बहवः समाकुलाः ।
उदरं स विदार्य निर्गतः, सुरशक्त्या जनकश्च जीवितः ॥ २४

परिपालयिता स्तनन्धयं, कतमस्तेषु सुरेषु कथ्यताम् ।
त्रिदशाधिपतिस्ततो जगौ, ननु मां धास्यति कोऽत्र सम्भ्रमः॥२५

परिवृद्धिमुपागतः क्रमात्, स तु मां धातृ इति प्रथां गतः ।
इदमप्यभिधीयते शठै-रपरैः प्रीतिपरैश्च मन्यते ॥ २६

न स्थूलमुदरं जज्ञे, विश्वैरन्तःस्थितैर्हरेः ।
एकेन बलिना स्थूलं, कथं जातं विमृश्यताम् ? ॥ २७

पुत्रिका अप्यवध्याः स्युः, स्वकृता बालकैरपि ।
हरिस्तु नीतवानन्तं, कथं स्वाङ्के धृतं बलिम् ? ॥ २८

नरकादतिरिच्यतेतरां, जननीगर्भगतस्य वेदना ।
स हरिः किल तां च यातना-मवतारैर्दशभिर्विषोढवान् ॥ २९

अथ कृष्णभवे किरीटिनो, रथिनः सारथितामुपेत्य च ।
वनखाण्डवदाहवासरे, स मुधा पापचयस्य भागभूत् ॥ ३०

धृतराष्ट्रजपाण्डुजन्मनो, रणकर्मण्यखिलेऽपि साक्षिणः ।
शबरस्य करोपघातिनः, सुगतिं जल्पत केन हेतुना ? ॥ ३१

प्रविधाय विधिं जनार्दनं, सुगतिं कश्च निनाय दुर्गतेः ? ।
तटिनीं त्रिदिवाध्वनोऽर्गलां, सुरभेः पुच्छमृतेऽतरत्कथम् ॥३२

यतस्तेनैवावसाने उक्तम् -
चतुर्दशकोटिशत-वासराणां परेऽहनि ।
मया रामभवे पाप-मकारि सुमहत् पुनः ॥ ३३

अकृतस्यागमो नास्ति, कृतनाशो न विद्यते ।
(अ) युध्यमानो हतो वाली, तस्येदं कर्म्मणः फलम् ॥ ३४

यदि जैनवचोऽनुसारिभिः, कुगतिस्तस्य विचार्य कथ्यते ।
तदहो ! द्विजपुङ्गवाः कथं, विवदन्ते लकुटैः करस्थितैः ? ॥३५

माण्डव्यं प्रति यमस्य वाक्यम्-
पतङ्गिकायाः पुच्छे तु, त्वयेषीका प्रवेशिता ।
कर्म्मणस्तस्य ते प्राप्तं, फलमेतत्तपोधन ! ॥ ३६

अथ -
स जामदाग्न्यो न हरेर्विभागो, भागः कथं दाशरथिः स एव ?।

उभौ च चेत्तर्हि कथं स्वयं स,
स्वस्यैव जेता वद कोऽत्र हेतुः ? ॥ ३७

अपुत्रस्य गतिर्नास्ति, स्वर्गो नैव च नैव च ।
तस्मात् पुत्रमुखं दृष्ट्वा, पश्चाद्धर्मं समाचरेत् ॥ ३८

निःसन्ततेर्यत्सुगतेर्निषेधं, पौराणिकाः प्राहुरदोऽप्यसत्यम् ।
भीष्म कुमारः शुकनारदाद्याः,
स्वर्गं गता वा नरकं प्रयाताः ? ॥ ३९

अत्रैव भारते–

अनेकानि सहस्राणि कुमारब्रह्मचारिणाम् ।
दिवं गतानि राजेन्द्र ! अकृत्वा कुलसन्ततिम् ॥ ४०

असूत भारती देवी, सुतं सारस्वताभिधम् ।
आबालब्रह्मचार्येव, वनवासं जगाम सः ॥ ४१

मदालसायास्तनया, बालत्वेऽपि वनं गताः ।
स्वर्गश्च समभूत्तेषां, नवेति प्रतिपाद्यताम् ? ॥ ४२

अथ–

स्वर्गकामो यजेताग्नि–मित्यसत्यं वचो ध्रुवम् ।
'न कर्मणा न प्रजये' त्यादि वाक्यं न किं श्रुतम् ? ॥ ४३

'न कर्म्मणा न प्रजया न धनेन योगेनैकेनामृतत्वमानशुः' ।
विश्वामित्रकृता सृष्टिश्छागादीनां निगद्यते ।
यष्टव्यमित्यजैर्वाक्यं, वेदमध्ये कथं स्थितम् ॥ ४४

अथ–

श्रूयते हि पुरा कल्पे, नृणां व्रीहिमयः पशुः ।
येनायजंश्च यज्वानः, पशुकर्मपरायणाः ॥ ४५

ऋषिभिः संशयं पृष्टो, वसुश्चेदिपतिः पुरा ।
अभक्ष्यमिति मांसं च, प्राह भक्ष्यमिति प्रभो ! ॥ ४६

आकाशान्मेदिनीं प्राप्तस्ततोऽसौ मेदिनीपतिः ।
एवमेव पुनश्चोक्त्वा, विवेश धरणीतलम् ॥ ४७

अथ महाभारते शान्तपर्वणि पाण्डवदाहावसरे–
प्राग् विप्रो मन्दपालस्त्रिदिवभुवमगात्तत्र निष्पुत्र इत्या
पायं नैवानपायं फलमुरुतपसां बाल्यतो ब्रह्मचारी ।
तत्कृत्वा शाङ्‌र्गरूपं हृतसुतकृतये शार्ङ्गिकायां स्म सुते,
यत्पुत्राणां चतुष्कं प्रणतिभिरमुनाऽमोचि वह्नेस्ततस्तत् ॥ ४८

ते तक्षकसुतोऽश्वसेनः मयश्च सप्तमः कोपि न ।
महाभारते शान्तिपर्वणि–
रन्तिदेवनरेन्द्रेण, गोमेधा बहवः कृताः ।
तेषां च रुधिरैर्घोरा, प्रावर्त्तत महानदी ॥ ४९

चर्मण्वतीति विख्याता, सा जने तीर्थमुत्तमम् ।
तस्याः स्नानेन शुद्धिः स्यान्, मोहस्य ललितं हि तत् ॥ ५०

द्विधा ऋषयः –
एके निवृत्तमांसा एकेऽनिवृत्तमांसाः । ये निवृत्तमांसास्तेषां दधिमधुमिश्रो मधुपर्कः, ये त्वनिवृत्तमांसास्तेषामभ्यागताय श्रोत्रियाय महोक्षं वा महाजं वा वत्सतरीं वा पचन्तिगृहमेधिनः ॥ इतिवेदे ।

महोक्षं वा महाजं वा, पच्यते वत्सतर्यपि ।
येषां हेतोः क्षत्रियास्ते, ब्राह्मणा वा निगद्यताम् ? ॥ ५१

क्षत्रियाश्चेत्कृतं तेषां, वार्त्ताभिः पापकारिणाम् ।
ब्राह्मणा यदि तत्तेषां, म्लेच्छानां च किमन्तरम् ॥ ५२

नैषधे कलिसर्गे-

अधावत् क्वापि गां वीक्ष्य, हन्यमानामयं मुदा ।
अतिथिभ्यश्च तां ज्ञात्वा, मन्दं मन्दो न्यवर्त्तत ॥ ५३

गोमेधो नरमेधश्च, अक्षता च कमण्डलुः ।
कलौ पञ्च न विद्यन्ते, देवरः पुत्रकाम्यया ॥ ५४

कन्दमूलफलाहारा, जटिलाः श्वापदोपमाः ।
मांसेन गौरवं तेषां, मौदकाद्यैर्न किं भवेत् ? ॥ ५५

यूपं कृत्वा पशून् हत्वा, कृत्वा रुधिरकर्द्दमम् ।
यद्येवं गम्यते स्वर्गे, नरके केन गम्यते ? ॥ ५६

सर्वेषामेव देवानां, वक्त्रं वैश्वानरो मतः ।
सर्वं पूतमपूतं वा, तेनात्तं तन्मुखे विशेत् ॥ ५७

आहोश्विन्मन्त्रपूतं यत्, तत्तेषां वदने विशेत् ? ।
मन्त्रहीनं तु यद्भुक्तं, तत्किं कर्णादिके पुनः ? ॥ ५८

अत्याहाराद्रोगवृद्धि-रिति सत्यापितं वचः ।
घृतस्यात्यशनादग्निं, वदद्भिः कुष्ठसङ्कुलम् ॥ ५९

उक्तंच-

अग्नौ आज्याहुतिः सम्य-गादित्यमुपतिष्ठते ।
आदित्याज्जायते वृष्टि-र्वृष्टेरन्नं ततः प्रजाः ॥ ६०

एकत्र वृष्टिरिन्द्राच्चापरत्र नृपतेः पुनः ।
वह्नेः समुद्रात् सूर्याच्च, कुतोऽपि स्यात् न बुध्यते ॥ ६१

वह्निरेकान्ततः पूतोऽपवित्रो वेति कथ्यताम् ।
पवित्रोऽन्त्यजगेहात्तद्, द्विजैरादीयते न किम् ? ॥ ६२

अपूतश्चेत् कथं तस्माद्वस्तूनां शुद्धिरुच्यते ? ।
औपाधिके च पावित्र्ये, माहात्म्यं ज्वलनस्य किम् ? ॥ ६३

अथासौ विप्रगेहस्थः, पवित्रो नेतरः पुनः ।
धूमे दाह्ये च कीलाया-मन्तरं तर्हि दर्श्यताम् ॥ ६४

विप्रगेहस्थितो नित्यं, तर्प्यते सर्ववस्तुभिः ।
सुवर्णपुरुषस्तस्मान्निःसरन्नावलोक्यते ॥ ६५

केवलं दृश्यते भस्म, द्वयोरपि हि तत्समम् ।
तत् कथं वणिजां स्पर्शाद्विप्राः, क्रोधमवाप्नुयुः ? ॥ ६६

गृहीत्वा गुडधेनुं च, तां पृथक् कुर्वतो द्विजाः ।
श्वपचा इव दृश्यन्तेऽधिका वा सर्वभक्षणात् ॥ ६७

युगानामेव मूर्द्धन्यं, कलिं मन्यामहे वयम् ।
धेन्वादीनां वधो यत्र, निषिद्धो द्विजहस्ततः ॥ ६८

नश्यन्तोऽपि रटन्तोऽपि, बलिभिर्दुबलाः पुनः ।
हन्यन्ते पशवः पापैः, खादकैर्धर्म्मकैतवात् ॥ ६९

भारते-

एकतः क्रतवः सर्वे समग्रवरदक्षिणाः ।
एकतो भयभीतस्य, प्राणिनः प्राणरक्षणम् ॥ ७०

इन्द्रियाणि पशून् कृत्वा, वेदीं कृत्वा तपोमयीम् ।
अहिंसामाहुतिं कृत्वा, आत्मयज्ञं यजाम्यहम् ॥ ७१

कषायपशुभिर्दुष्टैर्धर्म्मकामार्थबाधकैः ।
शममन्त्रहुतैर्यज्ञं, विधेहि विहितं बुधैः ॥ ७२

ध्यानाग्नौ जीवकुण्डस्थे, दममारुतदीपिते ।
असत्कर्मसमित्क्षेपै-रग्निहोत्रं कुरूत्तमम् ॥ ७३

व्यासशिक्षा भारतादौ-
श्रूयतां धर्म्म सर्वस्वं, श्रुत्वा चैवावधार्यताम् ।
आत्मनः प्रतिकूलानि, परेषां न समाचरेत् ॥ ७४

श्रूयतां धर्म्मसर्वस्वं, भारतादाविदं वचः ।
षट्शतानि नियुज्यन्ते; इति मध्ये व्यवस्थितम् ॥ ७५

षट्शतानि नियुज्यन्ते, पशूनां मध्यमेऽहनि ।
अश्वमेघस्य वचनान्न्यूनानि पशुभिस्त्रिभिः ॥ ७६

प्रान्ते तु शान्तिकं पर्व, सर्वहिंसाविवर्जकम् ।
त्रयाणां कतमद्वर्ज्यं, सम्यग् ज्ञात्वा निगद्यताम् ? ॥ ७७

आरोग्यं भास्करादिच्छेदित्यसत्यं वचो ध्रुवम् ।
स्वयं गलितपादोऽसौ, कथं कष्टापहो हहा ? ॥ ७८

आकाशकुसुमप्रायं, यन्मुक्तिश्च जनार्दनात् ।
सहस्रशोऽवतारैश्च, कुर्वतोऽस्य गतागतम् ॥ ७९

हुताशनाद् वनप्राप्ति-रषोक्तिर्न घटामटेत् ।
भस्मसात् कुरुते सर्व-मेतत्सत्यं तु नापरम् ॥ ८०

ईश्वराज्ज्ञानमन्विच्छेद्, युक्तमुक्तं न चागमे ।
स्वयमज्ञानतः पापं, ब्रह्महत्यादि योऽकरोत् ॥ ८१

प्राकृतं हि पिशाचानां, भाषाऽन्यैरभिधीयते ।
कृष्णाद्यैरपि बाल्यत्वे, ह्येतदुक्तं न संस्कृतम् ॥ ८२

ऋषिर्वैराग्यवान् पूर्वं, गागलिर्नाम विश्रुतः ।
प्रविश्य वंशजालान्तस्तपस्तेपे सुदुस्तपम् ॥ ८३

एकदा सरसि स्नान्ती–मुर्वशीं वीक्ष्य देवताम् ।
वीर्यं मुमोच सच्छिद्र–वंशान्तस्तत्र कीचकाः ॥ ८४

षष्ठोत्तरं शतं जाताः, शालास्ते मत्स्यभूभुजः ।
पुराणोक्तिरियं सत्या, मृषा वा तद्विमृश्यताम् ॥ ८५

आयुर्वेदः कथं सत्योऽथवा पौराणिकोक्तयः ? ।
आद्ये युग्मात् समुत्पत्तिर्द्वितीये तु यतस्ततः ॥ ८६

वालुकातो वालिखिल्यः, कौशिकः कुशस्त्रस्तरात् ।
वंशाच्च कीचकशतं, द्रोणः कलशतो मतः ॥ ८७

अगस्त्योऽगस्तिपुष्पाच्च, कुम्भतः शरतो गुहः ।
रामपुत्रः कुशस्तोमाद्, मलाद् गणपतिः पुनः ॥ ८८

गौतमः शरगुल्माच्च, कठिन्याः कठिनो मतः ।
अङ्गुष्ठाच्चमरीचिस्तु, काश्यपः कांस्य(काश) पात्रतः ॥ ८९

हरिण्युदरतः कश्चित्, कश्चित्तित्तिरकोदरात् ।
उलूक्याश्चटिकायाश्च, मत्सिकायास्तथोदरात् ॥ ९०

कोऽपि कर्णात् कोऽपि नेत्रा-दङ्गुष्ठादञ्जलेः पुनः ।
वह्नेर्जलाद्भुजाद्वापि, जात एवं निगद्यते ॥ ९१

आयुर्वेदे तु नवभि-र्मासैः सार्धैर्जनिर्भवेत् ।
क्रमाच्चङ्क्रमणं वाक्य-रदाद्युत्पद्यते मुखे ॥ ९२

एवं मतद्वये दृष्टे, मोहश्चित्ते प्रजायते ।
युक्तायुक्तं विमृश्योच्चै-रेकत्र स्थीयतां स्थिरैः ॥ ९३

जलात्सञ्जायते शुद्धि-र्ज्वलनाच्च विशेषतः ।
उभयोर्योगतश्चोष्णं, जलं पूतं कथं नहि ? ॥ ९४

यत उक्तं गीतायाम्-

आपः स्वभावतो मेध्याः, किं पुनर्वह्नितापिताः ।
तस्मात् सन्तः प्रशंसन्ति, शुद्धिरुष्णेन वारिणा ॥ ९५

जलाधारे चर्मचये, जलं क्षिप्तं विशुद्धये ।
स एव तु कथं शुद्धः, सम्यग्रीत्या विचिन्त्यताम् ॥ ९६

जलं जलचरैर्जुष्टं, तथैव स्थलचारिभिः ।
दृष्ट्वा प्रत्यक्षतोऽपूतं, पवित्रं मन्यते कथम् ? ॥ ९७

जलाधारे पयोऽदुष्टं, वत्सपीतं तथा पयः ।
भृङ्गाघ्रातं तथा पद्मं, नैवापूतं क्वचिद्भवेत् ॥ ९८

वहमानं कराघातं, घटीयन्त्रेण ताडितम् ।
नवभाजनसंस्थं तु, पवित्रं नीरमुच्यते ॥ ९९

जलाधारे पयोऽदुष्टमिति वाक्यबलादहो ! ।
विदध्वं स्वेच्छया स्नानं, कुरुध्वं शौचपावनम् ॥ १००

सुसंसर्गाद्भवेत् पूतं, कुसंसर्गादपावनम् ।
पानीयमिति तत्त्यक्त्वाऽऽग्रहं श्रृणुत मद्वचः ॥ १०१

ईशसम्पर्कतः शुद्धां, कश्मलामिति भस्मतः ।
कथमेकान्ततः पूतां, गङ्गां वदत दुर्धियः ॥ १०२

त्रयीतेजोमयो भानुः, समस्तं तत्करैः शुचि ।
जल्पन्तोऽप्येवमाहारं, रात्रौ कुर्वन्ति दुर्धियः ॥ १०३

भारते उक्तम्-

जलानि यानि जाह्नव्याः, सर्वपापहराणि वै ।
तान्येव रुधिराण्याहु - रस्तं याते दिवाकरे ॥ १०४

ये रात्रौ सर्वदाऽऽहारं, वर्जयन्ति सुमेधसः ।
तेषां पक्षोपवासस्य, फलं मासेन जायते ॥ १०५

तत्रैव-

मद्यमांसाशनं रात्रौ, भोजनं कन्दभक्षणम् ।
ये कुर्वन्ति वृथा तेषां, तीर्थयात्रा जपस्तपः ॥ १०६

वृथा एकादशी प्रोक्ता, वृथा जागरणं हरेः ।
वृथा च पौष्करी यात्रा, कृत्स्नं चान्द्रायणं वृथा ॥ १०७

चतुर्मासे तु सम्प्राप्ते, रात्रिभोज्यं करोति यः ।
तस्य शुद्धिर्न विद्येत, चान्द्रायणशतैरपि ॥ १०८

श्रीहेमाचार्यैरप्युक्तम्-

पयोदपटलच्छन्ने, नाश्नन्ति रविमण्डले ।
अस्तं गते तु भुञ्जाना, अहो ! भानोः सुसेवकाः ॥ १०९

स्नानाद्यं वर्ज्यते यत्र, तथा वह्नेश्च तर्पणम् ।
देवपूजार्चना दानं, भुज्यते तत्र किं निशि ? ॥ १९०

दिवसस्य द्विजातीनां, सार्द्धे यामद्वये गते ।
भोजनं कथ्यते शास्त्रे, न तदूर्ध्वं न मध्यतः ॥ १९१

एकस्मिँश्च सहस्रांशौ, द्विवेलं भुज्यते कथम् ? ।
खादकैरिति जल्पद्भि-र्यामिनीभोजनं कृतम् ॥ १९२

चन्द्रमा मनसो जात, उताब्धेर्वाऽत्रिनेत्रतः ।
वयं तत्त्वमजानाना, पृच्छामः कथ्यतां कुतः ? ॥ १९३

वेदोक्त मतिनारेण, परिणीता सरस्वती ।
'मतिनारः सरस्वतीमुपयेमे' पुराणे च पुनर्देवी,
विधृता च दधीचिना ॥ १९४

वासवदत्तायामादावेष प्रबन्धोऽस्ति-
भुञ्जतस्तस्य भोगाँश्च, जातः सारस्वतः सुतः ।
तत्पितुर्भ्रातृतनयो, वत्सो नाम महामुनिः ॥ १९५

ग्रन्थेषु पौरुषेयेषु, पुरुषोत्तमवल्लभा ।
जनश्रुत्या कुमारी च, किं तथ्यमिह दृश्यताम् ? ॥ १९६

तथा नैषधे एकादशे स्वर्गे-
देवी पवित्रितचतुर्भुजवामभागा,
वागाऽऽलपत्पुनरिमां गरिमाभिरामाम् ।
अस्यारिनिष्कृपकृपाणसनाथपाणेः,
पाणिग्रहादनुगृहाण गणं गुणानाम् ॥ १९७

तथा च खण्डप्रशस्तौ–

कीर्तिस्ते नृप ! दूतिका सुररिपोङ्कस्थितां भारतीं,
मां निर्हत्य ददौ तवेति गिरिशोऽभूदर्धनारीश्वरः ।
ब्रह्माऽभूच्चतुराननः सुरपतिश्चक्षुःसहस्रं दधौ,
स्कन्दो मन्दमतिश्चकार न करस्पर्शं स्त्रियः शङ्कितः ॥ ११८

पूर्वस्यामुदयी भानुः, प्रासादे पूर्वतो मुखे ।
यात्रा च प्रथमे यामे, नतिः कस्य विधीयताम् ? ॥ ११९

इदं तीर्थमिदं तीर्थं, ये भ्रमन्ति तमोवृताः ।
आत्मतत्त्वमजानन्तः, क्लिश्यन्ते ग्रहिला इव ॥ १२०

तीर्थं तीर्थं भ्रमन्तीह, यस्य दर्शनवाञ्छया ।
वसन्नपि हि देशेऽसौ, देवो द्रष्टुं न शक्यते ॥ १२१

उक्तं च –

तीर्थानामष्टषष्टिर्या, प्रोक्ता स्मृतिषु भारत ! ।
ततो भागीरथी श्रेष्ठा, ततोपि जननी मता ॥ १२२

व्यासेनापि हि तीर्थेषु, परं तत्त्वमपश्यता ।
सवित्री परमं तीर्थं, यदुक्तमैहलौकिकम् ॥ १२३

यदुक्तम्–

पितृमातृसहस्राणि, पुत्रदारशतानि च ।
भवे भवे मनुष्याणां, को वा नैकस्य बान्धवः ? ॥ १२४

यतो भागवतेऽप्युक्तम्–

अटन्तु हन्त ! ते शैला–नुपलानर्चयन्तु च ।
निम्नगासु निमज्जन्तु, नाथ ! येभ्यः पृथग्भवान् ॥ १२५

तक्षादिनीचैस्तु कृतानसत्यैः, पाषाणमृद्दारुमयाँश्च देवान् ।
भजन्ति ये माधव ! निन्दकास्ते,
पूर्णः सदानन्दमयो हि विष्णुः ॥ १२६

आकाशपाशशुकबन्धसमानभावा,
विप्रो गृही यतिवनस्थ इति प्रवादः ।
आनन्दबोधतनुके मयि पुंसि नित्ये,
मोहो महानयमहो ! महदिन्द्रजालम् ॥ १२७

मनो विना न कोऽप्यस्ति, देवता भुवनत्रये ।
कल्पितं मनसा यच्च, तदन्यदपि देवता ॥ १२८

यतः-
वाणी विद्या धनं लक्ष्मीः, स्त्रीवाञ्छा मकरध्वजः ।
लाभो लम्बोदरश्चेति, सर्वाः कल्पितमूर्त्तयः ॥ १२९

व्यासेनापि उक्तम्-
आत्मा नदी संयमतोयपूर्णा, सत्यावहा शीलतटा दयोर्मिः ।
तत्राभिषेकं कुरु पाण्डुपुत्र !,
न वारिणा शुद्ध्यति चान्तरात्मा ॥ १३०

विष्णुरूपं जगदिदं, तथा शिवमयं परे ।
गन्तुं स्थातुं तत्र भोक्तुं, तद्भक्तानां न युज्यते ॥ १३१

एका मूर्त्तिस्त्रयो भागाः, सत्यं स्याद् यदिदं वचः ।
नैशा नमन्ति किं विष्णुं ?, हरेर्भक्तास्तु नो शिवम् ? ॥ १३२

लिङ्गमीशस्य पूज्यं स्या-दुत मूर्त्यन्तरं पुन- ।

लिङ्गं चेत् किं न सा मूर्त्तिर्या पूर्वमभवत् ततः ॥ १३३

देहे भवन्तु वक्त्राणि, पञ्चषाणि न कौतुकम् ।
लिङ्गे तु पञ्च वक्त्राणि, तदाश्चर्यमहो ! महत् ॥ १३४

स्थानस्थिते महेशस्य, लिङ्गेऽभूत्पञ्चवक्त्रता ।
पतिते वास्ति सन्देहः, सम्यग् ज्ञात्वा निगद्यताम् ॥ १३५

आद्ये तु जङ्घया रुद्धे, नावकाशः क्वचिद्भवेद् ।
पतिते चेतनाऽभावात्, कुतोऽभूद्वक्त्रसम्भवः ॥ १३६

सर्वेषामेव देवानां, मूर्त्तिद्वारेण वेश्यते ।
अपद्वारेण चेशस्य, कारणं तद्विचार्यताम् ॥ १३७

वह्निर्वसति तन्नेत्रं, मूर्त्तावीशस्य विद्यते ।
लिङ्गस्य दृश्यमानस्य, प्रणामः किं पराङ्मुखः ? ॥ १३८

अप्रस्ताव इति ज्ञात्वा, चेत् पार्श्वे क्रियते नतिः ।
युगान्तं तत्र निरतः, फलं किं दास्यते शिवः ? ॥ १३९

यादृशो जायते देव-स्तादृशी धूपवेलिका ।
ईशस्य यादृशी मूर्तिः, प्रणामस्तादृगेव हि ॥ १४०

न शिवो बलवान् किन्तु, तपो हि बलवत्तरम् ।
पश्यतां यद्बलाद् गौर्या, शिवश्चक्रे स्वकिङ्करः ॥ १४१

उक्तं च कुमारसम्भवे -
अद्यप्रभृत्यवनताङ्गि ! तवास्मि दासः,
क्रीतस्तपोभिरिति वादिनि चन्द्रमौलौ ।

अह्लाय सा नियमजं क्लममुत्ससर्ज,
क्लेशः फलेन हि पुनर्नवतां विधत्ते ॥ १४२

सर्वेषामपि देवानां, कन्दर्पो बलवत्तरः ।
येन नाट्यं शिवो देवो, दग्धेनापि हि कारितः ॥ १४३

कुमारसम्भवे-
पशुपतिरपि तान्यहानि कृच्छ्रा-दगमयदद्रिसुतासमागमोत्कः ।
कमपरमवशं न विप्रकुर्युर्विभुमपि तं यदमी स्पृशन्ति भावाः॥१४४

पुनस्तत्रैव उक्तम्-
समदिवसनिशीथं सङ्गिनस्तत्र शम्भोः,
शतमगमदृतूनां साग्रमेका निशेव ।
न च विषयसुखेषु च्छिन्नतृष्णो बभूव,
ज्वलन इव समुद्रान्तर्गतस्तज्जलौघैः ॥ १४५

वह्निना क्षोभितः पश्चादपि वीर्यं मुमोच सः ।
तन्मुखे तेन च त्यक्तं, गङ्गायामसहिष्णुना ॥ १४६

स्नान्तीनां तत्र सरिति, प्रविष्टं कृत्तिकोदरे ।
षड्भिर्भागैः(र्मासैः) सुतो जातः, स षण्मुख इति स्मृतः ॥१४७

नानाविगोपकैरेवं, सुतः सम्पूर्णतां गतः ।
तेनापि षष्टिदिवसे, तारकाख्यो निपातितः ॥ १४८

पालकः कथ्यते विष्णुः, प्रत्यक्षं शत्रुरूपभाक् ।
बलिना सुखितं लोकं, यो न सेहे ह्यमर्षणः ॥ १४९

प्रलयस्थितिसर्गाणां, हेतुर्देवत्रयी मता ।
ज्ञानं च समभूत्तस्य, न वेति प्रतिपाद्यताम् ॥ १५०

ज्ञानं चेत्तर्हि दैत्याली, स्वानर्थाय कथं कृता ? ।
पालिता संहृता चेति, पश्यतां बालवल्गितम् ॥ १५१

नग्नाचार्यप्रवेशाभो, देवत्रितयमेलकः ।
एकस्य मुख्यता कार्य–योगादन्यस्य लाघवम् ॥ १५२

एकैव मूर्त्तिर्बिभेदे त्रिधासौ, न वाक्यमेतद् घटनामुपैति ।
हरेर्विरञ्चेर्न पुरा विवादो, वृद्धत्वहेतोर्भवता श्रुतः किम् ? ॥१५३

पुराणे श्रूयते नार्यः, पूर्वमासन्निरर्गलाः ।
ये ताभिस्तनया जाता–स्ते कस्य कुलदीपकाः ॥ १५४

क्षयाहं कस्य कुर्वन्तु ?, यच्छन्तु च जलाञ्जलिम् ? ।
श्राद्धं च कस्य वै नित्यं ?, विचार्यार्यैर्निगद्यताम् ॥ १५५

औद्दालकेः श्वेतकेतो–र्ये पूर्वमभवन् द्विजाः ।
स्वैरिणीभिश्च ये जाताः, कस्तेषां कुलजो मदः ? ॥ १५६

यतो भारते–

अनावृताः स्ववर्णेषु, सर्वसाधारणाः पुरा ।
नार्यो बभूवुर्निर्वैरो, यतः सर्वोऽभवज्जनः ॥ १५७

औद्दालकेः श्वेतकेतुर्विजने वीक्ष्य मातरम् ।
करेण नेतुमाकृष्टा–मपूर्वेण द्विजन्मना ॥ १५८

कुपितो विदधे स्त्रीणा–मेकपत्नीव्रतस्थितिम् ।
पत्युश्च शासनात्तासां, न दोषः परसङ्गमे ॥ १५९

भर्त्तुः कल्माषपादस्य, दमयन्ती पुरा सती ।
आज्ञया तनयं लेभे, वशिष्ठादश्मकाभिधम् ॥ १६०

एषा पाण्डोः शिक्षा कुन्तीं प्रतिश्लोकाः ॥ ४

उक्तं च दर्पदलने –

अनादाविह संसारे, दुर्वारे मकरध्वजे ।
कुले च कामिनीमूले, का जातेः परिकल्पना ? ॥ १६१

कुलस्य कमलस्येव, मूलमन्विष्यते यदि ।
दोषपङ्कप्रसक्तोऽन्तस्तदवश्यं प्रदृश्यते ॥ १६२

एकश्चेत् पूर्वपुरुषः, कुले यज्वा बहुश्रुतः ।
अपरः पापकृन्मूर्खः, कुलं कस्यानुवर्त्तते ॥ १६३

कुलाभिमानाभरणस्य माता, पितामही वा प्रपितामही वा ।
योषित् स्वभावेन यदि प्रवृत्ता,
तदेष दोषः कुलमूलकाषः ॥ १६४

कुलाभिमानः कस्तेषां, जघन्यस्थानजन्मनाम् ।
कुले कुलङ्कषा येषां, जघन्या निम्नगा स्त्रियः ॥ १६५

नैषधे–

शुद्धिर्वंशद्वयी शुद्धौ, पित्रोः पित्रोर्यदेकशः ।
तदनन्तकुला दोषा–ददोषा जातिरस्ति का ? ॥ १६६

कुलाभिमानिभिर्वार्ता, छन्दोदेवस्य न श्रुता ।
यस्यां च श्रुतमात्रायां, प्रयाति कुलजो मदः ॥ १६७

पुरा हि नारदस्याग्रे, द्रौपद्या सत्यपञ्चकम् ।
यदाख्यायि तदेवापि, श्रुतमप्यश्रुतीकृतम् ॥ १६८

यतः–

सुरूपाः पञ्च योद्धारः, पाण्डवाः पतयो मम ।
तथापि कुरुते वाञ्छां, मनः षष्ठेऽपि नारद ! ॥ १६९

रहो नास्ति क्षणो नास्ति, नास्ति प्रार्थयिता नरः ।
तेन नारद ! नारीणां, सतीत्वमुपजायते ॥ १७०

सुरूपं पुरुषं दृष्ट्वा, पितरं भ्रातरं सुतम् ।
मनश्चलति नारीणा–मेतत्सत्यं हि नारद ! ॥ १७१

नारीणां न प्रियः कश्चि – न्न च द्वेष्योऽपि कश्चन ।
गावस्तृणमिवारण्ये, जिघत्सन्ति नवं नवम् ॥ १७२

अग्निकुण्डसमा नारी, घृतकुण्डसमो नरः ।
तेन नारद ! नारीणां, संयोगं परिवर्जयेत् ॥ १७३

वेदस्मृतिपुराणेषु, श्रुत्वा स्त्रीणां कुशीलताम् ।
अनुभूय स्वयमपि, मदं कुर्वन्ति किं जडाः ? ॥ १७४

अनादावत्र संसारे, तिस्रः साद्‌र्धाः पतिव्रताः ।
शेषास्तद्विपरीतास्तु, कः कुलस्य कदाग्रहः ? ॥ १७५

यतः सप्तर्षिभिः प्रोक्तम् –
उच्छ्रितानि पतितानि, पतितान्युच्छ्रितानि च ।
कुलाध्ययनवृत्तानि, मया दृष्टान्यनेकशः ॥ १७६

अधीत्य चतुरो वेदान्, साङ्गोपाङ्गान् सलक्षणान् ।
शुद्रात् प्रतिग्रहं कृत्वा, खरो भवति ब्राह्मणः ॥ १७७

खरो द्वादशजन्मानि, षष्टिजन्मानि, शूकरः ।
श्वानः सप्ततिजन्मानि, इत्येवं मनुरब्रवीत् ॥ १७८

प्रकृत्या कर्म्मणा चापि, द्विधाः शुद्राः प्रकीर्त्तिताः ।
कर्म्मणा वणिजः शुद्राः, प्रकृत्या वा निगद्यताम् ॥ १७९

शुद्राँश्च कुर्वतां वैश्यान्, वैश्यान् शुद्रान् प्रकुर्वताम् ।
अपूर्वं सृष्टिकर्तृत्वं, गूर्जरत्राद्विजन्मनाम् ॥ १८०

प्रत्यक्षं कारवश्चौराः, स्वर्णकारादयो मताः ।
वैश्यास्ते हेतुना केन, शुद्राश्च वणिजः कथम् ? ॥ १८१

भारते-

वैश्यस्य सततं धर्मः, पाशुपाल्यं कृषिस्तथा ।
अग्निहोत्रपरिस्पन्दो-ऽवेदाध्ययनमेव च ॥ १८२

वणिजां सत्पथस्थान-मातिथ्यं प्रशमो दमः ।
विप्राणां स्वागतं त्यागो, वैश्यधर्म्मः सनातनः ॥ १८३

तिलान् गन्धान् रसाँश्चैव, विक्रीणीत न वै क्वचित् ।
वणिक्पथसमासीनो, वैश्यः सत्पथमावसन् ॥ १८४

भीष्मवाक्यम्-

पूर्वैः स्थानानि दत्तानि, द्विजानां वासहेतवे ।
तन्निर्वाहकृतो वैश्याः, शूद्रा वा सम्यगुच्यताम् ॥ १८५

यदि शूर्दास्ततस्तेषां, ग्रहणात्पतिता द्विजाः ।
वैश्या वा तर्हि तद्वंश्यैः, शूद्रत्वं कथमर्जितम् ॥ १८६

अथ-

त एव शूद्रा ये जैनाः, कदाचिदिति वो मतिः ।
तर्हि ये भवतां भक्ता-स्तेषां वेश्मसु भुज्यताम् ॥ १८७

तथा च- भारते शिवो गौरीं प्रत्याह-

शूद्रान्नं गर्हितं देवि !, दिवि देवैर्महात्मभिः ।
पितामहमुखोत्सृष्टं, प्रमाणमिति मे मतिः ॥ १८८

ये शूद्रार्थमुपादाय, अग्निहोत्रमुपासते ।
ऋत्विजोऽपि हि शूद्रास्ते, ब्राह्मणादिषु गर्हिताः ॥ १८९

न यज्ञार्थं क्वचिच्छूद्रा-द्विप्रो भिक्षेत कुत्रचित् ।
यजमानो हि भिक्षित्वा, चाण्डालः प्रेत्य जायते ॥ १९०

शूद्रादादाय निर्वापं, ये पचन्ति द्विजातयः ।
ते यान्ति नरकं घोरं, ब्रह्मतेजोविवर्जिताः ॥ १९१

शूद्रान्नं शूद्रसम्पर्कं, शूद्रेण च सहासनम् ।
शूद्राज्ज्ञानागमो वापि, स्वर्गस्थमपि पातयेत् ॥ १९२

शूद्रान्नेनावशेषेण, जठरे यो म्रियेद् द्विजः ।
आहिताग्निस्तथा यज्वा, स शूद्रगतिभाग्भवेत् ॥ १९३

पुनस्तत्रैव-

एकवर्णमिदं सर्वं, पूर्वमासीद्युधिष्ठिर ! ।
क्रियाकर्मविभेदेन, चातुर्वर्ण्यं व्यवस्थितम् ॥ १९४

पुनः श्रूयते च-

प्रविष्टे भैरवीचक्रे, सर्वे वर्णा द्विजातयः ।
उत्थिते भैरवीचक्रे, सर्वे वर्णाः पृथक् पृथग् ॥ १९५

शूद्रोपि शीलसम्पन्नो, गुणवान् ब्राह्मणो भवेत् ।
ब्राह्मणस्तु क्रियाहीनः, शूद्रापत्यसमो भवेत् ॥ १९६

सद्यः पतति मांसेन, लाक्षया लवणेन च ।
त्र्यहेण शूद्रीभवति, ब्राह्मणः क्षीरविक्रयी ॥ १९७

सर्वजातिषु चाण्डालाः, सर्वजातिषु ब्राह्मणाः ।
ब्राह्मणेष्वपि चाण्डालाश्चाण्डालेष्वपि ब्राह्मणाः ॥ १९८

असच्छूद्रा अशूद्राश्च, कल्पनेयं कृता वृथा ।
ग्रन्थे तल्लक्षणश्रेणिः, क्वापि सन्दर्श्यतां ततः ॥ १९९

यतः-

न क्षत्रियैर्भाति पुरं मनोज्ञं, न ब्राह्मणैः कारुजनैर्घनैर्न ।
तदेव रम्यं नृपतिः स एव, महाजनो यत्र वसत्यनन्तः ॥२००

भारते-

न योनिर्नापि संस्कारो, न श्रुतिर्नापि सन्ततिः ।
कारणानि द्विजत्वस्य, वृत्तमेव तु कारणम् ॥ २०१

ब्रह्मस्वभावः कल्याणि !, समः सर्वत्र दृश्यते ।
निर्मलं सकलं ब्रह्म, यत्र तिष्ठति स द्विजः ॥ २०२

न दर्भव्यग्रपाणिस्तु, न कमण्डलुसूचितः ।
न धौतवसनं बिभ्रज्जातो नग्नस्तु केवलम् ॥ २०३

ब्रह्मबीजं तदाप्यासीत्, संस्काराच्च नतिः पुनः ।
कथमेतदुक्तं वाक्यं, ब्रह्मबीज ! नमोऽस्तु ते ॥ २०४

ब्राह्मणा मुखतो जाता, ब्राह्मण्यस्तु कुतोऽभवन् ।
यद्येकत्र ततो यामिः, सङ्गस्तेषां न युज्यते ॥ २०५

चेत्पृथग्वर्णसम्भूतास्ततोऽभूद्वर्णसङ्करः ।
वर्णसङ्करजातानां, ब्राह्मण्यं गतमेव वै ॥ २०६

ये नीचस्थानतो जाता, योनौ कुर्वन्तु ते रतिम् ।
ये पवित्रान्मुखाज्जाता-स्तेषां तत्र रतिं कुतः ? ॥ २०७

एकस्मात् स्थानतो जन्मक्रियाः षष्ठ्यादिकाः समाः ।
पश्चात् तन्तुत्रयोत्क्षिप्ते, द्विजोऽहमिति किं मदः ? ॥ २०८

वेदार्हा ब्राह्मणाः केन, ब्राह्मण्यस्तु कुतो नहि ? ।
ताभिर्जातास्तु ये तेषां, वेदानां योग्यता कुतः ? ॥ २०९

वेदान्तेऽप्युक्तम् –

ब्राह्मणस्य च देहोऽयं, नोपभोगाय जायते ।
इह क्लेशाय महते, प्रेत्यानन्तसुखायते ॥ २१०

शौचाचाररता विप्रा, बन्धुभ्योऽपि स्पृशन्ति न ।
मन्यन्तस्तातसन्देहं, कुलान्माद्यन्ति चाधिकम् ॥ २११

द्विजानां लक्षणं ब्रह्म, तच्च क्वापि न दृश्यते ।
ततस्तेन विहीनानां, ब्राह्मण्यं नामधारकम् ॥ २१२

उक्तं च भारते–

मृगो दारुमयो यद्वद्, यद्वच्चर्ममयो गजः ।
ब्राह्मणस्तु क्रियाहीनस्तथा वै नामधारकः ॥ २१३

ब्राह्मणो ब्रह्मचर्येण, यथा शिल्पेन शिल्पिकः ।
अन्यथा नाममात्रं स्या–दिन्द्रगोपककीटवत् ॥ २१४

तत्रैव सर्प्पप्रश्ने–

विद्धि भोगीन्द्र ! तं शूद्रं, यो रौद्रश्चारुवृत्तमुक् ।
दुर्वृत्ता यान्ति शूद्रत्वं, त्रिवेदवेदिनोऽपि हि ॥ २१५

तथा–

सत्यं शौचं तपः शौचं, शौचमिन्द्रियनिग्रहः ।
सर्वभूतदया शौचं, जलशौचं च पञ्चमम् ॥ २१६

मुक्त्वा शौचचतुष्कं च, द्विजैः पञ्चममादृतम् ।
स्नानादाचमनाच्छुद्धिं, प्रकुर्वद्भिर्दिने दिने ॥ २१७

यत उक्तम् –
मृदो भारसहस्रेण, जलकुम्भशतेन च ।
न शुद्ध्यन्ति दुराचाराः, स्नातास्तीर्थशतैरपि ॥ २१८

कामरागमदोन्मत्ता, ये च स्त्रीवशवर्त्तिनः ।
न ते जलेन शुद्ध्यन्ति, स्नातास्तीर्थशतैरपि ॥ २१९

नोदकक्लिन्नगात्रोऽपि, स्नात इत्यभिधीयते ।
स स्नातो यो व्रतस्नातः, स बाह्याभ्यन्तरे शुचिः ॥ २२०

तत्र तत्र कुरुक्षेत्रं, तत्र तत्र त्रिपुष्करम् ।
निगृहीतेन्द्रियग्रामो, यत्रोपविशते मुनिः ॥ २२१

संवत्सरेण यत्पापं, कुरुते मत्स्यबन्धकः ।
एकाहेन तदाप्नोति, अपूतजलसङ्ग्रही ॥ २२२

उक्तं शिवधर्मोत्तरे–
लुतास्यतन्तुगलितै–कविन्दौ सन्ति जन्तवः ।
सूक्ष्मा भ्रमरमानास्ते, नैव मान्ति त्रिविष्टपे ॥ २२३

स्मृतावप्युक्तम्–
विंशत्यङ्गुलमानं तु, त्रिंशदङ्गुलमायतम् ।
तद्वस्त्रं द्विगुणीकृत्य, दयावान् गालयेज्जलम् ॥ २२४

तस्मिन् वस्त्रे स्थितान् जीवान्, स्थापयेज्जलमध्यतः ।
एवं कृत्वा पिबेत्तोयं, स याति परमां गतिम् ॥ २२५

यः कुर्यात् सर्वकार्याणि, वस्त्रपूतेन वारिणा ।
स मुनिः स महासाधुः, स योगी स महाव्रती ॥ २२६

चित्तं रागादिभिः शुद्धं, वचनं सत्यभाषणैः ।
ब्रह्मचर्यादिभिर्गात्रं, शुद्धो गङ्गां विनापि सः ॥ २२७

परदारपरद्रोहपरद्रव्यपराङ्मुखः ।
गङ्गाप्याह कुतोऽप्येत्य, मामयं पावयिष्यति ॥ २२८

जङ्गमं स्थावरं चैव, द्विविधं तीर्थमुच्यते ।
जङ्गमं ऋषयस्तीर्थं, स्थावरं तैर्निषेवितम् ॥ २२९

उक्तं च भारते–
ज्ञानपालिपरिक्षिप्ते, ब्रह्मचर्यदयाम्भसि ।
स्नात्वाऽतिविमले तीर्थे, पापपङ्कापहारिणि ॥ २३०

ध्यानाग्नौ जीवकुण्डस्थे, दममारुतदीपिते ।
असत्कर्मसमित्क्षेपैरग्निहोत्रं कुरूत्तमम् ॥ २३१

अगाधे विमले शुद्धे, सत्यशीलशमे हृदि ।
स्थातव्यं जङ्गमे तीर्थे, ज्ञानार्जवदयापरैः ॥ २३२

आचारवस्त्राञ्चलगालितेन, सत्यप्रसन्नक्षमशीतलेन ।
ज्ञानाम्बुना स्नाति च यो हि नित्यं,
किं तस्य भूयात् सलिलेन कृत्यम् ? ॥ २३३

न मृत्तिका नैव जलं, नाप्यग्निः कर्मशोधनम् ।
शोधयन्ति बुधाः कर्म, ज्ञानध्यानतपोजलैः ॥ २३४

एकेऽश्नन्ति सदा मांसं, प्रस्तावादपरेऽपि च ।
स्वं स्वं ब्राह्मण्यं प्रशंसन्ति, केषां वर्त्मानुगम्यताम् ॥ २३५

तथा च-

एकस्तु जलहारी स्याच्चेत्यावसरिकः परः ।
पुरोहितश्च व्यासश्च, पञ्चमो गणकः स्मृतः ॥ २३६

प्रथमश्च द्वितीयस्तु, कर्मकृद् द्वयमुच्यते ।
व्यासस्तु क्षणकारी स्यात्, शास्त्रे तुर्यस्य का गतिः ? ॥ २३७

उक्तं च-

ग्रामकुटस्त्रयो मासान्, माठापत्यं दिनत्रयम् ।
शीघ्रं नरकवाञ्छा चेद्, दिनमेकं पुरोहितः ॥ २३८

राज्ञि राष्ट्रकृतं पापं, राज्ञः पापं पुरोहिते ।
भर्तरि स्त्रीकृतं पापं, शिष्यपापं गुरौ भवेत् ॥ २३९

गणकस्तिथिवारादेर्मुहूर्त्तस्य च सूचकः ।
धर्मोपदेशकश्चैषु, कतमस्तन्निगद्यताम् ? ॥ २४०

पुराणं मानवो धर्म, इति वाक्यं हि कामधुक् ।
द्विजानामन्यथा हेतौ, क्रियमाणे किमुत्तरम् ॥ २४१

पुराणं मानवो धर्मः, साङ्गो वेदश्चिकित्सितम् ।
आज्ञासिद्धानि चत्वारि, न हन्तव्यानि हेतुभिः ॥ २४२

जन्मेजयनरेन्द्रेण, सन्देहत्रितयं कृतम् ।
पाप्मना तेन तद्देहे, मण्डलत्रितयं स्थितम् ॥ २४३

भयमेवं समुत्पाद्य, जन्मेजयनिदर्शनात् ।
स्वैरं विप्रा विलसत, हेत्वातङ्कविवर्जिताः ॥ २४४

विष्ठाशी सर्वदा पूतः, काकः केन गुणेन च ।
द्विजैः पवित्रं मन्वानै-र्भोज्यादौ पूज्यते सदा ॥ २४५

वैश्वदेवस्य देवानां, पितृणां पूजनक्षणे ।
काकस्य दीयते पङ्क्तिरपवित्रस्य किं द्विजैः ? ॥ २४६

कथयन्ति मुखे शौचं, संस्कारेष्वखिलेष्वपि ।
गृह्णन्ति कोरवस्त्राणि, मासाहसखगोपमाः ॥ २४७

नित्यं शुद्धः कारुहस्तः, पण्यं यच्च प्रसारितम् ।
ब्रह्मचारिगतं भैक्ष्यं, सर्वं मेध्यमिति स्मृतिः ॥ २४८

अशक्यपरिहार्येऽर्थे, द्विजानामेवमुत्तरम् ।
ब्राह्मण्या भाण्डमुत्क्षिप्तं, परिवेषणहेतवे ।
तत्स्पृष्टमपि न त्याज्यं, यावद्भूमौ न मुच्यते ॥ २४९

भूमिमुक्तं तदैव स्यात्, तद्भाण्डं त्याज्यमेव हि ।
एतावदपवित्रा भूर्ब्राह्मणी तु सदा शुचिः ॥ २५०

भोजनावसरे विप्राः, पृथगासनसंश्रिताः ।
भुञ्जानाः स्वं स्पृशन्तोपि, भूमेर्योगाच्च दूषिताः ॥ २५१

यद्येवम्–
गोमयेनोपलित्ता भूः, शुद्धा स्यादिति निश्चयः ।
एकवेलं विलिप्यैषा, मुच्यते किं पुनः पुनः ? ॥ २५२

अथ–
यथा प्रक्षालितं वस्त्रं, पवित्रं मन्यते द्विजैः ।
तद्वत् स्वयं कृतं भाण्ड–मपि नादीयते कथम् ? ॥ २५३

कुलालः शूद्र एव स्यात्, तेन पक्वं स्ववह्निना ।
विप्रैः पवित्रं मन्वानैर्भाण्डमादीयते कथम् ? ॥ २५४

ब्राह्मणानां हि भाण्डस्थं, पूतमन्नं तदप्यहो ।
अपूतं वणिजां दृष्टि-गोचरे स्यात् समागतम् ॥ २५५

तत्त्याज्यमेव विप्राणां, भोक्तुं नो युज्यते क्वचित् ।
अन्नस्य च व्यवस्थैषा, कूपस्याज्यस्य का कथा ? ॥ २५६

श्रूयते च-
नीली पट्टे जलं तक्रे, चित्रा गौर्म्लेच्छमन्दिरे ।
भिक्षान्नं पञ्चगव्यं च, पवित्राणि युगे युगे ॥ २५७

अपूतां गुलिकां प्राहुः, पुनः पट्टस्थितां नहि ।
युक्तं च शुद्ध्यते हत्या, हत्यया मिलिता सती ॥ २५८

क्षत्रियाणां च वैश्यानां, शूद्राणां भाण्डतो द्विजैः ।
तक्रमादीयते तस्मिन्, पक्वमन्नं न गृह्यते ॥ २५९

कोरमन्नं सदा पूतं, पानीयं ज्वलनोपि च ।
त्रयाणां योगतः सिद्धं, दूष्यं तत् कथमुच्यते ? ॥ २६०

घृतयोगाच्च भाण्डस्य, पूतत्वं जायते ध्रुवम् ।
तदा चाण्डालभाण्डस्थं, घृतमादीयते न किम् ॥ २६१

ब्रह्मणा विहितां सृष्टिं, प्राहुर्वेदविशारदाः ।
ते त्वसङ्ख्यास्ततस्तेषु, कतमः सृष्टिकारकः ? ॥ २६२

एकार्णवे समुत्पन्ने, यदैको नाभिसम्भवः ।
अपरे तु कथं जाताः ?, कथमेकश्च कथ्यते ॥ २६३

प्रादुरासन् कुतो वेदाः ?, कतमो हंसवाहनः ? ।
कतमः पञ्चवक्त्रोऽभूत्, कतमश्चतुराननः ? ॥ २६४

भारती तनया कस्य ?, गायत्री कस्य पत्न्यभूत् ? ।
अपूज्यः कतमो जातः ?, कतमाद्वर्णसम्भवः ? ॥ २६५

कतमाद्वालिखिल्यास्ते, भारतीं को ह्यकामयत् ? ।
दक्षः प्रजापतिः कस्मान् ?, मरीचिस्तु कुतोऽभवत् ॥ २६६

इयं हि लक्षणश्रेणिः, सर्वेषां च समा मता ।
एकस्य वा तदन्येषां, लक्षणं किञ्चिदुच्यताम् ॥ २६७

शिवशक्तेः समायोगात्, केपि सृष्टिं विदुः परे ।
कुब्जिकारूपमाधाय, शक्त्या सृष्टिं तथैकया ॥ २६८

उत्पत्तौ वालिखिल्यानां, का शक्तिः परिकल्पिता ? ।
तथा द्रोणसमुत्पत्तौ, द्वयोर्योगः कथं कृतः ? ॥ २६९

महाभारते शान्तिपर्वणि पितामहं धर्मपुत्रः पृच्छति–,
शतायुर्वै पुरुषः, शतवीर्यः शतेन्द्रियः ।
कस्मात् म्रियन्ते पुरुषाः बाला इति पितामह ! ॥ २७०

शतायुर्वै पुरुष, इति वेदवचो ध्रुवम् ।
दश वर्षसहस्राणि, आयुर्दशरथे कथम् ? ॥ २७१

उक्तं रघौ–
पृथिवीं शासतस्तस्य, पाकशासनतेजसः ।
किञ्चिदूनमनूनाद्र्धैः, शरदामयुतं ययौ ॥ २७२

श्रूयते–
अश्वस्थामा बलिर्व्यासो, हनुमाँश्च बिभीषणः ।
कृपः परशुरामश्च, सप्तैते चिरजीविनः ॥ २७३

हिरण्यकशिपोरायुर्वाल्मीकेर्लोमशस्य च ।
वशिष्ठाधिसून्वोश्च, श्रुत्वा चेतो विमुह्यति ॥ २७४

दैत्यत्वे च मुनित्वे च, नृपतित्वे तथैव च ।
वेदवाक्यमतिकम्य, कथमायुर्विवद्र्धते ? ॥ २७५

पुच्छाधः पूज्यते धेनोः, कथं शण्डो न पूज्यते ? ।
सर्वदेवमयं स्थानं, यश्चाक्रामति हेलया ॥ २७६

शण्डस्य पाणिग्रहणा-दहो पुण्यमुपार्जितम् ।
सा धेनुरेकपत्नी स्या-दनूढावर्जकश्च सः ॥ २७७

कुलक्षणः कुवर्णो यः, शण्डो भवति कश्चन ।
स नील इति जल्पद्भिः, स्वार्थिकैः श्रूयतेतराम् ॥ २७८

विवाहश्च तथा धेन्वा महोत्सवपुरस्सरम् ।
कार्यते यैर्न दोषोऽस्ति, तेषां लोभे मतिर्यतः ॥ २७९

ये तु क्लेशशतैरर्थ-मुपात्तं तद्वचोबलात् ।
क्षयं नयन्ति ज्ञंमन्यास्तेषां प्रावीण्यमद्भुतम् ॥ २८०

शुक्ला स्याद् ब्राह्मणी धेनू, रक्तवर्णा च क्षत्रिणी ।
पीता वैश्यी तु विज्ञेया, कृष्णवर्णा तु शूद्रिणी ॥ २८१

कुवर्णा पुष्पिता या च, कपिला कर्बुरा तथा ।
सर्वेपि शूद्रिकाभेदाः, शेषां स्युरिति विश्रुतम् ॥ २८२

श्वेतरोगधरो यद्वन्, नरो भवति गर्हितः ।
तद्वत् कुवर्णा धेनुः स्याज्जुगुप्स्या हि सतां पुनः ॥ २८३

कुवर्णा तु गृहस्थस्य, नार्हा स्थापयितुं गृहे ।
तामादातुं द्विजैर्नाना-प्रकारैः श्रूयतेतराम् ॥ २८४

वत्सलां गुणसम्पूर्णां, तरुणीं वत्ससंवृताम् ।
दत्त्वेदृशीं गां विप्राय, सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ २८५

बलान्विताः शीलवयोपपन्नाः, सर्वाः प्रशंसन्ति सुगन्धिवत्यः ।
यथाहि गङ्गा सरितां वरिष्ठा, तथा जनानां बहुला गरिष्ठा ॥२८६

तस्मात्प्रदाने बहुलाप्रदाने, सद्भिः प्रशस्तं कपिलाप्रदानम् ।
भारते शान्तिपर्वणि । तथा च रघौ वशिष्ठधेनुरेवं वर्ण्यते-
ललाटोदयमाभुग्नं, पल्लवस्निग्धपाटला ।
बिभ्रती श्वेतरोमाङ्कं, सन्ध्येव शशिनं नवम् ॥ २८७

सापि कपिला न-
ब्राह्मणैरेव जीवानां, कृता वर्णादिकल्पना ।
अस्माकं तु मते गावः, समानाः सकला अपि ॥ २८८

यावज्जीवं नरः कश्चित्, कृत्वा पुण्यपरम्पराम् ।
मृतः क्वापि विदेशेऽसौ, प्रेतकार्यं च नाभवत् ॥ २८९

अपरः पापकृद् धूर्त्तः, क्रोधनो लोभवाँस्तथा ।
स स्वगेहे मृतस्तस्य, प्रेतकार्यं सुतादिभिः ॥ २९०

विदधे धेनुदानाद्यं, सर्वमुद्यापनं द्विजैः ।
त्रिदिवं कस्तयोर्यातो, नरकं कश्च जग्मिवान् ? ॥ २९१

आद्यश्चेन्नरकं स्वर्गात्, पातितो ब्राह्मणैर्बलात् ।
द्वितीयस्तु पुनः श्वभ्राद्, बलात्स्वर्गं निवेशितः ॥ २९२

देवताऽऽराधनैर्दानैस्तपोभिस्तर्हि पूर्यताम् ।
ब्राह्मणा यत्र नेष्यन्ति, गन्तव्यं तत्र निश्चितम् ॥ २९३

न देवयज्ञानुगतो ययातिः, शर्मिष्टया नापि च गुप्तपत्न्या ।
न शान्तनुर्योजनगन्धया च, तस्यापि पुत्रौ न तयोर्वधूभिः ॥२९४

न रामतातस्तिसृभिः प्रियाभि-र्न सीतया सोऽपि च रामभद्रः ।
न रावणस्तत्प्रियययाऽनुयातो, दुर्योधनो नैव च भानुमत्या ॥२९५

नानुप्रयातश्च हरिः प्रियाभिस्तद्बान्धवस्तत्प्रिययापि नैव ।
क एष धर्मः प्रविशन्ति वह्निं,
नार्योऽधुना कान्तमुपासितुं स्वम् ॥ २९६

उक्तच्चरघौ अजं प्रति वशिष्ठशिष्येण-
रुदता कुत एव सा पुनर्भवता नानुमृतापि लभ्यते ।
परलोकजुषां स्वकर्मभिर्गतयो भिन्नपथा हि देहिनाम् ॥ २९७

यदा भगीरथो गङ्गां, स्वर्गाद्भूमौ समानयत् ।
तदा पूर्वं महेशस्य, जराजूटे पपात सा ॥ २९८

ततश्च वासुदेवस्य, पादे मूर्ध्नि ततो गिरेः ।
क्रमाच्च पृथिवीं लेभे, पुराणे श्रूयते ह्यदः ॥ २९९

स्थिरत्वाच्च गिरेः शृङ्गे, पतत्वेषा न कौतुकम् ।
वासुदेवेशयोः किं न, कार्यान्तरमजायत ? ॥ ३००

कथयन्ति वधूशुद्धिं, वैश्वदेवप्रवेशनात् ।
कुन्त्यास्तु सा कथं जाता ?, यत् पञ्चपतिका च सा ॥ ३०१

पाण्डोः सुतानां च कुरूत्तमाना-मनागतं यश्चरितं चकार ।
राज्यं जितं केन दुरोदरेण, सपादलक्षेपि तदेव नाख्यत् ॥३०२

न रात्रेर्भोजनात् पापं, न वृन्ताकैर्न मूलकैः ।
नालिकेरैर्न मधुना, किन्तु तुम्बीफले स्थितम् ॥ ३०३

काकविष्ठासमुद्भूतस्तथा कृमिकुलाकुलः ।
पिप्पलः पूज्यते मूढैः कथमाम्रो न पूज्यते ? ॥ ३०४

'आत्मा वै जायते पुत्र', इति सत्यं वचो यदि ।
पिप्पलस्थस्तथा शम्याः, कथं नैका फलावलिः ? ॥ ३०५

एकस्य चेत् पिप्पलस्य, कारितं पाणिपीडनम् ।
कुमाराणां तु तस्यापि, दर्शयतां किञ्चिदन्तरम् ॥ ३०६

पिप्पलस्याथ पिप्पल्याः, शम्या वा तन्नरस्य च ।
ज्ञात्वाऽन्तरं विवाहश्च, क्रियतां नो यतस्ततः ॥ ३०७

न रतिर्यस्य रुक्मिण्या, न श्रियाऽतिमनोज्ञया ।
गोपीभिरपि नो जाता, किन्तु लक्ष्म्या भविष्यति ॥ ३०८

भुङ्क्ते तां नररूपेण, सुरस्यागम्य वा पुनः ।
कीटरूपेण वा कुन्थोर्हरिः सम्यग्विमृश्यताम् ॥ ३०९

न दानान्नापि शीलाच्च, न सत्याच्चिरपालितात् ।
मुक्तिः स्यात् किन्तु वक्त्र (तुल)स्था,
दास्यत्येव हरिप्रिया ॥ ३१०

हरेरतिप्रियैवैषा, पूज्यते यैस्तु लक्ष्मिका ।
वृक्षास्ते नररूपेण, परं पत्रादिवर्जिताः ॥ ३११

विधेर्विधायिनो विप्रा, अपूर्वाः सृष्टिकारकाः ।
स्वयम्भूः सृष्टिकृत्तेषु, सृष्टिसंहारयोरपि ॥ ३१२

तीर्थानामष्टषष्ठिश्च, देवानां कोटयो घनाः ।
नवकोट्यस्तु देवीनां, कस्याराधनतः फलम् ॥ ३१३

इयं भगवती लक्ष्मीः, पुरुषोत्तमवल्लभा ।
जनेन त्रिविधेनापि, भुज्यते तन्न सुन्दरम् ॥ ३१४

अथ चैवं नराः सर्वे, हरेरंशाः प्रकीर्त्तिताः ।
स्वां प्रियां प्रति मा कोपं, कुरुध्वं परसङ्गमे ॥ ३१५

आमलक्या व्रतपरान्, हरिः प्रेक्ष्य हसत्यहो ! ।
बुभुक्षया फेरकैश्च, सन्ति भव्यं विगोपिताः ॥ ३१६

एकमेव हि कुर्कुट्या, मर्कट्याश्च, महाव्रतम् ।
तारयिष्यति किं शेषैः, शरीरक्लेशकारिभिः ? ॥ ३१७

पतिव्रताव्रतं लोप्तुं, दैत्यस्त्रीणां तु मायया ।
विष्णुना नारदेनाथ, विहितेयं व्रतावलिः ॥ ३१८

क्वापि गायन्ति नृत्यन्ति, कूद्र्दन्ति ग्रहिला इव ।
चुम्बपानं प्रकुर्वन्ति, कौलीनत्वविघाति यत् ॥ ३१९

एतदेव व्रतं स्त्रीणां, यद्भक्तिर्भर्त्तरि स्वके ।
तां परित्यज्य नीयन्ते, धूर्तैरन्येषु वर्त्मसु ॥ ३२०

उक्तं च स्मृतौ–

अव्रता विधवा या तु, यतिश्चैवाव्रतस्तथा ।
अन्धेतमसि मज्जन्ति, यावदिन्द्राश्चतुर्दश ॥ ३२१

त्रिविधेन प्रकारेण, भर्त्तुर्या विहिते रता ।
पतिव्रता तु सा ज्ञेया, न योनिपरिरक्षणात् ॥ ३२२

अत्रापि विधवानां तु, व्रतमुक्तं मनीषिभिः ।
सधवानां तु पूर्वस्मादन्यत् क्वापि न दृश्यते ॥ ३२३

बहूनि सन्ति तीर्थानि, सर्वेष्वङ्कः कथं न हि ? ।
शरीरं विद्यते स्थूलं, वह्निः सर्वत्र लभ्यते ॥ ३२४

हृदये यदि देवोऽस्ति, तदाऽङ्कैः किं प्रयोजनम् ? ।
तत्र चेन्नास्ति किं तैस्तु, शरीरक्लेशकारिभिः ? ॥ ३२५

शिवस्य मस्तके गङ्गा, श्रूयते जलवाहिनी ।
किं घटाद्‌बिन्दुपातेन, तस्य शैत्यं भविष्यति ? ॥ ३२६

अतिनिर्मथितादग्नि-श्चन्दनादपि जायते ।
तथा भूतस्य लिङ्गस्य, युक्तं तज्जलसेचनम् ॥ ३२७

स्कन्धे विहङ्गिकां कृत्वा, गाङ्गमानीयते जलम् ।
किं तेन नीरवानीशो, न गाङ्गैः शिरसि स्थितैः ॥ ३२८

सुप्तस्तु दृश्यते विष्णुर्नृत्यन्नपि हि दृश्यते ।
उर्ध्वः सदैव तिष्ठेतोपविष्टः किं न दृश्यते ? ॥ ३२९

सर्वेषामपि देवानां, कूर्चः समवलोक्यते ।
विष्णोर्न दृश्यते हेतुस्तत्र कोऽत्र प्रकाश्यताम् ? ॥ ३३०

ब्रह्मरुद्रादिदेवाना-मासने पट्टको भवेत् ।
सिंहासनं कथं नास्ति, सर्वैश्वर्यप्रकाशकम् ? ॥ ३३१

सर्वेषामपि चैकैकं, छत्रं मूर्धनि दृश्यते ।
जगत्त्रयाधिपत्यस्य, सूचकं तत्त्रयं न किम् ? ॥ ३३२

प्रासादे मण्डपश्चैकः, सर्वेषां बहवो न किम् ? ।
कथं च वणिजां चैत्ये, तेषामष्टोत्तरं शतम् ? ॥ ३३३

मानवानां हि वाक्येषु, प्रतिष्ठैवावलोक्यते ।
देवानां वचसि क्वापि, बालवत् सा न दृश्यते ॥ ३३४

अट्टहासो मनुष्याणां, सर्वथैव निषिध्यते ।
देवानां तु पुनर्मुख्यः, सर्वशास्त्रेषु वर्ण्यते ॥ ३३५

मानुष्येषु पुनर्नृत्यं, नटादीनां च शोभते ।
देवानां तेन चोत्कर्षः, प्रत्युत श्रूयतेतराम् ॥ ३३६

अस्थिलेशो मनुष्याणा-मपावित्र्यकृते भवेत् ।
रुण्डमुण्डादिभिस्तेषां, प्रत्युताभरणस्थितिः ॥ ३३७

दिर्वा स्त्रीभाषणं नृणां, लज्जायै तैः समादृतम् ।
युक्तमेतत्समाख्यातं, न देवचरितं चरेत् ॥ ३३८

शिखण्डिनः समुत्पत्त्या, श्रुतया कस्य मानसम् ।
मन्यते सत्यमेतच्च, मुक्त्वा तद्वादिनो नरान् ॥ ३३९

सूर्यान्वयमहीशानां, वशिष्ठः श्रूयते गुरुः ।
एकः सप्तऋषीणां च, मध्ये संदृश्यतेऽम्बरे ॥ ३४०

अर्बुदाद्रेः समानेता, चैकस्तत्रैव विद्यते ।
वशिष्ठश्चैक एवासीत्, सञ्जाता बहवोऽथवा ? ॥ ३४१

दीक्षितैः पाठकैश्चापि, आचार्यैर्याज्ञिकैस्तथा ।
वेदोक्तैः क्रियते मन्त्रैर्यागश्चैतच्च निश्चितम् ॥ ३४२

विश्वामित्रवशिष्ठाद्यैः, शिवभक्तैर्जटाधरैः ।
गृहस्थैर्ये विधीयन्ते, यागास्तैस्ते कथं कृताः ? ॥ ३४३

रघावुक्तम्-
स जातकर्मण्यखिले तपस्विना, तपोवनादेत्य पुरोधसा कृते ।
दिलीपसूनुर्मणिराकरोद्भवः,
प्रयुक्तसंस्कार इवाधिकं बभौ ॥ ३४४

उक्तमनर्घ्यराघवे-

प्रज्ञातब्रह्मतत्त्वोऽपि, स्वर्गीयैरेष खेलति ।
गृहस्थसमयाचार-प्रकान्तैः सप्ततन्तुभिः ॥ ३४५

दशमीमिश्रितामेके, केवलामपरे पुनः ।
घटिकासङ्ख्यया केचित्, केचित्पञ्चदर्शी तिथिम् ॥ ३४६

कुर्वन्त्येकादशीमेवं, नानामतविकल्पनात् ।
कथं दृष्ट्या विहीनस्य, मार्गमन्धः प्रकाशयेत् ? ॥ ३४७

द्विधा ये मुनयः प्रोक्ता, ब्रह्मराजर्षिसञ्ज्ञया ।
जटाधराः सभस्मानः, सर्वे वल्कलवाससः ॥ ३४८

तेषां मते शिवो देवोऽन्यस्य कुर्वन्ति नो नतिम् ।
द्विविधा अपि ते शैवाः, को मदस्तैर्द्विजन्मनाम् ? ॥ ३४९

उक्तं च शैवागमे-

सत्येन ब्रह्मचर्येण, तपसा संयमेन च ।
मातङ्गोपि मुनिः सिद्धो, न सिद्धास्तीर्थयात्रया ॥ ३५०

[षडक्षरेण पूतो यश्चाण्डालो वाऽथ ब्राह्मणः ।
दीक्षितः शिवमन्त्रेण, सभस्माङ्गः शिवो भवेत् ॥] ३५१

उक्तं च कुमारसम्भवे-

ते सद्मनि गिरेर्वेगादुन्मुखद्वाःस्थवीक्षिताः ।
अवतेरुर्जटाभारैर्लिखितानलनिश्चलैः ॥ ३५२

अत्र ऋषयो जटाधराः ।

तृतीयाश्रममापन्नान्, ब्रूथ चेद् ब्राह्मणान् ऋषीन् ।
वाल्मिकीव्यासमुख्यानां ब्राह्मण्यमभवत्कथम् ? ॥ ३५३

अथ–

भस्माङ्कुरास्तु ते सर्वे, ये जाता वनवासिभिः ।
तैः कृतानि पुराणानि, प्रमाणीक्रियतां कथम् ? ॥ ३५४

अन्त्याश्रमसमासीनो, द्विजस्तु भगवान् भवेत् ।
त्यक्तोपवीतकाषाय–वसनो मुण्डितः पुनः ॥ ३५५

भैक्षाशी विप्रगेहेषु, विष्णुमन्त्रेण पावितः ।
सर्वकर्मविनिर्मुक्तो, विष्णोरन्यस्य नो नतः ॥ ३५६

कुटीचरादिभेदैस्तु, चतुर्द्धा भुवि विश्रुतः ।
न करोति स्वयं हिंसां, हिंसाशास्त्राणि नो दिशेत् ॥ ३५७

उक्तं च–

कुटीचरं दहेदग्नौ, जले क्षिपेद् बहूदकम् ।
भूमौ विनिक्षिपेद्धंसं, परमहंसं वने त्यजेत् ॥ ३५८

एवंविधस्तु संन्यासी, विप्राणां गुरुरिष्यते ।
शैवैस्तु मुनिभिः साकं, कः सम्बन्धो द्विजन्मनाम् ॥ ३५९

तैरुक्तानि पुराणानि, स्मृतयोपि च तैः कृताः ।
शास्त्रैस्तैर्ब्रूत विप्राणां, मत्तता किमियत्यहो ! ॥ ३६०

शैवाः कथयन्ति–

शिवशक्तिसमुत्पन्ना, जात्या वदन्ति ब्राह्मणाः ।
ध्यायन्ति केशवं देवं, प्रत्यक्षं गुरुतल्पगाः ॥ ३६१

जिनाङ्गुलप्रमाणेन, क्रियते घृतलेखनी ।
जिना न सन्ति किं तेषां, सङ्ख्या वेदे प्रकाशिता ? ॥ ३६२

उक्तंच– 'जिनाङ्गुलप्रमाणा दर्वी' तथा–
नानास्थानानि दत्तानि, मनुजैश्च सुरैरपि ।
जिनचैत्यनिवेशः किं, तेषु सर्वत्र दृश्यते ? ॥ ३६३

नगरे त्रीणि चैत्यानि, द्वितयं वायडे तथा ।
नड्डूले द्वितयं चैव, पल्यां त्रितयमेव च ॥ ३६४

एकं वटमहास्थाने, पञ्चजालन्धरे पुनः ।
पञ्चकं पुष्करिण्यां तु, शुद्धदन्त्यां तथैककम् ॥ ३६५

डीसके समभूदेकं, एकं मोढेरके पुनः ।
दशकं खेटयुग्मे च श्रीमाले पञ्चकं पुनः ॥ ३६६

मठास्तथैव जैनानां, मुनीनां वासहेतवे ।
गच्छास्तेषां च तन्नाम्नाऽद्यापि सर्वत्र विश्रुताः ॥ ३६७

शालातालानिवेशेन, तेषां तत्र व्यवस्थितिः ।
कथ्यते किं द्विजैर्जैनाः, पाश्चात्याः साधवस्त्वमी ? ॥ ३६८

उक्तं च –
जिनेन्द्रो वीतरागोऽर्हन्, केवली च त्रिकालवित् ।
एतानि कस्य नामानि, कथ्यन्ते बालकैरपि ॥ ३६९

नाममालायां । प्रभासपुराणे–
भवस्य पश्चिमे भागे, वामनेन तपः कृतम् ।
तेनैव तपसाऽऽकृष्टः, शिवः प्रत्यक्षतां गतः ॥ ३७०

पद्मासनसमासीनः, श्याममूर्त्तिर्दिगम्बरः ।
नेमिनाथः शिवेत्येवं, नाम चक्रेऽस्य वामनः ॥ ३७१

कलिकाले महाघोरे, सर्वपापप्रणाशकः ।
दर्शनात्स्पर्शनाद् देवि !, कोटियज्ञफलप्रदः ॥ ३७२

अहिल्यागमने जातं, दैत्यानां च वधे कृतम् ।
वधे वृत्तस्य यत्पापं, तत्पापं क्षालयाम्यहम् ॥ ३७३

उज्जयन्तगिरौ रम्ये, माघे कृष्णचतुर्दशी ।
तस्यां जागरणं कृत्वा, जातोऽयं निर्मलो हरिः ॥ ३७४

इदमपि प्रभासपुराणे-

युगे युगे महापुण्या, दृश्यते द्वारिकापुरी ।
अवतीर्णो हरिर्यत्र, प्रभासे शक्तिभूषणः ॥ ३७५

रैवताद्रौ जिनो नेमि-र्युगादिर्विमलाचले ।
ऋषीणामाश्रमा देवि !, मुक्तिमार्गस्य कारणम् ॥ ३७६

वशिष्ठपद्धतावुक्तम्-

शाला तु ब्रह्मशाला स्यात्, ताला तु जिनमन्दिरम् ।
श्वेताम्बरोपदेशेन, श्रावकैस्तद्विधीयते ॥ ३७७

पार्वती आह-

कीदृशाश्च किमाहाराः, कर्म कुर्वन्ति कीदृशम् ? ।
अवतारः कथं तेषां, महादेव ! निगद्यताम् ? ॥ ३७८

ईश्वर उवाच-

तपःशोषितसर्वाङ्गा, मलक्लिन्नकलेवराः ।
स्नसास्थिचर्मवपुषो, निहतान्तरशत्रवः ॥ ३७९

तुम्बीफलकरा भिक्षा-भोजिनः श्वेतवाससः ।
सकम्बला रोमयुता, ऊर्णारोमप्रमार्जनाः ॥ ३८०

गृह्णन्ति शुद्धमाहारं, शास्त्रदृष्ट्या चरन्ति च ।
न कुर्वन्ति कदा पापं, दयां कुर्वन्ति सर्वदा ॥ ३८१

मुक्तिकारणधर्माय, पापनिष्कन्दनाय च ।
अवतारः कृतोऽमीषां, मया देवि ! युगे युगे ॥ ३८२

यदमीषां महर्षीणां, जलदानादपि प्रिये ! ।
सुकृतं प्राप्यते लोकै-र्न हि तद् यज्ञकोटिभिः ॥ ३८३

नगरपुराणेऽप्युक्तम्-
दशभिर्भोजितैर्विप्रै-र्यत्फलं जायते कृते ।
मुनेरर्हद्भक्तस्य, तत्फलं जायते कलौ ॥ ३८४

विष्णुपुराणे-
रजस्वला न दूष्येत, या च नारी तपस्विनी ।
कुमारी वेदिमारूढा, ब्राह्मणी चाथ दीक्षिता ॥ ३८५

मनुस्मृतौ-
कुलादिबीजं सर्वेषां, प्रथमो विमलवाहनः ।
चक्षुष्मान् यशस्वी चाभिचन्द्रश्च प्रसेनजित् ॥ ३८६

मरुदेवश्च नाभिश्च, भरते कुलसत्तमाः ।
अष्टमो मरुदेव्यां तु, नाभेर्जात उरुक्रमः ॥ ३८७

दर्शयन् वर्त्म वीराणां, सुरासुरनमस्कृतः ।
नीतित्रयस्य कर्त्ता यो, युगादौ प्रथमो जिनः ॥ ३८८

इदं नगरपुराणे भवावताररहस्ये दशमसहस्त्रे चतुर्दशशते उक्तम्-
स्पृष्ट्वा शत्रुञ्जयं तीर्थं, नत्वा रैवतकाचलम् ।
स्नात्वा गजपदे कुण्डे, पुनर्जन्म न विद्यते ॥ ३८९

अकारादि हकारान्तं, उर्ध्वाधोरेफसंयुतम् ।
नादबिन्दुकलाक्रान्तं, चन्द्रमण्डलसन्निभम् ॥ ३९०

एतद्देवि ! परं तत्त्वं, यो विजानाति तत्त्वतः ।
संसारबन्धनं छित्त्वा, स गच्छेत् परमां गतिम् ॥ ३९१

शिवेन गौर्या अग्रे उक्तं । श्रीभागवते पुष्पदन्तगणेन महिम्नः स्तवे द्वात्रिंशत्काव्यमित्ते दर्शननतिरिति, यथा–

ध्रुवं कश्चित्सर्वं सकलमपरस्त्वध्रुवमिदं,
परो ध्रौव्याध्रौव्ये जगति गदति व्यस्तविषये ।
समस्तेऽप्येतस्मिन् पुरमथन ! तैर्विस्मित इव,
स्तुवन् पश्यन् जिङ्घ्रन् (जिह्रेमि त्वां)
न खलु ननु दृष्टा मुखरता ॥ ३९४

पञ्चाशदादौ किल मूलभूमे-र्दशोर्ध्वभूमेरपि विस्तरोऽस्य ।
उच्चत्वमष्टैव च योजनानि, मानं वदन्तीह जिनेश्वराद्रेः ॥३९५

इदं नगरपुराणे–
नाभेः सुतः स वृषभो मरुदेविसूनु-
र्यो वै चचार शमदृक् मुनियोगचर्याम् ।
तस्यापहूत्यमृषयः पदमानमन्ति,
स्वस्थाः समाहितधियो जगतां हिताश्च ॥ ३९६

भागवते–
तथा च ब्रह्मणः पुत्रः, सूत्रधारोऽपराजितः ।
तेनास्ति विहितं शास्त्र-मपराजितसञ्ज्ञितम् ॥ ३९७

प्रासादस्थापनं तत्र, गृहस्थापनमेव च ।
मूर्त्तीनां घटनं चैव, सर्वमस्ति यथाविधि ॥ ३९८

सुमेरुशिखरं दृष्ट्वा इत्यादि ।
द्वात्रिंशत्सम्मितैः श्लोकैरुमापृच्छत् महेशतुः ।
तत्रेशेन स्वयं प्रोक्ता, देव्यै ह्याराधना जिने ॥ ३९९

कथमिव जैनमुनीनां, दर्शनमपशकुनहेतवे मूढाः ।
मन्यन्ते सर्वेष्वपि, भव्यं शास्त्रेषु प्रोक्तमपि ॥ ४००

तथा च भारते-कृष्णवाक्यमर्जुनं प्रति-
आरोहस्व रथं पार्थ !, गाण्डीवं च करे कुरु ।
निर्जितां जगतीं मन्ये, निर्ग्रन्थो यदि सन्मुखः ॥ ४०१

तत्रैव-
पद्मिनी राजहंसाश्च, निर्ग्रन्थाश्च तपोधनाः ।
ये देशमुपसर्पन्ति, तत्र देशे शिवं भवेत् ॥ ४०२

तथा च शकुनसारे-
दर्शनं श्वेतभिक्षूणां, सर्वोत्तमफलप्रदम् ।
किं पुनः सूरिसंयुक्तं, राजयोगोऽयमुत्तमः ॥ ४०३

उक्तं च वसन्तराजे-
वमन् विकेशा हतमानगर्वाच्छिन्नाङ्गनग्नां त्यज तैलदिग्धाः ।
रजस्वला गर्भवती रुगार्त्ता, मलान्वितोन्मत्तजटाधराश्च ॥ ४०४

दीनद्विषत् कृष्णविमुक्तकेशाः, क्रमेलकस्थाः खरसैरिभस्थाः ।
संन्यासिसाक्रन्दनपुंसकाद्याः, दुःखावहाः सर्वसमीहितेषु ॥ ४०५

क्षुत्क्षामकुक्षिः स्नातो वा, तिलकैश्चित्रितोऽथवा ।
मुक्तकेशो भवेद् दुष्टो, ब्राह्मणोपि निरीक्षितः ॥ ४०६

विकेशानिति चेद् ब्रूथ, स्नातकास्तद्धुरिस्थिताः ।
तथा कार्पटिकाः सर्वे, पुनस्तीर्थेषु मुण्डिताः ॥ ४०७

साङ्ख्यदर्शनिनः सर्वे, बौद्धाः सर्वे तथैव च ।
योगिनोऽपि विकेशाः स्यु-र्व्रतिभिः किं विनाशितम् ? ॥४०८

ब्राह्मणोपि हि निर्वाप-करो वाऽकृतभोजनः ।
वेदं गणन् शुभस्त्वेषां, विपरीतोऽशुभो मतः ॥ ४०९

पाणिग्रहणे कन्यायाः, सुमहत् श्रूयते फलम् ।
तस्यास्तु वित्तग्रहणात् पातकस्य परम्परा ॥ ४१०

भारतवाक्ये-

ग्रामे वसति षण्मासान्, स्वसुतां चोपजीवति ।
एकाकी मिष्टमश्नाति, तस्यार्थोऽनुमतो गतः ॥ ४११

सदा कृतं मूलकभक्षणं तैर्वित्तेन दत्ता स्वसुता नरैस्तैः ।
छेदः कुतो वैष्णवपादपानां, नन्दा कृता यैर्दशमी विमिश्रा ॥४१२

एकादशीमाहात्म्ये-

कथयन्ति मुखे ग्राह्यं, केचिद् गृह्णन्ति तत्सदा ।
निर्वाहे सत्यपि क्वापि, तद् ग्राह्यं तैः कथं श्रुतम् ? ॥ ४१३

एकत्र ब्रह्मचर्यस्य, पालनं स्खलनं तथा ।
अपरत्रोभयोर्मध्यात्, किमङ्गीक्रियतां जनैः ? ॥ ४१४

व्यासोक्तौ-

एकरात्रोषितस्यापि, या गतिर्ब्रह्मचारिणः ।
न सा क्रतुसहस्रेण, वक्तुं शक्या युधिष्ठिर ! ॥ ४१५

भागवते च–

कामादुपागतां गच्छे–दगम्यामपि योषितम् ।
जितेन्द्रियोऽपि तां त्यक्त्वा, युज्यते स्त्रीवधेन सः ॥ ४१६

कामार्त्तां स्वयमायातां, न भुङ्क्ते यो नितम्बिनीम् ।
सोऽवश्यं नरकं याति, तन्निःश्वासहतो नरः ॥ ४१७

सदैव येन कार्यं स्यात्, स चाशुद्धोपि शुद्धिमान् ।
त्यज्यतेऽग्निर्न दुष्टोपि, नारी त्वन्यरतापि च ॥ ४१८

यत् उक्तम्–

द्वावेतावशुचीभूतौ, दम्पती सुरतस्थितौ ।
शयनादुत्थिता नारी, पुमान् स्नानेन शुद्धयति ॥ ४१९

तथा च यजुर्वेदे शतपथे रहस्यग्रन्थे उक्तं–
"इदं भो सुभगे ! भगं ते मधुसर्पिषा लिप्यते लिहामि प्रजापतेर्मुख–मेतद्द्वितीयम्" ॥

यतः स्मृतौ–

न स्त्री दुष्यति जारेण, नाग्निर्दहनकर्मणा ।
नापो मूत्रपुरीषाभ्यां, न विप्रो वेदकर्मणा ॥ ४२०

स्वयं विप्रतिपन्ना वा, यदिवा विप्रवादिनी ।
न त्याज्या दूषिता नारी, नास्यास्त्यागो विधीयते ॥ ४२१

स्त्रियो हि द्रव्यमतुलं, नैता दुष्यन्ति कर्हिचित् ।

तथा च-

अष्टवर्षा भवेद् गौरी, नववर्षा तु रोहिणी ।
दशवर्षा भवेत्कन्या, तत ऊर्ध्वं रजस्वला ॥ ४२२

सोमस्त्वासां ददौ शौचं, गन्धर्वो ललितां गिरम् ।
पावकः सर्वमेध्यत्वं, तस्मान्निःकिल्विषाः स्त्रियः ॥ ४२३

मासि मासि रजो यासां, दुष्कृतान्यपकर्षति ।
एवं वर्ण्यते, पुनर्गीतायाम्-

उत्तानोच्छूनमण्डूकपाटितोदरसन्निभे ।
क्लेदिनि स्त्रीव्रणे सक्तिरकृमेः कस्य जायते ?॥ ४२४

वर्ण्यते कार्यतो नारी, पुनरन्यत्र दूष्यते ।
अमृतं केनचिद् दृष्टं, विषमन्येन केनचित् ॥ ४२५

माघमासे प्रयागे यो, गत्वा स्नाति दिनत्रयम् ।
तिलाहारेण तिष्ठेच्च, स्वर्गस्तस्य करे स्थितः ॥ ४२६

कदाचिद् दैवयोगेन, माघस्नानं न जायते ।
तदा तिलैर्मुखे क्षिप्तैः, स्नानतोऽप्यधिकं फलम् ॥ ४२७

कदाचिन्नृपतिः पापघटं विप्रेषु यच्छति ।
पवित्रेषु तदा पापं, तिलेषु कथमागतम् ? ॥ ४२८

तिलानां विक्रये पापं, तैलिकस्य च दर्शनात् ।
पूतास्ते त्वपवित्रा वा, विमर्शन्मुह्यते मनः ॥ ४२९

न गयायां न गङ्गायां, स्नानदानैस्तु शुद्ध्यति ।
हृदये चेदशुद्धं स्यात्, तदा सर्वं निरर्थकम् ॥ ४३०

न स्नानैर्माघमासस्य, न गयापिण्डपातनैः ।
न तीर्थभ्रमणैः शुद्धि-र्नीरागस्य गृहेपि या ॥ ४३१

यत उक्तं हरिभद्रसूरिपादैः

यच्चिन्त्यमानं न ददाति युक्तिं, प्रत्यक्षतो नाप्यनुमानतश्च ।
तद्बुद्धिमान् कोऽनु भजेत लोके,
गोशृङ्गतः क्षीरसमुद्भवो न ॥ ४३२

हठो हठे यद्वदभिप्लुतः स्यान्नौर्नाविबद्धा च यथा समुद्रे ।
तथा परप्रत्ययमात्रदक्षो, लोकः प्रमादाम्भसि बम्भ्रमीति ॥४३३

यत-

गतानुगतिको लोको, न लोकः पारमार्थिकः ।
पश्य ब्राह्मणमूर्खेण, हारितं ताम्रभाजनम् ॥ ४३४

तथा च-

मातृमोदकवद् बाला, ये गृह्णन्त्यविचारितम् ।
ते पश्चात्परितप्यन्ते, सुवर्णग्राहको यथा ॥ ४३५

नेत्रैर्निरीक्ष्य विषकण्टककीटसर्पान्,
सम्यग् यथा व्रजति तान् परिहृत्य सर्वान् ।
कुज्ञानकुश्रुतिकुमार्गकुदृष्टिदोषान्,
ज्ञात्वा विचारयत कोऽत्र परापवादः ? ॥ ४३६

यत उक्तं श्रीउमास्वातिवाचकैः

आग्रही बत निनीषति युक्तिं, यत्र तत्र मतिरस्य निविष्टा ।
पक्षपातरहितस्य तु युक्ति-र्यत्र तत्र मतिरेति निवेशम् ॥ ४३७

युक्तायुक्तमिदं वाक्य-मवलोक्येह धीधनैः ।
मुक्त्वा कदाग्रहं तत्त्वे, जिनोक्ते क्रियतां मनः ॥ ४३८

यो रागरोषप्रमुखानरातीन्, जित्वा स्वयं मुक्तिपथं प्रपन्नः ।
स एव संसारसमुद्रमग्ना-नुद्धर्त्तुमीष्टे न परः कदाचित् ॥४३९

श्रीवृद्धगच्छाम्बरपूर्णचन्द्रः, श्रीदेवसूरिः सुगुरुर्बभूव ।
काष्ठाम्बरं यः कुमुदं विजित्य,
श्रीसिद्धराजं स्ववशं वितेने ॥ ४४०

तस्यान्वये यश्च बभूव साक्षात्, सरस्वतीति प्रथितः पृथिव्याम्।
सूरीश्वरः श्रीजयमङ्गलाख्यस्तच्छिष्यवर्योऽमरचन्द्रसूरिः ॥४४१

श्रीधर्मघोषसूरिस्तत्पट्टे सुरगुरो समप्रतिभः ।
यः कुम्भयोनिमुनिरिव, शास्त्रार्णवमापपावचिरात् ॥ ४४२

श्रीधर्मतिलकसूरेर्गुरुबन्धुर्ज्ञानकलशनामाऽस्ति ।
विहितस्तेन परेषां, सन्देहसमुच्चयो ग्रन्थः ॥ ४४३

श्रीसूरिभिः प्रसादं विधाय संशोधनीय एषतराम् ।
यस्माज्जैनमुनीना-मुपयोगस्त्वत्र बहुलोऽस्ति ॥ ४४४

मेरुर्महीधरो यावद्यावच्चन्द्रदिवाकरौ ।
तावद्विजयतामेष, वाच्यमानो विचक्षणैः ॥ ४४५

पू.आ.श्री वर्धमानसूरिविरचितः

॥ गणरत्नमहोदधिः ॥

॥ प्रथमोऽध्यायः ॥

वाग्देवतायाः क्रमरेणवस्ते, जयन्ति येषां मिषमात्रतोऽपि ।
सर्वार्थदर्शी मुकुरेण तुल्यः, प्रकर्षमेति प्रतिभाविलासः ॥ ॥१

शालातुरीयशकटाङ्गजचन्द्रगोमि-
दिग्वस्त्रभर्तृहरिवामनभोजमुख्याः ।
मेधाविनः प्रवरदीपककर्तृयुक्ताः
प्राज्ञैर्निषेवितपदद्वितया जयन्ति ॥ २

विदित्वा शब्दशास्त्राणि प्रयोगानुपलक्ष्य च ।
स्वशिष्यप्रार्थिताः कुर्मो गणरत्नमहोदधिम् ॥ ३

च वा हाहैवैवं नह नहि नवा नो चन हि है,
स्वधा स्वाहा रै वै यदि यदुत नूनं नहि कमः ।
उताहो हा ही हे किमुत यदि नामेव तु तथा
भगो भो हंहो हो इतिह नु सहामा ननु नञः ॥ ४

किंस्वित् प्रत्युत यच्च कच्चन न कं सत्रा समं साकमः,
सार्द्धं जातु कृतं यदा वदि वदूमाहो नवै यावतः ।
आहोस्वित् किल किंकिलालमररे दिष्ट्यो चिरस्य प्रगे,
ते मे येन चिराय तेन नहवै शश्वच्छुभं कूपतः ॥ ५

वाव त्वाव तुवै नुवै खलु चिराद् हेतावृतं तावतो,
मात्रायां मम हुं चिरेण पशवः प्राह्णे शुकं माकिरः ।
अन्योन्यस्य यथाकथाच वषटो मर्या स्म माङ्माथकिं,
चेदह्नाय हयेऽय्यये नकिररे रात्रौ पुरा सीमदः ॥ ६

श्रौषड् वौषड् प्याडहो नोहि वादः-
सूपत् कच्चिद् यत्र नेदङ्ग हन्ताः ।
त्वै न्वै छम्बट् पाडवेरे बताथो-
कुं हं हिं कद् वेदधाघो नुकं चाः ॥ ७

ओमादकस्मादुत यत्तदन्यत्,
पर्याप्तमग्रे कुविदाम नामाः ।
अन्यत्र घाथेद् विषु चित् सुकं किं,
स्विदन्तरेणैकपदेऽहहोत्रः ॥ ८

सत् फट् क्विच्चिररात्राय विभाषेति नचेत् पुतः ।
आः शप्समुपजोषं खोरठावाडां स्वरादयः ॥ ९

उत्तरपूर्वान्यतरा अपरान्यौ चेतराधरावुभयः ।
एद्युस्येते ज्ञेया उभयद्युश्चापि विद्वद्भिः ॥ १०

इत्थं तदानीं कथमः पुरस्तात्सद्योऽधुनाद्येह परेद्यविक्वाः ।
पश्चादिदानीं परुतः परार्यै कध्यं सदा द्युः पुरसः सदं च ॥११

सुच् कृत्वस् त्रा तस् त्र दा काम् र्हि धैधाः
स्तादाह्येनात् साच्च्विडाः स्युर्धमुत्र् थाः ।
शस् वत् तुम् णम् क्त्वादयश्च प्रसाक्षा-
दाद्युर्य्यादिश्चाव्ययीभावयुक्तः ॥ १२

आस ब्रूहि नयाति पश्यतयुतौ यात्यादहौ वर्त्तते-
स्यादातङ्क्न वर्त्तते भवतयो मन्येऽस्तु नास्त्यस्मयः ।
आदङ्कैह्यसि पूर्यतेऽस्ति भवतू शङ्के तथा विद्यते
पश्याहाविह कीर्त्तितौ मतिमता सङ्ख्ये निपाताह्वये ॥ १३

स्वः सायं समया दिवा पुनररं कामं प्रकामं बहिर्-
दोषा ह्यो निकषान्तरासनुतरो नक्तं नमो भूयसः ।
अन्तः प्रातरसांप्रतं परमृते साक्षात् सनत् साचयः-
सत्यं मङ्क्षु विहायसाशु सहसा प्रायः स्वयं संवतः ॥ १४

उच्चैर्नीचैरवश्यं सपदि बलवतः प्रादुराविः पुरस्तात् -
तूष्णीं जोषं निकामं युगपदनिशमः साम्यभीक्ष्णं सनोषाः ।
रोदस्यों भूर्भुवस् कं झटिति पुरतसोऽतीव सुष्ठु प्रसह्य,
द्राक् स्त्राग् मिथ्या वृथा शं कु
मिथुनमृध कोऽद्धाऽञ्जसाऽवो मनाकः ॥ १५

मिथुर्मिथो विष्वगुपांशु ताजग्-
मनश्चनः प्रेत्य मिथः शनैसः ।
मुधाऽन्वगीषच्चिरमो मृषास्तं-
धिगानुषक् स्वस्ति पुरोऽम्न इद्धाः ॥ १६

स्थाने वरं दुष्ठु हिरुग् बलातःप्रबाहुकं ज्योक्तिरसो मुहुः शू ।
युक्तं प्रशानार्य्यहलं क्षमाऽर्वाग्विनाश्च नाना पृथकौ सुदिश्च ॥१७

कस्कायस्कुण्डसाद्यस्काः सहकौतस्कुता मताः ।
सद्यस्कालशुनस्कर्णावयस्कान्तश्च भास्करः ॥ १८

मेदस्पिण्डतमस्काण्डायस्काण्डाहस्करास्तथा ।
रजःकर्णीरजस्कर्ण्यौ भ्रातुष्पुत्रदिवस्पती ॥ १९

अह्नः पतौ गणे पुत्रे, पतिपुत्रे च गीर्धुरः ।
राज्ञि प्रचेतसो रः स्याद्, विसृष्टस्योषसो बुधे ॥ २०

सर्वान्यविश्वोभयनेमयत्तदः किंयुष्मदस्मद्द्विभवत्त्यदेतदः ।
उभत्वदन्योऽन्यपरस्परेतराः समः सिमत्वान्यतरेतरेतराः ॥२१

एकेदमदसो ज्ञेया डतरो डतमस्तथा ।
स्वमज्ञातिधनेऽनाम्नि कालदिग्देशवृत्तयः ॥ २२

परा पूर्वा वरपरा उत्तरो दक्षिणाधरौ ।
अन्तरं चोपसंव्याने बहिर्योगे तथाऽपुरि ॥ २३

त्यत्तद्यदिदं युष्मद् द्व्येकादः स्यादथो भवत्वेतत् ।
अस्मत्किमौ च विबुधैर्विज्ञातव्यौ त्यदादिगणे ॥ २४

यस्कोत्कासवशिष्ठकुत्सखरपाः कुड्र्यत्रि जङ्घारथाः,
पर्णाटोपरिमेखलौ विषपुटद्रुह्याङ्गिरोविश्रयः ।
पिण्डीजङ्घभलन्दनौ च भडिलः कर्णाटकर्णाढकौ,
लह्यो भण्डिलशीर्षमायभृगवो रक्षोमुखो वर्षुकः ॥ २५

वशीकपर्णाढकमिच्छका बहि-
र्योगोऽजबस्तिस्तृणकर्णवर्ष्मकौ ।
पटाकयुक्तौ बकसक्थगोतमौ-
स्यात् क्रोष्टुमायः कटुमन्थमित्रयू ॥ २६

क्रोष्टुपादसदामत्ताऽयःस्थूणकृशभण्डिताः ।
पदकः कषको हारः कम्बलात् स्थगलस्तथा ॥ २७

उपकलमकौ पिष्टोदङ्कौ कुषीतककर्णकौ,
कमककलशीकण्ठौ कृष्णाजिनानुपदौ तथा ।
बधिरकखरीजङ्घावेतौ वटारकपर्णकौ-
गडुकजतुकौ लेखाभ्रूश्च प्रतानपतञ्जलौ ॥ २८

शलाथलाडारककृष्णपिङ्गलाः, कठेरणिः पिङ्गलकः कमन्दकः ।
निदाघचूडारककृष्णसुन्दराः, सुपिष्टपिञ्जूलकवर्णकास्तथा ॥२९

मसुरकर्णपदञ्जलजन्तुकाऽनभिहितप्रतिलोमकपिष्ठलाः ।
जतुरकः कशकृत्स्नसुधायुकौ जटिलकश्च मदाघकवन्तकौ ॥३०

कमन्तकः कदामत्तः, खरीखभ्रष्टकौ तथा ।
अपजग्धानुलोमौ च, दामकण्ठोऽप्यबन्धकः ॥ ३१

तिककितवौरसलङ्कटकृष्णाजिनकृष्णसुन्दराः कथिताः ।
उपकलमकाश्च वङ्खरभण्डीरथपफकनरकाश्च ॥ ३२

बकनखगुदपरिणद्धाः, शण्डिलकशकृत्स्नलङ्कशान्तमुखाः ।
प्रहितनरकोब्जककुभाः, प्रोक्ता भ्रष्टककपिष्ठलाश्चात्र ॥ ३३

दशेरकाग्निवेशेभ्यो, गडेरकदशेरकाः ।
कृष्णेभ्यः सुन्दराः प्रोक्ताः, ककुभश्च पृथोर्जकात् ॥ ३४

ज्ञेयो गोपवनो बिन्दुः शिग्रुश्यामाक भाजनाः ।
श्यामकाश्यावतानौ च, श्यापर्णः सम्बकस्तथा ॥ ३५

क्रौडिव्याड्यापक्षितिसौधातकि दैवदत्तिचैकयताः ।
कापिष्ठलि चैटयतावापिशलिर्लाडिचौपयतौ ॥ ३६

बैल्वयतोऽथ क्षत्रियवाच्यो, भोजश्च सूतवाग्युवतौ ।
भौरिकिभौलिकिशालास्थलिशाल्मलिकौटिसैकयताः ॥ ३७

अजपरभृताश्वकोकिलचटकैडकमूषिकाविलातश्च ।
बालः पाको मन्दः कन्यो वत्साम्बहोडाश्च ॥ ३८

मध्यज्येष्ठौ मध्यमकनिष्ठपूर्वापहाणदंष्ट्राः स्युः ।
अपरापहाणमुग्धौ पालान्ताः सम्प्रहाणश्च ॥ ३९

दिशा दृशा क्षुधा वाचा, क्रुञ्चा देवविशोष्णिहा ।
विकल्पाडो बुधैर्लक्ष्या, जातिः शूर्दोऽमहत्परः ॥ ४०

संभस्त्रापिण्डाजिनशणत्रिपूर्वं फलं नञो मूलम् ।
प्राक्शतसदेककाण्डप्रान्तात्पुष्पं परं ज्ञेयम् ॥ ४१

स्वसा माता ननान्दाऽथ, दुहिता तिसृयुष्मदौ ।
स्तश्चतस्त्रस्मदौ याता, नान्ता संख्यापि कीर्त्तिता ॥ ४२

क्रोडबालागलाभालभगोखाः खुरसंयुताः ।
शफो भुजो गुदो घोणा–करौ क्रोडादिनामनि ॥ ४३

गौरारीहणखारकर्करचराः सारङ्गशृङ्गाढका,
द्रोणालिन्दवराहबिम्बबदरा लोहाण्डपाण्टौ पुटः ।
नाटः पिण्डसृपाटचेटबरटा मूलाटसूपारटाः,
शूर्पासन्दनदाः पितामहमहौ मातामहो मालतः ॥ ४४

कदरकदलसूचा मण्डलो मण्डकश्च,
प्लवभषकृषभङ्गा यूषतर्कारमत्स्याः ।
गवयमुकयगाहा मेधशर्कारपुत्राः,
शबलगडुलगूर्दाः सूदकल्माषदेवाः ॥ ४५

उभयहयमनुष्याः कुम्भदासौ पिशङ्गः,
कुवलहरिणयूथाः शूषमेथौ गुडूचः ।
अमरपिठरसूर्माः पिप्पलो वैजयन्तो,
विकलमठकरीरी केतकास्थानचोराः ॥ ४६

द्रुणविटसरसा यः स्थूण सौधर्ममाचाः,
पटललवलपादा वल्लकालम्बिनाचाः ।

अतसपृथिवभृङ्गाः कन्दलारट्टिदोटाः,
शमतमकुटपेटा मञ्जरो निष्कलश्च ॥ ४७

ऋश्यो बन्धकधातकावनडुही शष्कण्डकोशातका-
ऽनड्वाहीबृसवेतसाः पटनटक्रोष्ट्र्योकणाः काकणः ।
आलक्ष्यालजभिक्षुकोर्दसुषवा औद्गाहमानिर्गरो
गायत्र्यामलकौ हरीतकशचावालब्धिमांसौ तरः ॥ ४८

कुसुम्भसुन्दरौ पूयः, शष्कुलो देहलस्तटः ।
तापसोऽथ सिनीवालः, पूलसल्लकगौतमाः ॥ ४९

कटेटभौलिङ्ग्यधिकारदेहा,
गवादनोद्वाहनतेजनाः स्युः ।
आपच्चिको भौलिकिभौरिकी च,
काकादनः प्रत्यवरोहिणी च ॥ ५०

बर्बरदाडिमचमसास्तरुणस्तलुनाग्रहायणीबन्दाः ।
पण्डरपुष्कललवणाः पिङ्गलमुसलौ विभीतको नन्दः ॥ ५१

शोणोऽथ भरुजस्तूण-कमलौ विकटाहनी ।
चान्द्रभागा भवेन्नद्यां, क्त्यर्थशून्यादिकारतः ॥ ५२

चण्डः पद्धतिकल्याण-पुराणकृपणध्वजाः ।
विशालारालमूषा हनु, बहूदारविशङ्कटाः ॥ ५३

कुण्डः पात्रेऽकृत्रिमार्थे स्थलं च,
भाजः पक्वे कामुकः स्याद्रिरंसौ ।
नागः स्थूले कृष्णवर्णे च कालो,
धान्याधारे सम्मतो गोणशब्दः ॥ ५४

कुशो लोहविकारे स्याद्, घटः कुम्भश्च मृन्मये ।
कबरः केशविन्यासे, नीलश्चौषधिदेहिनोः ॥ ५५

सूचस्तीक्ष्णे भाजने पात्रपारौ,
स्थालः कुम्भ्यां रेवती रोहिणीभे ।
ज्ञेयस्तालो लोहमय्यां विपञ्चः,
स्याद्वीणायां लोकवृन्दे च गोष्ठः ॥ ५६

श्लेषद्रव्ये खलो लक्ष्यो, विदारशठमोषधौ ।
दूतः सन्देशहारिण्यां, कुट्टिन्यां शम्भलो बुधैः ॥ ५७

मातङ्गानां स्नेहपानप्रकारे,
पीनः शालो बल्लभाया भगिन्याम् ।
फालः खण्डेऽथो खनित्रे कशश्च,
ज्ञेयः श्रोण्यां बुद्धिमद्भिः कटश्च ॥ ५८

लोहितश्रुवकतालिगु कक्षा बभ्रुवल्गुमनुसनुतलक्षाः ।
तण्डमण्डुकपिकन्थकवृक्षा मन्तुतन्तुतनुमङ्क्षुतरुक्षाः ॥ ५९

गुहलुः सशितः सङ्कुमनायीलिगुसम्बवः ।
वतण्डः शकलो मङ्कुलतुत्रृक्ष जिगीषवः ॥ ६०

यच्छब्दो मेनका चात्र, दण्डकापिप्पकेष्टकाः ।
रेवकाधारका चैव, द्वारकादेवकैरकाः ॥ ६१

क्षिपका धुवका चरका तत्सेवकया करकाचटके स्तः ।
अवकालहके अलका स्यात् कन्यकया ध्रुवकैडकया च ॥६२

॥ द्वितीयोऽध्यायः ॥

अर्धर्चध्वजकुञ्ज शीधु मधवो वर्चस्कूर्चाढकाः,
पङ्कानीकपिनाकनिष्ककपटाष्टङ्कः किरीटः कुटः ।
कूटः कङ्कटकर्बटाण्डशकटा वल्मीकसानू नटः,
खण्डोद्योगविडङ्गशृङ्गसरकाः पुङ्खव्रजौ मोदकः ॥ ६३

शाको मस्तकल्कशूकनिकटाः शुल्कं निदाघो नखो,
बाणद्रोणसुवर्णभूषणरणाः कार्षापणस्तोरणः ।
काण्डस्ताण्डवदण्डमण्डूपिटकाः सक्तुस्तडागव्रणौ,
पेटो मञ्चकवारबाणचरणा वस्त्राम्बरैरावताः ॥ ६४

चरकमठविटङ्कक्ष्वेडिता भूतवृत्त-
प्रयुतघृतवसन्ता हस्तबुस्तापराह्णाः ।
पलितफलककण्वा नामकर्माभिधाना-
ऽयुतशततृणनीडा यौवनोद्यानयानाः ॥ ६५

तीर्थप्रोथौ नलिनपुलिनस्तेनयोधौषधानि,
स्थानं शूर्पं निधनशयनद्वीपपुच्छायुधानि ।
यूथं गूथं कुणपकुतपक्षेमवर्णासनानि-
छत्राकाश प्रतिसरमुखाष्टापदारण्यवर्षाः ॥ ६६

कमण्डलुर्मण्डपकुट्टिमार्बुदा-ऽवतंसपाराः शतमानचन्दनौ ।
समानयूषौ दृढमूषिकौदना, दिनं विमानं च वितानलोहितौ ॥६७

अंसक्षीरकषायबिम्बविटपा नेत्राव्ययौ शेखरः,
केदाराश्रमशल्यशूलवलया बालस्तमालो मलः ।
गुल्माङ्गारविहारतोमररसाः पात्रं पवित्रं पुरं ।
मध्यं बुध्नमृणालमण्डलनला नालप्रवालोत्पलाः ॥ ६८

जृम्भो वज्रकबन्धकर्षककुदाश्वक्रान्धकाराङ्कुशा,
वक्त्रं सङ्गमदेहदाडिमहिमाः पत्रं बलं वल्कलम् ।
कर्पासामिषकाशकोशकुसुमप्रग्रीवमासेक्कसा,
निर्यासः कलशाम्बरीषकलला माषः करीषं कुशः ॥ ६९

मुसलमुकुलमूलाः पार्श्वपात्रीवपूर्वाः,
कमलहलचषालाः खण्डलं कुण्डलं च ।
निगडफलपलाला मङ्गलं शालशीले,
विषचषकविशालाः पूलतैले कपालम् ॥ ७०

समरतिमिरवारा राजसूयोपवासौ-
चमसदिवसकंसा वाजपेयो हिरण्यम् ।
जठरदरशरीरारावकान्तारराष्ट्राः,
पटहगृहकवाटाः कुक्कुटाद्रौ च धाम ॥ ७१

पद्माषाढकपित्थषष्टिककुलान्यम्भोजवाजामृताः,
स्थूलद्यूतखलीनलोहकवचशोकक्षयानेकपाः ।
शङ्खस्तण्डकधर्मचर्मरजतस्नेहासिहंसापराः,
सारः सैन्धवमध्यमाध्वरधनुर्मानिस्तनस्थाणवः ॥ ७२

महिमनेत्रकपञ्चकदण्डकाः, क्रकचशम्बलकुण्डपकन्दराः ।
कटकमालकमर्मरदैवताः, शिखरकेशरदारुभगन्दराः ॥ ७३

दीपोद्यमब्रह्मपिधानभावा वास्तुव्रतार्धप्रवरापिधानाः ।
अर्मो मुहूर्त्तं धनवप्रसौधा रैणुस्तलं लोम पटो विहायः ॥ ७४

उटजचापनपुंसकपातका भुवनकोटरपल्लवगोमयाः ।
अतिखरं हरिचन्दनमूलकौ भवनसङ्क्रमगाण्डिवपत्तना ॥७५

कर्पूरकुर्पासकषष्ट्युशीरा गाण्डीवनिष्ठेवसुपर्णभस्त्राः ।
पिण्याकपुस्तौ नखरेषुषण्डा वैनीतकं द्वीपिनमारकूटम् ॥ ७६

मञ्जीरनूपुरशफाणुतरण्डमेद्राः संसारचूर्णवतवासरजन्तुसत्त्वाः ।
कोलाहलः ककुभजानुभगाब्दवेषा,
वित्तस्वभूर्जलशुनाः शललं च गेहम् ॥ ७७

राजदन्तार्पितोतावक्लिन्नपक्वपरःशताः ।
नृवरोऽग्रेवणं भृष्टलुञ्चितो लिप्तवासितः ॥ ७८

उप्तगाढकुरुश्रेष्ठौ, सिक्तसंमृष्टसंयुतौ ।
उत्तमर्णाधमर्णौ च, परःसहस्र इत्यपि ॥ ७९

कुबेरकेशवौ श्रद्धातपसी विष्णुवासवौ ।
सोमरुद्रौ शिरोजानु चित्रास्वाती शिरोविजु ॥ ८०

जम्पती दम्पती जायापती पुत्रपती तथा ।
गौपालिधानपूलासविष्वक्सेनार्जुना मताः ॥ ८१

वैकारिमतं तण्डुलकिण्वावन्त्यश्मकाश्च दारगवम् ।
केशश्मश्रु स्नातकराजानौ नग्नमुषितश्च ॥ ८२

दृषदुपलं पुत्रपशू पूलासकुरण्डगाजवाजानि ।
आरट्वायनिचान्धनिसिञ्जास्थोशीरबीजानि ॥ ८३

विषयेन्द्रियाधरौष्ठाः स्थलपूलासं च दारजारौ च ।
भार्यापती उलूखलमुसलाक्षिभ्रुवगजाश्वशूद्रार्याः ॥ ८४

काकमयूरौ मेधातपसी दारार्थपाण्डुधृतराष्ट्राः ।
नरनारायणदीक्षातपसी चित्ररथबाल्हीकौ ॥ ८५

पूर्वोऽप्यर्थो धर्मतः शब्दकामात्,
इन्द्रार्कान्तेभ्योऽग्निचन्द्रादयोऽपि ।
भीष्मादित्यं द्रोणचन्द्राच्च राहो-
श्चन्द्रो ग्रीष्मो वा वसन्ताद्विभाव्यः ॥ ८६

शुक्रशुचिकरभरासभगुणवृद्धिसमीरणाग्निकुशकाशाः ।
सर्पिर्मधुदीर्घलघू सतपः श्रुतपाणिनीयरौढीयाः ॥ ८७

भीमसेनार्जुनावेतौ कपित्थाश्वत्थसंयुतौ ।
शकृन्मूत्रं कृतद्वन्द्वा व्यत्यासेन सतां मताः ॥ ८८

कडारः पिङ्गलो गौरो, भिक्षुकः खलतिस्तनुः ।
शौण्डः कुण्ठो वृकः खञ्जो, बठरो गड्डुलस्तथा ॥ ८९

वृद्धखोडाविमौ काणः कूटखेलौ च कीर्त्तितौ ।
आहिताग्निगतार्थोढभार्यपीतघृतप्रियाः ॥ ९०

जाताद्दन्तः सपुत्रोऽथ तैलं मद्यं च पीततः ।
गड्वादेः सप्तमी क्तान्तं जातिकालसुखादितः ॥ ९१

ज्ञेयो जातश्मश्रुः पीतदधिच्छिन्नशीर्षपीतविषाः ।
क्तः प्रहरणवाचिभ्यः सप्तम्यपि सम्मता विदुषाम् ॥ ९२

तिष्ठद्गु प्ररथं खलेबुसमधोनाभं समम्भूमि च
प्राह्णं पुण्यसमं वहद्गु विषमं प्रान्तं तथा निःषमम् ।
एकान्तं च समम्पदाति सुषमं तीर्थं समानात्परम्
पूतेनान्वितपूयमानखलतोरलूनाद्यवं वा बुशम् ॥ ९३

समपक्षं पापसमं समानतीरं प्रदक्षिणं प्रमृगम् ।
अपदक्षिणं च सम्प्रति वासंप्रति लूयमानयवम् ॥ ९४

संहृतसंह्रियमाणाद् बुसं यवं चायतीगवाविषमे ।
अपरायत्योश्च समं दुःषममिच्प्रत्यययोऽपि गणे ॥ ९५

ऊरीभ्रंशकलोररीगुलुगुधाधूसीस्वधाविःसजूर्-
धूलीध्वंसकलोरुरीमसमसाविक्लीफलीमस्मसाः ।
ताली संशकला फलू च शकला स्वाहा वषट्श्रौषटौ
वेताली च पशूपलीगुलुगुलातालीवितालीश्रुदः ॥ ९६

प्रादुः पाम्प्यालम्बीपाम्पालीसङ्कलाश्च केवाली ।
आलोष्ठी केवासी सेवाल्याक्ली च वार्दाली ॥ ९७

साक्षाद्बीजरुहानमःप्रसहनेचिन्ताविसो रोचना-
बीजर्य्या लवणं सह प्रतपने भद्रार्थयग्नावमाः .
अद्धा प्राजरुहोदकं विसहने मिथ्यार्द्रमास्थोऽष्टमः,
प्राजर्या च विकम्पने विहसने शीतंवशेप्रादुसः ॥ ९८

स्युर्याजकोद्वर्तककर्त्तृकारकाः प्रयोजकोत्सादकभर्तृवर्त्तकाः ।
अध्यापकस्नापकगोप्तृपूजका स्तुर्य्यः परेश्चारकवेषकाविमौ ॥९९

गणको रथपत्तिभ्यां, चतुर्थोन्मादकौ तथा ।
होता द्वित्रि च तीयान्तं, तुरीयोऽपि सतां मतः ॥ १००

शौण्डव्याडौ निपुणचपलौ पण्डितान्तःप्रवीणाः,
स्यात्संवीतः कुशलकितवाधीनधूर्त्तप्रधानम् ।
सव्यध्यानप्रवणविदिताः सारगुर्वायसाः स्युः,
सिद्धो बन्धः कटकविरसौ शेखरः शुष्कपक्वौ ॥ १०१

ड्यन्तात्पात्रात्समितबहुलौ गेहगोष्ठात्प्रगल्भ-
क्ष्वेडिन्नर्दिन्विजितिपटवः पण्डितव्याडशूराः ।

गर्भाच्छूरः सुहितसहितस्तृप्तदृप्तौ च धीरः-
पिण्डीशूरो व्रणकृमिरथो कूपमण्डूकयुक्तः ॥ १०२

गेहेनन्दी गृहकलविङ्को गेहेमेह्याखनिकबकौ च ।
गेहेवादी ननु नगरश्वा ज्ञेयः कर्णेटिरिटिरयासौ ॥ १०३

कर्णेचुरचुरा कूपकच्छपावटकच्छपाः ।
गेहेमेली गृहात्सर्पो नगरात्काकवायसौ ॥ १०४

मातरिपुरुषोदुम्बरमशकौ गेहेविचित्यपि प्रोक्तः ।
श्रमणाप्रव्रजिताथो कुलटा पटुना च मृदुनापि ॥ १०५

तापसीनिपुणादासीगर्भिण्यध्यापकाः स्मृताः ।
कुशलः पण्डितश्चात्र चपलश्चाभिरूपकः ॥ १०६

किंशुकः किंवदन्ती स्यात् किंकिरातश्च किन्नरः ।
किंपुरुषोऽथ किंदासः किंजल्काद्या बुधैर्मताः ॥ १०७

व्याघ्रः कुञ्चामाहिषरुरवः कुञ्जरेन्दू वराहः-
सिंहो वज्रं वृषभकलशौ चन्दनं पुण्डरीकः ।
चन्द्रः कुम्भर्षभकिसलयं पल्लवस्त्वृक्षपद्मौ,
हस्तिश्वानावृषितरुवृका बिम्बमप्यत्र लक्ष्यम् ॥ १०८

श्रेणिः पूगो निधननिपुणब्राह्मणाः पण्डितोऽथो,
मन्त्रो मुण्डो निचयचपलक्षत्रियाध्यापकाश्च ।
इन्द्रो देवः कृपणविशिपौ निर्धनोकौ पटुर्वा,
राशिर्भूतश्रमणकुशलाः कुन्दुमः स्याद्वदान्यः ॥ १०९

कृतमितभूतोदाहृतविश्रुतकलितावधारितोपकृताः ।
आस्थितनिराकृतोक्ताः संभावितमतविकल्पितासीनाः ॥ ११०

अवकल्पितो निरूपितविहितोपाकृतसमाज्ञाताः ।
आम्नातोदितदृष्टावज्ञातोदीरिताख्याताः ॥ १११

वृन्दारको वराहश्च, नागकुञ्जरपुङ्गवाः ।
वृषभव्याघ्रशार्दूल–हंससिंहर्षभादयः ॥ ११२

मतल्लिकोद्धमिश्राः स्युः प्रकाण्डस्थलभित्तयः ।
हस्तपाशतटाः पादः, पालीमचर्चिकादयः ॥ ११३

खसूचिखेटौ कितवोऽथ चौरमूर्खब्रुवास्तस्करदुर्दुरूटौ ।
धूर्तो विटः स्याद्धतकश्च भीरु–
श्चेलश्च जाल्मापसदौ च धृष्टः ॥ ११४

मयूराच्छत्रतश्छात्राद्व्यंसकः प्रेहिवाणिजा ।
कम्बोजाद्यवनान्मुण्डोऽथ प्रेहिस्वागता तथा ॥ ११५

एह्यपेहि क्रियापूर्वा, वाणिजा स्वागतापि च ।
द्वितीया विघसा चापि, प्रघसा प्रकसा तथा ॥ ११६

स्नात्वाकालकपीत्वास्थिरकाकिञ्चननिपत्यरोहिण्यः ।
आहरपूर्वाश्चेलावसनावनितास्तथा वितता ॥ ११७

एहीडं पचलवणा प्रोहकपर्दा निकुच्यकर्णिश्च ।
उद्धमचूडैहियवं भुक्त्वासुहितोद्धरावसृजे ॥ ११८

उच्चावचप्रोहकटोच्चनीचनिश्चप्रचाः कृन्द्धिविचक्षणा च ।
विचप्रचाचाचपराचयुक्ताऽकुतोभयाचोपचकांदिशीकाः ॥ ११९

उद्धपनिवपाथोद्धमविधमाहोपुरुषिकेहपञ्चम्यः ।
अहमहमिकायदृच्छोत्पचनिपचाः प्रोष्यपापीयान् ॥ १२०

आख्यातेनाख्यातं सातत्येऽन्यक्रियापदस्यार्थे ।
कर्त्तारञ्च ब्रूते हि कर्मणा बहुलमाभीक्ष्ण्ये ॥ १२१

एहिरेयाहिराभिन्द्धिलवणोत्पत्यपाकलाः ।
स्यादहंपूर्विका प्रोहकर्दमाथोद्धरोत्सृजा ॥ १२२

उत्पतनिपता श्यामा निषण्णपूर्वोन्मृजावमृजा ।
ज्ञेया त्वहंप्रथमिका प्रोह्यपदीहद्वितीये च ॥ १२३

दधिपयसी मधुसर्पिःसर्पिर्मधुरामलक्ष्मणा ज्ञेयाः ।
आद्यवसाने श्रद्धामेधे ऋक्सामवाङ्मनसे ॥ १२४

मेधादीक्षाश्रुतश्रद्धाध्ययनेभ्यस्तपः परम् ।
प्रवर्योपसदौ स्कन्दविशाखौ हरिवासवौ ॥ १२५

सूर्य्याचन्द्रमसौ सोमरुद्रौ नारदपर्वतौ ।
शुक्लकृष्णौ पितापुत्रौ ज्ञेयौ भीमार्जुनौ तथा ॥ १२६

मित्रावरुणौ मातापितरावथ कम्बलाश्वतरौ ।
सोलूखलमुसलाविह सपरिज्याकौशिकौ च गणे ॥ १२७

नरनारायणशिववैश्रवणा ब्रह्मप्रजापती चापि ।
अग्निषोमाविध्माबर्हिर्याज्यानुवाक्याद्याः ॥ १२८

गवाश्वाजाविकं कुब्जवामनं तु गवाविकम् ।
दर्भशरं श्वचण्डालं स्त्रीकुमारं तृणोलपम् ॥ १२९

दासीदासाजैडकदासीमाणवकपुत्रपौत्राणि ।
कुब्जकिरातोष्ट्रखरे मूत्रपुरीषं यकृन्मेदः ॥ १३०

अर्जुनपुरुषं शाटीपट्टिकम् उष्ट्रशशमूत्रशकृती च ।
भागवतीभागवतं तृणकाष्ठकुटीकुटे चापि ॥ १३१

मांसशोणितशब्दोऽपि, दर्भपूतीकसंयुतः ।
बालवृद्धं बुधैर्ज्ञेयमुपाध्यायश्च याजकात् ॥ १३२

हस्ती महेला गणिका कुसूल-
ङ्कटोलगण्डोलकटोलकाश्च ।
गण्डोलकाजौ च कपोतगण्डौ
कण्डोल कण्डोलकजालयुक्तौ ॥ १३३

कुम्भस्थूणाशतविकलशीविष्णुगोधैकदासी-
द्रोणीसूचीमुनिशुचिशकृत्कृष्णजालार्द्रनञ्त्रेः ।
सूत्राष्टम्यां कुणिगुणनिरः सूकरद्वेः षषश्च-
ञ्यन्तं पादं सुविहितपदादेशमेनं विदन्तु ॥ १३४

शरद्विपाशौ हिमवत्कियत्सदो
यद् दृग्विदो द्यौर्विडनोमनस्त्यदः ।
दिक्पथ्युपानच्चतुरस्तदाऽनडु
ज्जराजरोऽक्षि प्रतिसंपरानुतः ॥ १३५

उरः सर्पिर्मधूपानद्दधि शालिः पय पुमान् ।
अनड्वान्नौस्तथा लक्ष्मीर्नञ्पूर्वान्नित्यमर्थतः ॥ १३६

ज्ञेयौ द्विदण्डिसंहतपुच्छी द्विमुसलिनिकुच्यकर्णी च ।
आच्यपदिप्रोह्यपदी अन्तेवास्येकपदिसपदी ॥ १३७

अञ्जलिदन्तात्पाणेः कर्णाद्बाहोश्च हस्ततश्चापि ।
उभयोभध्वनिपूर्वादिज्विज्ञेयः परो गणतः ॥ १३८

प्रियाकान्तामनोज्ञास्वाकल्याणीभक्तिदुर्भगाः ।
सचिवावामनाक्षान्ताचपलानिचितासमाः ॥ १३९

सुभगा दुहिता बाल्या वामाथ तनया तथा ।
कुक्कुटाण्डमृगक्षीरकाकशावादयो मताः ॥ १४०

कोटरमिश्रकसिध्रकसारिकपुरगा गणे समाख्याताः ।
अञ्जनभञ्जनकिंशुकलोहितखञ्जा नलः शाल्वः ॥ १४१

किंशुलकशल्वपिङ्गलकुक्कुटयुक्तः शराहिवंशकुशाः ।
ऋषिकपिहनुमुनिधूमा वार्दः पद्मं शुचिर्मृगो वेटः ॥ १४२

अजिरस्थविरौ खदिरो मलयालङ्कारचक्रवाकाश्च ।
खपुरः शशाङ्कपुलिने हिरण्यकारण्डवकरीराः ॥ १४३

पृषोदराश्वत्थनखाः पलाशकपित्थदूणाशपिशाचदूढ्याः ।
विडौजसोलूकमृगौ गभस्तिबृहस्पतिद्वापरकांदिशीकाः ॥ १४४

पृषोद्वानबलीवर्ददूडाभवानमन्तराः ।
परःसहस्रदूडाशषोढातस्करषोडशाः ॥ १४५

अवटकुलटे प्रायश्चित्तं परःशतधूर्जटी-
पुरुषमहिषावश्वत्थामा बिडालबलाहकौ ।
भ्रमरवडवासीमन्ताश्च श्मशानमनीषिते-
मुसलकितवौ प्रायश्चित्तिः सृगालवनस्पती ॥ १४६

आशीविषपुरोडाशषड्ढानिर्ल्वयनीस्वराः ।
हेरम्बारग्वधावाढ्यषोडद्वाड्वलिमन्मथाः ॥ १४७

उलूखलोदूखलकुञ्जरा लुग् मृणालजीमूतमयूरसिंहाः ।
शकन्धुकर्कन्धुदधित्थवृस्यो महित्थपारापतमेखलाश्च ॥ १४८

दिवः स्थाने दिवोऽचि स्याद् दिव् च दीर्घे पुनः परे ।
उकारोकारयोरुच्च पश्चातोर्धादिके तलुक् ॥ १४९

पारस्करो देशविशेषवर्त्ती करस्करो राजतरौ गिरौ च ।
नद्यां रथस्पा प्रमितौ तु किष्कुः प्रतिष्कशः प्रष्ठसहायदूते ॥१५०

स्तः प्रस्कण्वहरिश्चन्द्रावृषावाश्चर्य्यमद्भूते ।
वर्चस्केऽवस्करो ज्ञेयो रथाङ्गे स्यादपस्करः ॥ १५१

कास्तीराजस्तुन्दास्कथानि नगरे गिरौ तु किष्किन्धः ।
मस्करिमस्करकारस्करास्तु मुनिवेणुवृक्षेषु ॥ १५२

आस्पदं स्यात्प्रतिष्ठायां क्रियाभीक्ष्ण्येऽपरस्पराः ।
आयुधे किष्कुरुः प्रोक्तः स्यात्कुस्तुम्बुरुरौषधे ॥ १५३

कन्दरा पूश्च किष्किन्धा कृतान्नमथ शष्कुली ।
गोष्पदं स्यात्प्रमाणादौ विकिरो विष्किरः खगे ॥ १५४

नभ्राण्नागनपान्नमेरुनकुला नासत्यनक्रौ तथा-
नाराचो नखनान्तरीयकयुतौ नक्षत्रनाकाविमौ ।
नारङ्गश्च नपुंसकेन कलितः स्यान्नाचिकेतस्तथा-
नग्नो नास्तिकनापितावपि नभो ज्ञेयो नवेदा गणे ॥ १५५

पक्षज्योतिर्जनपदपत्नीकरमानबन्धुगन्धाः स्युः ।
देशो रात्रिः पिण्डो नाभिः कुक्षिस्तथा वेणी ॥ १५६

रूपं वर्णो नामस्थाने, जातीयधर्मवचनानि ।
गोत्रं वयोऽपि लक्ष्यं, चन्द्रादिमते तु रूपादौ ॥ १५७

सुषामदुःषामनिषेधदुष्ठवो दुःषन्धिदुःषेधसुषेधसुष्ठवः ।
नौषेचिकादुन्दुभिषेचनान्तिषन्निः-
षामनिःषन्धिसुषन्ध्यपष्ठवः ॥ १५८

परमेष्ठी निःषेधः सव्येष्ठातामतश्च सव्येष्ठा ।
सुषमा सुषीमदिविषत्प्रतिष्णिकागौरिषक्थाश्च ॥ १५९

गिरेर्नदी नखो नद्धो, नितम्बो वक्रतो नदी ।
नितम्बस्तूर्य्यमाणस्तु, माषो नार्गयणावपि ॥ १६०

क्षुभ्नातृन्पू नन्दननर्त्तननृनमननिवासनृत्तानि ।
नन्दी निवेशनगरे गहनाग्नी सर्वनामनटौ ॥ १६१

ज्ञेयौ निवेशनानूपौ नदनो नरवाहनः ।
स्वर्भानुर्नदनद्यौ च क्षुभ्नादौ स्यान्नृतेर्यङि ॥ १६२

॥ तृतीयोऽध्यायः ॥

ब्रह्मा कलापितैतलिशिलालिलाङ्गलिशिखण्डिजाजलिनः ।
सूकरसद्मा कुथुमी सुपर्वणा पीठसर्पी च ॥ १६३

अनुशतिकपरस्त्रीसर्वलोकासिहत्याः -
कुरुकतशतकुम्भागारवेण्वस्यहत्याः ।
अनुरहदनुहोडावस्यहेतीहलोकाव्-
अभिगमपरलोकौ सर्वभूमिप्रयोगौ ॥ १६४

सुखशयनसर्वपुरुषावनुसंवत्सरयुतानुसंवरणम् ।
सूत्रनडतचतुर्विद्याकुरुपञ्चालाधिदेवाश्च ॥ १६५

बध्योगोदकशुद्धौ पुष्करसत्सङ्क्रमाधिभूताः स्युः ।
प्रतिभूरजातशत्रुः परिमण्डलराजपुरुषौ च ॥ १६६

एषोऽपि स्यात्सर्ववेदः सहण्यो
द्वारस्वः श्वोव्यल्कसस्वस्तयः स्वः ।

स्वग्रामश्वस्वादुमृद्द्वारपालाः
श्वादंष्ट्रा स्वाध्याययुक्तः स्वरश्च ॥ १६७

स्वागतस्वध्वरव्यङ्गा, व्यवहारो व्यडस्तथा ।
व्यायामस्वपतिस्वङ्गस्वजनाश्चात्र कीर्त्तिताः ॥ १६८

पैलौदञ्ची राहवी रावणिश्च दैवस्थानी राणिराहक्षिती च ।
औदभृज्जिः सात्यकिश्चौदमेघिः
सात्यंकामिः पैङ्गलोदायनिश्च ॥ १६९

शालङ्क्योदकशुद्धी भौलिङ्ग्यौदव्रजी तथौदन्यिः ।
औद्गाहमानियुक्तौदमज्जिरपि चौज्जिहानिः स्यात् ॥ १७०

तौल्वलिवैरकिधारणिपौष्पि बैल्वकिबान्धकिरावणिवैङ्कि ।
आसुरिनैमिषिनैवकियुक्तं दैवतिवार्कलिवैहतिभिश्च ॥ १७१

पौष्करसादिवैकर्ण्याहिंसिकारेणुपालयः ।
आसिबन्धकिवैशीतिदैवयज्ञासिनासयः ॥ १७२

दालीपिरानुतिश्च प्रादोहन्यानुराहती चापि ।
चाफट्टकिनैमिश्रिप्राडाहतिदैवमतयोऽपि ॥ १७३

प्रज्ञाश्रोत्रपिशाचचोरमरुतो रक्षश्चरित्रोशिजः-
प्रत्यक्षासुरशत्रुसंतपनसत्साधारणानुष्टुभः ।
चण्डालाशनिगोरजेतृजगतीसत्वद् द्वितादेवता-
श्चक्षुर्व्याकृतवन्धुयोधमधवो विद्यामनोजुह्वतः ॥ १७४

निगमवणिजौ गन्धर्वश्चाग्रहायणषोडतौ-
प्रकृतविदतौ क्रुङ्रक्षोघ्नो विघातचिकीर्षितौ ।

ततवसुकराग्नीध्रं विश्वानरो वरिवस्कृतो-
ऽनुषुकविकृते विड्वानुष्णिक्चरश्च कुतूहलम् ॥ १७५

नन्दामात्यडहालसंप्रतिवजाः कर्षापणत्रिष्टुभौ-
गायत्रीरवणोपचेयककुदैकाग्र्याटरूषास्तथा ।
संनाय्याग्रयणौ विधेयकुतुकागारद्विदत्पङ्क्तयः-
सत्वन्तुप्रतिभावियातसहसा वार्त्ता विदन्तोऽपि च ॥ १७६

वयश्चतुष्प्राश्यदशार्हयुक्तः परिप्लवः पुष्पकसंयुतश्च ।
कृष्णः कुरङ्गेऽनिमिषे विसारी
स्यादौषधं भेषज एव कामम् ॥ १७७

अनन्तसोमेतिहसर्ववेदाः सुखैकभावौ मणिकान्यभावौ ।
समीपसेनावसथद्विभावा मालोपमाभेषजसर्वविद्याः ॥ १७८

सर्वलोकचतुर्विद्याचतुराश्रमषड्गुणाः ।
भावशब्दस्वरा विद्यालोककालास्त्रितः परे ॥ १७९

हासप्रधानकवयः समानसन्निधितदर्थसमयुक्ताः ।
अथ चतुरो वर्णयुगौ शीलं शकटाङ्गजः प्राह ॥ १८०

आदिमध्यमुखान्ताग्रप्रमाणपार्श्वयत्तदः ।
सर्वविश्वोभयैकान्यवक्षःपूर्वेदमः स्वरः ॥ १८१

स्थूलश्चश्चत्पत्रमूलाणुमाषाश्चश्चश्चित्रं गन्धहस्तेषु चूर्णाः ।
पानं वर्णो मूलमुद्रार्धपादाः पिष्टः शूलं पल्लवः सूत्रपत्रे ॥१८२

हरितध्रुववाट्येक्षुमठमण्डपसङ्कुलाः ।
वाट्यकालावदातास्तु सुरायामुदितास्त्रयः ॥ १८३

तिलकालधान्यकालास्तिलमणिपुण्ड्रं बृहन्महच्चन्द्राः ।
एरण्डमधु कुमार्याः पुत्रश्वशुरौ च सञ्ज्ञायाम् ॥ १८४

अर्चासु पूजनार्थासु, चित्रकर्मनटध्वजे ।
चञ्चाखरकुटीदासी-वध्रिका नरि काश्यपः ॥ १८५

देवराजाजशङ्कुभ्यः करिसिन्धुशतात् पथः ।
सिद्धोष्ट्राभ्यां गतिग्रीवे वामाद्रज्जुः स्थलात्पथः ॥ १८६

यावाभिन्नतराविवत्समणयो लान्द्रप्रवालौ वट-
ज्ञाताज्ञातपटा घटो बहुतरः स्तम्बोऽथ पूलः पुटः ।
पीतप्रष्ठकुटाश्च नित्यवयसी सत्वदृशार्हाविमौ-
भिक्षुस्तब्धपिटास्थिपुण्यबधिरा दोलाभृतौ जानु च ॥ १८७

दानस्नातौ कुत्सितवेदसमाप्त्योरणुर्मतो निपुणे ।
लूनवियातौ च पशौ शीतोष्णमृतावनौरसे पुत्रः ॥ १८८

आच्छादने च बृहती, शून्यं रिक्ते तनुश्च सूत्रे स्यात् ।
क्रीडनकं च कुमार्य्याः, सञ्ज्ञाशब्दस्तथेयश्च ॥ १८९

शाखास्कन्दमुखाग्राणि, शरणं चरणोरसि ।
जघनं शृङ्गमेधाभ्रद्रुशिरः स्कन्धमेव च ॥ १९०

शर्करा लोमगोपुच्छगोलोमानि कपालिका ।
नराची शतपत्रं च पुण्डरीककपाटिके ॥ १९१

अङ्गुली रुरुहरी कपिबभ्रू कर्कमण्डरतरोमुनयश्च ।
शष्कुली कुलिशलोहितगोणीवल्गुमण्डलखला भरुजश्च ॥१९२

विनयविशेषसमूहाः समयात्ययसम्प्रदानसङ्गतयः ।
व्यवहारसमुत्कर्षाकस्मादनुगादिसङ्ग्रामाः ॥ १९३

सपदातिसमाचाराः समायमुक्ता कथञ्चिदुपचाराः ।
निर्मितह्रस्वादेशो बुधैरुपायध्वनिः कथितः ॥ १९४

काकतालं च खल्वाटबिल्वे चान्धकवर्त्तकम् ।
अर्धाच्च जरती श्येनात्कपोतो घुणतोऽक्षरम् ॥ १९५

पुरुषः शरतो ज्ञेयो, गोमयात्पायसं मतम् ।
कृपाणः स्यादजातश्च, शर्करोन्मज्जनं तथा ॥ १९६

पर्श्वसुरभरतरक्षोबह्लीकवयःपिशाचवसुमरुतः ।
सत्वदुशीनरकर्षापणास्त्रिगर्ताशनिदशार्हाः ॥ १९७

दामनिबैन्दवितुलभाः शात्रुंतपि सार्वसेनिकाकन्दि ।
सावित्रीपुत्रौडविमौञ्जायनकाकदन्तकयः ॥ १९८

औलपिराच्युतदन्तिः शाकुन्तकिराविदन्तिरौदङ्किः ।
ज्ञेयश्च बैजवापिर्बिन्दुश्चात्राच्युतन्तिश्च ॥ १९९

ब्राह्मगुप्तस्त्रिगर्तेषु, कौण्डोपरथजानकी ।
दाण्डकिर्जालमानिश्च, षष्ठः स्यात्क्रौष्टुकिस्तथा ॥ २००

कम्बोजो जवनश्चोलो मुरलः केरलः शकः .
खसो जर्तो व्युपापेभ्यो धारयश्च मतो बुधैः ॥ २०१

भर्गः करूषसुस्थालकश्मीराः केकयोरसौ ।
त्रिगर्त्तशाल्वकौरव्या, भरतोशीनरौ क्वचित् ॥ २०२

बाहुः स्यात्खरनादिपुष्करसदौ प्राकारमर्द्यर्जुनौ -
जङ्घाशृङ्खलतोदिबिन्दुशिरसः संकर्षणोदश्वितौ ।
चूडारामसुधामलोमवृकलाजीगर्तकृष्णानडुद्-
विज्ञेयाश्च वचाकुसप्तजलडाः साम्बोप्रवाकूपणी ॥ २०३

दुर्मित्रानुरहत्सुनामकृकलोदङ्कासुरा मूषिका–
पञ्चोदञ्चुकुनामसत्यकगदाः स्युः क्षेमधृत्वी सखा ।
प्रद्युम्नध्रुवकानिवाकुलहकासंसेविमध्यंदिना,
वल्मीकस्तृणविन्दुशूरधुवका उद्दालकाष्टारुणाः ॥ २०४

शर्मा देवाग्निमद्रेन्द्राद् उपबिन्दुसुधावतौ ।
अजधेनुर्बलाका स्यादुपबाहुयुधिष्ठिरौ ॥ २०५

उत्तानपादकश्यपविदाः सुमित्राथ नगरतो मर्दी ।
माषशराविच्छगलावटाकुभगलाशिवाकवो गलडा ॥ २०६

डत्वे षाडिः षषो भूयः सम्भूयोऽम्भोऽमितौजसाम् ।
सलोप उदकस्योदः कृताकारः शलङ्कु च ॥ २०७

व्यासः सुधातृवरुटौ निषादचण्डालबिम्बयुक्तौ च ।
कुरुशूर्पणायबृहतीकाराः कारो वडभ्याश्च ॥ २०८

ज्ञेया वाग्रथकारगर्गरमुराः कैशोरिचप्पट्टकौ,
सत्यंकारचफट्टकौ च हृदिकः कापिञ्जलादिः कविः ।
दामोष्णीषिकुटार्द्रवृक्षविमतिश्यापुत्रहन्त्रेरकास्
तक्षाशुभ्रशकन्धुशङ्कुपितृमच्छाकीनपिण्डीपुराः ॥ २०९

शाकः शलाकागणकारदभ्राः, पीलाभ्रवैवाकविभर्तृमूढाः ।
शालीनकर्त्रेजनितान्तवृक्षाऽजमारकश्यावरथाश्च वेनः ॥ २१०

वानुजिः कर्णकारश्च, केशिनीपथिकारिणौ ।
श्याप्रथो वान्तवृक्षश्च, श्यावनायश्च मञ्जुषः ॥ २११

शिवः प्रोष्ठश्चण्डो जटिलकवतण्डौ बधिरकः,
पिटाकस्तृक्षाकः पिटकपरिलौ प्रौष्ठिकमुनी ।

ककुत्स्थः खञ्जारस्तृणमसुरकर्णौ जलह्रदो,
विरूपाक्षः पिष्टः कहयवडवाभूमिककुभाः ॥ २१२

गङ्गाक्रुञ्चाकोकिलायस्कलह्या, द्रुह्यः पर्णः कर्णमञ्जीरकौ च ।
रेखस्तक्षा वर्त्तनाक्षः कहोडः,
सन्धिर्लेखोभूरिजम्भोर्णनाभाः ॥ २१३

दण्डो रोधः कोहितेलासपत्न्य आर्य्यश्वेतापर्षिकागोपिकाः स्युः।
खञ्जालश्वालेखनो ब्रह्मगुप्त-
श्चायःस्थूणः स्यान्नभागो विपाट् च ॥ २१४

भलन्दनानभिम्लानतृणकर्णकलापिनः ।
जरत्कारूः सुपिष्टश्च कुठारश्च खदूरकः ॥ २१५

विश्रवणरवणखञ्जनकुपिञ्जलपृथोत्क्षिपापुरोहितिकाः ।
कुरुपाण्डुहस्तिपादा वृष्णिकखर्जूरकर्णौ च ॥ २१६

उरलः कहूषकोहडहेहयगोपालिकाश्च गोफिलकः ।
परिषककुण्डोपरथौ त्रिवणादेशे सति त्रिवेणी च ॥ २१७

उत्कारूक्षीरह्रदौ सुरोहिकाकपिलिकर्ष्टिषेणाः स्युः ।
शुभ्रशलाकाशुकविशदेवतरा गन्धपिङ्गलाशकुनी ॥ २१८

कर्षो विष्टपुरः शकन्धिविधवाशालूकगोधाम्बिका-
लेखाभ्रूविकसाजबस्तिशकलाशोकाश्वबीजाश्मनः ।
गङ्गा पाण्डवभारताजिरदिशः शुक्रोग्रविग्रेतरा-
ऽणीवालीढसुदन्तभाणशतलाः कर्पूरकदू तुदः ॥ २१९

कुबेरिकान्यतरविमातृबन्धकी
कुमारिकाः परिधिमृकण्डुविश्रयः ।

किशोरिकाजरतिखदूररोहिणी
कुठारिकास्त्वतिथिसुदक्षवादनाः ॥ २२०

बलवर्दिशतद्वारशलाकाभ्रूशलाथलाः ।
अकशायो ऽनुदृष्टिश्च कृकलासप्रवाहणौ ॥ २२१

जीवभारमरुक्मिण्यो, वायुदत्तसुवक्षसौ ।
मृदुमृदौ सुदामा च, वासिष्टे श्यामलक्ष्मणौ ॥ २२२

गोदन्तकुशाम्बानिधिमकष्टुजिह्वाशिनः खडोन्मत्ताः ।
श्वब्रह्मकृतशताहरयमष्टवृष्टिकसुनामधर्मिण्यः ॥ २२३

कुषीतकविकर्णौ च, काश्यपे परिकीर्त्तितौ ।
कल्याणी सुभगा मध्या ज्येष्ठानुदृष्टिबन्धकी ॥ २२४

मध्यमा च परस्त्री च, प्रोक्तानुसृष्टिदुर्भगे ।
बलीवर्दी कनिष्ठा च, जारस्त्री जरती तथा ॥ २२५

गृष्टिर्हृष्टिस्तथा विश्रिर्वालिकुद्री च मित्रयुः ।
हल्यायुक्तोऽजबस्तिश्च गृष्ट्यादौ विदुषां मतः ॥ २२६

रेवती कुक्कुटाक्षश्च, ग्राहः कर्णवृकादिकः ।
मणिद्वाराश्वतः पाली, स्याद् वृकाद्बन्धुवञ्चिनौ ॥ २२७

वाकिनः काकलङ्के च, गाधेरश्चर्मिवर्मिणी ।
तथा कृतनलोपे स्तः, कार्कट्यश्च निगद्यते ॥ २२८

तिको यमुन्दौरससैन्धवोरसाः, संज्ञा शिखा देवरथोऽथ शल्यका।
शुभःसुयामाकुरुशीतलोमका,
गङ्गावरेण्यः कितवश्च तैतलः ॥ २२९

ग्राम्यामित्रोदन्यकौरव्यरूप्या, बालानीलौ वह्यकाखल्वके च ।
शाट्योयज्ञश्चन्द्रमालङ्कवश्च, दक्षश्चोखारूक्षगोकक्ष्यबन्धाः ॥२३०

ध्वजवदुतथ्यारथ्याः सुपामधैवरवसूरसारट्वाः ।
भौरिकिभौलिकिजाजलचैटयताश्चापि सैकयतः ॥ २३१

नडश्चरो बको मुञ्ज उपको लमको नरः ।
दासमित्रेतिकप्राणा द्वीपकिङ्करकातराः ॥ २३२

चटकखरपशोणा लङ्कसङ्कृत्यनाट्या
मिमतसुमतदुर्गब्रह्मदत्ताजलोहाः ।
तृणबदरकुमारस्तम्बचित्राग्रकाश्या-
श्चमसिशकटदण्डिन्निन्धजालन्धराश्च ॥ २३३

कामुकोदुम्बरौ सायकः किङ्कलस्त्या-
स्मको बालिशः पिङ्गरः पिङ्गलः ।
हंसकः कातलः काथलः काश्यपो
दण्डपाश्राध्वराः शिंशपाहस्तिनौ ॥ २३४

लिगुर्युगन्धरामित्रौ ब्राह्मणस्थिरकाश्वलाः ।
अग्निशर्मेतिशामुष्यपञ्चालाः सप्तलस्तिकः ॥ २३५

ऋग्जनवृषगणकाव्याः केकरसुमनःशणाश्च वाजव्यः ।
क्रोष्टृशलङ्कू लोपे ब्राह्मणवाशिष्ठयोश्च कृष्णरणौ ॥ २३६

हरितगविष्ठिरमठाराः किंदासो मित्रयुः सृदाकुश्च ।
बह्वस्कप्रतिबोधौ निषादशबरौ पृदाकुश्च ॥ २३७

बध्योगविष्णुवृद्धौ रथीतररथन्तरार्कलूषाः स्युः ।
दुहिता ननान्दृपुत्रौ गविष्ठिलो भूस्त्रियौ पुनः परतः ॥ २३८

अश्वग्रीवाचपलसुमनोग्रीष्मधूम्राः पवित्रा-
धर्म्यौ बैल्यार्जुनगिरिवनाः क्षान्तकाणौ विशालः ।
गोमी वाग्मिप्रहृतकितवाश्वक्ररामोदपादाः
खर्जूरार्कस्वनशिववविदाः श्यामगोलाङ्ककाशाः ॥ २३९

विश्वानरः पिङ्गलशूद्रकोत्सातवस्फुटा धन्यगदश्रविष्ठाः ।
जनाश्मवीक्ष्याः खदिरो नमार्ह-
पिञ्जूरवस्ताः सनखः पविन्दा ॥ २४०

रोहिणभण्डितभडिलाः शुनभण्डिलदासकानडुह्यं च ।
पुटकुटकुलखडभडिताः प्रादृतचुपकितविशंपदुर्मनसः ॥२४१

जडलतशङ्खप्राच्या ध्वनवहमन्दा भवेन्नरे जातः ।
अथ भर्गस्त्रैगर्त्ते स्यादात्रेये शपो भरद्वाजः ॥ २४२

विदोर्वकिन्दर्भकिलातधेनुविश्वानरा भाजनकश्यपौ च ।
अश्वावतानः प्रियकोपमन्यू हर्यश्वबिन्दू कुशिकर्त्तभागौ ॥ २४३

ऋष्टिषेणभरद्वाजापस्तम्बाः शुनकस्तथा ।
शरद्वत्सम्बकौ शिग्रुः कुचवारश्च कीर्त्तिताः ॥ २४४

कुञ्जब्रध्नशुभस्कन्दलोमस्कम्भाः शटो गणः ।
भस्मशङ्खविपाशश्च शुण्डा शाकश्च कीर्त्तिताः ॥ २४५

गर्गो वत्सविरोहितौ शटशकप्राचीनयोगावटा-
धूर्त्तः शङ्खधनञ्जयाजचमसा विश्वावसुः संकृतिः ।
वृक्षागस्त्यपुलस्तिवल्गुकलिता मन्तर्मनायी लिगुः-
सूनुर्लोहितकन्थकौ श्रुवलतू मण्डुर्जिगीषुस्तनुः ॥ २४६

तण्डोलूकवतण्डधूमशकलाः कण्ठस्तथा कुण्डिनी-
गोकक्षैकरहूगणा वृषगणः स्थूराररााकाकताः ।
गोलन्दानडुहौ तरुक्षभिषजौ कृष्णौऽलिगुः पिङ्गला-
पूतीमाषसुलाभिनौ कुरुकतः शङ्कुस्तितिक्षैकलूः ॥ २४७

चुलुकचणकमङ्क्षुः शर्कराक्षाग्निवेशौ-
चिकितकुटिलदृभाः पिप्पलूतृक्षकक्षौ ।
महितमुसलरेभाः शण्डिलोक्थौ च गण्डु-
र्विदभृदभयजाताविन्द्रहूतित्तिरी च ॥ २४८

बृहदग्निसवर्णर्क्षजमदग्निपराशराः ।
जतूकर्णः कुटीगुश्च कर्कटाश्मरथौ मनुः ॥ २४९

पर्णवल्कस्तलुक्षश्च, यज्ञावल्कश्च मन्द्रितः ।
व्याघ्रपाद्भिषा देवहूस्तन्तुभण्डितमुद्गलाः ॥ २५०

आङ्गिरसे बोधकपी ब्राह्मणकुशिकाङ्गजे च मधुबभ्रू ।
वाजोऽसे जरमाणो भडितासंकृतितितिम्भवामरथाः ॥ २५१

गुहलुर्मनसो मङ्क्षु पिङ्गभिष्णजसम्बवः ।
आलापीकृतवीरश्चाभिजिदादिस्तथा गणः ॥ २५२

॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥

धनं सेना पशुक्षेत्रे, धान्यप्राणसभागृहाः ।
शताश्वधन्वराष्ट्राधिकुलधर्मगणास्तथा ॥ २५३

उत्सोशीनरभल्लकीयविकारा धेनूदपानोष्णिहः-
पञ्चालापवदौ महानदपृथे इन्द्रावसानः कुरुः ।

सत्वद्ग्रीष्मरथन्तरं जनपदो मध्यंदिनानुष्टुभौ-
त्रिष्टुप्पङ्क्तिमहानसाश्च भरतो ज्ञेयः सुवर्णः ककुप् ॥ २५४

बृहतीजगतीमहिमत्तरुणास्तलुनो महन्महाप्राणौ ।
विनदबृहत्पीलुकुणा वृषदंशो बष्कयश्चासे ॥ २५५

देशे तूदस्थानो हंसपथं वर्धमानमहितौ च ।
दंशं कुरुकतकुणपावुत्सादिगणे पठन्त्येके ॥ २५६

भिक्षाखण्डिकदक्षिणायुवतयो धर्मी सहस्रो युगं-
क्षेत्रं श्वा हलबन्धभिक्षुकशुकोलूकाः पदातिः पुनः ।
अङ्गारो वडबाऽथ पद्धतिरहोऽथर्वा करीषं तथा-
चर्मी चर्म च गर्भिणी युगवरत्रा स्याद्वरत्रा तथा ॥ २५७

केदाराजौ राजराजन्यवत्सा उष्ट्रौरभ्रौ वृद्धयुक्तो मनुष्यः ।
उक्षा ज्ञेयो राजपुत्रस्तथेह केदारादौ वामनाचार्य्यदृष्टे ॥ २५८

पाशधूमतृणाङ्गाराः पिटाकः पिटको वनम् ।
गोरथौ शकटं वातः खलपोतौ गलो नडः ॥ २५९

हलं जनः पटाकश्च, ज्ञेयः पोटगलोऽपरैः ।
खलोकौ कुन्दुमोऽन्येऽपि, स्युः खलादौ प्रयोगतः ॥ २६०

तालो धनुषि पीयूक्षा, कण्टकारी त्रिकण्टकः ।
श्यामाकपाटलाकाण्डा, गौधूमेन्द्राविशाविमौ ॥ २६१

बर्हिणेन्द्रालिशौ मुञ्जो बिल्ववेणुगवेधुकाः ।
कुटीरव्रीहिकर्पासीकर्कन्धूर्शिशपेक्षवः ॥ २६२

चयखदिरमसूरान् सीसकंसौ शिरीषें ।
रजतचमरलोहान् पीतदारुं पलाशम् ।

अपि च वचकरीरेन्द्रायुधस्पन्दनानि ।
शृणु तदनु यवासोदुम्बरं तीव्रदारुम् ॥ २६३

विकङ्कतश्च पूलासो रोहितकविभीतकौ ।
व्याघ्रकाञ्चनमर्थे स्याद्विकारेऽवयवे तथा ॥ २६४

शरदर्भकुटीसोमा, भवेतां तृणबल्वजौ ।
स्तो राजन्यात्मकामेयौ, वैकर्णश्च वसातिना ॥ २६५

बाभ्रव्यानृतदेवयातवयुतो दाक्षायणो वातव-
स्तीव्रोदुम्बरमालवार्जुनफणः पुत्रोऽम्बरीषात्परः ।
शालङ्कायनदाक्षितेलुकलितौ वैराटशैलूषकौ-
त्रैगर्त्तश्च वसानबैल्ववनकौ स्यात्संप्रियस्तैल्वलः ॥ २६६

भौरिकिसैकयतावथ चैकयतो भौलिकिश्च काणेयः ।
चौपयतश्चैटयतो वाणिजको वालिकाज्यश्च ॥ २६७

ऐषुकारिः शयण्डश्च, सौवीरो वैश्वमानवः ।
दासमित्रिर्नडः शौण्डः, शायाण्डो वैश्वधेनवः ॥ २६८

द्व्यक्षत्र्यक्षौ दासमित्रौडचान्द्राः
खाडः शौद्रो दाक्षिसारस्यजौलाः ।
शायण्डोऽथो ताक्ष्यर्शौभ्रौ फणन्ता
एते ज्ञेया विश्वतुण्डाच्च देवः ॥ २६९

नडप्लक्षकपोतेक्षुकाष्ठत्रिवेत्रवेतसाः ।
कृतह्रस्वन्लुचौ क्रुञ्चातक्षाणौ बिल्ववेणु च ॥ २७०

अश्मयूथनददर्भशिखोषा वृन्दकन्दगुदकाण्डकुलानि ।
मीनगह्वगुडकुण्डलखण्डाः पीनपामनगकोटगुहाश्च ॥ २७१

सखीकरवीराशोका वासवसख्यग्निवायुतो दत्तः ।
छगलो गोफिलदत्तौ भल्लः पुरपालवज्राश्च ॥ २७२

कदलस्तमालरोहौ सप्तलचक्रौ कुशीरकः सरकः ।
सुरसः सीकरसमलौ सरमसरसवीरचक्रवाकाश्च ॥ २७३

सङ्काशकश्मीरपचारनासाश्चूडारयूपौ पलितानुनाशौ ।
मन्दारकूटौ दशकोविदारशीर्षाश्मतीर्थांशमडारकुम्भाः ॥ २७४

नाशिकासरकसूरचिरन्ताः कम्पिलः समलखण्डितसीराः ।
पञ्जरप्रगदिनाथनलाङ्गा रोमलोमपुलिना मगदी च ॥ २७५

सुपरिः कटिपः कलिवो मलिनागस्ती सकर्णको वृष्टिः ।
पन्थादेशः सुपथी मादितविकरौ च सूरसेनश्च ॥ २७६

बलश्चुलः पुलोलौ च नलो दुलदलौ वनम् ।
वडशब्दः कुलं मूलं लकुलोरलसंयुतम् ॥ २७७

पक्षतुषचित्रकुम्भाः कुण्डो मकराण्डहंसका रोम ।
लोमसुवर्णकसमलाः कम्बलिकाकुत्ससकलाश्च ॥ २७८

पन्थादेशे विहिते पन्थिन्शब्दो निगद्यते कृतिभिः ।
यमलबिलहस्तिहस्ताः सिंहकसरकौ खिलास्त्यतिश्वानः ॥ २७९

सीरको लोमकः सीर्ष–निवातौ च सकर्णकः ।
अंशुकः सरसः पाकः, सहको वलिकः कला ॥ २८०

कर्णार्कजीवन्तजवानडुह्या आण्डीवतोऽथ द्रुपदश्च जैत्रः ।
स्फिगर्कलूषाकनपाञ्चजन्याः
कुन्ती वशिष्ठः कुलिशश्च जित्वा ॥ २८१

ज्ञेयाः सुतङ्गमाजिरजीवार्जुनविप्रचित्तमुनिचित्ताः ।
श्वन्शुक्रमहापुत्राः खण्डिककर्णौ महाचित्तः ॥ २८२

बीजवापिस्वनश्वेतगडिकाविग्रविग्रहौ ।
एषां सुतङ्गमादित्वादिञूचे चातुरर्थिकः ॥ २८३

वराहबाहू अथ शर्करा निमग्नः शिरीषश्च तथाविदग्धः ।
ज्ञेयो वलाहः खदिरो विभग्नः
स्थूलः पलाशः पिनिनद्धबद्धौ ॥ २८४

कुमुदं कुण्डलकूटौ मुनिस्थलाश्वत्थघासकुन्दाश्च ।
मधुकर्णदशग्रामौ शाल्मलिरथकारगोमठशिरीषाः ॥ २८५

अरीहणोद्दण्डविपाशशिंशपाभलन्दनोदञ्चनखाण्डवीरणाः ।
सुयज्ञजम्बूकशकृत्स्नरैवताः
शिरीषबिल्वौ बधिरोऽथ जाम्बवान् ॥ २८६

खाडगौमतमैत्रोष्ट्रत्रैगर्ता वैमतस्तथा ।
शाण्डिल्यसांपरौ भास्त्र आयनान्ता अमी मताः ॥ २८७

खदिरो विपथः खण्डुर्भगलो द्रुघणस्तथा ।
सुशर्मकनलोलन्दा रायस्पोषश्च वीरणः ॥ २८८

किरणो यज्ञदत्तश्च, दलता सौमतायनः ।
कौष्ट्रधौमतसौमैन्द्रसौसकौद्राः फणन्तकाः ॥ २८९

कृशाश्वकूटाजिनवेश्मलोमशा विशालधूमौ सुकरश्च वर्चलः ।
अरिष्टमौद्गल्यपराशरारुषः सुवर्चलारिश्मपुरारसूकराः ॥२९०

अवनतसदृशायोरोमका लोमकश्च
प्रतरसुखविवित्कासायसाः पूतरश्च ।

विनतपुरगदासीपूकराः पूगरश्चा-
ऽजिनतसतुलवेष्येरोऽरसा धूकरश्च ॥ २९१

विकुट्यासासुरावेतो शबलश्चाभितो जनः ।
रोमाशश्च कृशाश्वादौ ज्ञेयाश्छण्प्रत्ययान्विते ॥ २९२

ऋश्यस्थूलनिलीनकर्दमशरा बाहुर्निधानाशनि-
न्यग्रोधाः परिगूढखण्डखदिरा वेणुः सितः शर्करा ।
अश्मांशू परिवंशवीरणमता वेश्मोपगूढाविमौ,
दण्डश्चानडुहोत्तराश्म परितो वृत्तो निबन्धारडू ॥ २९३

बल्वजः कूपबीजे च यवासेक्कटकङ्कटाः ।
शिरीषः शकटाश्वत्थपरिवापविकङ्कतम् ॥ २९४

शर्कराऽथ दशग्रामो, न्यग्रोधः कुमुदं कचः ।
मध्यश्वसङ्कटा गर्त-निर्यासौ गदिताविह ॥ २९५

काशपाशतृणाश्वत्थाः पलाशवनकङ्कटाः ।
वासकर्दमपीयूक्षा गुहाकर्पूरबर्बराः ॥ २९६

मधुरग्रहवच्छूलाः कपित्थश्चरणो बिसः ।
नडोऽथ जतुसीपालौ गणे काशादिसंज्ञिते ॥ २९७

तृणमूलसुवर्णार्णा वराणवर्णौ वनार्जुनौ पर्णम् ।
नडबलबिलबुलचरणा बुसः फलं चात्र विज्ञेयम् ॥ २९८

प्रेक्षा स्यात्परिवापसङ्कटकटाः कूपो यवासः पुटः-
संलक्ष्या ध्रुवका महश्च धुवका कैश्चित्कपिः कोविदैः ।
ज्ञेयः कङ्कटबन्धुकापुकबुका गर्तेक्कटौ कूपको-
न्यग्रोधक्षिपकाहिरण्यफलकाः प्रेक्षादिरेवं गणः ॥ २९९

मध्विक्षू शररोमवेणुमरुतः शक्तीष्टकारिष्टयो-
वार्दालीशकलाकरीरकिशरासन्दीशलाकाहिमाः ।
स्थाणुस्तक्षशिलाबिसासुतिशमीसर्याणपार्दामिषी-
कर्कन्धूवटवेटऋष्यरुमणो वल्मीकपीडाखडाः ॥ ३००

उत्कराश्मखदिरास्तृणवृक्षाविन्द्रवृक्षतिकपिप्पलशाकाः ।
आर्द्रवृक्षकपलाशसुवर्णश्यावनायसहिता विजिगीषा ॥ ३०१

शालानेकखलाजिनातपफला जन्याजिनं पिप्पली-
मूलं संपरशूर्पणायपिचुका भस्त्रा च नैवाकवः ।
उत्क्रोशार्कनितान्तवृक्षशफरा गर्त्ताग्निवैराकणाः-
काशारण्यनिशान्तपर्णकितवाः क्षुद्राणकक्षान्तयः ॥ ३०२

अश्वत्थनीचापकशङ्कुरेडावरोहितक्षारविशालवेत्राः ।
अरीहणत्रैवणचर्मखण्डवातागराः सम्पलमन्त्रणार्हौ ॥ ३०३

शौनकोऽथ तलवाजसनेयौ रज्जुकण्ठकठशाठकषायाः ।
स्कन्धसाङ्गरवतुम्बुरुताण्ड्या रज्जुभारकमलारुणयश्च ॥ ३०४

हरिद्रुशाष्पेयपलिङ्गयुक्ताः शापेयखाडायनदेवदर्शाः ।
श्यामायनालम्बिऋचाभदण्डाः
स्तम्भोलपौ स्तः परुषांसकश्च ॥ ३०५

उक्थन्यासवसन्तयज्ञशिशिरं चर्चा पुराणं गणः -
सञ्ज्ञातर्कपदक्रमाश्च गणितं लक्ष्यं च लोकायतम् ।
आयुर्वेदगुणेतिहासचरमं हेमन्तहेतू यजु-
र्वर्षाज्योतिषसंहिता शरदथो सङ्घाटवृत्तीतरम् ॥ ३०६

श्लक्ष्णानुसूलक्षणसङ्ग्रहाः स्युग्रीष्मो निरुक्तं पुनरुक्तमत्र ।
आथर्वणोऽथ प्रथमानुकल्पौ क्रमेतरन्यायकृतान्ततन्त्रम् ॥३०७

अनुगुणवर्षाशरदद्विपदा भारतपदेपदानुपदम् ।
अनुलक्ष्याख्यानं स्याद्विशेषपरिषन्मुहूर्त्तमप्येके ॥ ३०८

सुलक्षब्राह्मणावेतौ, पदोत्तरपदादिकाः ।
असंसर्गाङ्गधर्मत्रिक्षत्राद्विद्या परा मता ॥ ३०९

कल्पलक्षणसूत्रान्तमकल्पादिमतं बुधैः ।
आख्यानाख्यायिकावाची श्लुग्द्विगोः सर्वसादितः ॥ ३१०

क्रमः शिक्षा पदं चैव, मीमांसा सामसंयुता ।
उपनिषत्तथा ज्ञेया, गणे क्रमादिसञ्ज्ञिते ॥ ३११

॥ पञ्चमोऽध्यायः ॥

अध्यात्ममुक्तीहपरत्रशेषाकस्मादमुत्रोर्ध्वदमाधिदेवाः ।
ऊर्ध्वदमश्चोर्ध्वमुहूर्त्तसर्वलोकावमुष्मिन्नधिभूतनिष्ठाः ॥ ३१२

स्यात्समानस्तदादिश्च तथा लोकः परेहतः ।
ऊर्ध्वोर्ध्वमः परो देहोऽध्यात्मादिराकृतिगणः ॥ ३१३

नदीपावापुरो मावा, श्रावस्ती धातकी मही ।
वनाद्वासी च कौशाम्बी, शाल्वाथो वडबा वृषे ॥ ३१४

कौशाम्बी वनसेतकी गिरिगरी वाराणसी खादिरी
दार्वा काशफरी च पूर्वनगरी नद्यादिरेवं गणः ।
कत्त्रिः कुण्डिनपुष्करौ च नगरीकुम्भ्युम्भिमाहिष्मती
वर्मत्योऽथ च पौदनो निगदितो ग्रामस्तथा पुष्कलः ॥ ३१५

कुण्ड्याकुड्ये ग्रामात्कुण्ड्याकुण्यावल्ये वन्यामुल्ये ।
उख्यातृण्ये भाण्ड्योवुल्ये प्राज्ञैः प्रोक्ते यल्लोपे च ॥ ३१६

गहानृशंसी समशुक्लपक्षौ खाडायनानन्तरपार्श्वतोऽन्याः ।
इष्वपसाड्यन्तरभौजिबैज्या-
ध्यश्वीष्वनीकैकपलाशिकाङ्गाः ॥ ३१७

अन्तस्थोत्तमदैवशर्मिविषमव्याड्यासुरिश्रौतयः-
शौङ्गिः शैशिरिपूर्वपक्षमगधा दन्तायकाठेरणी ।
मत्वर्थापरपक्षमुत्तरकतौ वाल्मीकिवाराटकी-
कामप्रस्थसमानशाखमुखतोऽवस्यन्दनामित्रयः ॥ ३१८

एकाधमोत्तमाच्छाखो ग्रामश्चैकसमानतः ।
लावेरण्यग्निशर्माणावाहिंस्येकतसौ तथा ॥ ३१९

क्षैमधृत्विश्च सौमित्रिरेकवृक्षौपबिन्दवी ।
हंसवङ्गौ तथाश्वत्थितन्त्वग्रौद्गाहमानयः ॥ ३२०

कुट् च स्वराजपरजनदेवानां णिच्छ वेणुकादिभ्यः ।
प्रस्थोत्तरपदवेत्रकमध्योत्तरकाश्च मध्यमिका ॥ ३२१

काश्यच्युतौ मोदनमोदमानौ गौवासनारिन्दमदेवदत्ताः ।
संवाहसां याति च हस्तिकर्षूः कुनामचेदीकरणं हिरण्यम् ॥ ३२२

शकुलाददशग्रामौ हिरण्यकरणस्तथा ।
सिन्धुदाससुधासोमच्छागान्मित्रस्तथा सधात् ॥ ३२३

युवदेवोपतो राजः, कालात्कोपादिपूर्वतः ।
शौवावतानभारङ्गी, अरित्रो भोजसम्मतः ॥ ३२४

पलदी गोमती गोष्ठी, परिखा परिषत्तथा ।
बाहीकः शूरसेनश्च, नैकती च पटच्चरः ॥ ३२५

बहोः कमलजालाभ्यां, कालात्कीटोऽथ रोमकः ।
सकृल्लोमोदपानौ च, कमलात्कीकरो भिदा ॥ ३२६

कच्छः कुलूतः परिसिन्धुसाल्वौ गन्धारसिन्धू स्थलसिन्धुवर्णू ।
कश्मीररङ्कु कुरुसक्तुसिन्धू विजापकद्वीपकुलानुषण्डाः ॥३२७

अङ्गारानूपकम्बोजा, रज्जुकर्णुविरूपकाः ।
मधुमानन्तरीपश्च वापवाहाबजात्परौ ॥ ३२८

धूमार्जुनावावयगर्त्तघोषाःषडण्डसाकेतशशादनाश्च ।
संस्तीयतीर्थारुणमित्रवर्चाद्वीपान्तरीपोज्जयनीविदेहाः ॥ ३२९

सत्रासाहनर्त्तपाठेयपल्ल्यः शष्पाराज्यौ धार्त्तराज्ञी च कुक्षिः ।
द्व्याहावत्र्याहावपाथेयवर्ज्या आञ्जीकूलो माठरो बर्बरश्च ॥३३०

दक्षिणापथपट्टारौ, समुद्रो नौमनुष्ययोः ।
मद्रकूलं च भक्षाली, राजशब्दात्स्थलीगृहे ॥ ३३१

माहकादानकान्माषाद्घोषमानाट्टमद्रकात् ।
दाण्डायनसमुद्राभ्यां, स्थलीशब्दः परो मतः ॥ ३३२

अर्जुनवातण्डायनविनादवणियावसायवाटूराः ।
कूलात्सौवीरेष्विमकान्तशकुन्तीकषायाश्च ॥ ३३३

सन्ध्या पञ्चदशी शश्वदमावास्या त्रयोदशी ।
प्रतिपत्सन्धिवेलाऽथ, पौर्णमासी चतुर्दशी ॥ ३३४

अश्मपादाशनिह्लादपिशाचाः शकुनिर्जयः ।
त्सर्वाकर्षपिचण्डाश्च निचयश्च नयो ह्रदः ॥ ३३५

कथेक्षुमांसौदनवृत्तिसंग्रहाः प्रवाससङ्घातनिवाससक्तवः ।
गुडो वितण्डाजनवादवेणवो
गणोपवासौ विकथागुणाविमौ ॥ ३३६

आयुर्वेदजनेवादौ, सङ्ग्रामापूपसङ्कथाः ।
विश्वात्कथा च कुल्माषो, जनोवादोऽथ कुष्ठवित् ॥ ३३७

जनः प्रतिमहद्विश्वपञ्चसर्वानुतः कुलम् ।
परामुष्यपरस्येभ्यः समेदं सम्पराद्युगः ॥ ३३८

दिग्वर्गपूगा गणपक्षमेधा, वंशानुवंशौ वनमित्रमेघाः ।
धाय्यादिसाक्ष्यन्तरवेशकाशा, अब्यूथकालान्तरहोमुखाश्च ॥ ३३९

अमित्रजघनालीका, आकाशाकालपथ्युखाः ।
माघन्यायकशा देशः, सञ्ज्ञायामुदकं तथा ॥ ३४०

मुखोलूखलसीरौष्ठहनुशीलरथाः परेः ।
उपात्स्थूलाकलापौ च स्थानसीरादि सम्मतम् ॥ ३४१

पदयूपवंशसीताः पथितिलमाषाः ससातयवभङ्गाः ।
गङ्गासीरे सरथे सर्वेऽप्येतेऽनुतो लक्ष्याः ॥ ३४२

ऋगयनपुनरुक्तन्यायशिक्षानिमित्ता
उपनिषदृषियज्ञश्लक्ष्णचर्चामुहूर्त्ताः ।
अपि निगमनिरुक्तोत्पातसंवत्सराव्या-
करणमथपद्व्याख्यानविद्यात्रिविद्याः ॥ ३४३

छन्दसो विजितिर्भाषा-मानं विचितिनामनी ।
क्षत्राङ्गवास्तुतो विद्या, स्यादुत्पादः क्रमेतरः ॥ ३४४

ऋग्ब्राह्मणाध्वराख्यातनामाख्यातानि नाम च ।
आद्यन्तप्रथमावेतौ षत्वणत्वनतानतौ ॥ ३४५

शुण्डिकोलपतीर्थान्युदपानतृणभूमयः ।
कृकणस्थण्डिलौ पर्णोपतीर्थोदकपिप्पलाः ॥ ३४६

कुलालसेनोपनिषन्निषादा मधुश्वपाकौ रुरुदेवराजौ ।
रुद्रो वधूब्राह्मणकुम्भकाराः कर्मारचण्डालयुतः सिरिन्ध्रः ॥३४७

अनड्वान्परिषच्चैव, सैरिन्ध्री वरुटस्तथा ।
अक्प्रत्यययुजो ज्ञेयाः, सञ्ज्ञायां बुधपुङ्गवैः ॥ ३४८

......
असुरो देवरक्षोभ्यां, गुणान्मुख्यः परो मतः ॥ ३४९

शिशुप्रद्युम्नसीतेन्द्रयमाद् यथाक्रमं मताः ।
क्रन्दोऽभिगमनं चैवान्वेषणं जननं सभः ॥ ३५०

सिन्धुस्तक्षशिलावसानदरदो गान्धारशाल्वोरसाः-
कर्णः सामलकाण्डधारच्छगलाः कैर्मेदुरो ग्रामणीः ।
कंसार्धासनसिंहकर्णमधुमत्कश्मीरसिंहा इमे-
स्याद्वत्सोद्धरणोऽथ बर्बरयुतो वर्णुस्तथा किन्नरः ॥ ३५१

गब्दिकावासकम्बोज-क्रोष्टुकर्णसुमङ्गलाः ।
सङ्कुचितोऽथ किष्किन्धा, पर्वतोऽपि निगद्यते ॥ ३५२

शुण्डिका कुचवारोऽथ, सर्वसेनशटौ शकः ।
सर्वकेशरहौ बोधश्चणकः शङ्खशङ्करौ ॥ ३५३

कर्णाक्षिकेशा नखपादगुल्फभ्रूशृङ्गदन्तौष्ठमुखास्यपृष्ठम् ।
कर्णादिरेषोऽथ च पीलुशम्यावश्वत्थकर्कन्धुकरीरयुक्तौ ॥३५४

कुवलं बदरं पुष्प-कर्कन्धूखदिरास्तथा ।
बदरीकुवलीशब्दौ, शाकटायनसम्मतौ ॥ ३५५

रैवतिकबैजवापी गौरग्रीविस्तथौदमेधिश्च ।
स्वापिपिशिरथौदवापिः परिपठितः क्षैमवृत्तिश्च ॥ ३५६

गोहविःखरदरासुरमेधा अष्टकायुगखदाविषकूपौ ।
स्नुक्स्खदाध्वसहिताक्षरवेदाऊ-
धसोऽनङि नभेऽपि च नाभेः ॥ ३५७

शुनो यण इति ज्ञेयं, दीर्घत्वं च विभाषया ।
कूर्पवीजक्षरादीस-बर्हिः शब्दौ मताविह ॥ ३५८

अपूपयूपौ कटकोऽथ किण्वः सूपौदनौ तण्डुलकर्णवेष्टौ ।
अवोषदीपौ पृथुकश्च पत्रं स्थूणार्गलाश्वा मुसलोऽपि पूपः ॥३५९

॥ षष्ठोऽध्यायः ॥

संशयषष्ठान्नव्रतभारतरामायणैकभक्तानि ।
अष्टममासक्षपणोपवासपारायणानि स्युः ॥ ३६०

अजशङ्कूत्तरा वारि कान्तारस्थलजङ्गलाः ।
ऋतुस्तथोपवस्ता च, प्राशिता च बुधैर्मतः ॥ ३६१

सन्तापसङ्घातनिसर्गयोगोपवाससम्पादनसम्परायाः ।
सङ्ग्रामसंयोगविसर्गमांसप्रवासमांसौदनसन्निपाताः ॥ ३६२

सन्नाहौदनसंवेशसक्तुसम्मोदनं निरः ।
पेषघोषावुपात्सर्गः पेषवासक्रमाः समाः ॥ ३६३

व्युष्टोपवासौ परिषत्प्रवासौ सङ्ग्रामतीर्थं समुदायनित्यम् ।
प्रवेशनो निष्क्रमणः समोऽग्ने-
र्घातः पदं पीलुपरं च मूलम् ॥ ३६४

चूडा श्रद्धा द्वादशाहस्तथायं, ज्ञेया यात्रा देवतीर्थात्परेह ।
स्वर्गः कामो वोधनायुर्यशांस्य-
नेको लक्ष्यो धीमता लक्ष्यतश्च ॥ ३६५

उदुपाभ्यां परात्स्थापेरनोऽनोः प्रवचेर्वचेः ।
विशेर्वासेस्तथाङ्प्राच्च रुहेः समाविशेरभेः ॥ ३६६

विशेः पदे रुहेः पूरेः, समापेश्च सपूर्वतः ।
स्वस्तिवाचनं पुण्याह-वाचनं शान्तिवाचनम् ॥ ३६७

देवतिलदेशविरतेर्महतः सामायिकाह्वतं गदितम् ।
दीक्षाऽवान्तरपूर्वा त्रिश्रुतिकाः स्युर्महानाम्न्यः ॥ ३६८

अश्ववस्वश्मभङ्गोमावर्षोर्णागणमित्यपि ।
वंशबल्वजमूलाक्षस्थूणाखट्वाकुटेक्षवः ॥ ३६९

छेदं भेदं सम्प्रयोगं विकर्षं दोहद्रोहौ विप्रकर्षप्रकर्षौ ।
कर्षं नर्त्त विप्रयोगप्रयोगौ-
संवेः प्रश्नं प्रेषणं विद्धि विद्वन् ॥ ३७०

दण्डार्घमेधामुसलानि मेघो वधोदकेभा मधुपर्कयुक्ताः ।
युगं कशासौ पितृदेवता च दण्डादिरेवं विबुधैः प्रणीतः ॥३७१

सुस्नाताभ्युन्नती बन्धुमैत्री निद्रा सुखात्परा ।
सुखाच्छय्या तपो रात्रिर्दिवसः शयनं शयः ॥ ३७२

परदारा गुरोस्तल्पं, माथोत्तरपदं तथा ।
पदव्यनुपदाक्रन्द-जन्ययात्राः प्रकीर्त्तिताः ॥ ३७३

प्रभूतस्वागतस्वस्तिपर्याप्तागमनं स्वरः ।
नित्यमाकार्यतः शब्दः प्रभूतादिगणे मतः ॥ ३७४

पर्पाश्वत्थावाकषजालव्यासारथाश्वघासाः स्युः ।
कृतपद्भावः पादो निर्दिष्टोऽर्थध्वनिः कैश्चित् ॥ ३७५

स्युर्वेतनप्रेषणशक्तिदण्डवाहार्धवाहोपनिषत्सुखानि ।
वेश्मोपवस्ती भृतिपादवेशो-
पवेशशय्याः स्फिगचालजालम् ॥ ३७६

उपदेशधनुर्दण्डोपनिजस्तधनुःस्फिजः ।
उपाच्च हस्तिवेषस्थस्थानान्युपास्तिरित्यपि ॥ ३७७

उत्सङ्गपिटकावुक्तावुट्टपोत्तुपसंयुतौ ।
उडुपोऽथ पिटाकश्च स्यादुत्पुटोत्पुतौ तथा ॥ ३७८

प्रोक्ता भस्त्रा भरणं शीर्षभारः शीर्षेभारो भरटश्चांसभारः ।
अंसेभारः करणं पङ्क्भारो-
ज्ञेयः प्राज्ञैः करटोऽन्येऽपि शब्दाः ॥ ३७९

अक्षद्यूतोऽथ जङ्घाप्राद्धतं हृतं गतागतम् ।
पादस्वेदनं यातोपयातं कण्टकमर्दनम् ॥ ३८०

शर्करामर्दनं सत्त्वावागङ्गानुगतानि च ।
अन्येऽपि ध्वनयो लक्ष्या, अक्षद्यूतादिनामनि ॥ ३८१

निकटो भिक्षुके वृक्ष–मूलमावसथस्तथा ।
श्मशानाभ्रावकाशौ च, निकटादौ बुधैर्मतौ ॥ ३८२

महिषी मणिपाली प्रानोर्लेपिका पुरोहितः ।
प्रजापतिप्रजावत्यनुचारकविलेपिकाः ॥ ३८३

यजमानोऽनुवाकश्च, नरो वर्णकपेषिका ।
शक्तियष्ट्यष्टमा दण्ड ईषेष्टी कम्पनाम्भसी ॥ ३८४

छत्रं चुराप्ररोहौ च, विशिकाविशिखे तथा ।
अनृतं स्यादुदस्थानं, पुरोडा कृषिसंयुता ॥ ३८५

भक्षाशिक्षाविश्वधाकर्मभिक्षाविक्षाचुक्षामन्द्रसत्यास्तितिक्षा ।
स्थोपस्थानं वा तपः स्याद्बुभुक्षा
छत्रादिर्विज्ञायतामेष दक्षैः ॥ ३८६

किशरस्तगरोशीरपर्णीहरिद्रुगुग्गुलु ।
हरिद्रानलदावेतौ, स्थगलो नरदस्तथा ॥ ३८७

॥ सप्तमोऽध्यायः ॥

तारकाकुसुमपल्लववेगाः पुष्पगौरवविचारपिपासाः ।
मञ्जरीस्तबकवर्णकतन्द्रा दुःखशास्त्रसुखमूत्रतरङ्गाः ॥ ३८८

निद्रामुद्रापुलकतिलकाश्चन्द्रकाभ्रान्धकारा–
गर्वोत्कण्ठामुकुलमुकुरद्रोहदोहा बुभुक्षा ।
हर्षोत्कर्षव्रणकुवलयव्याधिगर्धाः पुरीषं
क्षुत्सीमन्तज्वरभरगरा रागरोमाञ्चरोगाः ॥ ३८९

पण्डा कन्दलकज्जलं किसलयं तृट्कण्टकं कोरकः,
कल्लोलस्थपुटं कुतूहलफलं चाङ्गारकः कञ्चुकः ।

शृङ्गाराङ्कुरशैवलानि बकुलश्वभ्रप्रचारास्तथा,
वर्मारालकलङ्ककर्दमयुतं श्रद्धा ऋजीषं मतम् ॥ ३९०

सञ्ज्ञाकुड्मलमूर्छानिष्क्रमणाङ्गारहस्तकोच्चाराः ।
प्रतिबिम्बविघ्नतन्त्रप्रत्ययदीक्षा भवेद्गर्जा ॥ ३९१

पृथ्वाशुप्रियपाण्डुचण्डपटवः खण्डूरुखण्डाणवः-
साधुः स्वादुमृदू महल्लघुतनुक्षिप्राणि वृद्धो गुरुः ।
वक्राकिञ्चनचारुपाकबहवो वत्सर्जुतृप्राणि च-
क्षुद्रः कालवृषौ महिश्च बहुलं ह्रस्वोऽथ होडः कृडुः ॥ ३९२

दृढपरिवृढौ मूकश्चुक्रो विशारदसम्मती-
बधिरमधुरौ वालो मूलं कलो जडपण्डितौ ।
लवणतरुणावुष्णः शीतः स्थिराम्लकृशावृढो-
विमतिविमनोमन्दा मूर्खो वियातभृशं तथा ॥ ३९३

विलातः स्यात्तथा शुक्र-दीर्घसम्मनसो मताः ।
ताम्रमाम्रं तथा तृष्णां, प्राह श्रीशाकटायनः ॥ ३९४

ब्राह्मणो वाडबो धूर्त्तः कुशलालसबालिशाः ।
सममध्यपुरोभ्यः स्थः, कविर्नुञ्चार्हतो मतः ॥ ३९५

निपुणचपलचोरास्तत्परेदंपरौस्तः-
सुहितपिशुनदीना माणवोऽथ प्रकामम् ।
उचितगडुलशीला निष्कुलो दुष्कुलः स्यात्-
तरतमविषमस्थावेकभावान्यभावौ ॥ ३९६

विदग्धदायादयथापुराद्विभावा यथाकामयथातथौ च ।
विराधयः कापुरुषस्वभावाभीक्ष्णं समग्राधिपतित्रिभावाः ॥३९७

ज्येष्ठश्रेष्ठप्रकटनिकटा विश्वरूपाभिरूपौ-
साक्षी तत्स्थश्चतुरपरमस्थेतिहाः शीर्षघाती ।
ऋत्विक् सम्राड् गणपतिमहाराजसंवादिदूताः-
सात्मस्तेनौ सुकरसदृशौ मानुषाराधयौ च ॥ ३९८

पूर्वापरं दुष्पुरुषो विशायो विशालसंवेशिविघातिनश्च ।
स्वाराजसम्भाषिविशस्तयो-
ऽपीश्वराभिजातौ परिमण्डलश्च ॥ ३९९

परिशेषराजपुरुषौ युगपत्प्रतिकूलनास्तिकपुनःपुनरः ।
प्रतिभूसुराधबहुभाषिपरम्परमुत्तराधरसधर्मवणिक् ॥ ४००

जनराजसमाचारपरिख्यातोपराधयः ।
युवराजयथात्मानुपूर्वहोडनिघातिनः ॥ ४०१

पुरोहितग्रामिकचर्मिकास्तिकाः-
स्वस्थोऽथ शौण्डीरविधर्मकर्मिकाः ।
बालानुकूलं शिलिकोऽथ सूचिकः
संरक्षसारथ्यधिराजदण्डिकाः ॥ ४०२

पर्षिकवर्मिकचौक्षोदासीनाः खण्डिकस्तथाञ्जनिकः ।
प्रविकाञ्जलिकच्छत्रिकसूचकविश्वस्तविफलाश्च ॥ ४०३

क्षेत्रज्ञोऽथ यथातथपिशुनविदूरा यथापुरनृशंसौ ।
कुशलेश्वरनिपुणा अपि नञ्पूर्वाः सूरभिः कथिताः ॥ ४०४

युवमिथुनकुलीनभ्रातृसुस्त्रीप्रशास्तृ-
स्थविरचपलदुःस्त्रीदुष्ठवो होतृसुष्ठु ।

कुतुककितवकुस्त्रीकर्तृसब्रह्मचारि-
श्रमणनिपुणवध्वध्वर्यवः कन्दुकश्च ॥ ४०५

कुशलवृषलौ क्षेत्रज्ञोऽथानृशंसकुतूहलम्-
पिशुनसुहृदावुवन्नेताथो सहश्च कमण्डलुः ।
अपि च हृदयं दुःसोः पत्तेरथाद्गणकस्तथा-
हृदयपुरुषौ ज्ञेयावेतौ समासविपर्यये ॥ ४०६

परिव्राजकसुभ्रातृसुभगोद्गातृहायनाः ।
यजमानोऽथ भर्ता च दुर्भ्रातृविपुलौ दुर्हृत् ॥ ४०७

प्रतिहर्त्ता तथा पोता, यलोपः श्रोत्रियस्य च ।
वृषपूर्वं गणं प्राह, वामनस्तु तपस्विनि ॥ ४०८

मनोज्ञमेधाव्यभिरूपवृद्धाः कल्याणचोरप्रियरूपधूर्त्ताः ।
आढ्यस्तथा श्रोत्रियसारपत्राश्छात्रो युवच्छान्दसविश्वदेवाः ॥४०९

बहुलामुष्यकुलादोरूपावश्यङ्कुपुत्रकुलपुत्राः ।
पुत्रकुमारकुलाला, ग्रामात्सण्डश्च सुकुमारः ॥ ४१०

इष्टार्चितौ निपठितागणितावकीर्ण-
पूर्त्तोपसादितगृहीतनिराकृताश्च ।
संरक्षितानुपठितोपकृतानुयुक्ता-
म्नातश्रुतानुगणितास्त्ववकल्पितं च ॥ ४११

आसेवितपरिरक्षितनिकथितगणितोद्गृहीतपरिकलिताः ।
उपपादितपरिगदितौ सङ्कलिताधीतपरिगणिताः ॥ ४१२

अवगणितव्याकुलितौ निषादितोपाकृतावमुक्ताश्च ।
अवधारितपठितकृता निगदितमनुगुणितमायुक्तम् ॥ ४१३

यवोर्मिवासाकृमिभूमिबन्धवः क्रुञ्चाककुत्कान्तिहरीन्दुबिन्दवः।
हनुस्तिमीक्षू मधुसानुभानवोद्रा-
क्षाहरिच्छिम्बिगरुद्द्रुचारवः ॥ ४१४

वत्वन्तमुदन्नष्ठीचक्रीकक्षीरुमण्विवो ज्ञेयम् ।
राजन्वान्सौराज्ये ज्योत्स्ना चर्मण्वती नाम्नि ॥ ४१५

ज्योत्स्नाशब्दस्तमिस्रा च, कुतुपः स्याद्विपादिका ।
विसर्पो नखरश्चापि, कुण्डलोऽपि मतो बुधैः ॥ ४१६

पिच्छोदरव्रीहिगुहाः पिचण्डस्तुन्दोदकोरोयवचूर्णपक्षाः ।
वर्णग्रहौ पङ्ककले च काकप्रज्ञे तुफेनो धुवका च पर्णम् ॥४१७

सिध्मस्नेहौ पांसुपृथुश्यामचटूनि
प्रज्ञाग्रन्थी बीजकपीपिङ्गमृदू च ।
कर्णः शीतं मांसहनू मञ्जुगडू स्तः
पत्रं नाभिः श्रीमणिकण्डूदककृष्णाः ॥ ४१८

सक्थि श्लेष्मा पित्तनिष्पाद्धमन्यः
पेशः पार्ष्णी वातनिष्पावपुष्काः ।
पार्श्वस्तुण्डिः पक्ष्मपर्शू कुशः स्याद्
धारासक्तू वर्ध्मफेनोष्मपर्णम् ॥ ४१९

क्षुद्रजन्तूपतापाभ्यां, प्राण्यङ्गादात एव च ।
कालाघाटाजटाः क्षेपे, वातादेरुङपि स्मृतः ॥ ४२०

लोमवस्तुमुनिः कर्को, गिरिबभ्रू हरिः कपिः ।
लोमादौ विबुधैर्ज्ञेया, रुरू रोम तथाभुरुः ॥ ४२१

पामा वामा वलिः श्लेष्मा, सामहेमोष्मकद्रवः ।
कल्याणादङ्गशब्दाच्च, लक्ष्म्या अच्च कृमिस्तथा ॥ ४२२

विष्वचो कृतसन्धिः स्याल्लुक् पदस्योत्तरस्य च ।
शाकीदद्रूपलालीनां, हृ(हृ?)स्वत्वं च स्मृतं बुधैः ॥ ४२३

बलफलपरिणाहोद्दाममालाबलाका-
व्रतनिचुलमनीषामेखलामानशाखाः ।
कुलमुकुलपताकाकर्मचर्मप्रयामाः
स्तबककवडबचूडायामवीणोपयामाः ॥ ४२४

कूलं जरोत्साहघृणोलदंष्ट्रा व्यायामधन्वोद्यमवर्मकेकाः ।
सञ्ज्ञाशिखारोहगदावरोहाः पुलाष्टकायासमुलानि सूना ॥४२५

मणिर्विषुर्बिम्बहिरण्यराज्यो मताः कुमारः कुररेष्टकार्णाः ।
गाण्डी धनुर्गाण्ड्यजके च नाम्नि
पतञ्जलिर्नेच्छति गाण्डिशब्दम् ॥ ४२६

सुखप्रतीपप्रणयास्त्रसोढास्तृ-प्रास्त्रकृच्छ्रा दलशीलकक्षाः ।
अलीकदुःखे कृपणं हलं स्यात्
क्षेपे तु माला करुणश्च शोफः ॥ ४२७

पुष्करो नडतमालहिरण्यकैरवाणि कुमुदं च शिरीषम् ।
कर्दमस्तटतरङ्गकपित्थाः पङ्कजोत्पलकरीषसरोजम् ॥ ४२८

राजीवनालीकसरोरुहाणि मृणालपद्मं पुटकारविन्दम् ।
अम्भोजमब्जं कमलं विगर्हः कल्लोलशालूकबिसं यवासः ॥४२९

कृष्यासुतीभ्रातृशिखापितासावुत्साहपुत्रौ परिषच्च माता ।
उत्सङ्गपर्षद्रजसोऽथदन्तः
कृष्यादिसञ्ज्ञे गदिता गणेऽस्मिन् ॥ ४३०

ऊषनखपांसुकुञ्जाःखपाण्डुमधुसिन्धु(बन्धु) नगमुष्का ।
पुष्कं कण्डुमुखशुषिनिर्मित ह्रस्वा तथा कच्छूः ॥ ४३१

अर्शोऽभ्रतुन्दचतुरा बलकर्दमोरः,
कामाम्लतुण्डलवणाः पलितं जटा च ।
घाटाघटे अघसुरे अपि शुक्रपद्मे,
स्वाङ्गाच्च हीनगुणतः परतश्च वर्णात् ॥ ४३२

विमुक्तदेवासुरसत्त्वदग्ना-विष्णूर्वशीडामरुतो महित्री ।
सुपर्णरक्षोवसुवृत्रहन्तृदशार्णरक्षोऽसुरबर्हवन्तः ॥ ४३३

उपसद्वयोऽस्यहत्याः सोमापूषापतत्रिवसुमन्तौ ।
परिसारको दशार्हः पत्नीवानथ हविर्धानः ॥ ४३४

गोषद्देवस्यत्वादेवीरापस्तदेवकृष्णोऽस्यौ ।
देवींधियप्रतूर्णेषेत्वारक्षोहणोशानाः ॥ ४३५

वाचस्पतिः कृशानुश्च, स्वाहाप्राणोऽञ्जनं तथा ।
पत्त्वासहस्रशीर्षं च, मातरिश्वा च घोषदा ॥ ४३६

॥ अष्टमोऽध्यायः ॥

कण्डूञ्मेधातुरणभुरणा गद्गदो दुःखवेदौ-
केलालाटौ समरभिषजौ तन्तसो मन्तुवल्गू ।
एलावेलासपरमगधाः पम्पसेरोमहीडः-
खेलालोटावुरणचरणासूषसो वेड्हृणीङौ ॥ ४३७

रेखाम्बरेयोद्रवसः सुखेरजौ भिष्णक्तिरोलाडिषुधेरधोऽगदः ।
लेखालिटौ लेट् चुरणाररोरसो-
वेटाऽथलोटातरणौ तथा पयः ॥ ४३८

सम्भूयोभरणौ नन्द-पुराणौ कुषुभेमसौ ।
ईयस्पुष्पौ तथा गोधा, चित्रङाश्चर्य इष्यते ॥ ४३९

भृशतृपञ्चपलाण्डररेहतो हरितपण्डितकण्डररेफतः ।
अभिमनःशुचिदुर्मनसोजसः सुमनसोन्मनसोत्सुकवेहतौ ॥४४०

शीघ्रं फेनो नीलमन्दौ च वर्चः संश्चन्मद्रौ भद्रयुक्तौ भृशादौ ।
शब्दाटाट्याकण्वमेधाभ्रकोटाः
पोटासोटाशुभ्रनीहारशीकाः ॥ ४४१

सुदिनं दुर्दिनं युद्धं, वैराटाटाट्टशीकराः ।
प्लुष्वावेगौघकण्ड्वाटा ममश्च कलहो मतः ॥ ४४२

लोहितश्यामदुःखानि, हर्षगर्वसुखानि च ।
मूर्च्छानिद्राकृपाधूमाः, करुणा जिह्मचर्मणी ॥ ४४३

सुखदुःखास्त्रकृच्छ्राणि, प्रतीपः करुणस्तथा ।
कृपा चालीकतृप्रास्त्र-कृपणाः सोढसंयुता: ॥ ४४४

ग्रहस्निहौ वदं दीधी–भणौ रणपठौ कुचम् ।
लिखं च कम्पमन्दोलि–मुम्भि लोचं मथिं विदुः ॥ ४४५

वारतर्परगराः शरभेरे कन्दरः करभमण्डरकाराः ।
रघ्वरं कपरिकाङ्कुरिरेखा रोमकर्मपुरुषासुररिक्षाः ॥ ४४६

पांसुरकरीरमूरं तिर्पिरिकातरुणशुक्रपर्य्यङ्काः ।
परियोगमुकुरसरिरं रोहितपरिघौ सरोहिण्यौ ॥ ४४७

समादितः पदिं सदिं विदिं नहिं वृषिं प्रुषिम् ।
इणं वृतिं यतिं श्रुवं स्नुवं भरिं विदेन्धिना ॥ ४४८

क्रुधिं युधिं क्षुधिं तृषिं त्वषिं रुषिं रुजं शुचम् ।
ऋचिं मुदिं मृदिं गिरिं ह्रियं भियं लुवं भुवम् ॥ ४४९

कृञं भिदिं छिदिं नुदिं दृशिं नशिं युजिं ज्वरम् ।
अवं त्वरं श्रिवं मवं शकिं नुवं विदुर्बुधाः ॥ ४५०

भिदिं छिदिं विदिं दयिं रुजिं मृजिं प्रछिं चुरिम् ।
अनामनि क्षिपिं तथा गुहिं तुलिं वसिं वपिम् ॥ ४५१

क्षपिं क्षियं रिखिं लिखिं शुभिं सिधिं मिधिं गुधिम् ।
अरिं गदिं धृञं तरिं करिं हरिं खिदिं विदुः ॥ ४५२

नन्दिर्वासिर्वर्धिनर्दी च रोचि–र्दूषिर्भीषिर्भूषिशोभी मदिश्च ।
साधिर्ण्यन्ताः सर्व एते च नाम्नि
क्रन्दिः कर्षिः स्यात्समोहर्षियुक्तः ॥ ४५३

रमिरुचिकृतितपितृदिपूदहिसहियुक्ता जुजल्पिदमयः स्युः ।
सञ्ज्ञायां लवणोऽथो आद्याद्दम्यर्दिनाशिसूदिमतम् ॥ ४५४

पचं पतं वदं वशं व्रणं रणं क्षमं भृञम् ।
वृञं गुपिं सृपिं नृतिं दृशिं मिषिं मिधिं विदुः ॥ ४५५

मिहिदिहिरुहयो नदभषदिवयः सिविचोरिगाहिगृचिलयः ।
तृदृचरयः सूदिस्कन्दी शिषिदृभिवहप्लुदंशाः स्युः ॥ ४५६

ग्रहिसम्मर्दी मन्त्रिः स्याद् अपराधिरवरुध्युपरुधिस्थाः ।
ह्रस्वो वाभ्वः परिवेरुत्पूर्वा भासिदसिसहयः ॥ ४५७

श्रुविशौ वपिरक्षी शावसिशीङ्श्च नेः पराः ।
याचिसंव्यावह्व्याह्वव्रजा वदवसौ नञः ॥ ४५८

नञ्पूर्वादेव स्यादचश्च धातोरचित्तकर्तृकतः ।
अभिवेर्भुवस्तु भूते विशयीविषयी च देशे स्यात् ॥ ४५९

मूलविभुजो महीध्रः पृथ्व्यादिभ्यो रुहश्च विज्ञेयः ।
स्त्र्याख्योषर्बुधनखमुचकुमुदं दायादकाकगुहौ ॥ ४६०

पू.आ.श्री जिनदेवसूरिविरचितः

॥ हैमनाममालाशिलोञ्छः ॥

अर्हं बीजं नमस्कृत्य गुरूणामुपदेशतः ।
श्रीहैमनाममालायाः शिलोञ्छः क्रियते मया ॥ १

सर्वीय इत्यपि जिने शम्भवे सम्भवोऽपि च ।
श्रीसुव्रते मुनिरपि नेमौ नेमीत्यपीष्यते ॥ २

षष्ठे गणेशे मण्डितपुत्रोऽपि कथितो बुधैः ।
मरुदेव्यपि विज्ञेया युगादिजिनमातरि ॥ ३

चक्रेश्वर्यामप्रतिचक्राऽपि अजिता च कविभिरजितबला ।
श्यामा त्वच्युतदेव्यपि सुतारकोक्ता सुताराऽपि ॥ ४

भद्रकृत् तीर्थकृद् भद्रः श्रमणः श्रवणोऽपि च ।
भद्रे भन्द्रमपि प्राहुः प्रशस्तमपि कोविदाः ॥ ५

प्रव्रजनं परिव्रज्या शिष्योऽन्तिषदपि स्मृतः ।
इति प्रथमकाण्डस्य शिलोञ्छोऽयं समर्थितः ॥ ६

व्योमयानमपि प्रोक्तं विमानं बुधपुङ्गवैः ।
स्यात्समुद्रनवनीतं पेयूषमपि चामृतम् ॥ ७

कथ्यन्ते व्यन्तरा वानमन्तरा अपि सूरिभिः ।
द्योतिस्तथा वृष्णिपृष्णी प्रोक्ता रश्म्यभिधायकाः ॥ ८

समुद्रनवनीतं च विदुश्चन्द्रमसं बुधाः ।
चन्द्रिका चन्द्रिमाऽपि स्यात् इल्वला इन्विका अपि ॥ ९

अनूराधाप्यनुराधा गुरुः सप्तर्षिजोऽपि च ।
सौरिः सौरोऽपि राहुस्तु ग्रहकल्लोल इत्यपि ॥ १०

अभ्रपिशाचोऽपि तथा नाडिका नालिकाऽपि च ।
रात्रौ यामवती तुङ्गी निःसम्पातो निशीथवत् ॥ ११

तमः स्यादन्धातमसं वर्षाः स्युर्वरिषा अपि ।
खेऽन्तरीक्षं सांसृष्टिकमपि तत्कालजे फले ॥ १२

मेघमाला कालिकाऽपि वार्दलं चापि दुर्दिनम् ।
सूत्रामाऽपीन्द्रे शतारः शतधारोऽपि चाशनौ ॥ १३

आश्विनेयौ स्वर्गवैद्यौ हर्यक्षोऽपि धनाधिपः ।
अजगवमजगावमपि शङ्करधन्वनि ॥ १४

गौर्यां दाक्षायणीश्वर्यौ नारायणे जलेशयः ।
कौमोदकी कौपोदकी आ ई शब्दौ श्रियां मतौ ॥ १५

कन्तुः कन्दर्पे सिद्धार्थः सुगते परिकीर्त्तितः ।
अङ्गे व्याख्याविवाहाभ्यां प्रज्ञप्तिरपि पञ्चमे ॥ १६

दृष्टिपातो द्वादशाङ्गे कल्याणेऽवन्ध्यमपि अथ ।
निन्दा गर्हा जुगुप्सा अथाऽऽक्षारणा रतगालिषु ॥ १७

समाख्यापि समाज्ञावत् रुशतीवद् रिशत्यपि ।
काल्यापि कल्या सन्धायां समाधिरपि कथ्यते ॥ १८

व्रीडः शूका मन्दाक्ष्यं च ह्रियाम् ऊहाऽपि चोहवत् ।
तन्द्रिस्तन्द्री च निद्रायाम् अहम्प्रथमिकाऽपि च ॥ १९

अहम्पूर्विकायां केलिकिलोऽपि स्याद् विदूषके ।
मार्षवन्मारिषोऽपि इति शिलोञ्छो देवकाण्डगः ॥ २०

स्तनन्ध्ये स्तनपश्च क्षीरपश्चाऽभिधीयते ।
तारुण्यं स्याद् यौवनिका दशमीस्थो जरत्तरः ॥ २१

कविताऽपि कविः स्यात्, कृतकर्मणि कृतकृत्यकृतिकृतार्थाश्च ।
कुटिलाशयोऽपि कुचरः अन्धजडशठेऽनेडमूकः स्यात् ॥ २२

वदान्यौ पृथगित्यन्ये दानशीलप्रियंवदौ ।
मूर्खो यथोद्गतोऽपि इभ्यः श्रीमानपि बुधैः स्मृतः ॥ २३

विवधिक-वीवधिकावपि वैवधिके प्रतिचरोऽपि भृत्ये स्यात् ।
सम्मार्जको बहुकरे बहुधान्यार्जक इति प्राहुः ॥ २४

विहङ्गिकायां च विहङ्गमाऽपि, अथौर्ध्वदेहिके ।
और्ध्वदैहिकमप्याहुः अनृजुः शण्ठ इत्यपि ॥ २५

मायावि–मायिकौ धूर्ते कपटे तूपधा मता ।
चोरश्चौरोऽपि विज्ञेयः स्तेयं स्तैन्यमपीष्यते ॥ २६

दाने प्रादेशनमपि क्षमा स्यात् क्षान्तिरित्यपि ।
क्रोधनः कोपनः तृष्णक् पिपासितोऽपि कथ्यते ॥ २७

भक्षकः स्यादाशिरोऽपि मार्जिता चापि मर्जिता ।
पेयूषमपि पीयूषं कूचिकाऽपि च कूर्चिका ॥ २८

द्रप्से द्रप्स्यमपि प्रोक्तं विजिपलं च पिच्छिले ।
व्योषे त्रिकटुकं जग्धौ जमनं जवनं तथा ॥ २९

आघ्राणोऽपि भवेत् तृप्तः शौष्कलः पिशिताशिनि ।
मनोराज्यमनोगव्यावपि स्यातां मनोरथे ॥ ३०

कामुके कमनोऽपि स्यात् आक्षारितोऽपि दूषिते ।
संशयालुः सांशयिके जागरिताऽपि जागरी ॥ ३१

पूजितोऽपचायितोऽपि तुन्दिभोदरिकावपि ।
तुन्दिलः न्युब्जोऽपि कुब्जे खलतोऽप्यैन्द्रलुप्तिके ॥ ३२

पामरोऽपि कच्छुरः अतीसारक्यप्यतिसारकी ।
कण्डूतिरपि खर्जूः स्यात् विस्फोटः पिटके स्मृतः ॥ ३३

कोठो मण्डलकमपि गुदकीलोऽपि चार्शसि ।
मेहः प्रमेहवत् आयुर्वेदिकोऽपि चिकित्सके ॥ ३४

आयुष्मानपि दीर्घायुः कथ्यतेऽथ परीक्षकः ।
स्यादाक्षपाटलिकोऽपि पारिषद्योऽपि सभ्यवत् ॥ ३५

स्युर्नैमित्तिकनैमित्तमौहूर्त्ता गणके लिपौ ।
लिखिताऽपि मषी मेला कुलिके कुलकोऽपि च ॥ ३६

अष्टापदे बुधैः शारिफलकोऽपि निगद्यते ।
मनोजवस्ताततुल्ये प्रभविष्णुरपि क्षमे ॥ ३७

जाङ्घिके जाङ्घाकरोऽपि च अनुगोऽप्यनुगामिनि ।
पर्येषणोपासनापि शुश्रूषायामधीयते ॥ ३८

आतिथ्योऽप्यतिथौ कुल्येऽभिजः गोत्रं तु सन्ततिः ।
महेला योषिता च स्त्री तरुणी युवतीत्यपि ॥ ३९

स्ववासिनी चरिण्टी च चिरिण्टी च चरण्ट्यपि ।
वधूट्यां पत्न्यां करात्ती गेहिनी सहधर्म्मिणी ॥ ४०

सधर्मचारिणी चापि स्नुषायां तु वधूट्यपि ।
प्रेमवत्यपि कान्तायां, पाणिग्राहो विवोढरि ॥ ४१

परिणेतोपयन्ता च यौतके दाय इत्यपि ।
दीधीषूर्दिधिषूः जीवत्पत्नी जीवत्पतिः समे ॥ ४२

तुल्ये अवीरानिर्वीरे श्रवणा-श्रमणे तथा ।
रण्डापि विधवा पुष्पवती स्यात्पुष्पिताऽपि च ॥ ४३

पुष्पे कुसुममप्युक्तं पशुधर्मोऽपि मोहने ।
सहोदरे सगर्भ्योऽपि स्यात् अग्रजवदग्रिमः ॥ ४४

शण्ठः शण्ढः पण्डुरपि क्लीबः माता जनित्र्यपि ।
चिहुरा अपि केशाः स्युः कर्णः शब्दग्रहोऽपि च ॥ ४५

नेत्रं विलोचनमपि सृक्वणी सृक्विणी अपि ।
दाढिका द्राढिकाऽपि स्यात् कपोणिस्तु कफोणिवत् ॥ ४६

कूर्परे कुर्परः सिंहतलः संहतलोऽपि च ।
चलुकोऽपि चलुः मुष्के स्यादाण्डः पेलकोऽपि च ॥ ४७

पत्पादङ्घ्रिश्च चरणे कीकसं हड्डमित्यपि ।
कपालं शकलमपि पृष्ठास्थनि कशारुका ॥ ४८

मज्जायामस्थितेजोऽपि नाडीषु नाडिनाटिकाः ।
शिङ्घाणकोऽपि शिङ्घाणः सृणीका सृणिकाऽपि च ॥ ४९

शान्तः षान्तश्च विड्गूथेऽशुचि वेशोऽपि वेषवत् ।
उत्सादनोच्छादनौ च आप्लवाप्लावौ तथा समौ ॥ ५०

वंशकं कृमिजग्धं चागुरौ स्यात् अथ वाल्हिकम् ।
सङ्कोचं पिशुनं वर्ण्यमसृक्संज्ञं च कुङ्कुमे ॥ ५१

जापके कालानुसार्यम् यावनोऽपि च सिल्हके ।
मकुटोऽपि च कोटीरे चित्रकं च विशेषके ॥ ५२

वतंसोऽप्यवतंसे स्यात् पत्रभङ्ग्यां तु पण्डितैः ।
पत्राद् वल्लरी तत्र मञ्जरी च तथोदिता ॥ ५३

कर्णान्दूरपि कर्णान्दुः परिहार्योऽपि कङ्कणम् ।
किङ्कणी कङ्कणी तुल्ये आच्छादाच्छादने समे ॥ ५४

कूर्पासोऽप्यङ्गिका कक्षापटे कक्षापुटोऽपि च ।
कुथे वर्णपरिस्तोम इत्यखण्डं जगुः परे ॥ ५५

तत्रास्तरणमिति च पल्यङ्कोऽप्यवसक्थिका ।
यमन्यपि प्रतिसीरा स्रस्तरः प्रस्तरोऽपि च ॥ ५६

प्रतिग्रहपतद्ग्राहावपि स्यातां पतद्ग्रहे ।
मुकुरोऽप्याऽऽत्मदर्शे–अथ कशिपुः कसिपुः समौ ॥ ५७

यावकालक्तकौ यावे तुल्ये व्यजनवीजने ।
गिरीयको गिरिकोऽपि बालक्रीडनके मतौ ॥ ५८

गेण्डुकोऽपि गेन्दुकः राट् मूर्द्धावसिक्त इत्यपि ।
भरतः सर्वदमनोऽपि अथ दाशरथावुभौ ॥ ५९

रामचन्द्र–रामभद्रौ हनूमानपि मारुतौ ।
वालौ सुग्रीवाग्रजोऽपि, पार्थे बीभत्सुरित्यपि ॥ ६०

सातवाहनवत् सालवाहनोऽपि प्रकीर्त्तितः ।
परिच्छदे परिजनः परिबर्हणमित्यपि ॥ ६१

मन्त्री बुद्धिसहायोऽपि वेत्री वेत्रधरोऽपि च ।
हेमाध्यक्षे हैरिकोऽपि टङ्कपतिस्तु नैष्किके ॥ ६२

शुद्धान्ताध्यक्ष आन्तर्वेशिमकान्तः पुरिकावपि ।
सहाय–साप्तपदीनौ सख्यौ असुहृदप्यरौ ॥ ६३

नये नीतिरपि स्कन्धावारेऽपि शिबिरो मतः ।
जयन्त्यपि वैजयन्त्यां पटाकाऽपि प्रकीर्त्तिता ॥ ६४

ध्वजः पताकादण्डोऽपि झम्पानं याप्ययानवत् ।
सादी सव्येष्ठोऽपि सूते, कवचितोऽपि वर्मिते ॥ ६५

कवचे दंशनं त्वक्त्रं तनुत्राणमपि स्मृतम् ।
अधियाङ्गं धियाङ्गं चाधिकाङ्गवदुदाहृतम् ॥ ६६

शिरस्कं खोलमप्याहुः स्यान्निषङ्ग्यपि तूणिनि ।
चापे धनूधनुशरासनान्यपि विदुर्बुधाः ॥ ६७

फरकस्फरकौ खेटे क्षुरिका छुरिका छुरी ।
ईल्यां तरवालिकाऽपि परिघः पलिघः समौ ॥ ६८

ऊर्जस्व्यूर्जस्वान् मगधो मङ्खो बोधकरोऽर्थिकः ।
सौखशायनिकः सौखशय्यिकः सौखसुप्तिकः ॥ ६९

रणे संस्फेटसम्फेटौ बले द्रविणमूर्क् तथा ।
अवस्कन्दोऽपि घाट्यां स्यात्, नशनं च पलायने ॥ ७०

चारकोऽपि भवेद् गुप्तौ, तापसे तु तपस्व्यपि ।
विप्रे ब्रह्माऽपि च आग्नीध्राऽऽग्नीध्र्यपि वृषी वृसी ॥ ७१

शसने शमनं च अथ दधिषाय्यं पृषातके ।
अग्निहोत्रिण्यग्न्याहितोऽपि उपवासे समाविमौ ॥ ७२

उपवस्त्रमौपवस्त्रम् उपवीते प्रचक्षते ।
ब्रह्मसूत्रं पवित्रं च, वाल्मीकौ द्वाविमावपि ॥ ७३

मैत्रावरुण्यादिकवी पर्शुरामोऽपि भार्गवे ।
योगीशो याज्ञवल्क्यः दाक्षीपुत्रोऽपि पाणिनौ ॥ ७४

स्फोटायनः स्फौटायनः कात्यो वररुचौ तथा ।
कारेणवः पालकाप्ये चाणक्यश्चणकात्मजे ॥ ७५

वैशेषिके कणादोऽपि जैनोऽनेकान्तवाद्यपि ।
चार्वाके लौकायितिकः कृषिः प्रसृतमित्यपि ॥ ७६

न्यासार्पणे परिदानं वणिक् प्रापणिकः स्मृतः ।
लक्षे च नियुतं पोते स्मृतं प्रवहणं बुधैः ॥ ७७

कर्णोऽप्यरित्रे दुर्गस्य गवेश्वरोऽपि गोमति ।
कर्षके क्षेत्रजीवोऽपि कोटीशो लोष्टभेदनः ॥ ७८

माद्वीकमपि मद्ये अनुतर्षोऽपि चषके स्मृतः ।
कुविन्दे तन्तुवायोऽपि वेमा वेमोऽपि कीर्त्यते ॥ ७९

रजको धावकोऽप्युक्तः पादत्राणं च पादुका ।
तैलिकस्तिलन्तुदोऽपि रथकारोऽपि वर्धकिः ॥ ८०

चित्रकरो लिखकश्च लेप्यकृल्लेपकोऽपि च ।
कुतूहले विनोदोऽपि सौनिकः खट्टिकोऽपि च ॥ ८१

कूटयन्त्रे पाशयन्त्रम् समौ चाण्डालपुक्कसौ ।
इत्थं तृतीयकाण्डस्य शिलोञ्छोऽयं समर्थितः ॥ ८२

रत्नवती भुवि दिवःपृथिव्यावपि रोदसी ।
माणिबन्धं माणिमन्तं सैन्धवे वसुके वसु ॥ ८३

टङ्कनष्टङ्कणः उपावर्तनं चापि नीवृति ।
जङ्गलः स्याज्जाङ्गलोऽपि मालवन्मालको मतः ॥ ८४

पत्तने पट्टनमपि कुण्डिने कुण्डिनापुरम् ।
स्यात्कुण्डिनपुरमपि विपणौ पण्यवीथिका ॥ ८५

सुरुङ्गायां सन्धिरपि गृहे धाममपि स्मृतम् ।
उपकार्योपकर्यापि प्रासादे च प्रसादनः ॥ ८६

शान्तीगृहं शान्तिगृहे प्राङ्गणं त्वङ्गणं मतम् ।
कपाटवत् कवाटोऽपि पक्षद्वारे खटक्किका ॥ ८७

कुशूलवत् कुसूलोऽपि समुद्गे तु पुटो मतः ।
पेटायां स्यात् पेटकोऽपि पेडाऽपि कृतिनां मते ॥ ८८

पवन्यपि समूहन्याम् अयोर्नि मुसलं विदुः ।
कण्डोलके पिटकोऽपि चुल्ल्यामन्तीति कथ्यते ॥ ८९

खजः खजाकोऽपि मथि, विष्कम्भः कुटकोऽस्य तु ।
अगोऽपि पर्वते कौञ्चः क्रौञ्चवद् मन्यते बुधैः ॥ ९०

कक्खट्यपि खटिन्यां स्यात् ताम्रमौदुम्बरं विदुः ।
शातकौम्भमपि स्वर्णे पारदश्चपलोऽपि च ॥ ९१

रसजातं रसाग्र्यं च तुल्ये दार्वीरसोद्भवे ।
माक्षिके वैष्णवोऽपि स्यात् गोपित्तं हरितालवत् ॥ ९२

मनःशिलायां नैपाली शिला च सुधिया मता ।
शृङ्गारमपि सिन्दूरे कुरुविन्दे तु हिङ्गुलुः ॥ ९३

बोलो गोपो रसोऽप्युक्तः रत्नं माणिक्यमित्यपि ।
पद्मरागे शोणरत्नं वैराटो राजपट्टवत् ॥ ९४

नीलमणौ महानीलम् कबन्धमपि वारिणि ।
धूमिका धूममहिषी धूमरी मिहिका समाः ॥ ९५

अकूवारोऽपि जलधौ मकरालय इत्यपि ।
निम्नगायां ह्लादिनी स्यात् जह्नुकन्याऽपि जाह्नवी ॥ ९६

कलिन्दपुत्री कालिन्दी रेवा मेकलकन्यका ।
चन्द्रभागा चन्द्रभागी गोमती गौतमीत्यपि ॥ ९७

चक्राण्यपि पुटभेदाः पङ्के चिक्खल्ल इत्यपि ।
उद्घातनमुद्घाटनं घटीयन्त्रं प्रकीर्त्तितम् ॥ ९८

सरस्तडाकस्तटाकोऽपि अथ तल्लश्च पल्वले ।
आशयाश-शुष्म-बर्हिर्-बर्हिरुत्थ-दमूनसः ॥ ९९

अग्नौ क्षणप्रभा विद्युत् गन्धवाह-सदागती ।
वायौ चरणपोऽपि द्रुः त्वक् त्वचा स्तबके पुनः ॥ १००

गुलुञ्छु लुम्बी माकन्दरसालावपि चूतवत् ।
किङ्किराते कुरुण्टक-कुरुण्डकावपि स्मृतौ ॥ १०१

कर्कन्धूरपि कर्कन्धौ ह्रस्वादिश्चाटरूषकः ।
वज्रे स्नुहि-स्नुहाऽपि स्यात् प्रियालोऽपि पियालवत् ॥ १०२

नार्यङ्गोऽपि नारङ्गे अक्षे बिभेदक इत्यपि ।
भवेत् तमालस्तापिच्छः निर्गुण्ठी सिन्दुवारवत् ॥ १०३

जपा जवा मातुलिङ्गो मातुलुङ्गोऽपि कीर्तितः ।
धत्तूर इव धुत्तूरः वंशस्त्वक्सार इत्यपि ॥ १०४

ह्रीबेरं केश-सलिलपर्यायैः स्मर्यते बुधैः ।
पङ्कजिन्यां कमलिनी सरोजिनी कुमुद्वती ॥ १०५

बिसप्रसूनं कमले कुमुत्कुमुदवन्मतम् ।
शेपालं च जलनीली सातीनोऽपि सतीनवत् ॥ १०६

कुल्मासवत्कुल्माषोऽपि गवेधुका गवीधुका ।
कणिशं कनिशं रिद्धे धान्ये त्वावासितं मतम् ॥ १०७

हालाहलं तथा हालं मुस्तायां मुस्तकोऽपि च ।
कृमिः क्रिमिरपि गण्डूपदः किञ्चुलुकोऽपि च ॥ १०८

शम्बूका अपि शाम्बूकाः वृश्चिको द्रुत इत्यपि ।
भसलो मधुकरोऽली च पिक्को विक्कः करिः करी ॥ १०९

व्यालो व्याडोऽपि उपवाह्योऽप्यौपवाह्ये अपराऽवरा ।
शृङ्खलो निगलोऽन्दूश्च कक्षा कक्ष्यापि वाल्हिके ॥ ११०

वाल्हीकः वल्गा-वागे च खलिनं च खलीनवत् ।
मयुरुष्ट्रे गोपतौ तु शण्ड इत्वर इत्यपि ॥ १११

स्थौरी स्थूर्यपि ककुदे ककुत् कुकुदमित्यपि ।
नैचिकं नैचिकी च स्यात् मलिनी बालगर्भिणी ॥ ११२

पवित्रं गोमये छागे शुभः अथ भषकः शुनिः ।
सरमा देवशुन्यां च यमरथोऽपि सैरिभे ॥ ११३

पारिन्द्र इव पारीन्द्रः शरभेऽष्टापदोऽपि च ।
सृगालवच्छृगालोऽपि प्लवगः प्रवगोऽपि च ॥ ११४

वानायुरपि वातायुः उन्दरोऽपि च मूषके ।
ह्रीकुर्वनबिडालोऽपि गोकर्णोऽपि भुजङ्गमे ॥ ११५

जलव्यालेऽलीगर्दोऽपि शेषः स्यादेककुण्डलः ।
आशीराशी च दंष्ट्रायां निर्मोके निर्लयन्यपि ॥ ११६

विहगे पतत्रिरपि पिच्छं पिञ्छमपि स्मृतम् ।
परपुष्टान्यभृतौ च पिके बर्हिणि बर्हिणः ॥ ११७

वायसे बलिपुष्टोऽपि द्रोणोऽपि द्रोणकाकवत् ।
सारस्यां लक्ष्मणी क्रौञ्च्यां क्रुञ्चा चाषे दिविः किकिः ॥११८

किकिदीविरपि प्रोक्तः टिट्टिभे टीटिभोऽपि च ।
कलविङ्के कुलिङ्कोऽपि दात्यूहे कालकण्ठकः ॥ ११९

दात्योहोऽपि बलाका बकेरुका बिसकण्टिका ।
मेधाव्यपि शुके तैलपायिकायां निशाटनी ॥ १२०

कपोते पारावतोऽपि मत्स्ये मच्छोऽथ तन्तुणे ।
स्मृतो वरुणपाशोऽपि नक्रे शङ्कुमुखोऽपि ॥ १२१

उहारः कूर्मः इत्येष तिर्यक्काण्डः शिलोञ्छितः ।
नारकास्तु नैरयिकाः पाताले तु तलं रसा ॥ १२२

इति पञ्चमकाण्डस्य शिलोञ्छोऽयं समर्थितः ।
जीवोऽपि चेतने जन्तौ प्राणी जन्मोऽपि जन्मनि ॥ १२३

जीवातुर्जीविते अथायुः पुंस्युदन्तोऽपि चायुषि ।
सङ्कल्पे स्याद् विकल्पोऽपि मनोऽनिन्द्रियमप्यथ ॥ १२४

शर्म सौख्यं पीडा बाधः चर्चा चर्चोऽपि कथ्यते ।
विप्रतीसारोऽनुशये अथार्था अपीन्द्रियार्थवत् ॥ १२५

सुशीमस्तु सुषीमोऽपि कक्खटः खक्खटोऽपि च ।
जरठो जरुटः अम्लेऽम्ब्लः रावो रव इव स्मृतः ॥ १२६

निषादो निषधः गर्ज्जो गर्ज्जा मद्रोऽपि मन्द्रवत् ।
आकरो निकरे युग्मे जकुटः अथ कनीयसि ॥ १२७

कनिष्ठं विग्रहः शब्दप्रपञ्चे निखिले पुनः ।
स्यान्निःशेषमनूनं च खण्डलं चापि खण्डवत् ॥ १२८

मलीमसे कल्मषं च निकृष्टे याव्यरेपसी ।
लडहं रमणीयं च रम्ये नित्ये सदातनम् ॥ १२९

शाश्वतिकं च नेदीय इत्यन्तिकतमे स्मृतम् ।
एकाकिन्यवगणोऽपि प्रागप्यादौ प्रकीर्तितम् ॥ १३०

मध्यमे मध्यन्दिनं च निरर्गलमनर्गले ।
बहुरूपपृथग्रूपनानाविधाः पृथग्विधे ॥ १३१

झम्पा झम्पोऽपि अथ छन्ने छादिताऽपिहिते अपि ।
प्रकाशिते प्रादुष्कृतम् अवज्ञायामसूक्षणम् ॥ १३२

बुधैरवमाननावगणने अपि कीर्तिते ।
अन्दोलनमपि प्रेङ्खा अथोदस्तमप्युदञ्चितम् ॥ १३३

भिदा भित् चोदितमपीरिते ऽथाऽङ्गीकृते पुनः ।
कक्षीकृतं स्वीकृतं च छिन्ने छातमपि स्मृतम् ॥ १३४

प्राप्ते विन्नम् विस्मृतं च भवेत् प्रस्मृतमित्यपि ।
अटाटाऽट्या पर्यटनम् आनूपूर्व्यमनुक्रमे ॥ १३५

परीरम्भोऽपि संश्लेषे स्यात् उद्घातोऽप्युपक्रमे ।
जातौ जातमपि स्पर्द्धा सङ्घर्षोऽपि अथ विक्रिया ॥ १३६

विकारो विकृतिश्चापि विलम्भस्तु समर्पणम् ।
दिष्ट्या समुपजोषं सर्वदा सदा सनत् सनात् ॥ १३७

निर्भरे च स्वती हेतौ येन तेन च कीर्तितौ ।
अहो सम्बोधनेऽपि इति षष्ठः काण्डः शिलोञ्छितः ॥ १३८

वैक्रमेऽब्दे त्रिविश्वेन्द्रमिते राधाद्यपक्षतौ ।
ग्रन्थोऽयं ददृभे श्रीमज्जिनदेवमुनीश्वरैः ॥ १३९

पू.आ. श्री बुद्धिसागरसूरिकृतम्

॥ लिङ्गानुशासनम् ॥

नाम नपुंसकलिङ्गमिदं लस्तुत्वतनत्तहलोररुयं द्वयच् ।
मं च गृहे जरतं च तमो द्वास्तालुरणार्धनपूर्हृदयं भम् ॥ १

रं च तनोर्दलखामृतदुःखमांसहिमं मुखशमघ विड् भी ।
पुण्य बिलौषधवस्त्रजलास्त्रदारुधनुर्शिखराजिरपिच्छम् ॥ २

हलोदराणां फलपुष्पलोहमण्डनोद्भिजव्यञ्जनजात्यपत्यतो- ।
काणां क्रियाचादिविशेषचार्थाद्
ऐक्ये द्वित्रिपात्रादि च चादितः पथः ॥ ३

ईस्त्येतदादित्व उपक्रमोपज्ञे नाम्नि कन्था यदुशीनरेषु ।
छाया बहूनां च सभा च सङ्घेराजर्थरक्षः सदृशां गृहे तैः ॥ ४

स्वाङ्गे सुहृन्न्यायदलेषु धर्मे मित्रेऽथ सारार्धमु कर्मभावे- ।
ऽणादिः समूहे च कृदच्च भावे भक्तास्पदात्तं यवसं पुरीतत् ॥५

कुहकचिबुके लिङ्गं बीजं ललाटविटे पिटं
कणिशबडिशे शीर्षाक्ष्यण्डं कुटुम्बसमीपदम् ।
सबुसपलिशे रूपं तल्पं कुसीदमृणं गुदं
क्रकचशरणे शिल्पं पृष्ठं कुकुन्दरचामरे ॥ ६

कारणकारकलोष्टकरोटं साहसकुङ्कुमकित्वनिरुक्तम् ।
अक्षरमन्तरमूषरदैवतबाहु च जानु कसेरु च वैरम् ॥ ७

सिध्मेध्मकुर्पोडुपयुग्मगुल्मश्राद्धं गृहस्थूणशरोर्णरत्नम् ।
चिह्नान्तरीपोक्थबिसार्धटाहः पात्रोल्मुल्काभ्रं कुलिशं कलत्रम्॥८

लोकायतालीढभगेङ्गुदाङ्गं स्फारं शफं गह्वरबाष्पशष्पम् ।
शालूकवृन्दं पदराजसूयं सूक्तं प्रियं तुम्बरुवाजपेयम् ॥ ९

कान्तारतीरे शिशिरं करीरं शृङ्गाङ्गदूराररिभाण्डसक्थि ।
क्षूणोष्णपीठं शवगन्धमादने चैकपुण्यात् सुदिनादहं स्यात् ॥१०

किसलयजगच्च भुवनं त्रिविष्टपं कशिपुपञ्जरं कलभम् ।
प्रातिपदिकं कुटीरं यकृदप्यव्यक्तलिङ्गोक्तौ ॥ ११

सङ्ख्येय सङ्ख्यैकपराशताद् यत्
आन्तर्दिगुर्डस्तिसुरानिशाच्छा- ।
याशालसेनानगरार्चिषोऽत्विश् अर्धर्चवाराशनमन्धकारः ॥१२

ओदनचन्दनशृङ्गविधानाः तालखलीनमठासनपानाः ।
स्तेनविमानयुगन्धरसूत्राः गोमयपत्रपवित्रकषायाः ॥ १३

मालकपुस्तकमस्तकनिष्काः मोदकमञ्चकशाटकशूकाः ।
भूषिकतण्डककर्पटशुल्काः क्ष्वेडितपातकभूषणकूटाः ॥ १४

अर्बुदलोहितयौवनवृत्ताः आश्रम संक्रमसङ्गमबिम्बाः ।
देहसुवर्णवसन्तपलालाः कुण्डलतैलतमालमृणालाः ॥ १५

मङ्गलशम्बलशालकरीषाः तोरणतोमरपार्श्वशरावाः ।
कर्षदृढामिषमूलसहस्राः माषबलोपलविक्रमशीलाः ॥ १६

चरकचषकौ खण्डं मुण्डं तडागकरण्डकौ
निकटकपटौ कुण्डं काण्डं विहारनडायुताः ।
पुलिननलिनौ षण्डं दण्डं शरीरतृणव्रणाः
शरकशयनौ गूथं यूथं चषालमलौ तलः ॥ १७

शकलचमसौ मुस्तं बुस्तं शतव्रतदेवताः
चरणकवचौ हस्तं पुस्तं दिनश्च कमण्डलुः ।
समयकवियौ दीपं द्वीपं पिनाकतटव्रजाः
करकशकरौ नेत्रं मूलं रसांशनखव्रणाः ॥ १८

ऐरावतप्रयुतसान्ववतंसजृम्भाः
कर्पासबाणभुवनाङ्कुशकाशकोशाः ।
वल्मीकशाकवरपारविटङ्कतङ्का
अङ्गारताण्डवकिरीटकपालवालाः ॥ १९

पूर्वप्रवालशतमानकबन्धतीर्थाः
गाण्डीवगेहमलयाम्बुजजन्तुसूर्याः ।

कार्षापणाव्ययवितानसपल्लवाप-
राह्णोपवासफलकोत्पलवारबाणाः ॥ २०

शेखरखण्डलदाडिममध्याः कर्कशताडनकुट्टिमराष्ट्राः ।
द्वीपिनवल्कलमण्डपवप्रा अङ्कुशवास्तु च कुञ्जरभावौ ॥ २१

कुतपो विटपो निगडो रजतः ककुदो महिमा वलयो निधनम् ।
तिमिरं मुशलं कमलं कललं समरं कुमुदं कुसुमं पलितम् ॥२२

प्रग्रीवपात्रीवपुसीरपिष्टौ अर्चस्कचक्रौ कुणपोऽप्यरण्यम् ।
अष्टापदः स्थाणु च पुच्छकूर्चौ उद्योगमुद्यानशरौ च नीडः ॥२३

शैलद्यूतौ शौचं कुष्ठं पूलस्थानौ शल्यं कुल्यम् ।
प्रेमप्रेषौ मौनं मानं कर्मस्नेहौ लोमन् ब्रह्मन् ॥ २४

मुष्काकाशौ क्षेमं क्षीरं शङ्खः पद्मः स्यादम्भोजे ।
भूतप्रेते पक्ष्मार्मौ च शङ्कुः पाशः पिण्डः सत्त्वम् ॥ २५

उद्यमपटहप्रतिसरमरककमठसैन्धवो लवणे ।
कण्टकमूलकपटलाः कन्दरमुकुलोऽस्त्री मण्डलं रित्प् नप् ॥२६

पुंस्यत्स्नुदब्धणुघना किकान्तः कूपाब्धिपुष्यासिनदाब्द कोष्ठाः ।
स्वर्वज्रदन्तच्छिदिचक्रिरश्मि धान्यक्रतोः प्राण्यगदैत्यराट्सु ॥२७

वर्णविषर्मासमरुद्ध्वनाक्षौ भेदस्य रात्रोऽषिनृपार्थनाभ्य- ।
प्यास्त्रातसङ्केतपुताश्च पोतः पाण्यङ्घ्रिदृत्यञ्जलिराशिमौलिः ॥२८

वृष्णिगिरी वलिदुन्दुभिनाक्षो रालि जनाभिजनावमतिर्वा ।
नायनहायनसस्तनफेनाः शैवलपुद्गलगोलपटोलाः ॥ २९

कीलकपोलगरास्तरलश्च फालनलौ सृमलावटतूला- ।
पाङ्गमृदङ्गगरुद्धरिदात्मा भूपुरहारकपाल निकाय्याः ॥ ३०

ग्रन्थिः पिचण्डः कलिकुक्षिकेलि-
कल्लोलकालाः विभवार्थरैस्र्वाः।
गर्त्तोत्तरासङ्गच्छदाश्च मर्मन्
आच्छादने वेम मकरन्दकुन्दौ ॥ ३१

उच्चारवेधः प्रसवाश्च संवत् नाडीव्रणो यानयुगश्चषालः ।
श्लेष्मोष्मवेमाश्म च पाप्मयक्ष्माः लाजासुदारा- गृहवल्वजाश्च ।
वास्त्रा दशार्शकुचवर्ध्रमेढ्रौ पुंस्तस्त्रियां तिस्त्रघनप् न नस्त्री ॥३२

लिङ्गं स्त्रियां योनिमतां तथोद्यान् शिष्टे द्रुनौ दीधितिलिद्दरद्धल्।
जात्याजिभाः पूरुदुकाकुरज्जुकुस्वायुछर्दिस्तनुबन्धुविट्याः ।
शरज्जलौकः सुमनोऽप्सराः द्यौः वर्षाः समाऽऽपः सिकता गाथाः॥

सत्यादि योन्यादिमरीचिपाटलि-
श्रोण्यूर्मितुट्यो मषियष्टिशाल्मलि ।
कर्कन्धुमण्यस्तिथिबस्ति मुष्टयो-
ऽरणीषुधीष्वस्तरणिश्च कम्बलः ॥ ३४

शल्लक मल्लक वृश्चिकशाटाः बाहुवराटकपुत्रसृपाटाः ।
कन्दरजाटलि दंशकलम्बाः मन्वशनिकुटस्वाति किटाश्च ।
रेणुमुनिर्पिटकोऽहि कुटिश्च शिल्पचतुर्द्विपदाभ्यभिधानम् ॥३५
(गाथा)

मृर्त्युघटः कण्डुविभीतकौ तटः
भल्लातकश्चामलको हरीतकः ।

पात्रं कपालोदरभण्डलौ पुरः
वटोऽवटः स्यात् कलशः पटो मठः ।
पुरो विषाणो नखरोऽपि शृङ्खलः
द्रोणोऽपि वल्लूर कटस्प्रियपङ्गराच् ॥ (षट्पदी) ३६

शल्वाच्यवन्नामगुणश्च संख्या प्रायस्तथा सिध्यति यस्तदर्थे ।
प्राप्तालमापन्नवदादिकेत्यर्थान्तद्विगौ चार्थपितोः परस्य ॥ ३७

पू.आ. श्री अमरचन्द्रसूरिविरचितः

॥ स्यादिशब्दसमुच्चयः ॥

श्रीसारदां हृदि ध्यात्वा स्यादिशब्दसमुच्चयम् ।
करोत्यमरचन्द्राऽऽख्यो यतिः श्वेताम्बराग्रणीः ॥ १

शब्दाः पुंलिङ्गा स्त्रीलिङ्गाः स्युर्नपुंसकलिङ्गकाः ।
स्त्रीपुंलिङ्गकाः पुंक्लीबलिङ्गाः स्त्रीक्लीबलिङ्गकाः ॥ २

त्रिलिङ्गका अलिङ्गाश्च वाच्यलिङ्गा अपि क्रमात् ।
नव प्रकाराः शब्दानां लिङ्गभेदो भवत्ययम् ॥ ३

स्वरान्ता व्यञ्जनान्ताश्च सर्वनामगणोदिताः ।
सङ्ख्यासमाश्रिताः शब्दा ज्ञेयाः प्रज्ञावता क्रमात् ॥ ४

अकारान्ताः स्मृताः पुंसि देव-मुख्याः समक्रियाः ।
मास-दन्त-पाद-यूषाः शसादौ भेदभाजिनः ॥ ५

नपुंसके स्मृतास्तुल्यक्रियाः कुण्डा-कुलाऽऽदयः ।
हृदयोदकाऽऽसनानां शसादावन्तरं पुनः ॥ ६

शुक्ल-कृष्णारुणाद्यास्तु वाच्यलिङ्गाः प्रकीर्त्तिताः ।
आकारान्ताश्च पुंलिङ्गा हाहा-प्रभृतयः समाः ॥ ७

आकारान्ताः स्त्रियां श्रद्धा-शाला-मालाऽऽदयः समाः ।
जरा-निशा-नासिकाऽम्बार्थानां स्यादन्तरं पुनः ॥ ८

आकारान्ता वाच्यलिङ्गाः सोमपा-प्रमुखाः समाः ।
पुंसि तुल्या इकारान्ता अग्नि-विध्यादयो मताः ॥ ९

विशेषः सखि-पत्योस्तु पन्थि-मन्थि-ऋभुक्षिषु ।
इकारान्ताः स्त्रियां बुद्धि-मुख्या धूलि-मुखाः समाः ॥ १०

वारि-प्रभृतयस्तुल्या इकारान्ता नपुंसके ।
अस्थि-दधि-सक्थ्यक्ष्णां तु विज्ञेयं पुनरन्तरम् ॥ ११

वाच्यलिङ्गाः शुचिप्रायाः सुबुद्ध्याद्याः सदृक्क्रियाः ।
सुरभिर्भूरि-सुमति-दीर्घाङ्गुलि-मुखा अपि ॥ १२

ईकारान्तास्तु पुंलिङ्गास्तुल्या वातप्रमी-मुखाः ।
ईकारन्ताः स्त्रियां ज्ञेया नदी - मही मुखाः समाः ।
लक्ष्मी-श्री - ह्री-धीमुख्यानां स्त्रीशब्दस्य तथाऽन्तरम् ॥१३

ईकारान्ता वाच्यलिङ्गा अतिलक्ष्मी-मुखाः समाः ।
पृथुश्री-प्रमुखा भिन्नाः सेनान्युन्नी-मुखाः पृथक् ॥ १४

भिन्ना यवक्री-नी-प्रासभी-महानी-मुखास्तथा ।
शम्भ्वाद्याः पुंस्युकारान्ताः समाः कोष्टु-विवर्ज्जिताः ॥ १५

धेनु-मुख्या उकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः सदृशक्रियाः ।
जतु-प्राया उकारान्ताः समानाः स्यर्नपुंसके ॥ १६

उकारान्ता वाच्यलिङ्गाः पटु-लघ्वादयः समाः ।
ऊकारान्ताः पुंसि हूहू नग्नहू-प्रमुखाः समाः ॥ १७

स्वयंभू-प्रतिभू- प्रायाः सदृशाः खलपूः पृथक् ।
एभ्यो वर्षाभू-पुनर्भू-शब्दयोरन्तरं मतम् ॥ १८

स्त्रियामूदन्ता वध्वाद्याः समा भ्रूर्भूश्च भेदभाक् ।
समा वाच्यलिङ्गा अतिचमू-प्राप्तवधू-मुखाः ॥ १९

धातूदन्ता वाच्यलिङ्गाः सकृल्लू-प्रमुखाः समाः ।
भिन्नाः कटप्रू-लू-प्राप्तलू-महाप्रमुखाः समाः ॥ २०

ऋकारान्ताः पितृ भ्रातृ-मुखाः पुंसि समक्रियाः ।
नृशब्दस्यान्तरं प्रोक्तं षष्ठ्यन्तवचने सति ॥ २१

स्त्रियां मातृ-मुखाः प्रोक्ता ऋकारान्ताः समक्रियाः ।
स्वस्रादीनां पितृष्वसृ-मातृष्वस्रोस्तथाऽन्तरम् ॥ २२

वाच्यलिङ्गा ऋकारान्ताः कर्तृ-प्रभृतयः समाः ।
ऋकारान्ताः पितृ-मुख्याः पुंसि तुल्यक्रियाः स्मृताः ॥ २३

स्त्रियां पितृ-मुखास्तुल्याः क्लीबे सुपितृवत् पुनः ।
ऌकारान्ता वाच्यलिङ्गाः प्रियक्ऌ-प्रमुखाः समाः ॥ २४

ऌकारान्ता वाच्यलिङ्गाः प्रियक्ऌ-प्रमुखास्तया ।
एकारान्ताः से-परमे-मुख्याऽतुल्यक्रिया मताः ॥ २५

ऐकारान्तो रैः पुंनार्योरोकारान्तस्तथैव गोः ।
औकारान्तो ग्लौः पुल्लिङ्गे नौः स्त्रीलिङ्गे समक्रियौ ॥ २६

इति स्यादिशब्दसमुच्चये स्वरान्तशब्दोल्लासः ॥ १

वाच्यलिङ्गाः कवर्गान्ताः स्वस्वोक्तप्रक्रियाजुषः ।
पुंसि स्त्रियां च सदृशा भेदभाजो नपुंसके ॥ २७

चन्ताः पुंस्यम्बुमुच् प्रायाः स्त्रियां वाच्-प्रमुखाः समाः ।
वाच्यलिङ्गाः स्निग्धत्वच्-मूलवृश्च्-सुकुञ्च्-मुखा मताः ॥२८

प्राञ्चपाञ्च्-प्रमुखास्तुल्याः प्रत्यञ्च्-मध्वञ्च्-मुखाः समा
उदञ्च् भिन्नः पृथग् तिर्यञ्च्-
सध्यञ्च् सम्यञ्च् समाविमौ ॥ २९

विष्वद्र्यञ्च्-देवद्र्यञ्चौ च सर्वद्र्यञ्च् प्रमुखास्तथा ।
अदमुयञ्चमुद्र्यञ्चमुमुयञ्चदद्र्यञ्चपि ॥ ३०

गोञ्च् पृथग् दृषदञ्च्-मुख्या भिन्नाः प्राञ्चादयोऽर्चने ।
वाच्यलिङ्गाः समाश्छन्ताः पुंसि जन्ता वणिज्-मुखाः ॥ ३१

राज्-सम्राजो समावृत्विज् भिन्ना रुज्-स्रज्-मुखाः स्त्रियाम् ।
क्लीबे त्वसृज् मुखा वाच्यलिङ्गा देवेज्-मुखाः समाः ॥ ३२

धानाभ्रस्ज् भेदभाक् तृष्णज्-युज्-बहूर्ज्ज्-प्रमुखाः पृथग् ।
झन्ता ञन्ताः टवर्गान्ता वाच्यलिङ्गाः प्रकल्पिताः ॥ ३३

तन्ताः पुंसि मरुन्मुख्याः स्त्रियां विद्युन्मुखाः समाः ।
क्लीबे जगन्मुखास्तत्र यकृतः शकृतोऽन्तरम् ॥ ३४

वाच्यलिङ्गा महन्त्-मुख्याः शन्तृङन्ताश्च सान्तराः ।
करिष्यन्त्-खजित्-कृतवन्त्-यावन्त्-इयन्त्-मुखास्तथा ॥३५

थन्ता मता वाच्यलिङ्गास्तक्रमथ्-प्रमुखाः समाः ।
दन्ताः क्रव्याद्-मुखाः पुंसि स्त्रियां तुल्या दृषद्-मुखाः ॥३६

वाच्यलिङ्गास्तत्त्वविदाद्या व्याघ्रपाद्-मुखा अपि ।
धन्ताः स्त्रियां समिध्-मुख्या वाच्यलिङ्गास्तु संमताः ॥ ३७

मृगाविध्-मर्माविध्-विक्रुध्-प्रमुखा ज्ञानबुध् तथा ।
नन्ताः पुंस्यात्मनो मुख्या राजन्-मुख्याश्च सान्तराः ॥ ३८

भेदः श्व-युव-मघोनामिन्-हन्-पूषार्यमार्व्वताम् ।
विशेषः प्रतिदीव्नोऽस्ति स्त्रियां सीमन्-मुखाः समाः ॥ ३९

क्लीबे सामन्-मुखास्तुल्याः पर्व्वजन्मादयः पृथक् ।
अह्नो भेदो वाच्यलिङ्गा बहुराजन्-मुखा मताः ॥ ४०

पन्तोऽप् स्त्रियां वाच्यलिङ्गाः शुच्यप्-मण्डपलिप्-मुखाः ।
फन्ता बन्ता वाच्यलिङ्गा अरितुफ्-पुत्रचुम्ब्-मुखाः ॥ ४१

भन्ताः स्त्रियां ककुभ्-मुख्या वाच्यलिङ्गा विदभ्-मुखाः ।
मन्ता यन्ता वाच्यलिङ्गाः प्राप्तशमव्ययादयः ॥ ४२

रन्ताः स्त्रियां गिर्-धुर् - मुख्या वाच्यलिङ्गाः सुगिर् - मुखाः।
तथा लन्ता विमल् तुल्या वन्ता दिव्-प्रमुखाः स्त्रियाम् ॥४३

वाच्यलिङ्गाः सुदिव्-प्रायाः शन्ता विश् पुंसि तु स्त्रियाम् ।
दिश्-समा वाच्यलिङ्गा नश्-जीवनश्-दृष्टदिश्-समाः ॥ ४४

षन्ता द्विषादयः पुंसि प्रावृष्-प्रभृतयः स्त्रियाम् ।
वाच्यलिङ्गाः सुवर्णमुष् मुख्याः सजुष्-दधृष् तथा ॥ ४५

सन्ता वेधो मुखाः पुंसि दोस्-पुंसोन्तरं मतम् ।
उशनः-पुरुदंशोऽनेहसां भेदः स्त्रियां पुनः ॥ ४६

सुमनोऽप्सरो-भास्-मुख्याः क्लीबे सन्ता महो-मुखाः ।
इसन्ता सर्प्पिः-प्रमुखा उसन्ताश्च वपुर्निभाः ॥ ४७

वाच्यलिङ्गा बहुविधास्तस्थिवस्-प्रमुखा मताः ।
हन्ताः पुंलिङ्गास्तुरासाह्-पृष्ठवाह्-सदृशा मताः ॥ ४८

स्त्रियामुपानह्-सदृशा वाच्यलिङ्गा मुहादयः ।
क्षन्ता वाच्यलिङ्गाः काष्ठतक्ष्-गोरक्ष्-प्रमुखा मताः ॥ ४९

इति स्यादिशब्दसमुच्चये व्यञ्जनान्तशब्दोल्लासो द्वितीयः ॥ २

सर्वनामगणेऽन्यादिर्डतमप्रत्ययावधिः ।
पूर्व्वादिरन्तरान्तस्तु त्यदादिर्व्यवधिः पुनः ॥ ५०

युष्मदस्मद्-भवन्तश्च स्वस्वोक्तप्रक्रियास्पृशः ।
पूर्व्वादियुक्तस्त्वन्यादिर्गणः किञ्चित् पृथक्क्रियः ॥ ५१

इति स्यादिशब्दसमुच्चये सर्वनामगणोल्लासस्तृतीयः ॥ ३

एकाद्याः सङ्ख्याशब्दाः स्युः स्वस्वोक्तप्रक्रियास्पृशः ।
पुंस्त्रीलिङ्गाः फणरथोर्म्मीषुध्यूरु-मुखा मताः ॥ ५२

पुंनपुंसकलिङ्गास्तु व्यलीक-पुस्तकाऽऽदयः ।
स्त्रीक्लीबलिङ्गा नासीर-मृगव्य-नगराऽऽदयः ॥ ५३

स्वतस्त्रिलिङ्गाः कन्दल-मृणाल-शकटाऽऽदयः ।
अलिङ्गका युष्मदस्मद्-ष्णान्ता सङ्ख्या डतिस्तथा ॥ ५४

इति श्रीमद्वायटगच्छीयश्रीजिनदत्तसूरिशिष्यपण्डित-
श्रीमदमरचन्द्रानुस्मृते स्यादिशब्दसमुच्चये
सङ्ख्याशब्दोल्लासचतुर्थः ॥ ४

पू. उपा. श्री मतिकीर्तिविजयविरचिता

॥ गुणकित्त्व-षोडशिका ॥

सर्वत्रेको गुणः प्रोक्तो, विद्धिः सार्व(र्वार्द्ध)धातुके ।
उपधाया लघोरेव, पुगन्तस्याऽलघोरपि ॥ १

तथाऽन्त्यस्याऽञ्णिति प्रोक्तो-ऽविचिण्णल्ङित्सु जागरेः ।
अभ्यस्तस्योपधाया नो, अचि पित्सार्वधातुके ॥ २

भूसुवोस्तिङ्युतो वृद्धि-र्लुकि हलि सार्वधातुके ।
विभाषोर्णोर्गुणोऽपृक्ते, न क्ङिति क्वचनाऽपि हि ॥ ३

विहायैतान् वक्ष्यमाणान्, जुसीगन्तं मिदि शिति ।
तथा ङ्यृदृशं लिटि च, संयोगादिमृतं तथा ॥ ४

ऋच्छत्यृतश्च याद्येषु, लिङ्-यङ्यक्षुपरेषु च ।
संयोगादिं तथाऽर्त्ति च, दिधीवेव्योरिटश्च न ॥ ५

सर्वत्र न धातुलोपे, स भवेदार्धधातुके ।
परस्मैपदे सिचीगन्ते, वृद्धिर्भवति बाधिका ॥ ६

जागृणिश्वीन् विहायैवा-ऽनिटां चैवाऽविशेषतः ।
बाधते वृद्धिरत्यन्तं, मृजेर्वृद्धिर्गुणाद् भवेत् ॥ ७

तथैव शीङः सर्वत्र, गुणः स्यात् सार्वधातुके ।
सिच् ऊ(च्यू)र्णोतेर्विकल्पेन, गुणस्य विषयस्त्वयम् ॥ ८

कुटादिभ्योऽञ्णितः सर्वे, गाङ्श्चाऽपि ङितः स्मृताः ।
विज इड् विभाषोर्णोते-स्तथाऽपित् सार्वधातुकम् ॥ ९

लिङ् वाऽसंयोगतः कित् स्यात्, तथेधेर्भवतेः परः ।
क्त्वा मृडादिगणात् सेट्को, रुदादिभ्यः सना युतः ॥ १०

इगन्तादिगुपान्त्याच्च, झलादिसन् किदिष्यते ।
झलादी लिङ्सिचावात्म-नेपदेष्विगुपान्त्यतः ॥ ११

ऋवर्णान्ताद् वा गमश्च, हनः सिच् गन्धने यमः ।
दक्षो दाक्षीसुतश्चख्यौ, वा चोपात् पाणिपीडने ॥ १२

स्थाघ्वोरिच्च विभाषा क्त्वा, थफान्तान्नोपधाच्च सेट् ।
वञ्चिलुञ्चिऋतश्चाऽपि, काश्यपस्य तृषेर्मृषेः ॥ १३

कृशो हलादेर्व्यपधा-द्रलन्तात् संस्तथैव च ।
अतिदेश-क्ङितः प्रोक्ताः सुबोधा उपदेशिकाः ॥ १४

न क्त्वा सेट्कस्तथा निष्ठा, धृष्शीङ्भ्यां स्विन्मिदिक्ष्विदः ।
मृषस्तितिक्षावचनात्, तथा भावादिकर्मणोः ॥ १५

उदुपान्त्याद् विकल्पेन, तथा पूङः कितौ मुनेः ।
श्रीमद्गुरोः प्रसादेन प्रापञ्चि मतिकीर्तिना ॥ १६

पू.आ.श्री.सिद्धसेनदिवाकरविरचिता

॥ सिद्धमातृका ॥

अर्हं विभुर्विश्वशिरोवतंस - प्रायान्तरज्योतिरनाद्यनन्तः ।
सिद्धाक्षरब्रह्मवितानगर्भो विमुक्तचित्तैरपि चिन्तनीयः ॥ १
(उपजाति)

अर्हं समग्रवर्णानां धुरि चान्ते च लीनवान् ।
ज्ञातो नतैः परब्रह्मनिष्णातैर्नरशेखरः ॥ (अनुष्टुप्) २

अर्हं मध्यस्थतालीनसकलाक्षरनायकः ।
तमोघ्नैकशिरोरत्न-माम्नातो बालकैरपि ॥ (अनुष्टुप्) ३

अर्हं विधाता परमः पुमानर्हं महेश्वरोऽर्हं गुणसम्पदा सदा ।
त्रैगुण्यमुक्तः क्रमतो जिनोऽप्यर्हं
चराचरेऽर्हं खलु नामधामभिः ॥ (उपजाति) ४

ॐमित्येकं ध्येयमध्यात्मिनां यो मायाबीजे यत्प्रतिच्छायमम्भः।
सोऽहं हंसः सात्त्विका लिप्सवो मे
न ह्रीमन्तः श्वा(स्वा)त्महानिः क्व तेषाम् ? ॥ (शालिनी) ५

सोऽहं हंसः कश्चिदाकाशदेवो मायास्थल्यां यन्मरीचिप्रपञ्चः ।
अग्रे तन्वन्नुत्तरङ्गं भवाब्धिं स्वान्तभ्रान्तिं हन्त दत्ते पशूनाम् ॥६
(शालिनी)

सोऽहं हंसः सर्वलोकैकचक्षुः पङ्कातङ्कस्याऽन्तको यत्प्रकाशः ।
सच्चक्राणां ध्वस्तदोषान्धकारः कान्तासङ्गं नित्यरङ्गं चकार ॥७
(शालिनी)

नैकात्मतैकात्म्यमनात्मतेतिधीस्त्रिमार्गगा मद्व्यवहारशैलतः ।
निर्याति विश्वत्रयवन्द्यवैभवा
सन्निश्चयाब्धौ व्रजति स्वयं लयम् ॥ (उपजाति) ८

नैकात्मतां केवलितामनीशतां प्रकाशमानेन परां चराचरे ।
स्याद्वादिना हन्त मयैव केनचित्,
कृतः प्रसादो निखिलासु दृष्टिसु ॥ (उपजाति) ९

यावान् भावो यो भवार्थं स तावान्,
सर्वोऽपि स्यान्मुक्तये मत्प्रसादः ।
यन्मेघाम्भः क्षीयते धन्वभूमौ
मुक्तीभूतं पश्य तच्छुक्तिलाभात् ॥ (शालिनी) १०

अर्हद्विष्णुशिवस्वयम्भुसुगतज्योतिःश्व(स्व)भावाम्बर-
ब्रह्मानन्दचिदात्मनः सदसदूर्द्ध्वाधःस्थदूर्वाङ्कुरैः ।
द्वैताद्वैतिभिरुद्गतैर्धृतनवाकाराङ्गजन्मान्तरं
सङ्ख्याबीजकमादिमं भगवतीं शक्तिं भलीति स्तुमः ॥ ११
(शार्दूलविक्रीडित)

द्वयात्मभावाङ्कुरनिर्मिताकृते-
र्जीवान् दिशन्ती नवधा भवस्थितान् ।
जनि-क्षय-स्थेमगुणत्रयीमयी
सा शक्तिरेका परमात्मनोऽर्हतः ॥ (उपजाति) १२

भलते जनाय नवतत्त्वसुधां,
भलतेऽस्तितां नवविधाङ्गभृताम् ।
नवपापकारणगणं भलते,
तदसौ भलीति भणिता गुणिभिः ॥ (प्रतिमाक्षरा) १३

फणीन्द्रबीजाङ्कुरविद्युदाकृते
र्या भूर्भुवः स्वर्दधतीव लक्ष्यते ।
शक्तिः परा कुण्डलिनी भलीति सा,
लेलिख्यतेऽभैर्धुरि शब्दब्रह्मणः ॥ (उपजाति) १४

भले भले कुण्डलिनि ! श्रियं तवा-
द्भुतां महाभूतगुणात्मिकां तदा ।
जाड्यान्धकारं भलसे यदा तदा
संवित्तिवित्तं भलसे सनातनम् ॥ १५

लोकेशकेशवशिवेश्वरशक्तिबुद्धी-
लक्ष्म्या(क्ष्म्य)र्हदात्मपरब्रह्मपदानि यस्य ।
तज्ज्ञा जगुः स्तुतिवचांसि तदेतदीडे,
शून्यं गुणत्रयविकारनिकारशून्यम् ॥ (वसन्ततिलका) १६

अन्तरङ्गबहिरङ्गतरङ्गैः शून्यतामुपगताय नितान्तम् ।
शुद्धशाश्वतशिवाय नमोऽस्तु क्षीणपुण्यवृजिनाय जिनाय ॥१७
(स्वागता)

स्पर्श-रस-गन्ध-वर्ण्णा-कृति-
पू(पौ)र्वापर्य्य-लिङ्ग-समयाद्यैः ।
नामस्थान-ध्यान-ध्येयैर्यः सर्वथा मुक्तः ॥ १८

आद्यन्तशून्यो जगदेकजीवनो य
आदिसङ्ख्यः सकलोऽविशत्कलाः ।
नवाऽष्ट सप्ताऽथ षडेव पञ्च वा
चतुस्त्रिकद्व्येकमितास्ततः परम् ॥ (उपजाति) १९

शान्तः कृतान्तस्त्वमहन्तयोज्झितः
शून्यात्मतां काञ्चन यो दधौ पराम् ॥
अहं स रूढ्या परमेश्वरो जने
मध्यस्थतालीनसमग्रवर्णराट् ॥ (उपजाति) २०

द्वन्द्वैर्भृशं शून्यवदेव शून्यः, शून्योऽणुमात्रं न निरञ्जनानाम् ।
शून्यैकभावे फलशून्यबुद्धे !
परं लयं संश्रित ऐक्यसिद्ध्यै ॥ (उपजाति) २१

द्वयो रेखे नित्ये महिमविषये शक्तिशिवयो-
र्द्वयो रेखे तथ्ये भुवनजनने पुण्यतमसोः ।
उभे रेखाप्राप्ते शिववितरणे ज्ञानतपसी
उभौ रागद्वेषौ किल कलितरेखौ भवपथे ॥ (शिखरिणी) २२

उभौ रेखायोग्यौ श्रितसहजवैराश्रवभरौ
जने कर्मात्मानौ कलितविधिदैवादिबिरुदौ ।
उभावेव ह्येतद्विरहकरणोपायनिपुणौ
जिनस्तावद् रेखां भजति समयोऽन्यस्तदुदितः ॥ २३
(शिखरिणी)

यदि वा-द्वन्द्वेषु च्छायातप-सुखदुःख-दिनक्षि(क्ष)पा-शिवभवेषु।
अरिमित्र-पुण्यपाप-प्रमोदशुगु-त्पत्तिमरणेषु ॥ २४

तेजस्तम-उदयक्षय-जागरनिद्रा-परात्ममुख्येषु ।
यच्चित्तं समरेखं तेषां रेखे इहाऽमुत्र ॥ (यु.) २५

अथवा

जगदेकशरण्यस्य रेखे स्याद्वादभूभुजः ।
निश्चय-व्यवहाराख्ये भुजे इव विराजतः ॥ (अनुष्टुप्) २६

नित्यानित्यात्मकान् भावान् स्थापयन्त्यौ चराचरे ।
अनेकान्तगृहद्वारि रेखे जैत्रध्वजोपमे ॥ (अनुष्टुप्) २७

शब्दब्रह्मशरीरेऽनेकान्तात्माऽस्ति साक्षिणी रूपे ।
हिमकरदिनकरनाड्या-विव रेखे निर्भरे स्फुरतः ॥ २८

युगादिदेवस्य शिवस्य नन्दिनी
ब्राह्मीति विश्वप्रथिता सरस्वती ।
सौन्दर्यसीमा कमला च सुन्दरी-
त्यवाप रेखामिषतोऽर्हणामिह ॥ (उपजाति) २९

नाभिप्रिया कुण्डलिनी भवात् शिवात्
जाते सुरेखे सुसमे सुसङ्गते ।
एकान्तमानोद्धतबुद्धये स्थिरास्थिरप्रमाणप्रगुणे इमे स्तुमः ॥३०
(उपजाति)

(अनुष्टुप्)

संसारे श्री-सरस्वत्यो रेखा प्राप्ता पवित्रिता ।
यत्त्यक्तमङ्गिनं सर्व-तीर्थांसि पुनन्ति न ॥ ३१

द्वाविमौ पुरुषौ लोके लब्धरेखौ मतौ मम ।
अर्थितो यः करोत्येव यश्च नार्थयते परम् ॥ ३२

गङ्गासिन्धू च पाविन्यौ द्वयो रेखे सतां मते ।
कार्यं विनोपकारी यो यश्च नापह्नुते कृतम् ॥ ३३

स्वर्गापवर्गयोर्मार्गौ द्वावेव प्राञ्जलौ स्मृतौ ।
श्राद्धधर्म-यतिधर्मौ प्राप्तरेखौ चराचरे ॥ ३४

अवश्यं नश्वरं सर्वं देहगेहधनादिकम् ।
ध्रुवत्वे धर्म-यशसोरेव रेखे निरीक्षिते ॥ ३५

स्वात्मा देवः कर्म दैवं रेखे सूनृतवर्त्मनः ।
स्वातन्त्र्यं सर्वसन्तोषो रेखे ऐश्वर्यसम्पदः ॥ ३६

मन्ये सुखे च दुःखे च परां रेखां श्रिता बु(ब)भौ ।
स्निग्धैर्मुग्धैर्विदग्धैर्यः संयोगो विरहश्च यः ॥ ३७

पीयूष-कालकूटे च द्वे रेखे मुनिभिर्मते ।
एका सद्दर्शनप्राप्तिः परा तदवधीरणा ॥ ३८

द्वौ रसेन्द्रौ द्वयोरेव रेखाप्राप्तौ बभूवतुः ।
शृङ्गारो गिरिजाकान्ते शान्तः पारा(र)गते विभौ ॥ ३९

धर्मशास्त्रोपनिषदा-मिदं रेखाद्वयं ध्रुवम् ।
परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनम् ॥ ४०

रेखाप्राप्तावुभावेव मन्ये सुखिषु मानिषु ।
सम्पन्नाखिलकामो वा यो वाऽस्ताखिलकामनः ॥ ४१

एकोऽर्हन् बोधिदो देवः परः स्वात्मा गुरूदितः ।
इदं रेखाद्वयं स्थास्नुः सिद्धादेशश्चराचरे ॥ ४२

अलं वा विस्तरेण । प्रस्तुतमभिधीयते-
पुरस्कृतनिरञ्जनाऽहमिति रूढितो याऽर्चिता
प्रमाणयुगमग्रतो जगति जातरेखं श्रिता ।

धृतान्तरखिलाक्षरा जयति कापि शक्ति परा
गुणत्रितययोगिनीं सुगुणलक्ष(क्षि)तामक्षताम् ॥ (पृथ्वी) ४३

हेतुः शम्भोः शक्तिः शम्भुर्बिन्दुः पुरःस्थिते रेखे ।
प्रत्यक्षाऽ[प्र]त्यक्षपदार्थबोधनिपुणे प्रमाणे द्वे ॥ ४४

ॐमादिर्लक्षान्ता वर्णाली दिक्कुमारिकासङ्घः ।
इति सिद्धमातृकायै नमो नमो विश्ववन्द्यायै ॥ ४५

यो जन्मबीजं शिवशक्तिशब्द-ब्रह्मात्मचैतन्यजगद्गुणानाम् ।
षड्दर्शनान्तर्लयतारकाभां तां मातृकां त्रैधमहं स्मरामि ॥ ४६
(इन्द्रवज्रा)

अचलाऽनलाऽनिलोदक-खमूर्त्तिरध ऊर्द्ध्वमध्यलोकमयः ।
अर्हन्मुखमुख्याक्षर-सिद्धः प्रणवोऽवतु जगन्ति ॥ ४७

अथवा-

अधमोत्तमध्यमादिमा-क्षरतः सन्धिप्रयोगसंहतात् ।
उदितं प्रणवं जगन्मयं जगदुर्जागरयोगसम्पदः ॥ ४८

आक्रम्य कर्माण्यधमोत्तमानि केनापि माध्यस्थ्यमहो महिम्ना ।
जज्ञे महानन्दमयो मुनिर्यो नमो नमोऽस्तु प्रणवाय तस्मै ॥४९
(उपजाति)

मध्यस्थतां मध्यमलोकपालः, पापेषु पुण्येषु परां प्रपद्य ।
ययावनन्तामधऊर्द्ध्वलोका-वतंसलक्ष्मीं जिन एक एव ॥५०
(उपजाति)

अतो ब्रूमहे–

ॐ नमः सकलपारगामिने सिद्धपञ्चपरमेष्ठिरूपिणे ।
अत्रिलिङ्गमहसे परात्मने ज्ञानदर्शनचरित्रबीजिने ॥ ५१

ॐ नमः परमवेधसेऽर्हते भास्वते पुरहृतेऽमृतद्युते ।
अच्युताय सुगताय तायिने भूर्भुवःस्वरपवर्गदायिने ॥ ५२

ॐ नमस्त्रिपुरुषार्चितार्चिषे सर्वदोषरहितात्मनेऽर्हते ।
व्यापकत्रिगुणतीतमूर्त्तये लोका(क)पौरुषशिरोमणिश्रिये ॥५३

ॐ नमो विरजसे स्वयम्भुवे विष्णवे दलितदम्भकेलये ।
शम्भवेऽस्ततमसे भवस्थितिध्वंसकारणगुणात्मनेऽर्हते ॥ ५४

नमोऽस्तु देवाय चिदात्मनेऽर्हते,
नमोऽस्तु शीलाङ्गधराय साधवे ।
नमोऽस्तु धर्माय दयास्वरूपिणे,
नमोऽस्तु रत्नत्रयभक्तिशालिने ॥ (वंशस्थ) ५५

सिद्धं त्रिलोकी सुखवैभवं ध्रुवं,
सिद्धं प्रसिद्धं तदहो ! गुणाष्टकम् ।
सिद्धं परब्रह्म तदक्षरं सता–
मनादिसिद्धं श्रयतामिहाऽक्षरम् ॥ (उपजाति) ५६

तथाहि–

षोडशच्छदजुषि स्वरमालां, नाभिकन्दकमले विचरन्तीम् ।
चिन्तयेदथ सकर्णिकपद्मे, द्वादशद्वयदले हृदि वर्णान् ॥ ५७
(स्वागता)

अष्टपत्रयुजि वक्त्रसरोजे,....................... ।
संस्मरन्निति जिताक्षकषायो
मातृकां सकलविन्मनुजः स्यात् ॥ (स्वागता) ५८

सुधियां चिन्मयधाम्नो जननात् परिपालनात् विशोधनतः ।
श्रीसिद्धमातृकैवं कमलश्रीर्जयति मातेव ॥ ५९

अनादिनिधनं वेद-सिद्धान्तादि परम्परम् ।
पौरुषेयं परं ज्योति-र्मातृकाख्यमुपास्महे ॥ (अनुष्टुप्) ६०

पुमर्थशास्त्राण्यखिलानि येभ्यो,
बीजोत्करेभ्योऽङ्कुरवद् विकाशम् ।
गृह्णन्ति सद्बुद्धिसुधोक्षितानि,
तेभ्योऽक्षरेभ्यः प्रणतोऽस्मि बाढम् ॥ (उपजाति) ६१

सिद्धान्त-तर्क-श्रुत-शब्द-विद्या-
वंशादिकन्दप्रतिमप्रतिष्ठान् ।
अनादिसिद्धान् सुमनःप्रबन्धै-
र्वर्णान् महिष्यामि जगत्प्रसिद्धान् ॥ (उपजाति) ६२

तद् यथा-

अर्हन्तमेकं शरणं श्रयध्वं, धर्मानहिंसाप्रभृतीन् कुरुध्वम् ।
अनाश्रवत्वाय सदा यतध्वं
विमृष्टसम्यक्सुलसावदाताः ॥ (उपजाति) ६३

अघं न लोकोत्तमचिन्तकानां, पुण्यं न मिथ्यात्विसमागतानाम् ।
दुःखं न सन्तोषवशंवदानां,
सुखं न सारम्भपरिग्रहाणाम् ॥ (उपजाति) ६४

अर्हन्तमन्तः स्मरतां न पापं, मिथ्यात्विभिः सङ्गकृतां न पुण्यम्।
सन्तोषसाम्राज्यजुषां न दुःखं,
परिग्रहारम्भपुषां न सौख्यम् ॥ (उपजाति) ६५

आचारमाजीवितमाश्रिताना–माशाविकाशैर हिताशयानाम् ।
आज्ञामिहाऽऽराध्यति कोऽपि धन्यः,
प्रदेशिवत् केशिमुनीश्वराणाम् ॥ (उपजाति) ६६

इष्टेष्विहामुत्र सुदुस्त्यजेषु, श्रीराम–सीतावदसङ्गतानाम् ।
इच्छानिवृत्त्या कपिलोपमानं,
गृह्णामि दुःखं ऋषिसत्तमानाम् ॥ (इन्द्रवज्रा) ६७

ईर्ष्यादिदोषत्यज ईश्वरत्वेऽपीहादिहीनाः सुखसङ्गमेऽपि ।
पुण्यैः सतामीक्षिततत्त्वमार्गा
भवन्ति वीरप्रभुवज्रतुल्याः ॥ (उपजाति) ६८

उभौ मनुष्यौ सुमनःपतीनां गोविन्दवद् गौतमवत् प्रशस्यौ ।
एको वदान्यो जगदीश्वरोऽपि,
ज्ञाताखिलार्थोऽपि परो विनीतः ॥ (उपजाति) ६९

उन्निद्रता शूरकराग्रजाग्रत्सरोरुहस्येव विकाशभाजः ।
कस्यापि राजत्यभयस्वभावं
प्रपद्यमानस्य मनःप्रसत्त्यै ॥ (उपजाति) ७०

ऊर्द्ध्वोर्द्ध्ववीक्षाप्रयताः सचेतना,
ऊनं प्रपश्यन्ति न के स्वमृद्धिभिः।
लोकोत्तरैः सच्चरितैः परं गुरुं
कर्तुं क्षमाः केऽपि दशार्णभद्रवत् ॥ (इन्द्रवंशा) ७१

ऋद्धिं प्रकृष्टामपि नष्टदृष्टां क्षणेन सन्ध्यामिव येऽवबुध्य ।
सनत्कुमारस्थितिमाजुषन्ते,
तेभ्यो भवेयं बलिरीश्वरेभ्यः ॥ (उपजाति) ७२

ऋषितां दधते न के बुधा ऋषिदत्ताचरितं निशम्य तत् ।
ऋजुता-मृदुता-क्षमा-ऽवनी-
ऋतुराजावतरप्रभाभरम् ॥ (वैतालीय) ७३

ॠकारवत् क्वापि पदे प्रतिष्ठा सर्वाङ्गवक्रस्य निशम्यते न ।
ऋजोः प्रसन्नानुजवत्तु जन्तोः,
पदे निवासः परमो(मे)ऽपि दृष्टः ॥ (उपजाति) ७४

ऌवर्णवक्रक्षणिकातरङ्गोन्मेषात्तमिश्रा सुपदार्थदृष्टौ ।
यादृक् सुखं तादृगहो सुखादौ,
सौमित्रिवत् केचन चिन्तयन्ति ॥ (उपजाति) ७५

ॡकारवत् प्राञ्जलतोज्झितस्य दण्डादृतेऽन्यत्र न हि प्रसङ्गः ।
किं नाम नाभूत् पुरतोऽर्हतोऽपि,
गोशालकस्याऽनवधिर्वधार्थः ॥ (इन्द्रवज्रा) ७६

एकत्वतत्त्वामृतसिन्धुमग्नाः, सनातने ब्रह्मपथे विलग्नाः ।
प्रत्येकबुद्धा नमिराजमुख्या
बाढं मदीये हृदये ध्वनन्ति ॥ (उपजाति) ७७

ऐश्वर्यसत्सङ्गमगेहदेह-प्राणप्रियास्नेहधनादि सर्वम् ।
तरङ्गभङ्गप्रतिमं विचिन्त्य
स्वालोचितं श्रीकरकण्डुपादैः ॥ (उपजाति) ७८

ओष्ठाविव द्वौ मिलितौ तपःशमौ,
सतां सदा मुख्यतयाऽपवर्गदौ ।
परस्परप्रीतिपरौ श्रुतौ नवा-
ऽनन्ताच्युतौ किं परलोकसाधकौ ? ॥ (उपजाति) ७९

औत्सुका(क्य)मग्र्यं गणयन्ति सात्त्विका,
दानोपकारव्रतधर्मनिर्मितौ ।
अहक्षये हन्त विलम्बितैः पथि,
श्रीनेमिनाथः प्रणतो न पाण्डवैः ॥ (उपजाति) ८०

अन्तर्विशुद्धिर्मनसः प्रसाद-श्चारित्रचर्या च बहिर्विशुद्धिः ।
द्विधा विशुद्धं सुभगं जयश्री-
र्वृणोत्यहो ! विष्णुमिव द्विधापि ॥ (उपजाति) ८१

अः सत्त्वमुक्तं र इतो रजो ह-स्तमो घखं मूर्ध्नि परात्मधाम ।
इत्यक्षयं पञ्चदशप्रभेदा
अर्हं समाश्रित्य न केऽत्र सिद्धाः ? ॥ (उपजाति) ८२

कलाः कलाकेलिकलङ्ककन्दली-
कुद्दालकल्पाः कलिकालरात्रयः ।
सतां यशोभद्रमुनीशितुः कथा-
प्रथा यशोभद्रशतप्रदायकाः ॥ (उपजाति) ८३

कः कलङ्कविकलोऽजनि लोके
कः कलानिधिरभूद् गुणगौरः ।
कः खलेषु पतितः पतितो न,
कः खिलं ऋषिपथं श्रयति स्म ॥ (स्वागता) ८४

कः पुरन्ध्रिभिरलाभि न रन्ध्रं, तृष्णया भण न कः परिभूतः ।
कः फणी वनकुटुम्बकरण्डा-
न्तर्गतः फलमवाप दुरन्तम् ॥ (स्वागता) ८५

कः प्रजेश-शिव-बुद्ध-बिडौजः-
केशवादिकगणोऽपि न जिग्ये ।
ऊर्मिभिर्भवसमुद्रभवाभि-
स्तं विनाऽवनितले जिनमेकम् ॥ (स्वागता) ८६

खलैः कषायैर्गलहस्तितात्मा, स शूलपाणिर्नरकान्धकूपे ।
पतन् महावीरजिनेश्वरेण,
संरक्षितोऽकारणवत्सलेन ॥ (उपजाति) ८७

गता न के वैषयिकैः सुखैर्विषै-
र्ग्लानिं परां द्वादशचक्रवर्तिवत् ।
महाम्बुवाहस्तनितैरिवाऽध्वगाः,
पारीन्द्रनादैरिव गन्धसिन्धुराः ॥ (उपजाति) ८८

घरट्टवृत्तोऽविरतिस्त्रिया यो, निरन्तरां भ्रान्तिमवापितोऽङ्गी ।
गुणान् कणान् हन्त पिनष्टि दुष्टः
स पुण्डरीकानुजवद् विनष्टः ॥ (उपेन्द्रवज्रा) ८९

ङ इव प्रकृतिवक्रः प्राकृतेऽपि प्रतिष्ठां
न भजति ङवते वा नाऽस्य बालोऽपि भद्रम् ।
तदिह सरलतायां विश्वतो वल्लभायां
मतिमुपचिनु मत्वा नागचन्द्रेतिवृत्तम् ॥ (मालिनी) ९०

चतुरचित्तचमत्कृतिकारिणी, चरणचर्च्यतमाऽत्र चराचरे ।
चतुरचारु चिराय चिलातिका-
तनयचिन्मयताऽचललोचना ॥ (द्रुतविलम्बित) ९१

छलयिता श्रुतकेवलिना मयि, स्खलयिता महतां मरुतामपि ।
दृढप्रहारि महामुनिना भवो,
विदलितः सकलोऽपि कलावता ॥ (द्रुतविलम्बित) ९२

जपतपःक्षपणैः कृपणैरलं, रल ! विचारय हारय मा रसम् ।
समतया मतया समयं नय-
न्नियतमेष्यति माषतुषत्विषम् ॥ (द्रुतविलम्बित) ९३

जलानिलस्त्रीपरिवर्जकानां, जगत्त्रयीपावनदर्शनानाम् ।
जडत्ववक्रत्वमुचां मुनीनां,
जयातिरेकाय कृता कथाऽपि ॥ (उपेन्द्रवज्रा) ९४

झटिति शैशवतोऽपि शिवं कुरु क्व रुषिते शमये शमनिष्टता ।
तदतिमुक्तकमौक्तिकलक्षणं
न च दधेः श्रवसो किमु भूषणम् ॥ (द्रुतविलम्बित) ९५

ञवदनार्जवशालिनि पृष्टतः कुपुरुषे पुरतः सरलेऽपि हि ।
मतमुपेक्षणमुक्तमिहागमे
न यदभव्यगुरोरपि गौरवम् ॥ (द्रुतविलम्बित) ९६

टलति कनकशैलो विश्वमध्यस्थताया-
स्त्रिभुवनगुरुलीलाक्षोभितात्मा कदापि ।
चलति न तु मुनीनां स्कन्दकाचार्यशिष्य-,
स्थिरचरितधराणामन्तरात्मा क्षयेऽपि ॥ (मालिनी) ९७

ठगमोदकैः प्रियतमावचनै-र्बडिशामिषैर्विविधवित्तभरैः ।
ऋषभाङ्गजस्य ऋषिभानुमतो
नमति स्म नाम न मतिः स्वमतात् ॥ (प्रमिताक्षरा) ९८

डमरुकरवरौद्रैः शैवशाक्यादिवाक्यैः,
कथमिव तव तावत् क्षीयतां मोहनिद्रा ।
अतिमधुरगभीरं पुष्पचूलेव याव-
ज्जिनवचनमुदारं जीव ! न श्रोष्यति त्वम् ॥ (मालिनी) ९९

ढक्का महानन्दपुरप्रयाणे क्ष्वेडा महामोहगजप्रहाणे ।
दिव्यो ध्वनिः कैश्चन विश्वभर्तु-
र्निशम्यते श्रीमरुदेवयेव ॥ (उपजाति) १००

णकारवद् ये सरलास्त्रिशुद्ध्या, तत्त्वत्रयी तान् वृणुते क्रमात् ते।
रत्नत्रयाभ्यासहतत्रिवेदा-
स्त्रैगुण्यमुक्ते महसि स्फुरन्ति ॥ (उपजाति) १०१

ण इवादौ मध्यं (ध्येऽ)न्ते, तपसा श्रितरेख एष हरिकेशः ।
कैः कैर्न पुरश्चके गीर्वाणैर्ब्राह्मणैः श्रमणैः ॥ १०२

तथ्यमेकममलं गृहाश्रमे, पात्रदानसुकृतं सखे ! श्रय ।
शालिभद्र-कृतपुण्य-चन्दना-
वीरभद्रयशसे स्पृहाऽस्ति चेत् ॥ (रथोद्धता) १०३

थटे प्रतीतिः प्रतिभाप्रतिष्ठा प्रभाप्रभावप्रभुताप्रियाणाम् ।
शीलेव हीलां न सुधीर्विधत्ते,
श्रुत्वा यशश्चेटकनन्दिनीनाम् ॥ (उपजाति) १०४

दक्षत्वदाक्षिण्यदयादमाङ्कुरो-
त्करादिकन्दं शिवसौख्यलग्नकम् ।
रजस्तमोमुक्तमनन्तसत्त्वभृत्
तपस्तताना ऽ ऽर्यमहागिरिर्गुरुः ॥ (उपजाति) १०५

धन्या इलातीसुतवद्विधिज्ञा, विचित्रदुःखार्पणशत्रुभूतम् ।
मात्राधिकेनेव महत्त्वशक्त्या
भवं हि भावेन पराभवन्ति ॥ (उपजाति) १०६

न हारहूरा हृदयं हरन्ते न शर्करा भाति च शर्कराभा ।
सुधा मुधा चेन्न ममाक्षवर्गः
सम्यग् निपीतार्द्रकुमारकीर्तेः ॥ (उपजाति) १०७

परापवादाश्रवणं परस्त्रिया-मदर्शनं श्रोत्रदृशोः शुचित्वकृत् ।
पैशून्यमुक्ती रसनाञ्चलस्य वै
अस्तेयमप्राणिवधोंऽह्रिहस्तयोः ॥ (उपजाति) १०८

पराङ्गनालिङ्गनवर्जनं तनोः
शौचं सतां तत्त्वविदो विदुः सदा ।
एवं शुचिः सत्पुरुषस्त्रिमार्गगा-(पा?)-
म्य(प्य?)भीष्यते स्वात्मविशुद्धिहेतवे ॥ (वंशस्थ) १०९

पश्य पश्य पवनैरिवोद्धतैः पर्वता इव नहि प्रकम्पिताः ।
वज्रकर्ण-कपिराज-कार्त्तिका-
स्तत्त्वनिर्णयविशुद्धबुद्धयः ॥ (रथोद्धता) ११०

फल्गु वल्गु जनताप्रतारणं, वेदवाक्यमपवादकारणम् ।
तं मरुन्तमखभञ्जनं विना,
को निवारयति दुःषमारके ॥ (रथोद्धता) १११

बध्यतेऽविकलधीः सुधीस्तु नो, वाङ्मनस्तनुविकल्पनागुणैः ।
उत्थितेन भवनादि दह्यते,
वह्निना न गगनं कदाचन ॥ (रथोद्धता) ११२

भद्रमस्तु भवभीतिभेदिनां, श्रीयुगादिजिन-शान्ति-नेमिनाम् ।
ये निरर्गलभवोत्सवोर्मिभिः,
सङ्गता अपि चिरं न रङ्गिताः ॥ (रथोद्धता) ११३

मणिपतेरसमैः सुमनःपते-रुपचिता बत ये शमसौरभैः ।
न कलिकालनिबन्धविगन्धयो,
विधुरयन्ति कदाचन तानहो ! ॥ (द्रुतविलम्बित) ११४

मत्वा क्षणं यदि जिनस्य तदाऽकरिष्यन्
पादाः प्रसादममृतोर्मिकिरा गिरा न ।
हा हन्त तत्कथममी फणिशूलपाणि-
मुख्यास्तमोमयगरज्वरिणोऽभविष्यन् ॥(वसन्ततिलका) ११५

यस्तनोत्यतनुशुद्धिमात्मनो, बन्धुदत्तचरितामृतार्णवे ।
रागनागगरलोर्मयो न तं,
मूर्च्छयन्ति विषमक्रमा अपि ॥ (रथोद्धता) ११६

यम-नियमा-ऽऽसन-प्राणा-यम-प्रत्याहार-धारणा-ध्यानम् ।
सुसमाधिरष्टधैवं, योगः शिवलक्ष्मियोगकरः ॥ ११७

रजस्तमःसत्त्वमयाशयानां, चिरक्षणस्थास्नुगुणप्रमाणे ।
रतिः क्रमात् कीर्तिशरीरधर्मे,
वैगुण्यभाजां तु शिवे मुनीनाम् ॥ (उपजाति) ११८

रत्नश्रवः-सम्भव-पद्मनाभ-नारायणानां चरितानि तानि ।
श्रुतानि केषां ददते न शान्तिं,
शीतावदातोन्नतिबन्धुराणि ॥ (उपजाति) ११९

लक्ष्ये विशन्त्यविरतेः पुरुषाधमा ये
ते प्राप्नुवन्ति जिनरक्षितवद् विपत्तिम् ।
श्रीवर्द्धमानचरणाम्बुजचञ्चरीका
अन्ये तु यान्ति जिनपालितवन्महत्त्वम् ॥(वसन्ततिलका)१२०

वर्द्धिष्णुमैत्री-मुदिता-ऽनुकम्पा-
माध्यस्थ्यमेध्यासमताप्रणीतम् ।
वक्षःस्थले कौस्तुभवच्चकास्ति,
समत्वमेकं पुरुषोत्तमानाम् ॥ (उपजाति) १२१

शमं शरीरे शतधा दधानः, शरण्यमेकं जिनमेव जानन् ।
शतक्रतोरप्यविकम्प्यचित्तः
शक्नोति शान्ताय पदाय गन्तुम् ॥ (उपजाति) १२२

षड्दृष्टिदृष्टान्तविदश्चतुर्थ-षष्ठादिनिष्ठारसिकात्मवृत्तेः ।
षड्भेदजीवावननिष्ठितस्य, षष्ठी यतेर्हस्तगतेव लेश्या ॥ १२३
(इन्द्रवज्रा)

सत्यं समाधिः समता समर्थता,
सहिष्णुता सत्त्वकला सशूकता ।
सम्यक्त्वसङ्गः सरलत्वसभ्यते,
सदा सतां सद्गतिसाक्षिणो गुणाः ॥ (उपजाति) १२४

हर्म्याणि रम्याणि रमाश्च रामा,
हर्म्यातिकाम्याभरणाभिरामाः ।
भवे भवे भाग्यभृतां भवेयुः,
सुदुर्लभः किन्तु जिनेन्द्रधर्मः ॥ (उपजाति) १२५

हंसः सतां लसति सद्गुरुभानुबोध्ये
योगाम्बुजे गृहि-यतिव्रजबीजकोशे ।
सम्यक्त्वनालजुषि शुद्धयमादिपत्रे,
पुण्यामृतोपचितमानसगर्भजाते ॥ (वसन्ततिलका) १२६

लक्ष्यैकभाग् द्वादशभावनारसे
लयं श्रयन् ध्यानचतुष्कपूरणे ।
लघुत्वमाज्ञाविचयादिचिन्तया
लब्ध्वोद्ध्र्वलोकान्तमुपैति चेतनः ॥ (उपजाति) १२७

क्षमामृदुत्वार्जवसत्यसंयमत्यागास्तपोऽकिञ्चनता सशौचता ।
ब्रह्मेति धर्मो दशधा जिनोदितः
स्याद् भूर्भुवःस्वःसुखसिद्धिदायकः ॥ (रथोद्धता) १२८

मङ्गलं निरवधि स्थिरा महाश्रीः परं शरणमुत्तमं महः ।
सिद्धसेनहृदयाधिदैवतं निर्मलं जयति जैनशासनम् ॥ १२९

शास्त्रसन्देशमालाषड्विंशतिभागमध्ये ग्रथितानां (६१२) ग्रन्थानामकारादिक्रमः

(अङ्कैर्भागा विज्ञेयाः)

अ

अट्ठारसहस्सशीलंगाइरहा (५)
अध्यात्मकल्पद्रुमः (९)
अध्यात्मबिन्दुः (१८)
अध्यात्ममतपरीक्षा (२१)
अध्यात्मसारः (४)
अध्यात्मोपनिषत् (४)
अनङ्गदुजर्याष्टकम्(२५)
अनुमानमातृका (१६)
अनेकान्तव्यवस्थाप्रकरणस्य मङ्गलप्रशस्ती (५)
अनेकार्थनाममाला (२२)
अनेकार्थ-निघण्टुः (२२)
अनेकार्थसंग्रहकोषः (२४)
अन्तिमाऽऽराधना (१४)
अन्नायउंछकुलयं (७)
अन्ययोगव्यवच्छेदद्वात्रिंशिका (१६)
अन्योक्तिशतकम् (६)
अप्पविसोहिकुलयं (७)
अभव्यकुलकम् (७)
अभिधानचिन्तामणिनाममाला (२४)
अभिधानचिन्तामणिशेषनाममाला (२४)
अभिधानचिन्तामणिशिलोञ्छः (२२)
अ.ब.वि.ग.महादण्डकस्तोत्रम् (२५)
अयोगव्यवच्छेदद्वात्रिंशिका (१६)
अष्टकानि (३)
अष्टविधकर्मस्वरूपम् (२३)

आ

आउरपच्चक्खाणं-१ (१५)
आउरपच्चक्खाणं-२ (१५)
आख्यानकमणिकोशः (८)
आगम अष्टोत्तरी (२१)
आचारोपदेशः (११)
आत्मघोषः (२५)
आत्मतत्त्वचिन्ताभावनाचूलिका (९)
आत्मनिन्दाष्टकम् (१४)
आत्मप्रतिबोधदोहा (२५)
आत्मप्रबोधः (१७)
आत्मबोधकुलकम् (७)
आत्महितकुलकम् (७)
आत्मानुशासनकुलकम् (७)
आत्मोपदेशमाला (२५)
आत्मानुशासनम् (१४)
आत्मानुशास्तिसंज्ञिका पञ्चविंशतिका (१४)
आत्मावबोधकुलकम् (७)
आध्यात्मिकमतपरीक्षा (५)
आप्तमीमांसा (२२)
आभाणशतकम् (६)
आयुःसङ्ग्रहः(२६)

आरात्रिक-वृत्तानि (२२)
आराधकविराधकचतुर्भङ्गी (४)
आराधना (१४)
आराधनाप्रकरणम् (२१)
आराधनाप्रकरणम् (२५)
आराहणा (१४)
आराहणाकुलयं (७)
आराहणापडागा-१ (१४)
आराहणापडागा-२ (१४)
आराहणापणगं (१४)
आराहणापयरणं (१४)
आर्षभीयचरितमहाकाव्यम् (५)
आलोचनाग्रहणविधि
प्रकरणम् (२२)
आलोचनाविधान (२२)
आलोयणाकुलयं (७)
आशाम्बरहित शिक्षा (२५)

इ

इन्द्रियपराजयशतकम् (६)
इरियावहिकुलकम् (२१)
ईर्यापथिकीमिथ्यादुष्कृतकुलकम् (७)
ईर्यापथिकीषट्त्रिंशिका (१६)
ईर्यापथिकीषट्त्रिंशिका (२५)

उ

उत्पादादिसिद्धिः (१६)
उत्सूत्रपदोद्घाटनकुलकम् (७)
उद्गच्छत्सूर्यबिम्बाष्टकम् (२५)
उपदेशकल्पवल्लिः (११)
उपदेशकुलकम्-१ (७)
उपदेशकुलकम्-२ (७)
उपदेशकुलकम्-३ (२१)
उपदेशचिन्तामणिः (१०)
उपदेशतरङ्गिणी (२१)
उपदेशपद (१)
उपदेशप्रदीपः (१२)
उपदेशरत्नकोशः (८)
उपदेशरत्नाकरः (८)
उपदेशरत्नाकरः (२५)
उपदेश(धर्म)रसायनरासः (८)
उपदेशरहस्यम् (४)
उपदेशशतकम् (६)
उपदेशसप्ततिः (११)
उपदेशसप्ततिका (८)
उपदेशसारः (११)
उपदेशामृताकुलकम् (७)
उपधानवाहिप्रशंसा
प्रकरणम् (२२)
उपधानविधिः-१ (१०)
उपधानविधिः-२ (१०)
उपमितिगतक्षमामाहात्म्यम् (२५)
उवएसचउक्ककुलयं-१ (७)
उवएसचउक्ककुलयं-२ (७)
उवएसमाला (८)
उवहाणपइट्ठापंचासग (२२)

ऋ

ऋषभशतकम् (६)
ऋषिमण्डलस्तवः (१२)
ऋषिमण्डलस्तवः (२५)

ए

एकविंशतिद्वात्रिंशिका: (१६)

एकविंशतिस्थानप्रकरणम् (२३)

एकाक्षरनाममाला (२२)

एकाक्षरनाममालिका (२२)

ऐन्द्रस्तुतय: (५)

औ

औष्ट्रिकमतोत्सूत्रोद्घाटनकुलकम् (७)

अं

अंगुलसत्तरी (१३)

क

कथाकोष: (१२)

कथानककोश: (१२)

कर्पूरप्रकर: (१२)

कर्मप्रकृति: (१३)

कर्मप्रकृति (२६)

कर्मविपाककुलकम् (७)

कर्मविपाकाख्य: प्रथम: प्राचीनकर्मग्रन्थ: (१३)

कर्मसंवेधप्रकरण (२३)

कर्मस्तवभाष्यम् (२३)

कर्मस्तवाख्य: द्वितीय: प्राचीनकर्मग्रन्थ: (१३)

कम्मबत्तीसी (१३)

कविकल्पद्रुम: (१८)

कस्तूरीप्रकर: (१२)

कायस्थितिस्तोत्रम् (१३)

कालचक्रकुलकम् (२६)

कालवियारसयं (२६)

कालसप्ततिका (१३)

कालस्वरूपकुलकम् (७)

कुमारविहारशतकम् (६)

कुशलोपदेशकोश (२१)

कूपदृष्टान्तविशदीकरणम् (५)

कृष्णराजीविमानविचार: (१३)

केवलिभुक्तिप्रकरणम् (१६)

क्ष

क्षपकस्याऽऽलोचनाऽन्ते-भावना (२२)

क्षमाकुलकम् (७)

क्षान्तिकुलकम् (७)

क्षुल्लकभवावलि: (१३)

ख

खामणाकुलयं (१) (७)

खामणाकुलयं (२) (७)

ग

गणधरसार्धशतकम् (६)

गणरत्नमहोदधि: (२६)

गणिगणिन्योर्लक्षणावली (२२)

गाङ्गेयभङ्गप्रकरणम्-१ (१५)

गाङ्गेयभङ्गप्रकरणम्-२ (१५)

गुणकित्त्व-षोडशिका (२६)

गुणस्थानक्रमारोह: (१३)

गुणानुरागकुलकम् (७)

गुरुगुणषट्त्रिंशत्षट्त्रिंशिका कुलकम् (७)

गुरुतत्त्वप्रदीपः (१६)
गुरुतत्त्वविनिश्चयः (५)
गुरु दर्शनहर्षकुलकम् (७)
गुरु महात्म्यं कुलकम् (२१)
गुरु वन्दनभाष्यम् (२२)
गुरु विरहविलापः (१४)
गुरु स्थापनाशतक (२१)
गोडीपार्श्वस्तवनम् (५)
गौतमकुलकम् (७)

घ

घनगणितसंग्रहगाथाः (१८)

च

चंदावेज्झयं पइण्णयं (१५)
चउसरणपइन्नयं (१५)
चक्षुरप्राप्यकारितावादः (२५)
चतुर्गतिजीवक्षपणकानि (१४)
चतुर्दशजीवस्थानेषु जघन्योत्कृष्टपदे (१३)
चन्द्रसूर्यमण्डलविचारः (२६)
चरणाकरणमूलोत्तरगुण (१८)
चर्चरी (२१)
चारित्रमनोरथमाला (८)
चतुर्विधधर्मस्वरूपम् (२५)
चित्तशुद्धिफलम् (१८)
चेइयवंदणमहाभासं (१०)
चैत्यवन्दनकुलकम् (२१)
चैत्यवन्दनभाष्यम् (२२)

ज

जंबूस्वामि कुलकम् (२१)
जघन्योत्कृष्टपद एककालं
गुणस्थानकेषु (१३)
जयन्तीप्रकरणम् (२२)
जल्पकल्पलता (१६)
जिनप्रतिमास्तोत्रम् (१)
जिनबिम्बप्रतिष्ठाविधिः (१०)
जिनशतकम्-१ (६)
जिनशतकम्-२ (६)
जीवजोणिभावणाकुलयं (७)
जीवदयाप्रकरणं (८)
जीवविचारस्तवनम् (२६)
जीवव्यवस्थापनाषट्त्रिंशतिका (२२)
जीवसमासः (१३)
जीवसरूव-चउवीसिया (२६)
जीवाऽजीव कर्माष्टकप्रकरणम् (२२)
जीवादिगणितसंग्रहगाथाः (१८)
जीवाणुसट्ठि संधि (२५)
जीवानुशासनम् (१४)
जीवानुशास्तिकुलकम् (७)
जीवाभिगमसंग्रहणी (१५)
जीवायुप्पमाणकुलयं (२१)
जैनतत्त्वसारः (१६)
जैनविहारशतकम् (२१)
जैनस्याद्वादमुक्तावली (१६)
जोइसकरंडगं पइण्णयं (१५)
जोगविहाणपयरणं (२२)

ज्ञ

ज्ञाताधर्मकथोपनयगाथाः (१५)
ज्ञानप्रकाशकुलकम् (७)
ज्ञानपञ्चकविवरणम् (२५)

ज्ञानसारः (४)
ज्ञानार्णवः (५)

त

तत्त्वतरङ्गिणी (१६)
तत्त्वबोधतरङ्गिणी (१२)
तत्त्वामृतम् (९)
तपःकुलकम् (७)
तपःकुलकम् (२१)
तित्थोगालिपइन्नयं (१५)
तेवड्डिसिलगापुरिसवियारो (२६)
त्रिशतत्रिषष्टिपाखण्डस्वरूप स्तोत्रम् (१५)
त्रिषष्टिध्यानकथानककुलकम् (२१)
त्रिषष्टीयदेशनासंग्रहः (११)
त्रैलोक्यदीपिका (बृहत्संग्रहणी) (२३)
तृणाष्टकम् (२५)

द

दंसणसुद्धिपयरणं (१०)
दर्शननियमकुलकम् (७)
दशश्रावककुलकम् (७)
दानकुलकम् (७)
दानविधिः (१०)
दानषट्त्रिंशिका (९)
दानादिप्रकरणम् (१२)
दानोपदेशमाला (८)
दिक्चतुष्कजीवाल्पबहुत्वं (२२)
दीवसागरपन्नत्ति (१५)
दुःषमगण्डिका (२५)
दृष्टान्तशतकम् (२१)
दृष्टान्तशतकम्-१ (६)
दृष्टान्तशतकम्-२ (६)
देवेन्द्रनरकेन्द्रप्रकरणम् (१३)
देशनाशतकम् (६)
देशीनाममाला (२४)
देहकुलकम् (७)
देहस्थितिस्तवः (१३)
द्रव्यसप्ततिका (२२)
द्रव्यस्तवसमर्थनप्रकरणम् (२५)
द्वात्रिंशद्द्वात्रिंशिकाः (४)
द्वादश-कुलकम् (७)
द्वादशभावना (२१)
द्वादशभावना (२१)
द्वादश भावनाः (२१)
द्वादशव्रतस्वरूपम् (१०)
द्वादशाङ्गीपदप्रमाणकुलकम् (७)
द्वाविंशतिपरीषहाः (२१)

ध

धनञ्जयनाममाला (२१)
धनुःपृष्ठबाहासंग्रहगाथाः (१८)
धम्मारिहगुणोवएसकुलयं (७)
धम्मोवएसकुलयं (७)
धर्मपरीक्षा (५)
धर्मबिन्दुः (३)
धर्मरत्नप्रकरणम् (१०)
धर्मरत्नकरण्डकः (११)
धर्मस्वरूप-दर्शनम् (२५)
धर्मविधिः (८)
धर्मशिक्षा (९)

धर्मसंग्रहणि: (१)
धर्मसंग्रहः (११)
धर्माचार्यबहुमानकुलकम् (७)
धर्माराधनशिक्षा (२१)
धर्मोद्यमकुलकम् (७)
धर्मोपदेशः (९)
धर्मोपदेशमाला (८)
धर्मोपदेशश्लोकाः (२१)
धर्म्माधर्म्मविचारकुलकम् (२१)
धर्म्मोपदेशकुलकम् (७)
धूर्ताख्यानम् (३)
धूमावली (३)
ध्यानदीपिका (१८)
ध्यानशतकम् (६)

न

नंदणरायरिसिस्स
अन्तिमाऽऽराहना (१४)
नंदनऋषि आराधना (२५)
नन्दीश्वरस्तवः (१३)
नमस्कार माहात्म्यम् (२१)
नमस्कारस्तवः (१८)
नयकर्णिका (१६)
नयोपदेशः (५)
नरकवर्णनवृत्तानि (२५)
नरभवदिट्ठंतोवणयमाला (१२)
नवकारफलकुलकम् (७)
नवतत्त्वप्रकरणम् (२२)
नवतत्त्वप्रकरणम् (२२)
नवतत्त्वभाष्यम् (१३)
नवतत्त्वम् (१३)
नवतत्त्वसंवेदनम् (१३)
नवपदप्रकरणम् (१०)
नवपदमाहात्म्य गर्भित
प्रकरणम् (२१)
नवपद विषयक देशना (२५)
नवपदाराधनविधिः (२५)
नवसूर्यपबृंहणाऽनुशास्ती (२२)
नव्यमहत्तराऽनुशास्तिः (२२)
नव्यलघुक्षेत्रसमासः (२६)
नानाचित्तप्रकरणम् (३)
नानावृत्तकप्रकरणम् (२१)
नारीशीलरक्षाकुलकम् (७)
निगोदषट्त्रिंशिका (१५)
निघण्टुशेषः (२४)
नीतिधनदशतकम् (२१)
नूतनगणिगच्छनुशास्तिः (२२)
नूतनाचार्याय हितशिक्षा (९)
न्यायखण्डखाद्याऽपरनामा-
महावीरस्तवः (५)
न्यायावतारः (१६)
न्यायावतारसूत्रवार्तिकम् (१६)

प

पंचवत्थुगं (२)
पञ्चकपरिहाणिः (२२)
पञ्चनिर्ग्रन्थी (१५)

पञ्चलिङ्गीप्रकरणम् (१५)
पञ्चवर्गपरिहारनाममाला (२२)
पञ्चसङ्ग्रहः (१३)
पञ्चसंयतप्रकरणम् (१५)
पञ्चाशकानि (१)
पज्जंताराहणा (१४)
पट्टावलीविसुद्धी (१६)
पडिलेहणाविचारकुलकम् (७)
पदार्थस्थापनासंग्रहः (१७)
पद्मानन्दशतकम् (६)
परमज्योतिपञ्चविंशतिका (५)
परमसुख-द्वात्रिंशिका (२५)
परमाणुखण्डषट्त्रिंशिका (१५)
परमात्मपञ्चविंशतिका (५)
परमानन्दपञ्चविंशतिः (९)
पर्यन्ताराधनाकुलकम् (७)
पर्युषणादशशतकम् (१६)
पव्वज्जाविहाणकुलयं (७)
पाइअलच्छीनाममाला (२२)
पाक्षिक गाथा विचार (२२)
पाक्षिकपर्वसारविचारः (२२)
पाक्षिकसप्ततिका (२२)
पिंडालोयणाविहाणाओ पयरणं (२२)
पिण्डविशुद्धिः (१०)
पुण्डरीकतीर्थपतीस्तोत्रम् (५)
पुण्यकुलकम् (७)
पुद्गलपरावर्तस्तवनम् (१३)
पुद्गलषट्त्रिंशिका (१५)
पुष्पमाला (८)
पूजा-चतुर्विंशतिका (२५)
पूजाविधिः (११)
पोषधविधि संग्रहणीगाथाः (२२)
पोसहविही (१०)
पौषधषट्त्रिंशिका (१६)
प्रकृतिबन्धविचारः (२६)
प्रकृतिविच्छेदप्रकरणम् (२३)
प्रकृतिस्वरूपसंरूपणं
प्रकरणम् (२३)
प्रज्ञापनोपाङ्गतृतीयपदसंग्रहणी (१५)
प्रज्ञाप्रकाशषट्त्रिंशिका (२५)
प्रतरप्रमाणसंग्रहगाथाः (१८)
प्रतिक्रमणसमाचारी (२२)
प्रतिमार्थं काष्ठपाषाणपरीक्षा (२२)
प्रतिमाशतकम् (४)
प्रतिष्ठाविधिः (२२)
प्रतिष्ठाविधिः (२२)
प्रतिष्ठासंग्रहकाव्यम् (२२)
प्रतिसमयजागृतिकुलकम् (७)
प्रत्याख्यानकुलकम् (२१)
प्रत्याख्यान कुलकम् (२१)
प्रत्याख्यानभाष्यम् (२१)
प्रत्याख्यानस्वरूपम् (१०)
प्रबोधचिन्तामणिः (९)
प्रभाते जीवानुशासनम् (१४)
प्रमाणनयतत्त्वालोकालङ्कारः (१६)
प्रमाणप्रकाशः (१६)

प्रमाणमीमांसा (१६)
प्रमादपरिहारकुलकम् (७)
प्रमालक्षणम् (२१)
प्रवचनपरीक्षा (१६)
प्रवचनसारोद्धारः (१७)
प्रव्रज्याविधानकुलकम् (७)
प्रशमरतिः (९)
प्रश्नद्वात्रिंशिका (१६)
प्रश्नशतकम् (६)
प्रश्नावली (२६)
प्रश्नोत्तररत्नमाला (१२)
प्राकृतसंवेगामृतपद्धतिः (१४)
प्रातःकालिकजिनस्तुतिः (९)

ब

बन्धस्वामित्वप्रकरणम् (२३)
बन्धस्वामित्वाख्यः तृतीयः प्राचीनकर्मग्रन्थः (१३)
बन्धषट्त्रिंशिका (१५)
बन्धहेतूदयभङ्गप्रकरणसमाप्तिगते द्वे प्रकरणे (५)
बन्धोदयसत्ता (१३)
बालावबोधप्रकरण (२१)
बिम्बपरीक्षा (२२)
बिम्बपूजापरीक्षा (२२)
बोटिकनिराकरणम् (२६)
बोटिकोच्चाटनं वादस्थानकम् (२६)
बृहत्क्षेत्रसमास (२३)
बृहत्संग्रहणी (२३)
बृहद्वन्दनकभाष्यम् (१०)

भ

भवभावना (८)
भावकुलकम् (७)
भावनाकुलकम् (२१)
भावनाशतकम् (६)
भावप्रकरणम् (१३)
भाषारहस्यम् (५)
भोजनपूर्वचिन्तागाथाः (८)

म

मंगलकुलयं (७)
मण्डलप्रकरणम् (१८)
मदादिविपाककुलकम् (७)
मनुष्यभवदुर्लभता (९)
मनःस्थिरीकरणप्रकरणम् (२६)
मनोनिग्रहभावनाकुलकम् (७)
महामुनि-स्तवः (२५)
महावीरविज्ञप्तिद्वात्रिंशिका (२१)
महासतीकुलकम् (७)
मार्गपरिशुद्धिः (५)
मार्ग्गणासु बंधहेतूदयत्रिभङ्गी (१३)
मालोपबृंहणा (२२)
मिच्छादुक्कडवोसिरणविहि कुलयं (७)
मिथ्यात्वकुलकम् (७)
मिथ्यात्वमथनकुलकम् (७)

मिथ्यात्वविचारकुलकम् (७)
मिथ्यात्वस्थानविवरण
कुलकम् (७)
मुखवस्त्रिकास्थापनकुलकम् (७)
मूर्खशतकम् (२१)
मूलशुद्धिः (१०)
मूलशुद्धि प्रकरणम् (२५)
मृत्युमहोत्सवः (१४)
मोक्षोपदेशपञ्चाशकम् (९)

य

यतिदिनकृत्यम् (११)
यतिदिनचर्या (१०)
यतिलक्षणसमुच्चयः (४)
यतिशिक्षापञ्चाशिका (८)
यात्रास्तवः (११)
युक्त्यनुशासनम् (१६)
युक्तिप्रकाशः (१६)
युक्तिप्रबोधः (१६)
योगदृष्टिसमुच्चयः (३)
योगप्रदीपः (१२)
योगबिन्दुः (३)
योगशतकम् (३)
योगशास्त्रम् (१८)
योगसार (२१)
योगानुष्ठानकुलकम् (७)
योगोद्वाहिलक्षणावली (२२)
योनिस्तवः (१३)

र

रजोष्टकम् (२५)
रत्नत्रयकुलकम् (७)
रत्नसञ्चयः (१७)
रोहिणीज्ञातोपनयः (२२)

ल

लघुकर्मविपाकः (२६)
लघुक्षेत्रसमास (२३)
लघुप्रवचनसारोद्धारः (१७)
लघुशतकभाष्य (२३)
लघ्वल्पबहुत्वप्रकरणम् (१३)
लिङ्गानुशासनम् (२४)
लिङ्गानुशासनम् (२६)
लोकतत्त्वनिर्णयः (३)
लोकनालिकाद्वात्रिंशिका (१३)

व

वाक्यप्रकाशः (१८)
वाणारस्यां कृतं
श्रीपार्श्वनाथजिनस्तोत्रम् (५)
विंशतिर्विंशिकाः (३)
विचारपञ्चाशिका (१३)
विचारसप्ततिका (१७)
विचारसारः (१७)
विचारस्तोत्रम् (२५)
विजयप्रभसूरिक्षामणक
विज्ञप्तिः (५)
विजयप्रभसूरिस्वाध्यायः (५)
विजयोल्लासमहाकाव्यम् (५)

विद्वच्चिन्तामणि: (२२)
विद्वत्प्रबोधशास्त्रम् (२२)
विद्वद्गोष्ठी (१२)
विभक्तिविचार: (१५)
विरतिफलकुलकम् (७)
विविधतपोदिनाङ्ककुलकम् (७)
विवेककुलकम् (७)
विवेकमञ्जरी (८)
विशेष-णवति: (१५)
विषयविरक्तिकुलकम् (७)
विसयनिंदाकुलयं (२१)
वीरस्तव: (१५)
वैराग्यकल्पलता (१९+२०)
वैराग्यकुलकम् (२५)
वैराग्यधनदशतकम् (२१)
वैराग्यप्रेरणम् (२५)
वैराग्यरङ्गकुलकम् (२१)
वैराग्यरसायनम् (८)
वैराग्यशतकम् (६)
व्यवहारकुलकम् (७)
व्याख्यानविधिशतकम् (६)

श

शङ्खेश्वरपार्श्वजिनस्तोत्रम्-१ (५)
शङ्खेश्वरपार्श्वनाथस्तोत्रम्-२ (५)
शङ्खेश्वरपार्श्वनाथस्तोत्रम्-३ (५)
शतकप्रकरणभाष्यम् (२३)
शतकसंज्ञक: पञ्चम:
कर्मग्रन्थ: (२३)
शतपञ्चाशितिका संग्रहणी (२१)
शमीनपार्श्वस्तोत्रम् (५)
शब्दरत्नाकर: (२२)
शारदीया नाममाला (२२)
शास्त्रवार्तासमुच्चय: (३)
शीलकुलकम् (७)
शीलोदाहृतिकल्पवल्ली (२५)
शीलोपदेशमाला (८)
शृङ्गारमण्डनम् (२१)
शृङ्गारवैराग्यतरङ्गिणी (२१)
शोकनिवारणकुलकम् (७)

श्र

श्राद्धकुलकम् (२५)
श्राद्धदिनकृत्यम् (१०)
श्राद्धविधि: (१०)
श्रावकधर्मकृत्यम् (११)
श्रावकधर्मविधि: (३)
श्रावकप्रज्ञप्ति: (१०)
श्रावकप्रायश्चित्तसामाचारीविधि (२५)
श्रावकविधि: (२२)
श्रावकव्रतकुलकम् (२१)
श्रावकव्रतभङ्गप्रकरणम् (१८)
श्रीकातन्त्रविभ्रमसूत्रम् (१८)
श्रीमद्गीता-तत्त्वगीता (१८)
श्रुतस्तव: (२१)
श्रुतास्वाद: (८)
श्रृङ्गारधनदशतकम् (२१)
श्रृङ्गारशतकाव्यम् (२१)
श्रृङ्गारवैराग्यतरङ्गिणी (१२)

ष

षट्स्थानकम् (१३)
षडशीतिनामा चतुर्थः
प्राचीनकर्मग्रन्थः (१३)
षडशीतिभाष्यम् (२३)
षड्दर्शनपरिक्रमः (१६)
षड्दर्शन कल्पलता (२५)
षड्दर्शनसमुच्चयः-१ (२)
षड्दर्शनसमुच्चयः-२ (१६)
षड्द्रव्यसङ्ग्रहः (१३)
षड्विधाऽन्तिमाऽऽराधना (१४)
षष्ठिशतकम् (६)
षोडशकप्रकरणम् (३)
षोडशश्लोकी (२१)

स

संग्रहशतकम् (६)
संज्ञाकुलकम् (७)
संज्ञाधिकारः (१८)
संबोधप्रकरणम् (२)
संबोधसत्तरि (२१)
संयम मंजरी (२२)
संविज्ञसाधुयोग्यनियम
कुलकम् (७)
संवेग कुलकम् (२५)
संवेग कुलकम् (२५)
संवेगकुलयं (७)
संवेगद्रुमकन्दली (९)
संवेगमंजरीकुलयं (७)
संवेगरंगमाला (१४)
संवेगामृतम् (१८)
संसारे नत्थि सुहं (२५)
सङ्घपट्टकः (२१)
सङ्घस्वरूपकुलकम् (७)
सज्जनचित्तवल्लभः (९)
सन्देहदोलावली (१६)
सन्देहसमुच्चयः (२६)
सभापञ्चकप्रकरणम् (१८)
सप्ततिका-टिप्पनकम् (२६)
सप्ततिकाभाष्यम् (१३)
सप्ततिकाभिधः षष्ठः
कर्मग्रन्थः (२३)
सप्ततिकासारम् (२३)
सप्ततिशतकस्थानप्रकरणम् (२३)
सप्तपदीशास्त्रम् (२२)
समताशतक (६)
समवसरणप्रकरणम् (१३)
समवसरणरचनाकल्पः (२३)
समवसरणस्तोत्रम् (१३)
समाधिशतक (६)
समाधिशतकम् (६)
समाधिसाम्यद्वात्रिंशिका (४)
सम्बन्धपरीक्षा (२६)
सम्मतिसूत्रम् (१६)
सम्मत्तकुलयं-१ (७)
सम्मत्तुप्पायविही कुलकम् (७)
सम्यक्त्वकुलकम्-२ (७)
सम्यक्त्वकुलकम्-३ (७)
सम्यक्त्वपरीक्षा (१६)

सम्यक्त्वरहस्य प्रकरणम् (२५)
सम्यक्त्वसप्तति: (१०)
सम्यक्त्व स्तव (२२)
सम्यक्त्वस्वरूपकुलकम् (७)
सर्वजीवशरीरावगाहनास्तव: (२२)
सर्वज्ञशतकम् (६)
सर्वज्ञसिद्धि: (२)
सर्वतीर्थमहर्षिकुलकम् (७)
सर्वश्रीजिनसाधारणस्तवनम् (२)
साधर्मिकवात्सल्यकुलकम् (७)
साधर्मिकवात्सल्यकुलकम् (२१)
साधु स्थापनाधिकार (२२)
साध्वाचारषट्त्रिंशिका (२५)
सामाचारी (४)
सामान्यगुणोपदेशकुलकम् (७)
साम्यशतकम् (६)
सारसमुच्चयकुलकम् (२५)
सारावलीपइण्णयं (१५)
सार्द्धशतकभाष्यम् (२३)
सिद्धदण्डिकास्तव: (१३)
सिद्धपञ्चाशिका (१३)
सिद्धप्राभृतम् (१३)
सिद्धिमातृका (२६)
सिद्धसहस्रनामकोश: (५)
सिद्धान्तसारोद्धार: (१८)
सुक्तसंग्रह: (२५)
सुक्ष्मार्थविचारसारोद्धार: (१५)
सुगुरु गुणसंथवसत्तरिया (२१)
सुभाषिताष्टकानि (१२)
सुभाषित-अष्टकानि (२५)
सुमिणसित्तरी (८)
सूक्तरत्नावली-१ (१२)
सूक्तरत्नावली-२ (१२)
सूक्तिमुक्तावली (१२)
सूक्ष्मार्थसंग्रहप्रकरणम् (२३)
सूक्ष्मार्थसप्ततिप्रकरणम् (१८)
सूत्रकृताङ्गाद्यचतुरध्ययनाऽ-
नुक्रमगाथा: (१५)
स्तवपरिज्ञा (१०)
स्त्रीनिर्वाणप्रकरणम् (१६)
स्त्रीवास्तविकताप्रकरणम् (८)
स्थापनापञ्चाशिका (२२)
स्याद्वादकलिका (१६)
स्याद्वादपुष्पकलिका (२५)
स्याद्वादभाषा (१६)
स्याद्वादमुक्तावली (१६)
स्यादिशब्दसमुच्चय: (२६)

ह

हिंसाफलाष्टकम् (३)
हिओवएस (८)
हिङ्गुलप्रकरणम् (१२)
हितशिक्षाकुलक (२१)
हिताचरणम्(२५)
हैमनामामालाशिलोञ्छ: (२६)
हैमविभ्रम: (२२)
हृदयप्रदीपषट्त्रिंशिका (९)

टोटल ग्रन्थ - ६१२

शास्त्रसंदेशमाला

१ से २४ शास्त्रसंदेशमाला- १ से २४

२५. आगमपद्यानाम् अकारादिक्रमेण अनुक्रमणिका-१

२६. प्राकृतपद्यानाम् अकारादिक्रमेण अनुक्रमणिका-१

२७. संस्कृतपद्यानाम् अकारादिक्रमेण अनुक्रमणिका-१

२८. त्रिषष्टिशलाकापुरूषचरित्र-श्लोकानाम् अकारादिक्रमेण अनुक्रमणिका-४

२९. संवेगरंगशाला

३०. शास्त्रसंदेशमाला- २५

३१. शास्त्रसंदेशमाला- २६

३२. से ५१ स्तोत्रसंदेशमाला- १ से २०